ፍኖተ ጽድቅ

ከብርሃኑ ጎበና

From the Library of
ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሐንስ
SSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

አዲስ አበባ 1986 ዓ.ም

አከፋፋይ:- ማኅበረ ቅዱሳን
አድራሻ :- ከቅ/ማርያም ቤተ ክርስቲያን ፊት ለፊት
ከሸዋ ዳቦ ቤት አጠገብ
ፖስታ:- 80078 ስልክ 113191

© ብርሃኑ ገበና 1986

ሁለተኛ እትም መስከረም 1991

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው።

All Rights Reserved

አፍሪካ ማተሚያ ቤት

መታሰቢያነትዋ

ለአባቴ ለአቶ እምውይ ካሣ ፤ለእናቴ ለወይዘሮ ስመኝሽ ጓንጉል፤ እንዲሁም ለመላው ቤተሰቤ ትሁንልኝ።

ምስጋና

ረቂቁን ታይፕ በማድረግ ለተባበረችኝ ለወ/ት መድህን ገ/ማርያምና እንዲሁም የተዘጋጀውን መጽሐፍ ረቂቅ በኮምፒዩተር ለቅም ለአፍሴት ሕትመት ለካሜራ ዝግጁ በሆነ መልክ አቀናብረው ለሕትመት እንዲበቃ ላደረጉልኝ ለኢትዮጵያ መጻሕፍት ድርጅት ሠራተኞች በአንባብያን ስም ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

ማውጫ

መግቢያ 6

ምዕራፍ አንድ – ትውፊታዊ መረጃ

1.1 ትውፊት ማለት ምን ማለት ነው 7

1.2 ከመጽሐፍ ቅዱስ በፊት ትውፊት ነበረ.......... 7

1.3 ትውፊታዊ መረጃ በሐዲስ ኪዳን 12

1.4 ጌታ ያስተማረውና ያደረገው ሙሉ በሙሉ በሐዲስ ኪዳን አልተጻፈም 13

1.5 ሐዋርያትና ትውፊታዊ መረጃ 17

1.6 የሙት ባሕር ጥቅሎች 23

1.7 የዮሐንስ ራዕይ ግዝት.......................... 25

ምዕራፍ ሁለት – ምሥጢረ ሥላሴ

2.1 አንድነት በሦስትነት፣ ሦስትነት በአንድነት 32

2.2 ልዩ ሦስትነት.. 33

2.3 የሥላሴ ምሳሌ.. 37

2.4 የመጽሐፍ ቅዱስ ምሥክርነት..................... 44

2.5 የሥላሴ ትምህርት በሐዲስ ኪዳን................. 54

2.6 የቅዱሳን አበው ምሥክርነት...................... 64

ምዕራፍ ሦስት – ምሥጢረ ሥጋዌ

3.1 ቀዳማዊ ቃል.. 68

3.2 ያ ቃል እግዚአብሔር ነው 72

3.3 ያ ቃል ሥጋ ሆነ...................................... 79

3.4 የተሳሳቱ አመለካከቶች 80

3.5 ተዋሕዶ 82

3.6 ተዋሕዶ እንዴት? 85

3.7 የተዋሕዶ ምሳሌዎች.............................. 87

3.8 ሥጋ በተዋሕዶት መለኮት የባሕርይ አምላክ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይመሰክራል 90

3.9 የጌታ ሰው መሆን በብሉይ ኪዳን ተጽፏል 105

3.10 በክርስቶስ ሰው መሆን ላይ ኑፋቄን ያስተማሩ.. 121

3.11 እግዚአብሔር ሰው በመሆኑ ከባሕርይው አልተለወጠም 125

3.12 ሰው የሆነው ምሉ መለኮት ነውን? 125

3.13 ቅዱሱ ሰው በመሆኑ አልረከሰም 130

3.14 ኃያሉ ስለ እኛ ደካማ ሥጋን መዋሐዱ ኃያልነቱን አይሽረውም 130

3.15 እግዚአብሔር ወልድ ሰው የሆነበት ዓላማ...... 131

3.16 ሥጋው በመቃብር አልቀረም..................... 142

3.17 ያረገው ማን ነው? 145

3.18 ዳግም ይመጣል 148

3.19 የክርስቶስ ተቃዋሚዎች የሚያቀርቡአቸው ጥያቄዎችና መልሶቻቸው........................ 149

From the Library of

ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሃንስ

FESSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

መግቢያ

ለሁሉም ነገር መግቢያ ሊኖረው ይገባል። ሊቃውንት መግቢያ የሌለው መጽሐፍ በር እንደሌለው ቤት ነው ይላሉ። ምንም እንኳን በመግቢያ ላይ ብዙ ሐተታ ላትት ባልወድም። የመጽሐፉን ጠባይ የሚነግር የምሥጢሩን በር የሚከፍት በረኛው መግቢያ በመሆኑ ሰፊ መግቢያ ባይሆንም ጠባብ መግቢያ እነሆ። በጠበበው ደጅ ግቡ አይደለስ ወንጌሉ የሚለው። ሰፊውማ መግቢያ የሌሎች ነው።

በእግዚአብሔር ጥሪ ሐዋርያ የሆነው ቅዱስ ጳውሎስ ለተወደ ደውና በእምነቱ ለጸናው ለጢሞቴዎስ ዘመኑን በማስመልከት ሲመከረው «ጢሞቴዎስ ሆይ በውሸት እውቀት ከተባለ ለዓለም ከሚመች ከከንቱ መለፍለፍና መከራከር እየራቅህ የተሰጠህን አደራ ጠብቅ ይህ እውቀት አለን ብለው አንዳንዶች ስለ እምነት ስተዋልና» 1ጢሞ.6፥20።

ዛሬም አንዳንድ ወንድሞች ከአማናዊው ምንጭ ከክርስቶስ የመነጨውንና ከሐዋርያት ልቡና የተቀዳውን ዘላለማዊውን የሕይወት ውኃ ንቀው ለዚህ ዓለም የሚመቸውን ከንቱ መለፍለፍ (ዲስኩር) በመውደድ ከእውነተኛው ሃይማኖት ርቀዋል። ወንብ ልቡናቸውንም በክህደት ዝናር ታጥቀው የመጽሐፍ ቅዱስን ቃል በማጣመም የዋሃንን እያሳሳቱ ነው። ወንድሞች ሆይ እንደ ጢሞቴዎስ ርትህተ ሃይማኖት (ኦርቶዶክስ ተዋሕዶን) እንጠብቅ ዘንድ አደራ ተብለናል። አደራ በሉትን ተከትለን እኛም የተሰጠንን አደራ እንዳንበላ።

ሃይማኖታችንን የምንጠብቀው በሰይፍ አይደለም። በቃለ እግዚአብሔር ሰይፍ እንጂ ለሚጠይቁን ሁሉ መልስ ለመስጠት የተዘጋጀን እንሆን ዘንድ የቅዱሳት መጻሕፍትን ምሥጢርና የሃይማኖታችንን መሠረት ማወቅ ስላለብን። በበኩሌ ከቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የተማርሁትን ከቅዱሳት መጻሕፍት ያገኘሁትን አሰባስቤ ለዘመኑ ትውልድ ሊገባና ሊረዳ በሚችል መልኩ «ፍኖተ ጽድቅ » የተሰኘውን ሦስተኛ መጽሐፌን ለሃይማኖት ወገኖቼ ሳበረክት የረዳኝ እግዚአብሔርን በማመስገን ነው።

እውነተኛ የሕይወት መንገድ፣ ጠፍቶት የሚይዘውን የሚጨብጠውን አጥቶ ሁሉም እውነት መስሎት ለሚባዝነው ወገኔ ጌታ የተናገረውን ቃል መሠረት በማድረግ « የእውነት መንገድን» አበርክቻለሁ። እርሱም የጽድቅና የሕይወት መንገድ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው «እኔ ውእቱ ፍኖተ ጽድቅ ወሕይወት» ዮሐ.14፥6።

ብርሃኑ ጎበና

ምዕራፍ አንድ

ትውፊታዊ መረጃ

(Traditional Proof)

ትውፊት ማለት ምን ማለት ነው?

«ትውፊት» ማለት ቅብብል፥ ርክክብ ወይም ውርስ ማለት ነው። ይህ መንፈሳዊ ውርስ ከቀደሙት አበው ለእኛ በርክክብ ደርሶናል። አንዱ ከሌላው የተቀበለውን ለሌላው አሳልፎ በመስጠት እስከ ዘመናችን የደረሰ እውነታ ነው።

ትውፊት መጽሐፍ ቅዱስ ከመጻፉ በፊት ያለ የነበረ ነው። እንደውም መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን አምነን የተቀበልነው የቀደሙት አባቶቻችን የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በትውፊት ስላስረዱን ነው።

ስለዚህ ትውፊት አንጋፋ የሃይማኖት መመሪያ ከመሆኑ ባሻገር ያለ ትውፊታዊ መረጃም መጽሐፍ ቅዱስ ጎደሎ የሚሆንበት ጊዜ አለ። ለዚህም በዛ ያሉ መረጃዎችን መጥቀስ ይቻላል።

ከመጽሐፍ ቅዱስ በፊት ትውፊት ነበር

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የተጻፉበትን ዘመን ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ሲገልጡ:-

- ዓለም ከተፈጠረ በሺህ 486 ዘመን መጽሐፈ ሄኖክ ተጻፈ።
- እስራኤል በግብጽ ሳሉ በፈረኦን ዘመን የኢዮብ መጽሐፍ ተጻፈ።
- በሦስት ሺ ስድስት መቶ አርባ ሦስት ዓመተ ዓለም እስራኤል ከግብጽ ወጡ በዚህ ጊዜ ኦሪት ተጻፈ።

- በአራት ሺ አራት መቶ ሰባት ዓመተ ዓለም ሳኦል ነገሠ በዚህ ጊዜ መጽሐፈ ነገሥት ተጀመረ።
- በአራት ሺ አራት መቶ አርባ ሰባት ዓመተ ዓለም ሳኦል ሙቶ ዳዊት ነገሠ በዚህ ጊዜ የዳዊት መዝሙር ተጻፈ።

እንግዲህ ከ1486 ዘመን በፊት የተጻፈ ሕግ አልነበረም በዚያን ጊዜ የነበሩ አበው ይመሩ የነበሩት ሙሉ ለሙሉ በትውፊት ወይም በሕገ ልቡና ነበር ማለት ነው።

በአቤልና በቃየን ዘመን ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጻፈ ምንም አልነበረም። ይህ በሁሉም ዘንድ የሚታመን እሌ የማይባል ነው። ዳሩ ግን ኦሪት ዘፍ.ም.4 ቁ.2–17 ያለውን ስናነብ አስገራሚ አጠያያቂ ነገሮች ይገጥሙናል።

ከበልባ ስድስቱ (66) መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ሌሎች ቅዱሳት መጻሕፍት የሉም ለሚሉና ትውፊታዊ መረጃን አንቀበልም ለሚሉ ክፍሎች የሚከተለውን ጥያቄ በዚሁ በዘፍ.4፥2–17 ባለው ላይ ላቀርብ እወዳለሁ።

ጥያቄ 1. በኦሪት ዘፍጥረት እንደተገለጠ ቃየንም ሆነ አቤል ሁለቱም ለእግዚአብሔር ከሥራቸው ውጤት መሥዋዕት አቅርበዋል። ዳሩ ግን እግዚአብሔር የተቀበለው የአቤልን መሥዋዕት ብቻ ነው የቃየንን መሥዋዕት ያልተቀበለው ለምንድን ነው? መቼም ለአቤል አድልቶ ነው የሚል መልስ እንደማይሰጡኝ እርግጠኛ ነኝ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለሰው ፊት አያደላምና።

ጥያቄ 2. አቤል ከበጎቹ በኩራትና ከሰቡ ለእግዚአብሔር መሥዋዕት አቅርቧል ከበጎቹ መካከል በኩራትና ሰቡን ማቅረብ እንደሚገባ እንዴት አወቀ? ምክንያቱም የጽሑፍ ሕግና ትዕዛዝ በዘመኑ አልነበረምና።

ጥያቄ 3. እግዚአብሔር አምላክ የቃየን ፊት ከንዴት የተነሣ እንደጠቆረ በተመለከተ ጊዜ «ለምን ተናደድህ? ለምንስ ፊትህ ጠቆረ? መልካም ብታደርግ ፊትህ የሚበራ አይደለምን?» ብሎታል በዚህ አባባል ላይ ቃየን ለእግዚአብሔር መልካም አለማድረጉን ያሳያል። የቃየን ጥፋቱ ምን ነበር?

ጥያቄ 4. «ቃየንም ሚስቱን አወቀ ፀነሰችም ሄኖሕንም ወለደች» ይላል ቁ.17

እግዚአብሔር ወንድና ሴት ሰው አድርጎ የፈጠረው አዳምንና ሔዋንን ብቻ ነው? አዳምና ሔዋን ደግሞ የወለዱአቸው አቤልንና ቃየንን እንደሆነ በምዕራፍ 4 ተገልጡአል ታዲያ የቃየን ሚስት ማን ነች? ከየትስ መጣች?

በመሠረቱ ከላይ በቅደም ተከተል የቀረቡትን ጥያቄዎች ለመመለስ ከስድሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የሆኑትን ሌሎችን ቅዱሳት መጻሕፍትና ትውፊታዊ መረጃን መሠረት ማድረግ ይገባል ያለበለዚያ ጥያቄዎቹ የማይፈቱ እንቆቅልሽ ሆነው መቅረታቸው ነው?

በቅዱሳን አበው የተጻፉትን ቅዱሳት መጻሕፍትና ትውፊታዊ መረጃን እንደ ስድሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ አድርጋ የምትቀበለው ጥንታዊትና ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን አርኪና አሳማኝ መልስ ትሰጣለች።

በትውፊት እንደሚተረከው ቃየን ካመረተው እህል ለእግዚአብሔር መስዋዕትን ሲያቀርብ በንጽህና መንፈስ ሆኖ አልነበረም እግዚአብሔር አይበለው በማለት አሠሩን ገሠሡን አግበስብሶ ነበር ያቀረበው። አቤል ግን ከአባቱ ከአዳም በትውፊት ባገኘው መሠረት እግዚአብሔር አምላክ ንጹሐ ባህርይ ጌታ ነውና ንጹሕ ነገር ይሻል በማለት ከበጎቹ ከበኩራቱ ጠጉሩ ያላረረውን፥ ቀንዱ ያልከረከረውን፥ ጥፍሩ ያልዘረዘረውን፥ ጥሩ፤ ነውር የሌለበትን በግ ነበር የሰዋው እግዚአብሔርም በቀናነትና በፍቅር የቀረበውን የአቤልን መሥዋዕት ሲቀበል በትዕቢት መንፈስ ታጅሎ ቃየን ያቀረበውን መሥዋዕት ግን ተጸየፈ። ይህን ትውፊታዊ መረጃ መሠረት ያደረገው ጳውሎስ «አቤል ከቃየን ይልቅ የሚበልጥን መስዋዕት ለእግዚአብሔር በእምነት አቀረበ» በማለት ገልጦታል ዕብ.11፥4።

በተራ ቁጥር 4 የተጠየቀውን ጥያቄ ለመመለስ ቤተ ክርስቲያናችን ከ46ቱ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ጋር የምትቆጥረው መጽሐፈ ኩፋሌን መሠረት እናደርጋለን። «ቃየንም እህቱ አዋን ሚስት ትሆነው ዘንድ አገባት በአራተኛው ኢዮቤልዩ መጨረሻ ኢኖንን/ሄኖሕን ወለደች» ይላል ኩፋሌ 5፥14።

ስለዚህ የቃየን ሚስት እህቱ አዋን እንደነበረች ልናውቅ የቻልነው ከ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ያሉ መረጃዎችን በመጥቀስ ነው።

ዘፍ.8፥20፤ «ኖኅም ለእግዚአብሔር መሠውያውን ሠራ፣ ከንጹሕም እንስሳ ሁሉ ከንጹሓን ወፎችም ሁሉ ወስዶ በመሠውያውም ላይ መስዋዕትን አቀረበ» ይላል።

በዘመነ ኖኅ መጽሐፍ ቅዱስ ገና አልተጻፈም ዳሩ ግን ኖኅ የመሠውያ ቦታን ሠርቶ ነበር የመሠውያ ቦታ ማዘጋጀት አስፈላጊ መሆኑን ለኖኅ ማን አስተማረው? ከምንስ አገኘው? ለእግዚአብሔር የሚሠዋው መሥዋዕት ከእንስሳትም ሆነ ከአዕዋፋት ንጹሕ መሆን እንዳለበት እንዴት ሊያውቅ ቻለ? መልሱ ከአዳም ጀምሮ በትውፊት ይሠራበት የነበረውን ይዞ ነው።

ታላቁ አባት አብርሃም፣ ልጁ ይስሐቅ እንዲሁም ያዕቆብ ሌሎቹ ቅዱሳን አበው ሁሉ በቅብብል ባገኙት መረጃ መሠረት አንድ አይነት ሥርዓት ይፈጽሙ ነበር። ዘፍጥ.22፥9። 1ነገ.18፥31–36።

ዘፍ.14፥18–20፤ «የሳሌም ንጉሥ መልከ ጼዴቅም እንጀራንና የወይን ጠጅን አወጣ እርሱም የልዑል እግዚአብሔር ካህን ነበር። ባረከውም...አብራምም ከሁሉ አሥራትን ሰጠው»

አብርሃም በካህኑ በመልከጼዴቅ እጅ መባረክ እንዳለበት በምን ሊያውቅ ቻለ? ከዚያ በፊት ካህን ባራኪ፤ ምዕመን ተባራኪ መሆን እንዳለበት የተሠራ ሕግ አልነበረም። እንደዚሁም ለካህናት አሥራት ማውጣት እንደሚገባ ሙሴ ከመደንገጉ በፊት አብርሃም በዚያን ዘመን እንዴት አወቀ?

በተጨማሪም ጳውሎስ ስለ መልከጼዴቅ ሲናገር «አባትና እናት የትውልድም ቁጥር የሉትም ለዘመኑም ጥንት ለሕይወቱም ፍጻሜ የለውም» ብሏል ዕብ.7፥3።

ለመሆኑ ሰብአዊ ፍጡር ሆኖ እንዴት እናትና አባት ላይኖሩት ቻለ? ለዘመኑ ጥንት ለሕይወቱ ፍጻሜ ከሌለው የእግዚአብሔር ተፎካካሪ ነው ማለት ነው? ምክንያቱም ለዘመኑ ጥንት ለሕይወቱ/

ለአኗኗሩ ፍጻሜ የሌለው እግዚአብሔር ነውና። ስለዚህ ትውፊታዊ መረጃን መሠረት ማድረግ ለዚህ ሁሉ አደናጋሪ ጥያቄ መልስ ያስገኛል።

ዘፍ.28፥23፤ «ከሰጠኸኝም ሁሉ ለአንተ ከአሥር እጅ አንዱን እሰጣለሁ»

ያዕቆብ ከአሥር አንዱ የእግዚአብሔር ገንዘብ መሆኑንና አሥራት ማውጣትን እንዴት ሊያውቅ ቻለ?

በትውፊት ከአያቱ ከአብርሃም ያገኘው ነው።

ይኸው ያዕቆብ በፍኖተ ሎዛ ተንተርሶት የነበረውን ድንጋይ ሐውልት አድርጎ በማቆም ዘይትን አፍሶበታል። ቦታውንም የእግዚአብሔር ቤት ብሎ ሰይሞታል።

ለያዕቆብ ሃውልት ማቆምን ዘይት ማፍሰስን ማን አስተማረው? ከአባቶቹ በትውፊት አገኘው ካልተባለ በስተቀር፤ ምክንያቱም የመገናኛውን ድንኳን ቅዱስ ቅባት ቅባውና ቀድሰው የተባለው ለሙሴ ነው ዘጸ.30፥22–33። ያዕቆብ ግን ገና መጽሐፍ ቅዱስ ባልተጻፈበት ዘመን ይህን አድርጓል።

በኦሪት ዘፍጥረት መጨረሻና በኦሪት ዘጸአት መግቢያ መካከል የብዙ መቶ አመታት ልዩነት አለ። በነዚህ ረዥም አመታት በእስራኤል ላይ የደረሰው ግፍና መከራ በመጽሐፍ ቅዱስ ባይጻፍም ታሪኩን ለማያያዝ ትውፊታዊ መረጃዎችን መጠቀማችን አይቀሬ ነው።

እስራኤልን ከግብጽ ምድር እየመራ ያወጣቸው ሙሴ አፈ ኮልታፋ ነበር፣ «...ጌታ ሆይ እኔ አፈ ኮልታፋ ምላሴም ጸያፍ የሆነ ሰው ነኝ» ዘጸ.4፥10።

ለሙሴ አፈ ኮልታፋ መሆን ምክንያቱ ምን እንደሆነ አባቶች በትውፊታዊ ያገኙትን መረጃ መሠረት አድርገው የሚተርኩት ታሪክ አለ።

በልጅነቱ ወራት ወደ ፈርኦን ዘንድ ገብቶ ሳለ ፈርኦን ሊስመው ሙሴን ወደ ፊቱ ቢያቀርበው ሙሴ ፈርኦንን በጥፊ ይመታዋል። በዚህ የተነሳ የፈርኦን ቁጣ በሙሴ ላይ ነዶ እንዲገደል ትዕዛዝ

ለባለሟሎቹ ያስተላልፋል። ዳሩ ግን የንጉሡ አማካሪዎች ልጅ በመሆኑ ያደረገው ነው እንጂ አውቆ አይደለም ሕፃን ልጅ እሳትና ፍትፍት ቢያቀርቡለት ከፍትፍቱ ይልቅ እሳቱን በአይኑ አይቶ ደስ ስላለው ብቻ የሚመርጥ አይደለምን ይሉታል።

ፈርኦን ግን እናንተ እንደምትሉት አይደለም «ከፉውንና ደጉን ለይቶ የሚያውቅ ነው በማለት ሙሴ መገደል እንዳለበት ይናገራል ባለሟሎቹ ግን ከፉውና ደጉን ለይቶ የማያውቅ ነው በማለታቸው በፈተናው መሠረት እሳትና ፍትፍት በፈርኦን ፊት ቀረበ። ሙሴ ክፉውንና ደጉን የሚያውቅበት እድሜ ላይ በመሆኑ እጁን ወደ ፍትፍቱ ሊሰድ ሲል የእግዚአብሔር መልአክ እጁን ወደ ፍሙ እሳት እንዲዘረጋና ፍሙን አንስቶ እንዲጉርስ አደረገው። በዚህን ጊዜ ምላሱ ኩምትር አለ። ፈርኦንም ሙሴ ይህን ሲያደርግ በማየቱ ከቁጣው በረድ አለ የሞት ቅጣቱም ከሙሴ ተነሣ ዳሩ ግን ሙሴ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ አፈኮልታፋ ሆነ። ይላል ትውፊታዊ መረጃ።

ትውፊታዊ መረጃ በሐዲስ ኪዳን

የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ቢያንስ ቢያንስ ለ20 ዓመታት ያህል ስለ ጌታ ከሰማየ ሰማያት መውረድ፣ ከቅድስት ድንግል ማርያም መወለድ፣ ማስተማር፣ መሞት፣ መነሣት፣ ማረግና ለፍርድ ዳግመኛ መምጣቱን ይማሩ የነበሩት በቃል ነበር ምክንያቱም ሐዲስ ኪዳን ገና በጽሑፍ አልተቀረጸም ነበርና በቅብብል ወይም በስሚ ያገኙትንም እነርሱ ራሳቸው ከጌታ እንደተቀበሉት አድርገው ያስተ ምሩ ነበር ለዚህም ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው ጳውሎስ ነው። ጳውሎስ ጌታ ካረገ ከ8 ዓመት በኋላ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ እንዳመነና ቃሉን መስበክ እንደጀመረ የታወቀ ሆኖ ሳለ ዳሩ ግን ለቆሮንቶስ ሰዎች በላከው ክታቡ «ለእናንተ ደግሞ አሳልፌ የሰጠሁትን እኔ ከጌታ ተቀብያለሁና ጌታ ኢየሱስ አልፎ በተሰጠበት በዚያች ሌሊት እንጀራን አንሥቶ አመሰገነ ቆርሶም እንካችሁ ብሉ ይህ ስለ እናንተ የሚሆን ሥጋዬ ነው» 1ቆር.11፥23–24። በማለት ጽፏል።

ጳውሎስ ከሐዋርያት በቃል የተማረውን ለሌሎች ደግሞ አስተላለፈ ወንጌልን ወንጌል የሚያሰኘው በጽሑፍ መስፈሩ ሳይሆን የሕያው የእግዚአብሔር ቃልና የሕይወት መንገድ መሆኑ ነው።

በጌታ ጊዜ ወንጌል ገና አልተጻፈም ነበር። ግን ጌታ ራሱ ሲያስተምር፣ «የእግዚአብሔር መንግሥት ቀርባለች ንስሐ ግቡ በወንጌል እመኑ እያለ ወደ ገሊላ መጣ» ማር.1፥5። በዚያን ጊዜ የተጻፈ ወንጌል ሳይኖር «በወንጌል እመኑ» ማለቱ ከእርሱ የሚወጣውን ቃል ማለቱ ነው። ለሐዋርያቱም «ወደ ዓለም ሒዱ ወንጌልንም ለፍጥረት ሁሉ ስበኩ» ማር.16፥15።

ከእርሱ የሰሙትን የተማሩትን እንጂ በጽሑፍ ቀርጾ የሰጣቸው ወንጌል አልነበረም።

ጌታ ያስተማረውና ያደረገው ተአምር ሙሉ በሙሉ በሐዲስ ኪዳን አልተጻፈም

የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሃያ ሰባት ብቻ ናቸው። ከእነርሱ ውጭ ሌላ መጻሕፍት የሉም። ለእምነታችን የሚሆነው ሁሉ ተመጥኖ ተጽፎልናልና ከነኝህ መጻሕፍት ውጭ የተጠቀሰ ሕግ ሆነ ሥርዓት አያሻንም አንቀበልምም የሚሉ ክፍሎች መኖራቸው ግልጽ ነው።

ዳሩ ግን እነዚህ ክፍሎች ከሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውጭ ሌሎች ትውፊታዊ መረጃዎችንና ቅዱሳት መጻሕፍትን አንቀበልም ሲሉ ለሚጠየቁት ጥያቄ ሁሉ ከሃያ ሰባቱ መጻሕፍት ሳይወጡ መልስ ሊሰጡ ይችሉ ይሆን? ለመሆኑ አንድ ሰው የሚከተሉትን ጥያቄዎች ቢጠይቃቸው የሚሰጡት መልስ ይኖራቸው ይሆን?

1. በሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ስለ ክርስቶስ እናት ስለ ቅድስት ድንግል ማርያም ልደት የሚናገረው ነገር የለም ከየት መጣች ከሰማይ ወይስ ከምድር? ምድራዊት ከሆነች እናትና አባትዋ እነማን ናቸው?

2. በአራቱ ወንጌላውያን ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተጻፈው ላይ ክርስቶስ እስከ 30 ዓመቱ የት እንደነበር ምን ሲሠራ እንደነበር የሚገልጸው ነገር የለም። ሰላሳ አመት እስኪሆነው የሠራው የለም?

3. «ወደ ቅፍርናሆም ገቡ ወዲያውም በሰንበት ወደ ምኩራብ ገብቶ አስተማረ እንደ ባለሥልጣን ያስተምራቸው ነበር እንጂ እንደ ጻፎች አይደለምና በትምህርቱ ተገረሙ» ማር.1፥21–22።

«ወደ ገዛ አገሩም መጥቶ እስኪገረሙ ድረስ በምኲራባቸው ያስተምራቸው ነበር» ማቴ.13፥54።

ይህ የክርስቶስ ተቃዋሚዎችን ሳይቀር ያስገረመ ያስደነቀ የጌታ ትምህርት ምን ዓይነት ነበር? ይህን ያህል የጌታን ጠላቶች ሳይቀር ያስገረመ ትምህርት ለቤተ ክርስቲያን ለአሁንዋ ቤተ ክርስቲያን መድረስ አለበት ከደረሰ በየትኛው መጽሐፍ ላይ እናገኘዋለን?

4. አንተ ጕልማሳ ሳለህ ወገብህን በገዛ ራስህ ታጥቀህ ወደምትወደው ትሄድ ነበር ነገር ግን በሸመገልህ ጊዜ እጆችህን ትዘረጋለህ ሌላውም ያስታጥቅሃል ወደማትወደውም ይወስድሃል አለው በምን ዓይነት ሞት እግዚአብሔርን ያከብር ዘንድ እንዳለው ሲያመለክት ይህን አለ» ዮሐ.21፥18።

የጴጥሮስ አሟሟት እንዴት ነበር? ከሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት በየትኛው ክፍል ተጽፎ ይገኛል?

5. «ወደ ዓለም ሁሉ ሂዱ ወንጌልንም ለፍጥረት ሁሉ ስበኩ ማር.16፥15።

ወንጌልን በመላው ዓለም እንዲያስተምሩ የተላኩት የጌታ ደቀ መዛሙርቱ ሁሉም ሲሆኑ በሃያ ሰባቱ በሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ላይ ግን የምናገኘው የአምስቱን ሐዋርያት ብቻ ነው። የእነርሱም ቢሆን ሙሉ ትምህርታቸው በጽሑፍ አልተጻፈም። የቀሩት ሐዋርያትስ? ቃሉን አልሰበኩ ይሆን? ጌታ ባዘዛቸው መሠረት መስበካቸው (ማስተማራቸው) የታወቀ ነው ስብከታቸው ለአሁኑዋ ቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ መሆኑ አያጠያይቅም ታዲያ የት ገባ?

በጽሑፍ የሠፈሩና ያልሰፈሩ ብዙ መሠረታዊ ትምህርቶች መኖራቸውን ሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ያረጋግጣል። የሚከተሉትን መረጃዎች ለአብነት ያህል መጥቀስ ይቻላል።

«እንድጽፍላችሁ የምፈልገው ብዙ ነገር ሳለኝ በወረቀትና በቀለም ልጽፈው አልወድም ዳሩ ግን ደስታችሁ ፍጹም እንዲሆን ወደ እናንተም ልመጣ አፍ ለአፍም ልናገራችሁ ተስፋ አደርጋለሁ።» 2ዮሐ.1፥12።

«ልጽፍልህ የምፈልገው ብዙ ነገር ነበረኝ ዳሩ ግን በቀለምና በብዕር ልጽፍልህ አልወድም። ነገር ግን ወዲያው ላይህ ተስፋ አደርጋለሁ አፍ ለአፍም እንነጋገራለን» 3ኛ ዮሐ. ቁ.13።

ሐዋርያው በሁለቱም መልዕክቱ እንደገለጸው በጽሑፍ ያላሰፈረው ዳሩ ግን በቃሉ ያስተማረው እንዳለ ይገልጻል። ይህ ሁሉ ለቤተ ክርስቲያን በትውፊት ደርሷታል።

ጳውሎስ «የቀረውንም ነገር በመጣሁ ጊዜ እደነግጋለሁ»1ቆሮ.11፥34። ይህ ጠቃሚ ድንጋጌ ለቤተክርስቲያን የሚያስፈልጋት በመሆኑ በትውፊት ደርሷታል ማለት ነው።

ዮሐ.20፥30፤ «ኢየሱስም በዚህ መጽሐፍ ያልተጻፈ ሌላ ብዙ ምልክት በደቀ መዛሙርቱ ፊት አደረገ»

በዚህ መጽሐፍ ያልተጻፈ በሌላ መጽሐፍ የተጻፈ እንዲሁም ሳይጻፍ የቀረ ብዙ ድንቅ ሥራ መሥራቱን እንዲሁም ማስተማሩን መግለጡን ማስተዋል ይገባል።

ዮሐ.21፥25፤ «ኢየሱስም ያደረገው ብዙ ሌላ ነገር ደግሞ አለ ሁሉ በእያንዳንዱ ቢጻፍ ለተጻፉት መጻሕፍት ዓለም ራሱ ባልበቃቸውም ይመስለኛል?

የወንጌላዊው አባባል ግልጽ ነው። እርሱ በመጠኑ ጌታ ያስተማረውንና የሰራውን ተአምር ከገለጠ በኋላ ጌታ በመዋዕለ ትምህርቱ ያስተማረው ይህ ብቻ ነው እንዳንልና የሰራው ተአምርም በወንጌሉ ላይ ብቻ የሠፈረውን ነው ብለን እንዳንወስን የማይወሰን ተጽፎም የማያልቅ መሆኑን ገልጦልናል።

በዚሁ መሠረት በቤተ ክርስቲያናችን ጌታ ያደረገውን ተአምር የሚገልጡ እንደ ተአምረ ኢየሱስ ያሉ መጽሐፍት አሉ።

ሉቃ.24፥27፤ «ከሙሴና ከነቢያት ሁሉ ጀምሮ ስለ እርሱ በመጻሕፍት ሁሉ የተጻፈውን ተረጓመላቸው»

ከትንሳኤው በኋላ ለሁለቱ ደቀ መዛሙርቱ የተረጐመላቸው የመጻሕፍት ትርጓሜ በየትኛው ሐዲስ ኪዳን ክፍል ይገኛል? በሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን ውስጥ እንደሌለ የታወቀ ነው።

ሐዋ.ሥራ 1፥3፤ «አርባ ቀን እየታያቸው ስለ እግዚአብሔርም መንግሥት ነገር እየነገራቸው በብዙ ማስረጃ ከሕማማቱ በኋላ ሕያው ሆኖ ለእነርሱ ራሱን አሳያቸው»

አርባ ቀን ሙሉ ያስተማራቸው ትምህርት ምን ነበር? መቼም በወንጌል የተጻፈውን ከእንደገና ደግሞ ነው ያስተማራቸው እንደማይሉ የታወቀ ነው። ይሕ ጌታ ከተነሣ በኋላ ያስተማረው ትምህርት በሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን ክፍል አልተጻፈም። ቤተ ክርስቲያን ግን ጥንታዊት እንደመሆንዋ ጌታ ከሙታን ተለይቶ ከተ ነሣ በኋላ ለደቀ መዛሙርቱ ያስተማረው ትምህርት አላት እርሱም መጽሐፈ ኪዳን በመባል ይታወቃል።

ከአሥርቱ ህግጋት አንዱ የሰንበትን ቀን ትቀድሰው ዘንድ አስብ የሚል ነው። በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ደግሞ ሰንበትነትዋ በገሃድ የተመሠከረላት ሰባተኛይቱ ቀን ቀዳሚት ነች ዳሩ ግን የክርስቲያኖች ሰንበት (ሰንበተ ክርስቲያን) ብለን የምናከብራት እሑድን ነው። እሑድን ሰንበት አድርጋችሁ አክብሩ የሚል በየትኛው የሐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ውስጥ ተጽፎ ይገኛል?

በዮሐ.ራእይ 1፥10፤ «የጌታ ቀን» የተባለችውን ሰንበተ ክርስ ቲያን እሑድ ለመሆንዋ ምን ማስረጃ ያገኛሉ? ታሪክንና ትውፊታዊ መረጃን መሠረት ካላደረጉ።

ዳሩ ግን የቤተክርስቲያንን ታሪክና ትውፊት መረጃ የምታደርገው ቤተ ክርስቲያናችን ያለምንም ማመንታትና ችግር መልስ መስጠት ትችላለች።

እንግዲህ በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያልሠፈረን በትውፊት የተገኘን በዓል እያከበሩ ትውፊትንና የቤተክርስቲያን ታሪክን መናቅን አንቀበልም ማለት ያስተዛዝባል።

ሐዋርያትና ትውፊታዊ መረጃ

ሐዋርያት ወንጌልን ሲሰብኩ በጽሑፍ ያልሰፈሩ ዳሩ ግን በቃል ይተረኩ የነበሩ ትውፊታዊ መረጃዎችን ይጠቅሱ እንደነበር መጽሐፍ ቅዱስ የሚያረጋግጠው ሐቅ ነው።

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ከቀደሙት አባቶች በቅብብል በርክክብ ያገኘውን (መንፈስ ቅዱስ የገለጸለትን) በወንጌል ስብከቱ ላይ ተጠቅምበት እናገኛለን።

«ኢያኔስና ኢያንበሬስም ሙሴን እንደተቃወሙት እንዲሁ እነዚህ ደግሞ አእምሮአቸው የጠፋባቸው ስለ እምነትም የተጣሉ ሰዎች ሆነው እውነትን ይቃወማሉ» 2ጢሞ.3፥8።

በጳውሎስና በሙሴ ዘንድ ያለው የዘመን ርቀት እጅግ በጣም ብዙ ሆኖ ሳለ፤ ጳውሎስ ሙሴ በፈርኦን ፊት ተአምር ሲያደርግ እነርሱም ምትሐታዊ ተአምርን በማድረግ ሙሴን ይቃወሙት የነበሩትን የፈርኦን ጠንቋዮችና አስማተኞች ዘጸ.7፥11–13። ስማቸው ሙሴ በጻፈው መጽሐፍ ላይ ሳይኖር እርሱ ግን ስማቸውን ጠቅሶ መናገሩ በትውፊት ያገኘው መሆኑን የሚያሳይ ነው።

አሁንም ይኸው ጳውሎስ የእስራኤል ሕዝብ ከእግዚአብሔር የተሰጣቸውን ሕግ ሙሴ ከተራራው ይዞ በሦስተኛው ቀን ወደ እነርሱ በመጣ ጊዜ ነጐድጓድና መብረቅ ከባድም ደመና እጅግም የበረታ የቀንደ መለከት ድምጽ በተራራው ላይ ሲሆን የነበረውን መንቀጥቀጥና መሸበር ሲገልጥ «ሙሴም እጅግ እፈራለሁ እንቀጠቀጥማለሁ እስኪል» ዕብ.12፥21። በማለት ገልጦታል ዳሩ ግን ይህን አባባል ጳውሎስ ከሙሴ መጽሐፍ ተጽፎ አግኝቶት ሳይሆን በትውፊት ያገኘው ነው።

ዮሐንስ ወንጌላዊም በራእዩ ላይ ትውፊትን ተጠቅምበት እናገኛለን «ለጣዖት የታረደውን እንዲበሉና እንዲሴስኑ በእስራኤል ልጆች ፊት ማሰናከያን ሊያኖርባቸው ባለቅን ያስተማረ የበለዓምን ትምህርት የሚጠብቁ» ራእይ 2፥14።

በማለት ስለ በለዓም በሚተርከው በኦሪት ዘኁልቅ ላይ ያልሰፈረን ታሪክ ጠቅሷል። እስራኤል በሰጢም ተቀምጠው በነበረበት ጊዜ ከሞዓብ ልጆች ጋር ማመንዘራቸውንና ለአሕዛብ ጣኦት መስገዳቸውን በዚህም የተነሣ ሃያ አራት ሺህ የእስራኤል ልጆች እንዳለቁ በኦሪት ዘኁልቅ ም 25 ላይ ተጽፏል። ዳሩ ግን ዮሐንስ የጠቀሰው ታሪክ አልተጠቀሰም ዮሐንስ ያልተጻፈውን ታሪክ መናገሩ በትውፊት የሚተረከውን ይዞ መሆኑ ግልጥ ነው።

በለዓም ሐብተ መርገም የተሰጠው ሰው ነበር የረገመው የተረገመ የመረቀው የተመረቀ ይሆን ነበር። የሴፎር ልጅ ባለቅ እስራኤል በአሞራውያን ላይ ያደረገውን በማየቱና ከብዛታቸውም የተነሣ እስራኤልን በእርግማን እንዲያጠፋለት በለዓምን በብር በወርቅ አባበለው ዳሩ ግን እስራኤል እንዲረገም ያልፈለገ እግዚአብሔር መልአኩን ልኮ በለዓምን አስጠነቀቀው በእርግማኑም ፋንታ እንዲመርቃቸው አዘዘው።

በዚህ ጊዜ ባላቅ በበለዓም ተቆጥቶ እኔ ልትረግምልኝ ጠራኁህ እንጂ ልትመርቅልኝ ኖሯልን እነሆ ስትመርቃቸውም ሦስተኛህ ነው እኔ አንተን ላከብርህ አስቤ ነበር እግዚአብሔር ከከለከለህ ሒድ አለው። በዚህ ጊዜ ፍቅረ ንዋይ እንደ እሳት አቃጥሎት ባልራገም ምን ቸገረህ እነሱን ላጥፋልህ እንጂ ገንዘቡን ስጠኝ አለው።

ባለቅምእነሱ ከጠፉ ባትራገም እኔ ምን ቸገረኝ አለው። እንግዲያስ ያገርህን ሴቶች በአዋጅ አሰባስበህ ቆንጆ ቆንጆዎቹን ጠርተህ ሸልመህ አስጊጠህ ለጣዖቱ ከተሰዋው ተረፈ መሥዋዕት አስይዘህ ወደ እስራኤል መንደር ስደዳቸው እስራኤል ሲያዩዋቸው በዝሙት ፍላጻ ልባቸው ይወጋና ፈቃዳችንን ፈጽሙልን ከእኛ ጋር ተኙ ይሉአቸዋል። በዚህን ጊዜ ሴቶቹ እንዲህ ይበሉአቸው ምነውሳ ፍቅር የጋራ አይደለምን ከወደዳችሁን ለአምላካችን (ለጣዖታቸው ማለት ነው) የተሰዋውን ብሉልን ይበሉአቸው ያን ጊዜ ሴቶቹ ያቀረቡላቸውን መሥዋዕት በሚበሉበት ጊዜ (ለጣዖቱ የተሰዋውን) አምላካቸው (የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር) ቀናዒ (ቀናተኛ) ነው በዚህ ተቀጥቶ ተበቅሎ ያጠፋቸዋል። ብሎ ጥልቅ ምክር መክሮ ገንዘቡን ተቀብሎ ሒዷል።

ባለቅም በለዓም እንደመከረው አደረገ። እስራኤልም በለዓም የደገሰላቸውን ድግስ ሳያጤኑ ባለቅ በላካቸው ሴቶች ፍቅር ልባቸው ተረቶ ከእነርሱ ጋር በዝሙት ለመውደቅ ለጣዖት የተሰዋውን መስዋዕት በሉና አመነዘሩ በዚህ የተነሣ እግዚአብሔር በእስራኤል ልጆች ላይ ተቆጥቶ መቅሰፍት አዘዘባቸው።

ይህ ከላይ ያለው በትውፊት የሚተረክ ነው በኦሪት ዘኁልቅም ሆነ በሌላው የኦሪት መጽሐፍ ግን ሰፍሮ አይገኝም ዮሐንስ በጽሑፍ ያልሰፈረውን በትውፊት ያገኘውን በሐዲስ ኪዳን ላለነው ክርስቲያኖች መማሪያ ይሆን ዘንድ ጠቅሶታል።

ይሁዳም በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በአንድም ቦታ ሰፍሮ የማይገኝን በመጽሐፉ ጠቅሶ እናገኘዋለን «የመላእክት አለቃ ሚካኤል ግን ከዲያብሎስ ጋር በተከራከረ ጊዜ ስለ ሙሴ ሥጋ ሲነጋገር ጌታ ይገሥጽህ አለው እንጂ የስድብን ፍርድ ሊናገረው አልደፈረም» ይሁዳ ቁ.9።

ይሁዳ የጠቀሰው የቅዱስ ሚካኤልና የዲያብሎስ ክርክር በየትኛውም የ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ሰፍሮ አይገኝም። ታዲያ ከወዴት አመጣው? ያለምንም ክርክር በትውፊት ያገኘውን ነው የጻፈው ነው መልሱ።

እንደዚሁም በቁጥር 14ና 15 ላይ ይኸው ይሁዳ ሄኖክ በዘመኑ የተናገረውን ትንቢት ጽፏል ሄኖክ ተናገረው ብሎ የጠቀሰው ትንቢት በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አይገኝም። የሚገኘው በመጽሐፈ ሄኖክ በም 1 በቁ.9 ላይ ነው።

ስለዚህ ከ66ቱ ውጭ ሌሎች መጻሕፍት መኖራቸው በዚህ ይታወቃል።

ማቴ.2፥23፤ «በነቢያት ናዝሬዊ ይባላል የተባለው ይፈጸም ዘንድ...ናዝሬት ወደምትባል ከተማ መጥቶ ኖረ»

ይህን ትንቢት የተናገረው ነብይ ማነው? በየትኛው የትንቢት መጽሐፍስ ተጽፏል? በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይህ ትንቢታዊ ቃል ተጽፎ ይገኛል? ከኦሪት ዘፍጥረት እስከ ዮሐንስ ራእይ ድረስ

ብናነብ ይህን ትንቢታዊ ቃል አናገኘውም። ስለዚህ ሌሎች መጻሕፍትም ከ66ቱ ሌላ መኖራቸው በዚህ ይታወቃል።

ማቴ 27፥9፤ «በዚያን ጊዜ በነቢዩ በኤርሚያስ የተባለው ከእስራኤል ልጆችም አንዳንዶቹ የገመቱትን የተገመተውን ዋጋ ሠላሳ ብር ያዙ ጌታም እንዳዘዘኝ ስለ ሸክላ ሠሪ መሬት ሰጡት የሚል ተፈጸመ» ይላል።

ይህ ትንቢታዊ ቃል በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባሉት የኤርሚያስ መጻሕፍት በፍጹም አናገኘውም ታዲያ ወንጌላዊው ነብዩ ያልተናገረውን በሐሰት እንደተናገረ አቀረበ ሊባል ነው? ካልሆነስ ቃሉን ከምን አገኘው?

በመሠረቱ ወንጌላዊው ያልተጻፈውን ወይም ያልተነገረውን እንደተነገረ አድርጐ አልጻፈም። የጌታን መሢህነት ለማስተባበል በጌታ ላይ የተነሱት ጌታን የሰቀሉት አይሁድ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን መሢህነት ያስተባበሉ መስሎአቸው ገንጥለው በጣሉት በተረፈ ኤርሚያስ ላይ ይገኛል። ተረፈ ኤርሚያስ ም.7 ቁ.3 ይመልከቱ ቃሉን ያገኙታል።

ሉቃ.2፥25–32፤ «ስምዖን...የእስራኤልን መጽናናት ይጠባበቅ ነበር...በጌታም የተቀባውን ሳያይ ሞትን እንዳያይ በመንፈስ ቅዱስ ተረድቶ ነበር። ጌታ ሆይ አሁን እንደቃልህ ባሪያህን በሰላም ታሰናብተዋለህ ዓይኖቼ በሰዎች ሁሉ ፊት ያዘጋጀኸውን ማዳንህን አይተዋልና ይህም ለአሕዛብ ሁሉን የሚገልጥ...»

ወንጌላዊው ሉቃስ ስለ ስምዖን በተናገረው ላይ ብዙ አጠያያቂና ግልጽ ያልሆኑ ነገሮች አሉ የከዚህ በፊቱን ታሪክ ለማያውቅ ሰው ብዙ እንቆቅልሽ የሚሆኑበት ነገሮች አሉ። «በጌታ የተቀባውን ሳያይ ሞትን እንዳያይ በመንፈስ ቅዱስ ተረድቶ ነበር» በየትኛው የ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሠፈረው? «ጌታ ሆይ እንደ ቃልህ ባሪያህን በሰላም ታሰናብተዋለህ» የጌታ ቃል ምን ነበር? ትውፊታዊ መረጃ ከላይ ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ ይሰጠናል።

ከክርስቶስ ልደት በፊት በ284 ዘመን በጥሊሞስ የሚባል ገናና የግብጽ ንጉሥ ነበር። በዘመኑ እርሱን የሚያህል ኃያል ንጉሥ

አልነበረም ከገናንነቱ የተነሣ ይህን ዓለም እንደ ሰም አቅልጦ እንደ ገል ቀጥቅጦ ገዝቶታል ያገሩን ሁሉ ቋንቋ ያውቅ ነበር። ያልሠራሁት የቀረኝ ምን አለ ብሎ ባለሚሎቹን ጠየቀ እነርሱም ብዙ ጥበብ ብዙ ምሳሌ ያለባቸው አርባ ስድስቱ መጽሐፍተ ብሉያት (የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት) ቀርተውሃል እነርሱን ከዕብራይስጥ ቋንቋ ወደ ጽርዕ ቋንቋ ብታስተረጉም ስምህን ይበልጥ ገናና ያደርገዋል ስላሉት በዚያን ወራት በእስራኤል ላይ ሠልጥኖባቸዋልና ጸሐፍቱንም (ጸሐፊዎቹን) መጽሐፍቱንም ስደዱልኝ ብሎ ወደ እስራኤል ላከ አርባ ስድስቱን የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ከሰባ (70) ሊቃውንት ጋር አድርገው ልከዋል።

ንጉሡም ለእያንዳንዱ ሊቃውንት አንዳንድ ብላቴና ረዳት ሰጥቶአቸው ለሁለት ለሁለት አንዳንድ ድንኳን ሰጣቸው ሊቃውንቱም መጻሕፍቱን ተከፋፈሉት ትንቢተ ኢሳይያስ የተባለው መጽሐፍ ለስምዖን ደረሰው እየተረጎመ እያለ ምዕራፍ 7 ቁ 14 ላይ፥ «እነሆ ድንግል ትፀንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች» የሚለው ጋ ሲደርስ ጥርጣሬ ገባው። ድንግል ሴት በድንግልና ጸንሳ በድንግልና ትወልዳለች ብዬ ብጽፍ ስንኳን የአሕዛብ ንጉሥ የእስራኤል ንጉሥ ቢሆን ይቀበለኛል ብሎ። ድንግል የሚለውን የእስራኤል ሴት (ቆንጆ) በሚለው ብቻ ለውጦ ጻፈ። እንቅልፍ መጥቶበት ተኝቶ ቢነቃ ሴት ያለው ድንግል በሚለው ተተክቶ አየ። ረስቶት ሳያስተካክለው የተኛ መስሎት ድጋሚ ድንግል የሚለውን ወለቶሙ ለእስራኤል/የእስራኤል ሴት (ቆንጆ) በሚለው ለወጠ። ሁለተኛ እንቅልፍ መጥቶበት ተኛ ቢነቃ ሴትን ፍቆ ድንግልን ጽፎ አገኘው። አሁንም ለሦስተኛ ጊዜ ድንግልን ፍቆ ሴትን ጽፎ እንቅልፍ መጥቶበት ተኛ እንደገና ሲነቃ ሴት የሚለው ድንግል በሚለው ተተክቶ አገኘው ለአራተኛ ጊዜ እፍቃለሁ ሲል «ተው ይህን የተጠራጠርከበትን ሳታይ አትሞትም» ማለት ድንግል በድንግልና ጸንሳ በድንግልና የወለደችውን መሢህ ሳታይ አትሞትም የሚል ድምፅ ሰማ።

እግዚአብሔር አምላክ የተናገረውን የማያስቀር በመሆኑ ስምዖን በመንፈስ ቅዱስ ሳታይ አትሞትም የተባለውን መሢህ በአይኑ ያይ ዘንድ እንደ ትጓን ከአልጋ ተጣብቆ ጊዜውን ይጠባበቅ ነበርና። ይህን

ታሪክ የሚያውቅ ሉቃስ ስለ ስምዖን ከላይ በም 2 ከቁ.15–32 ያለውን ቃል ጻፈ።

ዮሐ.፥ 1፥48፤ «ኢየሱስ ናትናኤልን ወደ እርሱ ሲመጣ አይቶ ስለ እርሱ ተንኰል የሌለበት በእውነት የእስራኤል ሰው እነሆ አለ ናትናኤልም ከወዴት ታውቀኛለህ? አለው ኢየሱስም መልሶ ፊልጶስ ሳይጠራህ ከበለስ በታች ሳለህ አየሁህ አለው ናትናኤልም መልሶ መምህር ሆይ አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ አንተ የእስራኤል ንጉሥ ነህ አለው። ኢየሱስም መልሶ ከበለስ በታች አየሁህ ስላልሁህ አመንህን? ከዚህ የሚበልጥ ነገር ታያለህ አለው።»

ጌታ ናትናኤልን ከበለስ በታች ሳለህ አየሁህ ሲል ምን ማለቱ ነው? ስለዚህ ሁኔታ በሐዲስ ኪዳን የተጻፈ አለ? ካልተጻፈ ወደተለመደው ትውፊታዊ መረጃ በመሄድ ታሪኩን ግልጽ ማድረግ ይገባናል።

በትውፊት እንደሚተረከው ሄሮድስ ጌታን አገኛለሁ ብሎ የቤተ ልሔምን ሕፃናት ባስፈጀ ጊዜ የናትናኤል እናት በዚያን ጊዜ ሕፃን የነበረ ልጅዋን (ናትናኤልን) ከሄሮድስ ሰይፍ ለማስጣል በቀፎ አድርጋ ከበለስ ሥር ሠውራው ነበርና ያን ጊዜ ያዳንኩህ እኔ ነኝ በማለት ማንም ሰው የማያውቀውን ታሪኩን ስለገለጠለት ናትናኤል ተደንቆ «አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ» አለ።

ትውፊታዊ መረጃን መቀበል ሃይማኖታዊ ግዴታ ነው

2ተሰሎ 2፥15፤ «እንግዲያስ ወንድሞች ሆይ ጸንታችሁ ቁሙ በቃላችንም ቢሆን ወይም በመልእክታችን የተማራችሁትን ወግ ያዙ»

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች በቃላችንም በመልእክታችን የተማራችሁትን ወግ ያዙ ሲል ትውፊትን ማለቱ እንደሆነ የተረጋገጠ ነው። ይህ ትዕዛዝ ደግሞ ለተሰሎንቄ ሰዎች ብቻ ሳይሆን በእምነት ጳውሎስን ለምንመስል ሁሉ የተነገረ ነው።

ፊልጵ 4፥9፤ «ከእኔ የተማራችሁትንና የተቀበላችሁትን የሰማችሁትን ያያችሁትንም እነዚህን አድርጉ የሰላምም አምላክ ከእናንተ ጋር ይሆናል»

የቅዱስ ጳውሎስ መልዕክት ግልጽ ነው። በፊልጵስዩስ የሚኖሩ ክርስቲያኖች ከእርሱ ከአንደበቱ የተማሩትንና በጽሑፍ የተቀበሉትንም የሰሙትንም ያዩትንም ሁሉ እንዲይዙ እንዲያደርጉ እንጂ የተጻፈውን ብቻ እንዲይዙና እንዲጠብቁ አልነበረም። ዛሬም እኛ በትውፊት የደረሰንን ሁሉ ልንጠብቅ መንፈሳዊ ግዴታችን ነው።

2ጢሞ 3፥16፤ «የእግዚአብሔር ሰው ፍጹምና ለበጐ ሥራ ሁሉ የተዘጋጀ ይሆን ዘንድ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል።

ጳውሎስ 66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ለጽድቅ ይጠቅማል አላለም ሌሎችም በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፉትን ቅዱሳት መጻሕፍት የሕይወታችን መመሪያ እናደርግ ዘንድ መክሮናል። ምክሩም ጠቃሚና አስፈላጊ መሆኑን ኦርቶዶክሳውያን እናምናለን። ስለዚህም በቤተክርስቲያናችን ያሉትን የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸውን ቅዱሳት መጻሕፍት ሁሉ ለክርስቲያናዊ ሕይወታችን እንገለገልባቸዋለን።

የሙት ባሕር ጥቅሎች

እንደ ጎርጎርዮሳውያን አቆጣጠር በ1947 ዓ.ም. የታየ ክስተት ነው። በበጋው ወቅት በማለዳው ፀሐይ ብርሃንዋን ፏ አድርጋለች። በዚህ ወቅት አንድ የአረብ ወጣት ገና ከጠዋቱ ከፍየሎቹ መካከል አንዱዋ በሙት ባሕር አቅራቢያ ባለው ዋሻ ውስጥ ገብታበት እርሷን ለመፈለግ ወደ ዋሻው ይገባል። በዋሻው ውስጥ እየተሽሎከለከ የጠፋችውን ፍየል ፍለጋውን እንደተያያዘ እንግዳ ከሆነው ክስተት ጋር ይፋጠጣል። በዋሻው በአንዱ ጎን በቁጥር በርከት ያሉ ከሸክላ የተሠሩ ማሰሮዎች ይታያሉ። ጉዞውን ወደነዚህ ማሰሮዎች ያደርጋል። በውስጣቸው በጨርቅ የተጠቀለሉ ጥቅሎች መያዛቸውን ያውቃል።

ጨርቁን በመቅደድ በማሰሮው ውስጥ ያለውን የብራና ጥቅል ይዞ ወጣ። ባጋጠመው ነገር እየተደነቀ የብራናውን ጥቅል ይዞ ወደ መንደሩ ይመለሳል።

በአካባቢው ነዋሪዎች ዘንድ ከዋሻው ውስጥ የተገኙት ጥቅሎች ምንነት ለጊዜው ግልጽ አልሆነም ነበር። ምክንያቱም የብራናው ጥቅል የተጻፈው በእብራይስጥ በመሆኑ ነው። ያ ወጣት ከዋሻው ይዞት የመጣው የብራና ጥቅል ግን የኢሳይያስ መጽሐፍ ነበር ይህም የኢሳይያስ የብራና ጥቅል (መጽሐፍ) በአሁን ጊዜ በብዙ ዓይነት ቋንቋ ተተርጉሞ በዓለም ላይ ተሠራጭቶ ከሚገኘው የኢሳይያስ መጽሐፍ የአንድ ሺ (1,000) ዘመን ቀደምትነት እንዳለው በኋላ ሊረጋገጥ ችሎአል።

ከዋሻው ውስጥ ያገኙዋቸውን ጥንታውያን በዕብራይስጥ ቋንቋ የተጻፉትን ጥቅሎች ይዘው ካሉበት በረሃ ተነስተው ወደ ጥንታዊቱ ከተማ ወደ ቤተልሄም ጉዞ አደረጉ። ከተማዋም እንደ ደረሱ ካንዶ (Kando) ለተባለ ነጋዴ በመጠነኛ ዋጋ ሸጡለት።

እነዚህ የአረብ ወጣቶች በዋሻው ውስጥ የተገኙት ጥቅሎች ይህን ያህል ገንዘብ የሚያወጡ የከበሩ ዕቃዎች መሆናቸውን ባወቁ ጊዜ ወደ ዋሻው እየተጓዙ ዋሻውን መመዝበር ሥራዬ ብለው ተያያዙት ዋናም የገንዘብ ማግኛ መንገድ አድርገው ቆጠሩት።

በከተማው በየወቅቱ የሚታዩት ጥንታውያን የብራና ጥቅል ቀስ በቀስ የመንግሥትን ትኩረት ሊሳቡ ቻሉ። ቀስ በቀስም ምንጫቸው በጥናት ተደረሰበት። አርኪዮሎጂስቶችም ወደ ዋሻው ተላኩ። ብዙ ታሪካዊ ቅርሶችን የብራና ጥቅሎችን የያዘው ዋሻ የብዙ ቲኦሎጂያን አይን ማረፊያ ሆነ ወሬው በአንድ ጊዜ ተናፈሰ።

ከ15,000 በላይ የሚሆኑ ሙሉ ያልሆኑ ጽሑፎችና ከ500 በላይ የሚሆኑ ያልታተሙ መጻሕፍት (manuscripts) ከዋሻው ውስጥ ተገኝተዋል። ሁሉም ግን የእብራውያን ሀብት መሆኑ በብዙዎች ታምኖበታል። እነዚህ የረዥም ዘመን እድሜ ባለቤት የሆኑ የብራና ጥቅሎች በነገረ መለኮት ተመራማሪዎች መካከል አወዛጋቢ ሆነዋል። ከተገኙት የብራና ጽሑፎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት አንደኞቹ ናቸው።

መጻሕፍቱ በዋሻው ውስጥ ለረዥም ጊዜ የተቀመጡ እንደሆነ በአንዳንዶቹ ተመራማሪዎቹ ዘንድ ታምኗል። ሐብትነቱ የይሁዲ እምነት ተከታዮች ብቻ ነው የሚለው አመለካከትን የነቀፉና

የክርስቲያኖችም ሃብት ነው ያሉም አልጠፉም። ጥቅሎቹ ብዙ እያከራከሩ ናቸው። ከውስጣቸው ጥቂቱ ተተርጉመዋል። የትርጉም ሥራው እንዲቀጥል የሚሹ የመኖራቸውን ያህል እንዳይተረጐሙ የሚከላከሉም ተገኝተዋል።

ጥቅሎቹ ቲዎሎጂያንን ትልቅ ውዝግብ ውስጥ የከተቱ ይመስላሉ። በእርግጥ ይህን ያህል ዘመን በዋሻው ውስጥ ኖሩ? በውስጣቸው የሰፈረውስ ቃል በአሁን ዘመን በብዙ ቋንቋ ከተተረጐመው መጽሐፍ ቅዱስ ጋር ምን ያህል አንድነት ወይም ተመሳሳይነት አላቸው?[1]

በሙት ባሕር አካባቢ ባለው ዋሻ ውስጥ የተገኙት ጥቅሎች ጥንታዊት ቤተክርስቲያን አሉ ብላ ለምትቀበላቸው ቅዱሳት መጻሕፍት አይነተኛ መረጃ ሆኑዋል። ለምሳሌ እንደ መጽሐፈ ሄኖክ ላሉት መጻሕፍት።

የዮሐንስ ራእይ ግዝት

አንዳንዶቹ ከስልሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ሌላ የእግዚአብሔር ቃል የሠፈረባቸው መጻሕፍት የሉም ቢኖሩም እንዳንቀበል ማስጠንቀቂያ ተጽፎልናል በማለት በዮሐንስ ራእይ መጨረሻ ላይ የተጻፈውን ማስጠንቀቂያ ለማስረጃነት ይጠቅሳሉ። «በዚህ መጽሐፍ የተጻፈውን የትንቢት ቃል ለሚሰማ ሁሉ እኔ እመሰክራለሁ ማንም በዚህ ላይ አንዳች ቢጨምር እግዚአብሔር በዚህ መጽሐፍ የተጻፉትን መቅሰፍቶች ይጨምርበታል ማንም ከዚህ በትንቢት መጽሐፍ ከተጻፉት ቃሎች አንዳች ቢያጐድል በዚህ መጽሐፍ ከተጻፉት ከሕይወት ዛፍና ከቅድስቲቱ ከተማ እግዚአብሔር ዕድሉን ያጐድልበታል።» የዮሐንስ ራእይ 22፥18–19።

በመሠረቱ ግዝቱ ከኦሪት ዘፍጥረት እስከ ዮሐንስ ራዕይ ላሉት ቅዱሳት መጻሕፍት የተነገረ አለመሆኑን ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ጠለቅ ያለ እውቀት መኖርን አይጠይቅም መጠነኛ ግንዛቤ ያለው ሁሉ የሚረዳው እውነታ ነው። ምክንያቱም በአሁን ጊዜ በአንድ ጥራዝ እንደ አንድ ወጥ መጽሐፍ ሆኖ በእያንዳንዳችን እጅ የሚገኘው

[1] Resurrecting the Dead Sea Scrolls

መጽሐፍ ቅዱስ በአንድ ዘመንና በአንድ ፀሐፊ የተጻፈ አለመሆኑን መጽሐፍ ቅዱስን የሚያነብ ሁሉ ይረዳዋል።

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የተጻፉት ከክርስቶስ ልደት በፊት ሲሆን የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ደግሞ ከክርስቶስ ልደት በኋላ ነው። ሌላው ቀርቶ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት እንኳን በአንድ ወቅት በአንድ ጸሐፊ አልተጻፉም። እንግዲህ እውነቱ ይሄ ከሆነ የዮሐንስ ራእይን ማጠቃለያ ለሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አድርጐ መናገር አላዋቂነትን መናገር ነው።

ማስጠንቀቂያው ለዮሐንስ ራእይ ብቻ የተነገረ መሆኑን ለመገንዘብ ካስፈለገ ቃሉን ደግሞ ደጋግሞ ማንበቡ ብቻ በቂ ነው፡ «በዚህ መጽሐፍ የተጻፈውን <u>የትንቢት ቃል</u>» «...ማንም በዚህ <u>በትንቢት መጽሐፍ</u>» መጽሐፍ ቅዱስ የትንቢት መጽሐፍ ብቻ አይደለም የዛሬ ሁለት ሺ ዓመት በክርስቶስ የተገኘውን የቤዛነት ሥራ እንደዚሁም የጥንታውያን የእስራኤልን ታሪክ እንዲሁም የሐዋርያትን ሥራ የሚገልጽም ነው። እንግዲህ በዚህ የትንቢት መጽሐፍ ማለቱ ለዮሐንስ ራእይ ብቻ የተነገረ መሆኑን የሚያስገነዝበን ነው። ምክንያቱም ዮሐንስ ያየው ራእይ ሙሉ ለሙሉ ማለት ይቻላል መጭውን ጊዜ የሚገልጽ ነው።

የግዝቱ ምክንያት

በዮሐንስ ራእይ መደምደሚያ ላይ የሠፈረው ግዝታዊ ቃል የተጻፈበት የራሱ የሆነ ምክንያት አለው።

ዮሐንስ በኤፌሶን የምሥራቹን ቃል (ወንጌልን) በማስተማሩ የተነሣ ወደ ደሴተ ፍጥሞ ይጋዛል። በዚያም ብቻውን ሳለ ወንድሞቹ ሁሉ በየሀገረ ስብከታቸው ጸንተው ያስተምራሉ የእኔ ማስተማር ፈቃድህ ባይሆን ነው ብሎ ወደ ፈጣሪው ቢያመለክት የበለጠ ጸጋ ተሰጥቶት የጥጦስ፣ የሐሳዊ መሢሕ፣ የምጽአት ነገር ተገልጾለት ጽፏል። ጌታ ጥቂት ሲሹ ብዙ መግለጥ ልማዱ ነውና። «ሐዲስ ሰማይና ሐዲስ ምድርም አየሁ» በማለት የመንግሥተ ሰማይ ነገር ተገልጾለት ጽፏል። ይህንንም መጭውን ጊዜ የሚያመለክታቸውን ትንቢታዊ ቃል የሠፈረበትን ጽሑፍ ለሰባቱ መንፈሳውያን ከዋክብት

(ኤጲስ ቆጶሳት) ሰዶላቸው እንደዚሁም የዚሁን ራእይ ሌላ ግልባጭ (ኮፒ) ለሐዋርያት ሰዶላቸዋል። ሐዋርያትም ከሰማንያ አሐዱ (81) መጽሐፍ አንዱ ራእየ ዮሐንስ ነው ብለው ለቀሌምንጦስ (የቅዱስ ጴጥሮስ ደቀመዝሙር ነው) ሰደውለታል (ሰጥተውታል) ይህም ሲነበብ ሲተረጐም ሁለት መቶ ሰባ ስድስት ዘመን ኑሯል።

በሁለት መቶ ሰባ ስድስት ዘመን ዲዮቅልጥያኖስ መክስምያኖስ የሚባሉ ሁለት አላውያን (ከሀዲያን) ነገሥታት ተነሥተው «አብያተ ክርስቲያናት ይዘጉ ይጥፉ የጣዖት ቤቶች ይከፈቱ ይሠሩ» ብለው አዋጅ አወጁ በአዋጁ መሠረት ብዙ ቤተክርስቲያናት በእሳት ተተኮሱ ፈረሱ። ክርስቲያኖችም እንደ በግ ታረዱ ሰውነታቸው እንደ ሸንኩርት ተቀረደደ ደማቸው እንደ ውኃ ፈሰሰ ቅዱሳት መጻሕፍትም ፈለሱ። ክርስቲያኖች እኛ ብናልፍ ሌላ ይተካል መጻሕፍቶቻችን ግን መተኪያ የላቸውም በማለት ቅዱሳት መጻሕፍትን ይዘው በየዋሻው በየፍርክታው ተንከዋረሩ። የቤተክርስቲያንን መፈተንዋን እንጂ መጥፋትዋን የማይሻ ጌታ ዘመነ ድዮቅልጥያኖስን አሳልፎ ደገኛ ዘመን አመጣ መፍቀሬ ሃይማኖት ቈስጠንጢኖስ በሮም ነገሠ እርሱም የዲዮቅልጥያኖስን አዋጅ በአዲስ አዋጅ ሻረው «አብያተ ክርስቲያናት ይከፈቱ ይታነጹ የጣዖታት ቤት ይዘጉ ይፍረሱ መጻሕፍት ከፈለሱበት ቦታ ይፈለጉ» አለ በዚህን ጊዜ በየዋሻው ሲንከራተቱ የነበሩ ክርስቲያኖች መጻሕፍቶቻቸውን ይዘው ብቅ ብቅ ማለት ጀመሩ።

በ325 ዓ.ም አርዮስ የተባለ መናፍቅ በጌታችን በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ የክህደት ትምህርት በማስተማሩ ኒቂያ በተባለችው ቦታ ጉባኤ ተካሄደ ከየዓለማቱ የተሰበሰቡት የሃይማኖት አባቶች 318 ሊቃውንት (ሠለስቱ ምዕት) የአርዮስን ክህደት አውግዘው ሃይማኖት መልሰው/አቅንተው በሚለያዩበት ጊዜ ለመጻሕፍቱ ሁሉ አርእስት ሰጥተዋል በዚህ ጊዜ ራእየ ዮሐንስን አጥተውታል። ከሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት አንዱ ራእየ ዮሐንስ ነበር ጠፋ ብለው በአርእስት ጽፈውታል በምን አውቀው ቢሉ ሐዋርያት በአርእስት ጽፈውት አግኝተው። በሌላ በኩል ከሐዋርያት ሲያያዙ የመጡ እነ አቡሊዲስ እነ ዲዮናስዮስ ነግረዋቸው።

ይህ በሆነ በመቶ አምሳ ዘመን ዮሐንስ አፈወርቅ በቁስጥንጥንያ ሊቀ ጳጳስነት ተሾመ። ንጉሡ አርቃድዮስ ይባላል ንግሥቲቱም አውዶክስያ ትባላለች። ይህቺ ንግሥት በገንዘብ ፍቅር ልቡናዋ የነደደ የድሆችን ኃብት የምትነጥቅ የስስት ጾር ልብዋን ቀስፎ የያዛት ሴት ነበረች።

አንድ ቀን የአንዲትን ደኃ ሴት ርስትዋን ቀማቻት። ይህችም ድሃ ወደ ዮሐንስ አፈወርቅ (ሊቀ ጳጳስ ነውና) ሄዳ ንግሥቲቱ ርስቴን ቀማችኝ ብላ ትነግረዋለች። እርሱም ለወንጌል ያደረ ከሰው ይልቅ እግዚአብሔርን የሚፈራ ሊቀ ጳጳስ ነበርና ወዲያው ተነስቶ ወደ ቤተመንግሥት ያመራል። ንግሥቲቱንም ባገኛት ጊዜ «የድሀዋን ርስት ለምን ቀማሻት መልሽላት» ይላታል ንግሥቲቱም «እንዲሁ አልቀማሁአትም ምትኩን ሰጥቻት ነው» አለች ዮሐንስ አፈወርቅም ወደ ድኃዋ ፊቱን መልሶ እውነት ነው ወይ? ብሎ ይጠይቃታል። የእኔ ርስት ለከተማ አቅራቢያ ነው በዚያውም ላይ ከዓመት ሦስት ጊዜ ያፈራል ልጆቼን ርስት ነቅያቸው አልሞትም» አለችው እርሱም ወደ ንግሥቲቱ ፊቱን መልሶ ፈቃደኛ አይደለችም ያለውዴታዋ በግድ በኃይልሽ (በሥልጣንሽ) ተጠቅመሽ ይህን ልታደርጊ አትችይምና መልሽላት አላት።

በዚህን ጊዜ አውዶክስያ ፊትዋ ተለዋወጠ አራስ ነብርም ሆነች ሃገሩን የምንገዛውኮ እኛ ነን የወደድነውን የፈቀድነውን ልናደርግ መብት አለን አንተን እዚህ ውስጥ የሚያገባህ የለም ብላ በቁጣ ቃል ተናገረች እርሱም «እንግዲያውስ ቤተ ክርስቲያን እንዳትገቢ ከምእመናን አትገናኝ ሥጋውን ደሙን አትቀበይ» ብሎ አወገዛት።

ቆጵሮስ ወዳለው ወደ ኤጲፋንዮስ ዘንድ መልእክት ልካ ኤጲፋንዮስን ታስመጣና «ተመልከት ዮሐንስ አፈወርቅ የሚያደርገውን እያውቅ ለአንዲት ድሀ ብሎ በማይገባ ነገር አወገዘኝ እንግዲህ ያለፈውን የዲዮቅልጥያኖስን ዘመን እንዲመለስ ላደርግ ነው» አለችው ይህ አባት ወደ ዮሐንስ አፈወርቅ በመሄድ «ወንድሜ ለምን አወገዝሃት ሰውኮ በአንድ ጊዜ በምግባር ፍጹም ሊሆን አይችልም እያደረ ነው የሚስተካከለው። በዚህም ላይ ደግሞ ጣዖት አቆማለሁ ያን የቀደመ የመከራ ዘመን መልሼ አመጣዋለሁ በማለት እየዛተች ነውና በምክር ብናደርገው ከግዝትዋ ብትፈታት ጥሩ

ይመስለኛል አለው። ክርስቲያኖች እሮይ ብለው ሳለ ተመልሶ መከራ ሊመጣባቸው ትወዳለህ?» ብሎ ሊያግባባው ሞከረ። ዮሐንስ አፈወርቅም ንግሥቲቱ ራስዋን ከእግዚአብሔር በላይ አድርጋ ሰሪ አድራጊ ፈጣሪ ሆና መታየትዋ ስላናደደው «ጣዖት ብታቆም ለራስዋ ይባስት እሷ በገሃነም ስትቃጠል ትኖራለች ጌታም ሁሉም በየርስቱ ይኑር ብሏል ስለዚህ የድኃይቱን ርስት ካልመለሰችላት በፍጹም ከግዝትዋ አልፈታትም ይላል።

በዚህ ጊዜ አውዶክስያ በዮሐንስ አፈወርቅ ላይ የነገር መረብዋን መተብተብ ጀመረች ዮሐንስ አፈወርቅ በጥፋታቸው ከስልጣናቸው የሻራቸው ስምንት ኤጲስ ቆጶሳት ነበሩና እነርሱን ሰብስባ ፍረዱኝ አለቻቸው እነርሱም አድርባዮችና በዮሐንስ አፈወርቅ ላይም ጥላቻ ስለነበራቸው «ንጉሠ ነግሥት ሲዘልፍ የማያፍር እንደበት ይጋዝ በቃ» ብለው ፈረዱበት። እርሷዋም አሳስራ ደሴተ አጥራክያ ወደምትባል ደሴት አግዛዋለች።

ዮሐንስ አፈወርቅ መጻሕፍት መመልከትን የሚያዘወትር ነበርና በደሴቱ ውስጥ ያሉትን መጻሕፍት ሲያገላብጥ ሲያነብ የዮሐንስ ራእይን አግኝቶታል ወደዚህ ደሴት እንዴት ሊገባ ቻለ? ለሚለው ጥያቄ የተሰጠው መልስ በዲዮቅልጥያኖስ ጊዜ መጻሕፍት በፈለሱ ጊዜ ክርስቲያኖች ወደዚህ ደሴት አግብተውታል የሚል አመለካከት አለ። በሀገራችን በግራኝ አህመድ ወረራ ጊዜ መጸሕፍት ዳጋ በተባለው በጣና በሚገኘው ደሴት እንዲሁም ዝዋይ ባለው ደሴት ገብተው እንደ ነበር ማለት ነው።

አንዳንዶቹ አባቶች ደግሞ ይህ ዮሐንስ አፈወርቅ በደሴት ሳለ ከሰማንያ አሐዱ አንዱ የዮሐንስ ራእይ ሆኖ ሳለ መጥፋቱ ከልብ ያሳዝነው ስለነበር ወደ እግዚአብሔር በጸሎት ቢያመለክት ንባቡ ከነትርጓሜው ተገልጾለት ጽፏል በዚህም ሐዲስ ዳንኤል ተብሏል። ዳንኤል የናቡከደነጾር ሕልም ከነትርጓሜው ተገልጾለት እንደ ተናገረ።

ያም ሆነ ይህ የጠፋው የዮሐንስ ራእይ በዮሐንስ አፈወርቅ በመገኘቱ ይህ ሊቀ ጳጳስ በፍጻሜው ላይ አንድ ማስጠንቀቂያ ማስፈር እንዳለበት ስለተረዳ። በራእይ መጽሐፍ መደምደሚያ ላይ እንዲህ የሚለውን የግዝት ቃል አስተላለፈ።

ዮሐንስ ወንጌላዊ ያየው ጥቂት ነበር አሁን ዮሐንስ አፈወርቅ ጨምሮበታል ብሎ ከዚህ መጽሐፍ አንዲት ቃል የሚያጐድል ቢኖር እግዚአብሔር በልጅነት ከሚገኝ ክብር ዕድል ፈንታውን ጽዋ ተራውን ያጐድልበታል። እንዲከፍልበትም እኔ ምስክሩ ነኝ ምክንያቱም ዮሐንስ ወንጌላዊ ካየው ውጭ የጨመርኩበት የለምና። እንዲሁም ዮሐንስ አፈወርቅ ያየው ብዙ ነበረ የኋላ ሰዎች ከፍለውታል ብሎ የሚጨምር ቢኖር የቀረ አለ ብሎ የሚጨምር የተጨመረ አለ ብሎ የሚቀንስ ወዮለት።

የሚለውን ግዝታዊ ቃል አስፍሯል ይህን ያደረገበትም ምክንያት በአጉል መራቀቅ በኋላ የሚነሱ አንዳንድ ሰዎች ዮሐንስ ወንጌላዊው ባየው ራእይ ላይ እንዲህ የሚል ነበር። ዮሐንስ አፈወርቅ አገኘው በተባለው መጽሐፍ ላይ ግን ይህ የለም። ስለዚህ መጨመር አለበት ብለው እንዳይጨምሩ የተጨመረም አለ ብለው እንዳይቀንሱበት ትክክለኛው የዮሐንስ ወንጌላዊ ራእይ መሆኑን ያልተጨመረበት ያልተቀነሰበት መሆኑን ሊያረጋግጥ ብሎ ነው።

«እጅግ የተወደድህ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ መድኃኒታችን አለኝታችን፤ ኃይላችን መሆንህን የሚያስተምሩንን የሚያሳውቁንን በድቅድቅ ጨለማም እንዳንጓዝ የዚህ ዓለም ብርሃን ሆነው መንገድህን የሚያሳዩን ቅዱሳት መጻሕፍትን ስናነብ ምሥጢራቸው እንዲረዳንና ከስህተት ዳጥ እንዳንወድቅ ትጠብቀን ዘንድ አንተን በወለደች በቅድስተ ቅዱሳን በንጽህት ቅድስት ድንግል ማርያም ስም እንለምንሃለን። የጸጋ ሁሉ ምንጭ+ አንተ ብቻ ነህና ጸጋህን አጐናጽፈን በምሕረትህ አድነን አሜን»

ምዕራፍ ሁለት

ምሥጢረ ሥላሴ

ሥላሴ ማለት ሦስትነት ማለት ነው። እግዚአብሔር አምላክ አንድ ሲሆን ሦስት ሦስት ሲሆን አንድ ነው። የእግዚአብሔር ነገር ከፍጡራን ህሊና በላይ በመሆኑ ስለ እርሱ ባሕርይ (Essence) ስንናገር ከስነፍጥረት ህግ ጋር አንድ አድርገን ወይም ከእኛ እውቀት ጋር አነጻጽረን ልንናገር አንችልም። አንዳንድ ሰዎች በእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት ላይ ያላቸውን ተቃውሞ በሌላው አማኝ ህሊና ላይ ለመቅረጽና ከዚህ የድኅነት መንገድ ለማስወጣት የሰው አእምሮ በሂደት ካገኘው የቁጥር ስልት (Mathematical Logic) ጋር ለማነጻጸር ሲሞክሩ ይታያሉ። በሒሳብ ሕግ የእግዚአብሔርን ህልውና ልንረዳም ሆነ ልንገነዘብ ያስቸግራል ምክንያቱም የሒሳብን ሕግ የፈጠረው የሰው አእምሮ ነው የሰውን አእምሮ የፈጠረው ደግሞ እግዚአብሔር ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር ከሰው አእምሮ በላይ ነው። ዳሩ ግን ይህ ገናና አምላክ ኢምንት የሆነው የሰው ፍጥረት ማንነቱን እንዲያውቅ እንዲረዳ ከመሻቱ የተነሣ ማንነቱን በተለያየ ሁኔታ ሲገልጥለት መኖሩ በቅዱሳት መጻሕፍት የሚገኝ እውነት ነው።

እንግዲህ እግዚአብሔር አንድም ሦስትም ነው፤ ይህ የእግዚአ ብሔር ሦስትነት ልዩ ሦስትነት ነው። ሦስት ብቻ ተብሎ አይቆምምና ሦስት ሲሆን አንድም ነው። ስለዚህ የፍጥረታት ባለቤት እግዚአብሔር አምላክ የአንድነትና የሦስትነት ባለቤት በመሆኑ ሥላሴ ይባላል። የአንጾኪያ ሊቀጳጳስ ቅዱስ ባስልዮስ ሲያስተምር «እኔስ እግዚአብሔር ባልኩ ጊዜ የምናገረው ስለ አብ ስለ ወልድ ስለ መንፈስ ቅዱስ ነው» ብሎ መስክሯል።

እኛም እንግዲህ በእግዚአብሔር መንፈስ ተቃኝተ ቅዱሳት መጻሕፍትን መሠረት አድርገ ቅዱስ ባስልዮስ የተናገረውን ቃል በመያዝ እግዚአብሔር ስንል ሥላሴ ሥላሴ ስንል እግዚአብሔር ማለታችን እንደሆነ ልንገልጽ እንወዳለን። ይህም ትምህርት

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በስፋትና በምልዓት ተጽፎ የምናገኘው መሠረታዊ የክርስትና ትምህርት ነው።

አንድነት በሦስትነት፣ ሦስትነት በአንድነት እንዴት?

እግዚአብሔርን አንድ ነው ስንል በመለኮት በባሕርይ በአገዛዝ በሥልጣን ይህን ዓለም በማፍጠርና በማሳለፍ በመሣሠሉት ነው።

መጻሕፍት እግዚአብሔር በመለኮቱ አንድ መሆኑን ሲመሰክሩ «እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው አንተም አምላክህን እግዚአብሔርን በፍፁም ልብህ በፍጹም ነፍስህ በፍጹምም ኃይልህ ውደድ» ዘዳ.6፥4።

በማለት የእግዚአብሔርን መለኮታዊ ባሕርይ አንድ መሆን ይገልጻሉ። እግዚአብሔር አምላክህ አንድ እግዚአብሔር ነው ሲል ሦስትነት የለውም ማለቱ አለመሆኑን መጻሕፍት በየቦታው የሚመሰክሩት በመሆኑ በሚቀጥሉት አንቀጾች የሚገለጽ ነው።

ፍጥረታትን የፈጠረ በመለኮት አንድ የሆነ እግዚአብሔር መሆኑን መጻሕፍት ይናገራሉ «እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ...» ዘፍ.1፥1–26። «አቤቱ አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትኽ ሰማያትም የእጅህ ሥራዎች ናቸው» መዝ.101፥25። «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል ሰማይ ዙፋኔ ነው ምድርም የእግሬ መረገጫ ናት የምትሠሩልኝ ቤት ምን ዓይነት ነው? የማርፍበትስ ስፍራ ምንድር ነው እነዚህን ሁሉ እጇ ሠርታለችና እነዚህ ሁሉ የእኔ ናቸው» ኢሳ.66፥1።

ከላይ የተጠቀሱት ሁሉ እግዚአብሔር በመለኮታዊ ባህርይ አንድ መሆኑን የሚያስረዱ ናቸው። ለፍጥረት ሁሉ ፈጣሪው አንድ ነው እንጂ ሁለት ወይም ሦስት አይደለም። ሦስት ፈጣሪዎች ቢኖሩማ ኖሮ ሥነ ፍጥረቱ ሁሉ ያማረ የተዋበ ባልሆነ ነበር እንደዚሁም እርስ በርሱ ተጠፋፍቶ ባለቀ ነበር። ዳሩ ግን የሁሉ ፈጣሪ አንድ መለኮት በመሆኑ ሁሉም ሥርዓትንና ሕግን ጠብቀው ሲኖሩ እናያለን።

ከመነሻችን እግዚአብሔር የአንድነትና የሦስትነት ባለቤት መሆኑን ገልጸናል። አንድ ነው ስንል እንግዲህ በቅዱስ መጽሐፍ

እንደተገለጸው ሁሉ በመለኮት፥ በሕልውና «እኔና አብ አንድ ነን» ዮሐ.ወን.14፥10። ባለው መሠረት ነው በአገዛዝ በሥልጣን ይህን በመሳሰለው ሁሉ እግዚአብሔር አንድ ነው።

የእግዚአብሔር አንድነቱን በዚህ ዓይነት መልኩ ከተረዳንና ከተገነዘብን የሦስትነትን ነገር ወደ መመልከት እንገባለን። የብዙዎቹ ችግር የእግዚአብሔርን ልዩ ሦስትነት ያለመረዳት ነውና።

ልዩ ሦስትነት

እግዚአብሔር በመለኮት በህልውና አንድ ሲሆን ዳሩ ግን በአካል፥ በስም፥ በግብር ሦስት ነው።

አካል:- ከራስ ፀጉር እስከ እግር ጥፍር ድረስ ያለውን ያመለክታል። ገጽን መልክዕን አቋምን ያሳያል።

ሀ. ገጽ ሲል ልብስ የማይሸፍነውን ከንገት በላይ ያለውን መገለጫ መታወቂያን ግንባርን ያመለክታል።

ስለዚህ የሰው መታወቂያው መገለጫው ከንገቱ በላይ ያለ ፊቱና ግንባሩ ስለኾነ አንድ ሰው ፊቱን ቢሸፍን ወይም ከንገቱ ላይ ተቆርጦ ከንገት በላይ ያለው አካል ቢጠፋና ከንገቱ በታች ያለው አካል በሙሉ ቢታይ ማን እንደኾነ ሊታወቅ አይችልም። የገጽ ትርጓሜ መገለጫ መታወቂያ ማለት ነው።

ለ. መልክዕ በምንልበት ጊዜ ቀይ ጥቁር የሚለው ይከተለዋል። ኀብርን መልካም ክፉ ማለት ሲከተለው ደግሞ ቅርፅን ደም ግባትን ያመለክታል። ይኸውም ቀይ መልክ ጥቁር መልክ ወይም መልከ መልካም፥ መልከ ክፉ እንደማለት ነው።

እነዚህ ከዚህ በላይ የተዘረዘሩት ኹሉ የአካልን ስልት ስልቱን የሚያሳዩ አነጋገሮች ናቸው እንጂ ሌላ አይደሉም አካል በመባል ይጠቃለላሉ።

ስም:- ስም የሚለው ግን ከራስ ጠጉር እስከ እግር ጥፍር ያለው ያንድ ሰው አካል ከሌላው ሰው አካል ተለይቶ ማን እንደኾነ ታውቆ የሚጠራበት ነገር ነው እንጂ ራሱ አካል አይደለም።

ለምሳሌ አዳም፥ ሴት፥ ኖኅ፥ አብርሃም እንደማለት ነው ይህ የተጸውዖ ስም ይባላል። ደግሞ ከዚህ ሌላ የአካል የግብር ስም አለ።

የአካል ስም :- ሲባል ሰው፥ ላም፥ ፈረስ፥ በግ፥ አንበሳ እንደ ማለት ነው ሰውም ላምም በግም ፈረስም አንበሳም ቢኾኑ ይህን ስም የሚያገኙት አካል ሲገኝ ነው እንጂ ኖረው ኖረው የሚያገኙት አይደለምና። ስለዚህ ይህን የመሳሰለው የአካል ስም ይባላል።

የግብር ስም :- ሲባል የሥራቸውን ጠባይ የሚገልጽ ነው። ሥዕል የሚሥለው ሠአሊ የሚጽፈው ጸሐፊ የሚነግደው ነጋዴ የሚያርሰው ገበሬ የሚያስተምረው አስተማሪ ሥራውን ቢተው ግን ነበረ ከመባል በቀር በዚህ ስም ሊጠራበት አይችልም። ለምሳሌ ቀድሞ ገበሬ የነበረ አሁን ግን ግብርናውን ፈጽሞ የተወን ሰው ገበሬ ነበር ይባላል እንጂ ገበሬ ነው አይባልም። ስለዚህ ይህን የመሳሰለው ስም የግብር ስም ይባላል።

ከላይ እንደተዘረዘረው ኹሉ ለአብ ፍጹም አካል ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክ አለው ለወልድም ፍጹም አካል ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክ አለው ለመንፈስ ቅዱስም ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክ ፍጹም አካል አለው።

በዚህ ሥላሴ ፍጹም ሦስት ናቸው። አንድ ሰው የራሱ የሆነ አካል እንዳለው ሁሉ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስም የራሳቸው የሆነ ፍጹም አካል አላቸው።

ለሥላሴ የአካል ስም፣ የአካል ግብር ስም፤ አካላት በህልውና የሚገናዘቡበት የባሕርይ ከዊን ስም አላቸው።

የአካል ስም :- የአካል ስም ማለት አብ፣ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ነው። ሰው ሰው መባልን የሚያገኘው አካሉ ሲገኝ እንደኾነ ሁሉ እንደዚሁም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚባለው ስም ምንም እንኳን ሥላሴ በዚህ ጊዜ ተገኙ የሚባልበት ጊዜ ባይኖር፥ ጥንት መሠረት ሳይኖረው ቅድመ ዓለም ሲኖር የኖረ ነው እንጂ እንደ ተጸውዖ ስም ኖሮ ኖሮ የወጣ ስም አይደለም።

ወይም ሰው ኖሮ ኖሮ ልጅ ሲወልድ አባት እንዲባል አብም ከወልድ ቀድሞ ኖሮ ኖሮ ወልድን ወልዶ አብ የተባለ አይደለም። ወልድም ልጅ ካባቱ በዘመን ወደ ኋላ ኾኖ ኖሮ ኖሮ በእናቱ ማኅፀን ተጥሎ ፅንስ ሽል ሲባል ኖሮ ከ9 ወር በኋላ ሲወለድ ልጅ እንዲባል ከአብ በዘመን ወደኋላ ኾኖ ኖሮ ኖሮ ተወልዶ ወልድ የተባለ አይደለም። የመንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ።

የአካል ግብር ስም :- ወላዲ፥ ተወላዲ፥ ሠራጺ ማለት የአካል ግብር ስም ነው። የአካል ግብር ስም ማለትም አብ ወልድን ቢወልድ መንፈስ ቅዱስን ቢያሠርፅ (ቢያወጣ) ወላዲ አሥራጺ ተባለ። ወልድም ከአብ ቢወለድ ተወላዲ ተባለ። መንፈስ ቅዱስም ከአብ ቢሠርፅ ሠራጺ ተባለ ማለት ነው። አብ ተለውጦ ወልድ መንፈስ ቅዱስ እንዳይኾን እንዳይባል ወልድም ተለውጦ አብ መንፈስ ቅዱስ እንዳይኾን እንዳይባል መንፈስ ቅዱስም ተለውጦ አብ ወልድ እንዳይኾን እንዳይባል ወላዲነት፥ አሥራጺነትም ከአብ ወጥቶ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ተወላዲነትም ከወልድ ወጥቶ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ሠራጺነትም ከመንፈስ ቅዱስ ወጥቶ በአብ በወልድ የሚሠራ ግብር አይደለም ስለዚህ ይህ ስም ሦስቱ የሚለያዩበት ነው እንጂ የሚገናዘቡበት ወይም አንድ የሚኾኑበት ስም አይደለም።

የባሕርይ ከዊን ስም :- አካላት በህልውና የሚገናዘቡበት የባሕርይ ከዊን ስም አላቸው። የባሕርይ ከዊን ስም የምንለው ልብ፥ ቃል እስትንፋስ፥ መባል ነው። ይኸውም ተከፍሎ (መከፈል) ተፈልጦ (መለያየት) በሌለበት ባንዲት ባሕርይ ያለ የከዊን (የሁኔታ) ስም ነው። እርሱም ልዩነት ሳለበት አንድነት፥ አንድነት ሳለበት ልዩነት አለበት። ልዩነቱ በከዊን (ሁኔታ) ሲሆን፥ አንድነቱ በህልውና መገናዘብ ነው። ይህንንም በነፍስ ሁኔታ (አኳኋን) ልንረዳውና ልንገነዘበው እንችላለን።

ነፍስ በአካሏ አንድ ስትኾን ሦስት ከዊን አላት ይኸውም ልብ ቃል እስትንፋስ መሆን ነው። የልብነቷ ከዊን (ሁኔታ) ቃልን እስትንፋስን አስገኝቶ እውቀት ይኾናል የቃልነቷ ከዊን ከልብነቷ ከዊን ተገኝቶ ከሥጋ ምላስ ጋር ተዋሕዶ ንባብን ይሰጣል፥ የእስትንፋስነቷ ከዊን ከልብ መንጭቶ ዐየርን በማውጣት በማግባት ሕይወት ይኾናል።

የሥላሴም ከዊን እንደዚሁ ነው አንዲት የምትኾን ባሕርየ መለኮት ሦስት ከዊን ስላሏት የልብነቷ ከዊን አብ ነው:- አብ በልብነቱ ቃል የተባለ ወልድን እስትንፋስ የተባለ መንፈስ ቅዱስን አስገኝቶ ለራሱና ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ እውቀት ይኾናል። የቃልነቷ ከዊንም ወልድ ነው። ወልድ በቃልነቱ ከዊን ልብ ከተባለ ከአብ ተወልዶ ለራሱና ለአብ ለመንፈስ ቅዱስ ንባብ ይኾናል።

የእስትንፋስነቷ ከዊንም መንፈስ ቅዱስ ነው መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነቱ ከዊን ልብ ከተባለ ከአብ ሠርፆ (ወጥቶ) ለራሱና ለአብ ለወልድ ሕይወት መኾን ነው። የነፍስ የልብነቷ ከዊን በልብነቱ የቃልነቷም ከዊን በቃልነቱ የእስትንፋስነቷ ከዊን በእስትንፋስነቱ ጸንቶ ከመኖር በቀር የልብነቷ ከዊን ወደ እስትንፋስነት ወደ ቃልነት፥ የቃልነቷም ከዊን ወደ ልብነት ወደ እስትንፋስነት የእስትንፋስነቷም ከዊን ወደ ልብነት ወደ ቃልነት እንደማይለወጥ እንደማይቀላቀል ያንዲት ባሕርየ መለኮት ከዊንም እንደዚሁ የልብነቷ ከዊን በአብ የቃልነቷ ከዊን በወልድ የእስትንፋስነቷ ከዊን በመንፈስ ቅዱስ ጸንቶ ይኖራል እንጂ አይለወጥም አይቀላቀልም።

የከዊን ሦስትነት አንድነት ሳለበት ልዩነት አለበት መባሉ ለዚህ ነው ሁለተኛም ቃል፥ እስትንፋስ ከልብ ቢገኙም ተከፍሎ ተፈልጦ ሳይኖርባቸው ከልብ ሳይለዩ ህልዋን ኾነው እንዲኖሩ ወልድና መንፈስ ቅዱስም በቃልነትና በእስትንፋስነት ከዊን በልብነት ከዊን ካለ ከአብ ቢገኙ ተከፍሎ ተፈልጦ ሳይኖርባቸው በአብ ህልዋን ኾነው ይኖራሉ እንጂ ተከፍሎ ተፈልጦ (መለያየት) የለባቸውም ሥላሴ በህልውና አንድ ናቸው የሚያሰኘው ምሥጢር ይህ ነው።

ከላይ የተዘረዘረውን አጠር መጠን ባለ ሁኔታ ለመግለጽ እግዚአብሔር በመለኮታዊ ባሕርይ በህልውና በመፍጠር በስልጣን አንድ ነው።

በስ፡ም በግብር በአካል ሦስት ነው:—

በስም — አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ይባላል ማቴ 28፥19።

በአካል — ለአብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስም እንዲሁ።

በግብር:- አብ ወላዲ (አባት)፣ ወልድ ተወላዲ (ልጅ) መንፈስ ቅዱስ ሠራጺ (የወጣ)

አብ ወልድን ቢወልድ መንፈስ ቅዱስን ቢያሠርጽ እንጂ አይወለድም አይሠርጽም (አይወጣም) ወልድም ቢወለድ እንጂ አይወልድም አያሠርጽም አይሠርጽም መንፈስ ቅዱስም ቢሠርጽ እንጂ አይወልድም አይወለድም አያሠርጽም።

የሥላሴ ምሳሌ

በመሠረቱ ምሳሌ ከሚመስልለት ነገር እንደሚያንስ በሁሉም ዘንድ የታወቀ በመሆኑ ለሥላሴ ምሳሌ አድርገን ከስነ ፍጥረት የምናቀርባቸው ሁሉ ፍጹም የእግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት ይገልጣሉ ለማለት ሳይሆን መጠነኛ ግንዛቤ ይሰጣሉ በማለት ነው አስቀድመን ይህን ካስገነዘብን አበው ለምሥጢረ ሥላሴ ምሳሌ አድርገው ያቀረቡአቸውን ለመግለጽ እንወዳለን።

1ኛ. ሥላሴ በነፍስ ይመስላሉ

ለሥላሴ ምሳሌነት ከሰው ነፍስ የበለጠ ምሳሌ አይገኝም ምክንያቱም እግዚአብሔር ራሱ ሰውን በመልኩና በአርአያው መፍጠሩን ገልጾአልና ሰው እግዚአብሔርን የሚመስለው በነፍሱ ነው። ዘፍ.1፥26።

ነፍስ በአካልዋ አንድ ስትኾን በኪዊን (በሁኔታ) ሦስት ናት። ይኸውም ልብ መኾን፣ ቃል መኾን እስትንፋስ መኾን ነው። ልብ ቃል እሳት ንፋስ የነፍስ ባሕርያት ናቸው። ነፍስ በአካልዋ አንድ ስትሆን ሦስት ባሕርያት አሉአት። የነፍስ አካልዋ አንድ እንደሆነ ሁሉ ሥላሴም በመለኮት ብባሕርይ በሕልውና አንድ ናቸው። አካልዋ አንድ የሆነ ነፍስ ሦስት ከዊን እንዳላት ሁሉ ሥላሴም በመለኮት አንድ ሲሆኑ በአካላት ሦስት ናቸው።

ነፍስ በአካሏ ከሦስት የማትከፈል አንዲት ስትኾን በባሕርይዋ እንደ ሥላሴ ሦስት ከዊን አላት። በባሕርይዋ ያለ ሦስት ከዊን አካሏን

ከሦስት እንደማይከፈለው ሁሉ በሥላሴ ባሕርይ ያለ ሦስት ከዊንም ባሕርየ ሥላሴን፥ መለኮተ ሥላሴን ከሦስት አይከፍለውም።

በባሕርይዋ ሦስት ኪዊን (ሁኔታ) ያላት ነፍስ (ሦስት የነፍስ ከዊን ከላይ የተጠቀሱት ልብነት፣ ቃልነት፣ ሕይወትነት ናቸው)። አንዲት ብትባል እንጂ ሦስት እንደማትባል ሁሉ ሦስት ከዊን ያላት መለኮተ ሥላሴ ባሕርየ ሥላሴም አንዲት ብትባል እንጂ ሦስት አትባልም።

በልብነቷ አብ በቃልነቷ ወልድ በእስትንፋስነቷ መንፈስ ቅዱስ ይመስላል ልብነቷ ቃልነትን እስትንፋስነትን ያስገኛል እንጂ ቃልነቷ ወይም እስትንፋስነቷ ልብነቷን አያስገኝም።

እንደዚኸውም ቃልነቷ እስትንፋስነትዋን እስትንፋስነትዋ ቃልነትዋን ሊያስገኝ አይችልም። እንዲሁም ማለት ቃል እስትንፋስ ከልብ ይመነጫል እንጂ ልብ ከቃል ከእስትንፋስ አይገኝም ቃልም እስትንፋስን እስትንፋስ ቃልን ሊያስገኝ አይችልም ማለት ነው።

እንደዚኸውም በቃል የተመሰለ ወልድ በእስትንፋስ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስ በልብ ከተመሰለ ከአብ ይገኛሉ እንጂ አብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ አይገኝም። በቃል የተመሰለ ወልድም በእስትንፋስ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን አያስገኝም። በእስትንፋስ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስም በቃል የተመሰለ ወልድን አያስገኝም። መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ይሠርፃል ማለት እስትንፋስ ከቃል ይመነጫል እንደ ማለት ነውና። መንፈስ ቅዱስን ከወልድም ይሠርፃል (ይወጣል) የሚሉ እጅግ በጣም መሳሳታቸውን ሊያውቁ ይገባል ጌታም መንፈስ ቅዱስ ከአብ ብቻ የሚሠርጽ መሆኑን ተናግሯል። ዮሐ.15፥26።

ሥላሴ በቅድምና እኩል ናቸው

አንዳንድ ሰዎች አብን ቀዳሚ ወልድን ተከታይ መንፈስ ቅዱስን ሠላሽ አድርገው የሚያቀርቡ አሉ። ይህ ፍጹም የተሳሳተ አመለካከት ነው። ሥላሴ በቅድምና አንድ ናቸው። ይህንንም ከላይ በመሰልነው በነፍስ ምሳሌነት ማየት ይቻላል።

ልብ ከቃል ከእስትንፋስ ጋር ባንድነት አንድ ጊዜ ይገኛል እንጂ ከቃል ከእስትንፋስ ቀድሞ መገኘት የለበትም ቃልም ከእስትንፋስ

ከልብ፥ እስትንፋስም ከልብ ከቃል ቀድሞ መገኘት የለባቸውም እንደዚኸውም አብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ ቀድሞ የተገኘበት ጊዜ የለም ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይቀድምም ቀድሞ የተገኘበት ጊዜ የለም ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይቀድምም መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ወደኋላ አይኾንም።

2ኛ. ሥላሴ በፀሐይ ይመስላሉ

ለፀሐይ ክበብ፣ ብርሃን፣ ሙቀት አለው። በክበቡ አብ፣ በብርሃኑ ወልድ በሙቀቱ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ። ክበቡ ሙቀትን ብርሃንን ያስገኛል እንጂ ብርሃን ሙቀትን ክበብን አያስገኝም ሙቀትም ክበብን ብርሃንን አያስገኝም።

እንደዚኸውም በክበብ የተመሰለ አብ በብርሃን የተመሰለ ወልድን በሙቀት የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን ያስገኛል እንጂ በብርሃን በሙቀት የተመሰሉ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በክበቡ የተመሰለ አብን አያስገኙትም።

ብርሃን ሙቀትን፣ ሙቀት ብርሃንን ሊያስገኝ እንደማይችል መን ፈስ ቅዱስ ወልድን ወልድም መንፈስ ቅዱስን ሊያስገኝ አይችልም።

ክበብ ሲገኝ ብርሃን ሙቀት አብረው ይገኛሉ እንጂ ክበብ ቀድሞ ብርሃን ሙቀት ኋላ የሚገኙ አይደሉም።

እንደዚኸውም ወልድ መንፈስ ቅዱስ እንደ አብ ቅድመ ዓለም ህልዋን ናቸው እንጂ አብ በዘመን ቀድሟቸው ኋላ የተገኙ አይደሉም። ክበበ ፀሐይ ብርሃንን ሙቀትን እየላከ መኖሩን ያስታውቃል እንጂ እንደ ብርሃን እንደ ሙቀት የሚላክ አይደለም።

እንደዚኸውም አብ ወልድን መንፈስ ቅዱስን እየላከ ህልውናውን ይገልጻል እንጂ ለማንም የታየና የተገለጸ አይደለም። ዮሐ.1፥18።

ስለዚህ ቅዱሳት መጻሕፍት አብን ላኪ ወልድን ተላኪ መንፈስ ቅዱስንም ተላኪ እያሉ ይነግሩናል እንጂ በክበብ በብርሃን በሙቀት መቅደም መቀዳደም መከተል መከታተል እንደሌለባቸው በሥላሴም መቅደም መቀዳደም መከተል መከታተል የለባቸውም።

እንግዲህ ፀሐይ አንድ ስትሆን ሦስት ነገሮች ስላሏት ሦስት ፀሐይ እንደ ማትባል ሁሉ ሥላሴም በመለኮት አንድ ሲሆኑ በአካላት ሦስት ናቸው ዳሩ ግን በአካላት ሦስት በመሆናቸው ሦስት አምልክ አይባሉም አንድ አምላክ እንጂ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ እንደተናገረ «አብ አምላክ ነው ወልድም አምላክ ነው መንፈስ ቅዱስም አምላክ ነው አንድ አምላክ እንላለን እንጂ ሦስት አማልክት አንልም።»

3ኛ. ሥላሴ በእሳት ይመሰላሉ

እሳት ሦስትነት አለው። ነበልባል፣ ዋዕይ (ሙቀት) ብርሃን። በነበልባሉ አብ፣ በብርሃኑ ወልድ፣ በዋዕዩ መንፈስ ቅዱስ ይመሰላሉ። ነበልባል ብርሃንን ዋዕይን (ሙቀትን) ያስገኛል እንጂ ብርሃንና ዋዕይ ነበልባልን አያስገኙትም ወይም ብርሃን ዋዕይን ዋዕይ ብርሃንን አያስገኝም እንደዚኸውም በነበልባል የተመሰለ አብ በብርሃን የተመሰለ ወልድን በዋዕይ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን ያስገኛል እንጂ በብርሃን በዋዕይ የተመሰሉ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በነበልባል የተመሰለ አብን አያስገኙትም።

እንደዚኸውም ብርሃን ዋዕይን ዋዕይ ብርሃንን ሊያስገኝ እንደማይችል። በብርሃን የተመሰለ ወልድም በዋዕይ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን ወይም በዋዕይ የተመሰለ መንፈስ ቅድስ በብርሃን የተመሰለ ወልድን አያስገኝም።

ነበልባል ከብርሃን ከዋዕይ መቅደም መብለጥ እንደሌለበት ለብርሃንና ለዋዕይም ከነበልባል ማነስ ወይም ወደኋላ መኾን እንደሌለባቸው አብም ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ አይቀድምም አይበልጥም ወልድ መንፈስ ቅዱስም ከአብ አያንሱም በዘመን ወደኋላ አይሉም ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም መንፈስ ቅዱስም ከወልድ አያንስም በዘመን ወደኋላ አይልም።

አብ ላኪ ወልድ ተላኪ መንፈስ ቅዱስ ተላኪ በመባላቸውም ከላይ በፀሐይ ምሳሌነት እንደገለጥነው ነበልባል ብርሃኑን ፈንጥቆ ጨለማን በማራቁ፣ ዋዕዩን (መቀቱን) ልኮ በማሞቁ ህልውናውን (መኖሩን) እንዲያሳውቅ፣ የአብም ህልውናው በወልድ በመንፈስ

ቅዱስ ስለተገለጸ ነው እንጂ በሥላሴ መቅደም መቀዳደም መብለጥ መበላለጥ ኖሮባቸው አይደለም።

4ኛ. ሥላሴ በቀላይ (በባሕር) ይመሰላሉ

ባሕር ሦስት ነገሮች አሉት። እነዚህም ስፍሐት፣ ርጥበት፣ ሑከት (ማዕበል) ይባላሉ። ስፍሐቱ ጽንፍ እስከ ጽንፍ ያለው ነው። ርጥበቱ ከውኃው ጋር ያለው ነው። ሑከት የተባለው የባሕሩ እንቅስቃሴ ነው።

በባሕሩ ስፍሐት አብ ይመሰላል፣ በባሕሩ ርጥበት ወልድ ይመሰላል፣ በባሕሩ ሁከት መንፈስ ቅዱስ ይመሰላል። ይህ ሦስት ከዊን (ሁኔታ) ያለው ባሕር አንድ ባሕር ይባላል እንጂ ሦስት ባሕር እንደማይባል ሁሉ ሦስት ከዊን ያላት ባሕርየ ሥላሴ መለኮተ ሥላሴም አንዲት ብትባል እንጂ ሦስት አትባልም። እንደዚሁም ሥላሴ በስም በአካል በግብር ሦስት ቢባል በመለኮታዊ ባሕርይ ግን አንድ ነው።

5ኛ. ሥላሴ በሦስት ማዕዘን ቅርጽ ይመሰላሉ

አስቀድመን እንደገለጽነው ሁሉ የምንመስላቸው ምሳሌዎች ሁሉ የእግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት በምናየውና በሚገባን አገላለጽ ለመግለጽና መጠነኛ ግንዛቤ እንዲኖረን ለማድረግ እንጂ እግዚአብሔርን ከስነ ፍጥረት ውስጥም ሆነ የሰው ሐሳብ ካመነጨው መካከል ፍጹም የሚመስለው የሚተካከለው ነገር የለም። ምንግዜም ምሳሌ ከሚመስልለት ነገር እንደሚያንስ ሊታወቅ ይገባል።

ሦስቱም ጐኖቹ አንድ አይነትና እኩል የሆኑ ሦስት ማዕዘን ቅርጽ መኖሩን በሒሳብ ትምህርት (ጂኦሜትሪ) ብዙዎቻችን የተማርነው ነው። በምሁራን አሰያየም (Equilateral Triangle) ይባላል። ሦስቱም ጐኖቹና ሦስቱም አንግሎቹ (Angle) እኩል የሆኑ ማለት ነው።

ሦስቱ ጐኖች በየራሳቸው የቆሙ ናቸው። ስያሜ ስጥተናቸው በስያሜአቸው መጠቀም እንችላለን።

ሦስቱ ጐኖች በርዝመት በውፍረት በማናቸውም ሁኔታ አንድ ናቸው ወይም እኩል ናቸው።

ሀ = ለ = ሐ

አንዱ ጐን ከሌሎቹ ጐኖች በማናቸውም አይነት ሁኔታ አይበልጥም አያንስም። ሁሉም ጐኖች በየራሳቸው የቆሙ ናቸው። ጐን ሀ የራሱ ጐን አለው ጐን ለ ና ጐን ሐ እንደዚሁ።

በማናቸውም ሁኔታ አንድ አይነት የሆኑት ሦስት ጐኖች ጫፍና ጫፋቸው ሲገናኙ ሦስቱም ጐኖቹ ሦስቱም አንግሎቹ እኩል የሆነ ሦስት ማዕዘን (Equilateral Triangle) ይገኛል።

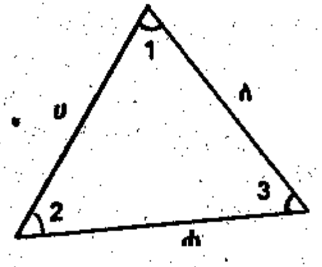

ሀ = ለ = ሐ

1 = 2 = 3

የሀ ጐን ከሌሎች ጐኖች በአካል የተለየ መሆኑን አስተውል።

የ‹ለ› ጐንና የ‹ሐ›ን ጐን እንደዚሁ ሁሉም በየራሱ ጐን በመቆም አንድ ሦስት ማዕዘን ሠርተዋል።

ምሳሌው ከእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት ጋር ያለው ተመሳሳይነት

ከላይ በተጠቀሱት ሦስት ጐኖች አብ፣ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ። ሦስቱ ጐኖች በየራሳቸው ጐን የቆሙ እንደሆን ሁሉ ሥላሴም በሦስት አካላት፣ በሦስት ገጻት ፍጹማን ናቸው። አብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። ወልድም የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። መንፈስ ቅዱስም የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። በሦስት ጐኖች መካከል የርዝመት፣ የውፍረት ልዩነት እንደሌለ በማናቸውም ነገር እኩል እንደሆኑ ሁሉ ሦስቱ ገጻት/ሥላሴ በክብር በብርሃን አንድ ናቸው። አብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም ወልድም ከአብ ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም መንፈስ ቅዱስም ከአብ ከወልድ አይበልጥም ሦስቱም በባህርይ አንድ ናቸው በሥልጣን አንድ ናቸው፣ በመመስገን አንድ ናቸው፣ በመለኮታዊ ማዕረግ አንዱ ከአንዱ አይበልጥም።

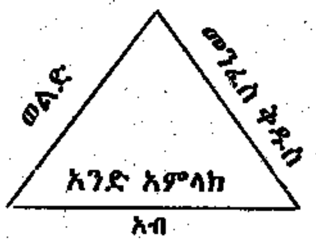

አብ = ከወልድ = ከመንፈስ ቅዱስ። ሦስቱ ፍጹማን አካላት አንድ እግዚአብሔር ይባላሉ። አንዱ አንዱን እንደ መልክተኛ በሥልጣኑ አያዝዘውም በአንድ መለኮት ክብር አገዛዝ የሁሉ ፈጣሪ ገንዘብ በሚኾን በባሕርይ ዕውቀት አንድ ናቸው።

ከሦስቱ ጐን አንዱ ከሌለ ሦስት ማዕዘን አይባልም እንደዚኹም ሁሉ ከሥላሴ አንዱን ፍጡር የሚል በአምላክ ህልውና ላይ ምን ያህል የክህደት ትምህርት እንዳስተማረ ከምሳሌው መገንዘብ ይቻላል።

የሦስቱ ማዕዘን ግራና ቀኝ የቱ ነው? ግራና ቀኙ እንደማይታወቅ እንደዚኹውም ለሥላሴ ቀኝና ግራ የላቸውም።

ቅዱሳት መጻሕፍት እንደመሠከሩት «አልብነ ቀዳማዊ ወአልብነ ደኅራዊ አልብነ የማን ወአልብነ ፀጋም፤ አልብነ ጠፈር ወአልብነ መሠረት፤ ንሕነ ጠፈር ወንሕነ መሠረት»[1] ትርጓሜው «ተቀዳሚና ተከታይ ቀኝና ግራ የለብንም፤ ጠፈር የለብንም መሠረትም የለብንም ጠፈርም መሠረትም እኛው ነን»

የመጽሐፍ ቅዱስ ምሥክርነት

በዘመኑ ሕልፈት በመንግሥቱ ሽረት የሌለበት ልዑል ባሕርይ አምላካችን እግዚአብሔር የአንድነትና የሦስትነት ባለቤት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል። የመጽሐፍ ቅዱስን ምሥጢር በአግባቡ ያልተረዱና ያልተገነዘቡ አንዳንዶች ከዚህ እምነት ውጭ ሆነው ይታያሉ።

እግዚአብሔር በአካል ሦስት በመለኮት አንድ መሆኑን ሐዋርያዊትና ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያናችን የምታምነውና የምትመሠክረው መጽሐፍ ቅዱስን ዋቢ አድርጋ ነው።

የመጻሕፍትን ምሥክርነት እንደሚከተለው እንጠቅሳለን። ኦሪት ዘፍጥ 1፥26 «እግዚአብሔርም አለ ሰውን በመልካችን እንደምሳሌአችን እንፍጠር» ከዚህ አባባል የምንረዳው ነገር ቢኖር እግዚአብሔር በአካል አንድ ብቻ አለመሆኑን ነው። የአካልን ትርጉም ቀደም ብለን የገለጽን በመሆኑ እዚህ ላይ ማብራራቱ አስፈላጊ አይደለም።

እግዚአብሔርም አለ:- የሚለውን እንመልከት። እግዚአብሔር የሚለው ስም የገናናው አምላካችን መጠሪያ ስም ነው። ቃሉም የግዕዝ ቃል ነው ትርጉሙም በሁለት ወገን ይተረጐማል።

1ኛ. የአምላክን አንድነት ያመለክታል። እግዚአብሔር የሚለውን ቃል ለሁለት ስንከፍለው እግዚአ – ብሔር የሚሉትን ቃላት እናገኛለን። እግዚአ የሚለው ግዕዛዊ ቃል የአማርኛ ትርጉሙ ጌታ ማለት ነው። ሁለተኛው ቃል ብሔር የሚለው ሀገር ወይም ዓለም

[1] ግሩም ቅዳሴ ቁ.43

ማለት ነው። ዓለም ሲል ባጠቃላይ የሚታየውን የማይታየውን ፍጥረት ያመለክታል። ሁለቱ ቃላት በተገናኘ ሲነበቡ «የፍጥረታት ጌታ» የሚል ትርጉምን ይፈጥራል። ስለዚህ እግዚአብሔር በመፍጠር በጌትነት አንድ መሆኑን ያሳያል።

2ኛ. ሦስትነትን ያሳያል። እግዚአብሔር ከሚለውም ቃል ሌሎች ሦስት ቃላት ይወጣሉ እነዚህም እግዚ–አብ–ሔር እግዚ–ጌታ። አብ–አባት። ሔር–ቸር ማለት ነው። ምሥጢራዊ ትርጉሙ ጌታ የሚለው ኢየሱስ ክርስቶስን ያመለክታል ሐዋርያት ጌታ ኢየሱስ እያሉ እንደሚጠሩት ሐዋ.ሥራ 16፥31።

አብ :- አባት ማለት ነው አባት የተባለው አብ ሲሆን ወልድን የወለደ መንፈስ ቅዱስን ያሠረጸ ነው። 2ጴጥ. 1፥17።

ሔር :- ቸር ማለት ነው። ቸር የተባለው መንፈስ ቅዱስ ነው። መንፈስ ቅዱስ ቸር የተባለው ለሰው በሚሰጠው ጸጋው ብዛት ነው 1ቆሮ.12፥4።

ባጭሩ እግዚአብሔር የሚለው ስም የአንድነት ስም ሲሆን በምሥጢራዊ ትርጓሜው ሦስትነትን ይገልጣል።

«እግዚአብሔርም አለ» ብሎ በመለከታዊ ባሕርይ አንድ መሆኑን ይገልጻል። ምክንያቱም አለ አንድነትን የሚገልጽ ነውና።

«ሰውን በመልካችን እንደምሳሌአችን እንፍጠር» የሚለው አባባል ደግሞ ብዛትን ያመለክታል። በዚህ አነጋገር እግዚአብሔር በገጽ፥ በመልክዕ ወይም ሁለቱንም በሚጠቀልለው አጠራር በአካል አንድ ብቻ እንዳልሆነ እንረዳለን። ከአንድ በላይ ስንል ሦስትነትን ማለታችን ነው። ምንም እንኳን በዚህ ቦታ ላይ ሦስትነትን ባይገልጽም በሌላው ምዕራፍ ተገልጦአል።

የእግዚአብሔርን ሦስትነት ለመቀበል የማይሹ ወገኖች በዚህ ቦታ የተጠቀሰውን አነጋገር ለማስተባበል ሲጣጣሩ ይታያሉ። እግዚአብሔር ሦስትነቱን ለመግለጽ ሳይሆን ራሱን እንደ ነገሥታት ልማድ በአክብሮት ለመጥራት ብሎ የተጠቀመው ዘዴ ነው እንጂ ሌላ ምሥጢር ኖሮት አይደለም ይላሉ።

በመሠረቱ ነገሥታት ራሳቸውን ለማክበር «እኛ» እያሉ መናገራቸው በአንዳንዶቹ ነገሥታት የሚዘወተር የአነጋገር ዘይቤ ቢሆንም ዳሩ ግን ይህ አባባል በጥንታውያኑ ነገሥታት ይልቁንም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በተጠቀሱት ኃያላን ነገሥታት ዘንድ ያልተለመደ አባባል ነው አንዱም ንጉሥ ተጠቅሞበት አናገኝም። ለዚሁም የሚከተሉትን ምሳሌዎች መጥቀስ እንችላለን።

ፈርኦን:- የታወቀ የግብፅ ንጉሥ ነበር። ዳሩ ግን ይህ ንጉሥ ዮሴፍን «በግብፅ ምድር ሾምኩህ» አለው እንጂ ሾምንህ አላለውም ዘፍ.41+41።

ዳርዮስ:- ትዕዛዝ በሚያስተላልፍበት ወቅት «እኔ ዳርዮስ ይህንን አዝ ዣለሁ» ይል ነበር እንጂ አዘናል አላለም። መጽ.ዕዝ.6+12።

ናቡከደነጾርም «የሕልሙን ፍቺ እንዲያስታውቁኝ የባቢሎን ጠቢባን ሁሉ ወደ እኔ ይገቡ ዘንድ አዘዝሁ» አለ እንጂ አዘዝን አላለም ትን.ዳን.4+6።

እ'/ግዲህ ነገሥታቱ ከእግዚአብሔር በተማሩትና እሱን ምሳሌ ባደረ'ጉት መሠረት ራሳቸውን ለማክበር እኛ ማለት ከጀመሩ ከላይ የጠ' ስናቸው ታላላቅ ነገሥታት ዘይቤውን በተጠቀሙበት ነበር።

ስለዚህ እግዚአብሔር ራሱን ለማክበር ብሎ ሳይሆን፤ ሦስትነቱን ለማስረዳት ሽቶ ነው። «በመልካችን እንደምሳሌአችን» ሲል ሁለትና ወይም ከዚያ በላይ መሆኑን ይገልጻል።

በሌላ አንጻር አርዮሳውያን ይህ አባባል ሦስትነትን ሳይሆን ሁለትነትን የሚያሳይ ነው። ተናጋሪው እግዚአብሔር ሲሆን ረዳቱ መልአኩ ሚካኤልን ጨምሮ መናገሩን የሚያሳይ ነው ይላሉ፤ ይህ አባባል እግዚአብሔር ራሱን ከመልአኩ ከሚካኤል ጋር አንድ አድርጐ የተናገረው ነው የሚለውን አመለካከት ምን ያህል ሐሰትና የተሳሳተ መኾኑን መግለጽ ያስፈልጋል።

«በመልካችን እንደ ምሳሌአችን እንፍጠር» በዚህ አነጋገር ላይ በመልክ አንድ የሆኑ መፍጠር የሚችሉ ከአንድ በላይ የሆኑ አካላት መኖራቸውን ነው የሚገልጸው።

ለመሆኑ እግዚአብሔርን በመልክ የሚመስለው በባሕርይ የሚተካከለው ፍጥረታትን በፈጠረ ጊዜ አብሮት የፈጠረ ከመላእክት ወገን አለ? ወይም እግዚአብሔር ሰውን ብቻውን እስከ መፍጠር ደካማ ሆኖ በፍጥረቱ ረዳት አማካሪ የሆነው ከፍጥረታት ወገን ነበረ?

የእግዚአብሔር ቃል እንዲህ ይላል። «የእግዚአብሔርን መንፈስ ያዘዘ ወይስ አማካሪ ሆኖ ያስተማረው ማን ነው? ወይስ ከማን ጋር ተመካከረ? ወይስ ማን መከረው? እውቀትን ማን አስተማረው? የማስተዋልንስ መንገድ ማን አሳየው?...ኢሳ.40+13።

የዚህ መልሱ ያዘዘውም አማካሪ የሆነውም በፍጥረት ሥራውም ተባባሪ ወይም ረዳት የሆነው ማንም እንደሌለ ብቻውን ሰማይን ያለ ባላ ምድርን ያለካስማ እንዳቆመ እንደዘረጋ የሚገለጥ ነው።

ብርሃነ ዓለም ቅዱስ ጳውሎስም የአርዮሳውያንን አመለካከት ሐሰት መሆኑን ሲገልጥ «የጌታን ልብ ያወቀው ማን ነው? ወይስ አማካሪው ማን ነበር? ወይስ ብድራቱን ይመልስ ዘንድ ለእርሱ አስቀድሞ የሰጠው ማን ነው? ሁሉ ከእርሱና በእርሱ ለእርሱም ነውና» ብሏል። ሮሜ.11+34–36።

ከሐዋርያው አነጋገር የምንረዳው እውነት ቢኖር እግዚአብሔር ፍጥረታትን ለመፍጠር ያማከረው ፍጥረት አለመኖሩንና ያገዘውም ሆነ ረዳት የሆነው ማንም እንዳልነበር ነው።

ስለዚህ በአንድነት በሦስትነት ያለ የነበረ ጌታ አምላክ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር በሥልጣን በመሳሰለው አንድ ናቸውና «በመልካችን እንደምሳሌያችን እንፍጠር» አሉ።

«እንፍጠር» ሲል አንድ አካል ሌሎቹን አካላት በመፍጠር ከእርሱ ጋር አንድ የሆኑትን መጥራቱ እንደሆነ ግልጽ ነው።

ዘፍ.3+22፤ «እነሆ አዳም መልካምንና ክፉን ለማወቅ ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ»

«እግዚአብሔርም አለ» ብሎ መለኮታዊ አንድነቱን ያመለክታል። ከእኛ የሚለው አባባል ደግሞ እግዚአብሔር አንድ ገጽ ነው የሚለውን እምነት ፍጹም ስሕተት መሆኑን ያረጋግጣል። አንድ

አካል ከእኛ ብሎ ሊናገር አይችልም አንድ አካል ብቻ ቢሆን ኖሮ «እንደ እኔ ሆነ» ባለ ነበር።

«ከእኛ እንደ አንዱ» የሚለው አነጋገር ደግሞ ሁለት ብቻ ናቸው የሚለውን አመለካከት ውድቅ ያደርገዋል። አርዮሳውያን እኛ የሚለው አነጋገር እግዚአብሔርንና ሚካኤልን ለመጠቆም ነው ይላሉ። ዳሩ ግን ሁለት በቻ ቢሆኑ ኖሮ ተናጋሪው ከእኛ እንደ አንተ ሆነ ወይም እንደ እኔ ሆነ» ይል ነበረ እንጂ «እንደ አንዱ» ባላለ ነበረ። ከሁለት በላይ መሆናቸውን ሲያስረዳን «እንደ አንዱ» ብሎ ተናገረ። በዚህም ሁለት ብቻ የሚለው አመለካከት ውድቅ ይሆናል።

ዘፍ.11፥6–7፤ «እግዚአብሔርም አለ...። ኑ እንውረድ አንዱ የአንዱን ነገር እንዳይሰማው ቋንቋቸውን በዚያ እንደባልቀው።

ሁለት ብቻ የሚለው እምነት እዚህ ላይ ጭርሱኑ ውድቅ ይሆኗል። ምክንያቱም ሁለት ብቻ ቢሆኑ ኖሮ አንዱ አካል በእነርሱ አነጋገር እግዚአብሔር ሌላውን አካል ሚካኤልን «ና እንውረድ ቋንቋቸውን እንደባልቅ ሊል ይገባው ነበር «ኑ» የሚለው አጠራር ግን ተጠሪው ሁለትና ከዚያ በላይ ያሉትን እንደጠራ የሚያሳይ ነው።

«ኑ እንውረድ» ያለው እግዚአብሔር መላእክቶቹን ነው እንጂ ሦስት አካላት መሆኑን ወይም ስለ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚገልጽ አይደለም ለሚሉት ሰባልዮሳውያን የሚከተለውን እናስረዳለን።

እግዚአብሔር መላእክቱን ነው ኑ እንውረድ ያለው እንዳንል የእግዚአብሔር ባሕርይው ይይዘናል። እግዚአብሔር በባሕሪው ሁሉን ቻይ የማንንም ዕርዳታ የማይፈልግ ነው። ስለዚህ የባቢሎንን ግንብ የሚገነቡትን ሰዎች ቋንቋ ለመደባለቅ እርሱ ብቻውን ማድረግ ተስኖት የመላእክቱን እገዛ ፈልጐ መልእክቱን ጋበዘ (ጠራ) ቢባል አይመስልም። አለመምሰልም ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔርን እንደመሳደብ ነው።

ምናልባት ንጉሥ ሠራዊቱን እንደሚያዝው ሁሉ ንጉሥ ሰማይ ወምድር እግዚአብሔርስ መላእክቱን ሊያዝ አይችልምን? ቢሉ እግዚአብሔር መላእክቱን ቢሆን ኖሮ «ሂዱ ውረዱ» ይል ነበረ እንጂ

«ኑ እንውረድ» አይልም። ምክንያቱም እግዚአብሔር በሥራው የማንንም ረዳትነት አይሻምና።

ቋንቋውን የደባለቀው እግዚአብሔር መሆኑ በቁጥር 9 ላይ የተጠቀሰ ነው ስለዚህ «ቋንቋቸውን እንደባልቀው» ያለው አንዱ አካል ሌሎቹን አካላት ወይም ከሥላሴ አንዱ በአካል ልዩ የሆኑትን ሁለቱን አካላት መሆኑን ያስረዳል። በመሆኑም በሰናዖር ቋንቋን የደባለቁት ሥላሴ ናቸው።

ዘፍ.18፥1–15፤ በዚህ ምዕራፍ ላይ እግዚአብሔር በአካል ሦስት መሆኑ በግልጽ ሠፍሯል። አብርሃም እድንኳኑ ደጃፍ ተቀምጦ ሳለ እግዚአብሔር ተገለጠለት። ለአብርሃም የተገለጠለት እግዚአብሔር ነው። በምን አይነት ሁኔታ ተገለጠለት? በሦስት ሰዎች አምሳል ተገለጠለት። ለምን በሦስት ሰዎች አምሳል ተገለጠለት? ምክንያቱ ምንድን ነው? ቢባል አንድነቱን ሦስትነቱ ለባለሟሉ ለአብርሃም ሊገልጥለት ስለፈለገ ነው። ለአብርሃም የተገለጠለት እግዚአብሔርና መላእክቱ ናቸው ለሚሉት፡-

ለአብርሃም እግዚአብሔር ከሁለት መላእክት ጋር ተገለጠለት የሚል አባባል ተጽፎ ስለሌለ እንዲህ የሚለው አባባል ልበ ወለድ እንጂ መጽሐፋዊ ባለመሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ እንመራለን የሚሉ ወገኖች ሊቀበሉት አይገባም። እግዚአብሔር ከመላእክቱ ጋር የተገለጠ ቢሆን ኖሮ ጸሐፊው «እግዚአብሔር ከመላእክቱ ጋር ለአብርሃም ተገለጠለት» ብሎ በጻፈ ነበር እንዲህ ብሎ እንዳይጽፍ የሚያግደው ምንም ዓይነት ምክንያት አልነበረምና።

ዳሩ ግን የተገለጠው በአንድነት በሦስትነት የሚመለክ አምላክ በመሆኑ «እግዚአብሔር ተገለጠለት» ብሏል ታሪኩ የታመነና የተረጋገጠ መሆኑን ክርስቲያኖች ሁሉ የሚቀበሉት እውነታ ነው። በዚሁ ቦታ የተጻፉትን አንዳንድ አባባሎች በጥሞና ስናጤናቸው የሥላሴን ትምህርት መጽሐፍ ቅዱሳዊነት ጉልህ ያደርጋል።

«እግራችሁን» ማለቱን ልብ እንበል። እንዲሁም «ወደ ባሪያችሁ መጥታችኋልና» የሚለው አነጋገር አብርሃም የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ባሪያ (አገልጋይ) መሆኑን የሚገልጽ ነው።

«እነርሱም ሚስትህ ሣራ ወዴት ናት? አሉት «ሦስትነትን ያመለክታል።» «እርሱም የዛሬ አመት እንደዛሬው ጊዜ ወደ አንተ በእውነት እመለሳለሁ» ሲል ደግሞ አንድነቱን ያመለክታል።

«ሰዎቹም ከዚያ ተነሥተው ወደ ሰዶም አቀኑ አብርሃምም ሊሸኛቸው አብሮአቸው ሄደ።» ቁ.16 ተመልከት (ወደ ሰዶም ያቀኑት በሦስት ሰው አምሣል የተገለጡት ሥላሴ ናቸው። ምንም እንኳን በአካል ሦስት ቢሆንም በመለኮት አንድ እግዚአብሔር ስለሚባል «እግዚአብሔርም አለ እኔ የማደርገውን ከአብርሃም እሰውራለሁን?») ቁ 17 ብሎ ተናገረ።

«ሰዎቹም ከዚያ ፊታቸውን አቀኑ ወደ ሰዶምም ሄዱ አብርሃም ግን በእግዚአብሔር ፊት ገና ቆሞ ነበር።

ይህን አባባል በተሳሳተ መንገድ ለመተርጐም የሚሞክሩ ክፍሎች «ሁለቱም ሰዎች ወደ ሰዶም ሄዱ። አብርሃምና እግዚአብሔር ግን ማውራት ጀመሩ ይላሉ። ዳሩ ግን የመጽሐፍ ቅዱስን አባባል በአንክሮ ብናጤነው «ሰዎቹም ያለው ለአብርሃም በሦስት ሰው አምሳል የተገለጡትን ነው» አብርሃም ግን በእግዚአብሔር ፊት ቆሞ ነበር። የሚለው አነጋገር «እግዚአብሔር ሰዶምና ገሞራን በኃጢአታቸው ብዛት የተነሣ በእሳት ሊያጋያቸው እንዳሰበ ለአብርሃም ከባለሟልነቱ የተነሣ በሚነግረው ጊዜ አብርሃም በእግዚአብሔር ዘንድ ባለው ሞገስ (ባለሟልነት) ስለ ሰዶምና ገሞራ ይማልድ ዘንድ በእግዚአብሔር ፊት መቆሙን የሚገልጥ ነው። በእግዚአብሔር ፊት መቆም ማለት ባለሟልነትን የሚያሳይ ነው። በእግዚአብሔር ፊት መቆም ማለትም ማማለድን የሚያመለክት መሆኑን ልበ አምላክ ዳዊት ሲያስረዳ «እንዳያጠፋቸው ቁጣውን ይመልስ ዘንድ የተመረጠው ሙሴ በመቅሠፍት ጊዜ በፊቱ ባይቆም ኖሮ ያጠፋቸው ዘንድ ተናገረ» ብሏል መዝ.105፥23።

አንዳንድ ሰዎች በምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ ላይ የተጠቀሱትን ሁለቱን መላእክት ከላይ ከምዕራፍ አሥራ ስምንት ጋር አጣምረው ለአብርሃም የተገለጡለት ሦስት ሰዎች ሁለቱ መላእክት አንዱ እግዚአብሔር ነው ይላሉ። ዳሩ ግን እነዚህ ሁለቱ መላእክት እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር ስለ ሰዶም ተነጋግሮ ከጨረሰ በኋላ ሰዶምን ያጠፋ ዘንድ እግዚአብሔር የወሰነው እርምጃ አግባባዊ መሆኑን አብርሃም ባመነ ጊዜ ሰዶምን ያጠፋ ዘንድ ከእግዚአብሔር የተላኩ እንጂ ለአብርሃም ከተገለጡት ከሦስቱ ሰዎች መካከል መሆናቸውን የሚያሳይ አንዳችም አይነት ማስረጃ የለም።

ምናልባት «ሁለቱም» የሚለውን አባባል ከምዕራፍ አሥራ ስምንቱ ጋር የተያያዘ መሆኑን የሚገልጥ ነው ይላሉ «ም» የምትለው ፊደል መላእክቱ ከዚህ ቀደም የሚታወቁ መላእክት መሆናቸውን የሚገልጥ ስለሆነ የግጼታ ከም 18ቱ ጋር የሚቆራኝ ነው ይሉ ይሆናል። ዳሩ ግን «ሁለቱም» የሚለው አባባል ታዋቂነትን ያመለክታል ከተባለ ሰዶምና ጐሞራንም በእሳት ያቃጠሉት ሁለቱ መላእክት በብሉይ ኪዳን ከሌሎቹ መላእክት በብዛት የሚታወቁትን ሚካኤልንና ገብርኤልን ለመጠቆም ነው የሚል አመለካከት አለ።

ያም ሆነ ይህ የምዕራፍ አሥራ ዘጠኙ ሦስት ሰዎች እግዚአብሔር ሦስትነቱን ለመግለጥ ያደረገው መገለጥን ሲያመለክት በምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ ላይ የተጠቀሱት ሁለቱ መላእክት ደግሞ ከእግዚአብሔር ዘንድ ሰዶምና ጐመራን በእሳት እንዲያቃጥሉ የተላኩ መላእክት መሆናቸውን ነው።

ኦሪት ዘኁልቁ 6፥24-26፤ «እግዚአብሔር ይባርክህ ይጠብቅህም፤ እግዚአብሔር ፊቱን ያብራልህ፤ ይራራልህም፤ እግዚአብሔር ፊቱን ወደ አንተ ያንሣ ሰላምንም ይስጥህ»

ሦስት ጊዜ እግዚአብሔር የሚለው ስም ተጠርቷል «ለምን? መቼም ያለ ምክንያት እግዚአብሔር የሚለውን ስም ሦስት ጊዜ አልጠራም ሦስት ጊዜ መጥራቱ ምክንያታዊና ዓላማ የሌለው ቢሆን ኖሮ እንዲህ ብሎ መግለጽ ይችል ነበረ እግዚአብሔር ይባርክህ ይጠብቅህም ፊቱን ያብራልህ ይራራልህ ፊቱን ወደ አንተ ያንሣ ሰላምንም ይስጥህ» ግን በዚህ ዓይነት አጭር አገላለጥ ማስቀመጡ ቀላል ሆኖ ሳለ እግዚአብሔር የሚለውን ቃል ሦስት ጊዜ መጠቀሙ የሥላሴን ትምህርት ሊያስተምረን ነው።

መዝ.117(118)፥16-17፤ «የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች፤ የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ፥ የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች»

በዚህ ቦታ ላይ የእግዚአብሔር ቀኝ የሚለው ቃል ሦስት ጊዜ ተደጋግሞ ተጽፏል አላማና ምክንያት ባይኖረው ባልረዘመና አጥር ምጥን ባለ ሁኔታ በተጻፈ ነበረ። ለምሳሌ እንዲህ ተብሎ መጻፍ ይችል ነበር «የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች፤ ከፍ ከፍም አደረገችኝ» ግን በእንዲህ አይነት ሁኔታ ተጽፎ አናገኘውም ምክንያቱም ለእኛ የሚያስተላልፈው መሠረታዊ ምክንያት አለውና ያም የሥላሴ ትምህርት ነው።

በተለይ የመጀመሪያውና የመጨረሻው አባባል ሁለቱም አንድ አይነት ዓረፍተ ነገሮች ናቸው። ምክንያታዊ ባይሆን ኖሮ አላስፈላጊ ድግግሞሽ ነውና አንዱ ባልተጠቀሰ ነበር «የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ» ብሎ ባቆመ ነበር ግን ሌላ ከመጀመሪያው ዓረፍተ ነገር ጋር አንድ የሆነ ዓረፍተ ነገር ጨምሯል። ሦስትነትን ሊያስተጋባ።

ሁለተኛው ዓረፍተ ነገር «የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ» የሚለው አባባል ከሁለቱ ዓረፍተ ነገር ለየት ብሎ ለየት ያለ መልእክት ያስተላልፋል። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብለው ከሚጠሩት አንዱ ወልድ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ በተለየ አካሉ ንጽሕት ቅድስት ከምትሆን ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ሰው ሆኖ እንደሚወለድና የጎሰቆለውን የአዳምን ባሕርይ እንደሚያድስ ትዕዛዘ እግዚአብሔርን በመጣሱ የተነሣ በኃጢአት ጉስቁሉ ክብሩን ተገፎ በመንጸፈ ደይን ወድቆ የነበረ አዳምን (ባጠቃላይ የሰው ልጅን) ከወደቀበት አንሥቶ ወደ ቀደመ ክብሩ እንደሚመልሰው መንፈስ ቅዱስ ለልበ አምላክ ዳዊት አስቀድሞ ስለገለጸለት «የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ» ብሎ ኢየሱስ ክርስቶስን (ወልድን) በምሥጢር ጠራ።

«የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች» የሚለው ቃል ሁለት ጊዜ እንደተጻፈ አብና መንፈስ ቅዱስ ሥጋን እንዳልተዋሐዱ ወልድ ብቻ ባእድ አካል (ሥጋን) መዋሐዱን ለመግለጽ ተፈልጐ ነው ብሉይ ኪዳን ለሐዲስ ኪዳን እንደ ጥላ እንደ መርገፍ ነውና በሐዲስ ኪዳን ሊመጡ ያሉት አስቀድሞ በብሉይ ኪዳን ተነግረዋል/ታይተዋል።

ኢሳ.6፥3፤ «አንዱም ለአንድ ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ምድር ሁሉ ከክብሩ ተሞልታለች እያለ ይጮኽ ነበር»

ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ አንዱ ቃል «ቅዱስ» የሚለው ሦስት ጊዜ ተጠቅሷል። ያለ ምክንያት አንዱ ቃል ሦስት ጊዜ አልተጠቀሰም በአንድነት በሦስትነት የሚሠለሰውን የሚቀደሰውን እግዚአብሔርን ለማመልከት ነው። አንዱ ቅዱስ ለአብ አንዱ አብ ቅዱስ ነውና። ሁለተኛው ቅዱስ ለወልድ አንዱ ወልድ ቅዱስ ነውና ሦስተኛው ቅዱስ ለመንፈስ ቅዱስ ነው አንዱ መንፈስ ቅዱስም ቅዱስ ነውና። ሦስቱም የሚመሠገኑት በአንድ አይነት ምስጋና ነው። የአንዱ ምስጋና ከሌላው አይበልጥም አያንስም በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ ናቸውና። የሦስቱን መለኮታዊ አንድነት ሲገልጽ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ብሏል።

በዚህ ምዕራፍ በቁጥር ስምንት ላይ እንዲህ የሚል ተጽፏል «የጌታንም ድምፅ ማንን እልካለሁ? ማንስ ይሄድልናል? ሲል ሰማሁ» ይላል «ማንስ ይሄድልናል» ያለው ጌታ እግዚአብሔር መሆኑ ግልጥ ነው። ግን እነማንን? በዙሪያው ያሉትን መላእክት ነው እንዳንል መላእክት ከእግዚአብሔር ጋር እኩልነት የላቸውም። ዳሩ ግን ከላይ እንደተገለጸው በመንበሩ ዙሪያ ከበው የቆሙት አልፍ አእላፋት መላእክት «ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ» እያሉ ምሥጋና ክብር ያቀረቡለት በአንድነት በሦስትነት የሚመለከው እግዚአብሔር ሦስትነቱን ሲገልጥ «ማንስ ይሄድልናል» አለ።

ኢሳ.48፥12-16፤ «ያዕቆብ ሆይ የጠራሁህም እስራኤል ሆይ ስማኝ እኔ ነኝ እኔ ፊተኛው ነኝ እኔም ኋለኛው ነኝ። እጄም ምድርን መሠረታለች ቀኜም ሰማያትን ዘርግታለች በጠራኋቸው ጊዜ በአንድነት ይቆማሉ...ወደ እኔ ቅረቡ ይህንም ስሙ እኔ ከጥንት ጀምሬ በስውር አልተናገርሁም፤ ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል»

ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ ያለው እኔ ፊተኛው ነኝ እኔም ኋለኛው ነኝ ብሎ የተናገረው ነው። እርሱም በኋለኛው ዘመን ወደዚች ምድር ላይ የመጣው (የተላከው) አካላዊ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን በዚሁ ምዕራፍ ላይ ገልጦታል። ተላኪው አንድ አካል ላኪዎች ሁለት አካል ባጠቃላይ ሦስት አካላት መኖራቸውን በዚህ ቦታ ላይ ግልጽ ሆኖ እናየዋለን «አሁንም ጌታ እግዚአብሔር» የሚለው አብን ያመለክታል «እና» ብሎ «መንፈሱ» የሚለውን

በማስከተሉ ሌላም አካል «መንፈስ ቅዱስ» መኖሩን ገልጾልናል። መንፈሱ የሚለው አካል ባይሆን የእግዚአብሔር ኃይሉ (አካል የሌለው) ቢሆን ኖር «የእግዚአብሔር መንፈስ» ልኮኛል ባለ ነበር። ዳሩ ግን ላኪዎች በአካል ሁለት መሆናቸውን ግልጽ ሲያደርግ «እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል» ነው ያለው ልከውኛል የሚለው ብዛትን እንጂ አንድ ብቻ መሆኑን አያሳይም።

ስለዚህ በዚህ ጥቅስ መሠረት ተላኪ ወልድ ላኪ አብና መንፈስ ቅዱስ። አብ በፍጹም ገጽ ያለ በመሆኑ እኔ ባይ ነው ወልድም በፍጹም ገጽ ያለ በመሆኑ እኔ ባይ ነው። መንፈስ ቅዱስም በፍጹም ገጽ ያለ በመሆኑ እኔ ባይ ነው አካል የለሽ ብትን ኃይል አይደለም።

የሥላሴ ትምህርት በሐዲስ ኪዳን

ቀደም ብለን እንዳየነው የእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት በብሉይ ኪዳን የተገለጸ ቢሆንም ዳሩ ግን እንደ ሐዲስ ኪዳን በግልጽ አልተረዳም ወይም ጉልህ አልሆነም ነበር። የዚህንም ምክንያት ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ሲያብራሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ተብለው የተጠሩት እስራኤላውያን አምላካቸው እግዚአብሔርን ሌሎች ባዕዳን አማልክትን (ጣዖትን) እያመለኩ ያስቆጡት ነበር በተለይ በአሕዛብ አማልክት (ጣዖታት) ብዛት ቅናታዊ ስሜት አድሮባቸው ነበርና እንደ አሕዛብ ብዙ አማልክት እንዲኖርአቸው ፍላጐቱ ነበራቸው «በደንባራ በቅሎ ቃጭል ተጨምሮ» እንደሚሉ በዚህ ዓይነት ያልጸና ያልተረጋጋ ሕይወት ላይ ሳሉ እግዚአብሔር ሦስትነቱን ገሐድ ቢያደርግላቸው ኖሮ አምላካቸው እግዚአብሔር በመለኮት አንድ መሆኑን ዘንግተው እኔ የአብ ነኝ እኔ የወልድ ነኝ እኔ ደግሞ የመንፈስ ቅዱስ ነኝ ወደሚለው ክፍፍል በገቡ ነበር። በአንድነቱ በሦስትነቱ ያለ የነበረ የሚኖረውን ጌታ ሦስት አድርገው ወደ ብዙ አማልክት (ፓሊተይዝም) በገቡ ነበር። ስለዚህ በእነርሱ ውስጥ በእምነታቸው ጽኑአን ለነበሩት ብቻ አንድነቱንና ሦስትነቱን ሲገልጥላቸው የተቀሩት ግን እስራኤል ሆይ ስማ እግዚአብሔር አምላክህ አንድ እግዚአብሔር ነው እርሱን ብቻ አምልክ» ዘጸ.6+41። በሚለው ሕግና ትዕዛዝ እንዲመሩ ተደርጓል።

እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጆች በገሐድ የሚገልጥበት ጊዜ የደረሰ ጊዜ ቀድሞ ከእስራኤላውያን ዘንድ ሰውሮት የነበረውን አንድነቱንና ሦስትነቱን ገሐድ አደረገው።

እንግዲህ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አባቱ አብን የባሕርይ ሕይወቱ መንፈስ ቅዱስን ገለጠልን። ስለ አንድነቱና ስለ ሦስትነቱ በጎላ በተረዳ ሁኔታ አስረዳን። ስለዚህ በሐዲስ ኪዳን የሥላሴ ትምህርት በግልጥ ታትቷል። ይህንንም በተጨባጭ ለማስገንዘብ መጽሐፍ ቅዱስን (የሐዲስ ኪዳንን) ወደ መመርመር እንገባለን።

ማቴ.3+16:17፤ «...ኢየሱስም ከተጠመቀ በኋላ ወዲያው ከውኃ ወጣ፤ እነሆም+ ሰማያት ተከፈቱ የእግዚአብሔርም መንፈስ እንደ ርግብ ሲወርድ በእርሱ ላይም ሲመጣ አየ፤ እነሆም+ ድምፅ ከሰማያት መጥቶ:- በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው አለ።»

በቤተ ክርስቲያናችን የጌታ ጥምቀትና መታሰቢያ በዓል በጥር 11 ቀን ይከበራል ይህ ወር አስተርእዮ በመባል ይታወቃል። መገለጥ መታየት ማለት ነው በጌታ ጥምቀት የተገለጠው ወይም የታየው ምንድነበር? መልሱ ለዘመናት ተሰውሮ የነበረው የእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት ነው በዚህ ቀን ሰማያት መከፈታቸውን ወንጌላዊው ገልጦታል። ሰማይ መስኮት ኖሮት የሚከፈት የሚዘጋ አለመሆኑ የታወቀ ነው። ዳሩ ግን ደጅ በተከፈተ ጊዜ በቤት ውስጥ ያለው ሁሉ እንደሚታይ እንዲሁም እስከዛሬ ድረስ ለብዙኃኑ ድብቅ ሆኖ የነበረው የእግዚአብሔር ልዩ ሦስትነት ታወቀ ተረዳ ተገለጠ ለማለት ሲሆን የአምላኩን ገጽታ ማየት ተስኖት ጣዖትን ያመልክ የነበረው የሰው ልጅ የአምላኩን ፊት አየ አምላኩን አወቀ በአንድነትና በሦስትነት የሚቀደስ መሆኑን ተገነዘበ ማለት ነው። በዚህ በጥምቀት ጊዜ የእግዚአብሔር ልዩ ሦስትነት እንዴት ተገለጠ?

1ኛ. ወልድ (ኢየሱስ ክርስቶስ) በተለየ አካሉ በዮሐንስ እጅ በዮርዳኖስ ወንዝ ሲጠመቅ ታይቷል አንድ አካል፤

2ኛ. የእግዚአብሔር መንፈስ (የአብ የወልድ ሕይወታቸው) እግዚአብሔር የሚለው የሦስቱ የአንድነት ስም ነውና፤ መንፈስ

ቅዱስ በርግብ አምሳል በጌታ ራስ ላይ ሲቀመጥ ታይቷል። መንፈስ ቅዱስ አካላዊ ባይሆን በርግብ አምሳል ባልተገለጠ ነበር። ሁለተኛው አካል መንፈስ ቅዱስ፤

3ኛ. ድምፅ ከሰማያት መጣ። ይህ ድምፅ የመጣው ከሦስተኛው አካል ከአብ ነው። ይህ ድምጽ የአብ ድምፅ ለመሆኑ «የምወደው ልጄ» የሚለው ቃል ያረጋግጣል። አብ የወልድ አባት ነውና። እዚህ ላይ ልብ ልንለው የሚገባን ምሳሌ በሕልውና አንድ መሆናቸውን ነው።

ወልድ የአብና የመንፈስ ቅዱስ መናገሪያ ቃላቸው ነው ከእርሱ ሌላ ሌላ መናገሪያ ቃል የላቸውም ማለታችን ይታወሳል ታዲያ አብ በማን ቃልነት ተናገረ? የሚል ጥያቄ ለሚጠይቅ ሁሉ መልሱ በወልድ ቃልነት የሚል ነው ወልድ በተለየ አካሉ ተጠማቂ ሆኖ በባሕረ ዮርዳኖስ ቢታይም ዳሩ ግን በሕልውና ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ አልተለየም የተለየበትም ወቅት የለም።

እንግዲህ ጌታ የማስተማር ሥራውን ከመጀመሩ በፊት በጥምቀቱ ጊዜ ልዩ ሦስትነቱን እንደገለጠ ልብ ልንል ይገባል። በዚህም ሰባልዮስ የተባለው መናፍቅ ተረትቶበታል። ሰባልዮስ በሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበረ የሊቢያ ሰው ነው። በትምህርት ምክንያት ወደ ሮም ሄዶ በዚያም እግዚአብሔር አንድ አካል አንድ ገጽ ነው የሚለውን ትምህርት ተማረ። ይህን የተማረው «አብ መከራ ተቀበለ» ከሚሉ መናፍቃን ነው። እነዚህ መናፍቃን (heretics) በሮም ያስተምሩት የነበረው ሞዳሊስቲክ ሞናርኪያኒዝም (Modalistic Monarchianism) ይባላል። አንዱ ገጽ (አካል) እግዚአብሔር በተለያዩ ዘመናት ቅርጹን ለዋውጦ ታየ ማለት ነው። ሰባልዮስ ይህን ሁሉ አግበስብሶ ወደ አገሩ ተመለሰ ይህንኑም ማስተማር ጀመረ። በሰባልዮስ አመለካከት እግዚአብሔር አንድ ብቻ ነው ይህ አንዱ እግዚአብሔር ግን በተለያዩ ዘመናት ራሱን በተለያየ መልክ ለዋውጦ ታይቷል። ለምሳሌ ይላል ሰባልዮስ ብሉይ ኪዳንን በመሥራቱ አንድ አካል የሆነው እግዚአብሔር አብ ተባለ። በዘመነ ሥጋዌ ሰው ሆኖ ሥጋ ለብሶ ስለታየና ሐዲስ ኪዳንንም ስለሰጠን ወልድ ተባለ ኋላም በበዓለ ጰንጠቆስጤ በአምሳለ እሳት ወርዶ ለሐዋርያት ምሥጢር በመግለጡ ቋንቋ በማናገሩ መንፈስ ቅዱስ ተባለ እንጂ አምላክ አንድ ገጽ (አካል) ነው ይል ነበር።

ይህ የሰባልዮስ ትምህርት ግን የራሱ ፍልስፍና እንጂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አለመሆኑን ወንጌላዊው ማቴዎስ በጻፈው ላይ ተረድተነዋል። እንደ ሰባልዮስ አባባል ቢሆን ኖሮ በዮርዳኖስ ወንዝ ሦስት አካላት በአንድ ጊዜ በአንድ ሥፍራ ባልታዩ ነበር። ስለዚህ እግዚአብሔር አንድ ገጽ ሆኖ በተለያዩ ዘመናት ራሱን እየለዋወጠ የመጣ ሳይሆን በመለኮቱ አንድ ሲሆን በአካላት ግን ሦስት ነው አብ በአካሉ ከወልድ የተለየ ነው መንፈስ ቅድስም በአካሉ ከወልድና ከአብ የተለየ ነው። ሦስት ፍጹማን አካላት በዮርዳኖስ መታየታቸውን ወንጌላዊውና የጌታ ሐዋርያ ማቴዎስ ገልጦታልና የሐዋርያውን ቃል የሚያስተባብል ማንም ቢኖር እርሱ የተረገመ ነው።

ማቴ.17፥5፤ «...በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው እርሱን ስሙት የሚል ድምፅ መጣ»

በዚህ ቦታ ላይ አብ ቅድመ ዓለም ያለ እናት የወለደውን አንድያ ልጁ ኢየሱስ ክርስቶስን በኋለኛው ዘመን ከቅድስት ድንግል ማርያም ያለ አባት ይወለድ ዘንድ እንደ ላከውና ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ ልጁ መሆኑን መስክሯል። በዚህም ክርስቶስ አብ ነው የሚሉ ክፍሎች ስህተተኞች መሆናቸውን እናረጋግጣለን። አብና ወልድ ሁለት እኔ ባይ አካላት ሲሆኑ በመለኮት ግን አንድ ናቸው። ስለዚህ ክርስቶስን አብ ነው ብለው የሚያምኑ የተሳሳቱ መሆናቸውን ከቅዱስ ቃሉ እንረዳለን። አብ አባት ነው ወልድ ልጅ ነው መንፈስ ቅዱስ ሠራጺ ነው።

ማቴ.22፥44፤ «...ጌታ ጌታዬን:- ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስካደርግልህ ድረስ በቀኜ ተቀመጥ አለው» በዚህ ጥቅስ ላይ ሁለት ጌታ ተጠቅሷል።

ልበ አምላክ ዳዊት አስቀድሞ የእግዚአብሔር ሦስትነት ተገልጦለት «ጌታዬ አብ ጌታዬ ወልድን በቀኜ ተቀመጥ አለው» ብሎ ተናግሯል። መዝ.109፥1፤ እዚህ ላይ ለምሳሌ ቀኝ፥ ግራ ኑርባቸው አይደለም ዕሪናቸውን (ትክክልነታቸውን) መናገር ነው። ስለዚህ አብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ አለው። ወልድም የራሱ የሆነ ገጽ (አካል) አለው። መንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ። አብ የባሕርይ ጌታ እንደሆነ ወልድም የባሕርይ ጌታ ነው። እግዚአብሔር አንድ ገጽ ብቻ ቢሆን ኖሮ ጌታ ጌታዬን ብሎ ዳዊት ባልተናገረ ነበር።

ማቴ.28፥19፤ «...በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቁ»

ሥላሴ በስም ሦስት ናቸው። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ። አብ በሚለው ስም የሚጠራው አብ ብቻ ነው። ወልድ በሚለው ስም የሚጠራው ወልድ ብቻ ነው። መንፈስ ቅዱስ በሚለው ስም የሚጠራው መንፈስ ቅዱስ ብቻ ነው። አንዱ አካል በሌላኛው አካል ስም አይጠራም።

አብ ሲል በተለየ አካሉ ያለውን ወልድን የወለደውን መንፈስ ቅዱስን ያሠረጸውን እኔ ባይ አካልን ነው። ወልድ ሲል ከአብ የተወለደውን እኔ ባይ አካልን ነው። መንፈስ ቅዱስ ሲል ከአብ የሠረጸውን እኔ ባይ አካልን ነው።

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ ሥልጣን አንድ አገዛዝ ስላላቸው አንድ አምላክ ይባላል። ሰዎች ሁሉ ወደ መንግሥተ ሰማያት የምታስገባውን ጥምቀት በሦስቱም ስም መጠመቅ እንዳለባቸው ጌታችን ገልጦአል። በአብ ስም ብቻ ተጠመቁ አላለም። በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም እንጂ። ስለዚህ ማንም ክርስቲያን በሥላሴ ስም ሊጠመቅ ይገባዋል።

ሉቃ.1፥35፤ «መንፈስ ቅዱስ ያድርብሻል፤ የልዑል ኃይልም ይጸልልሻል፤ ስለዚህ ደግሞ ከአንቺ የሚወለደው የእግዚአብሔር ልጅ ነው።»

ሥላሴ በእመቤታችን አድረዋል። ይህንንም ሉቃስ ጽፎታል። ገብርኤል ስለ እግዚአብሔር ልዩ ሦስትነት ገልጦአል። መንፈስ ቅዱስ ያድርብሻል በማለቱ የመንፈስ ቅዱስን አካላዊነት ኃይለ ልዑል ወልድ ሥጋሽን ይዋሃዳል በማለት አካላዊ ቃል ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነሥቶ መዋሃዱን። ከአንቺ የሚወለደው የአብ የባሕርይ ልጅ ነው ብሎም አብን አንስቶአል። እንግዲህ ሥላሴ ማለት ሦስትነት ማለት በመሆኑ ቅ.ገብርኤል የሥላሴን ትምህርት ማስተማሩን ልብ ልንል ይገባል።

ዮሐ.1፥1፤ «በመጀመሪያው ቃል ነበረ፥ ቃልም በእግዚአብ ሔር ዘንድ ነበረ፥ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። ይህ በመጀመሪያው በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ።»

ወንጌላዊው ዮሐንስ በቅድምና ያለውን እግዚአብሔርን በአንድነቱና በሦስትነቱ ገልጦታል። ያ ቃል ቀዳማዊ ነው። ያ ቃል አካላዊ ቃል ነው። ያ ቃል በእግዚአብሔር አብ ዘንድ ነበረ። ያ ቃል እግዚአብሔር ነው። እንዲሁም ቀዳማዊ ቃል አስቀድሞ በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ዘንድ ነበረ በማለት የሦስትነትን (የሥላሴን) ትምህርት በግልጥ አስተምሯል።

ዮሐ.14፥15-17፤ «ብትወዱኝ ትእዛዜን ጠብቁ። እኔም አብን እለምናለሁ ለዘላለምም ከእናንተ ጋር እንዲኖር ሌላ አጽናኝ ይሰጣችኋል፤ እርሱም ዓለም የማያየውና የማያውቀው ስለ ሆነ ሊቀበለው የማይቻለው የእውነት መንፈስ ነው፤»

ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ክብር ምሥጋና ይግባውና፤ የሦስትነትን ትምህርት ግልጽ አድርጐ አስቀምጦታል። በዚህ ቦታ ላይ ሦስት አካላት መኖራቸው በግልጽ ተቀምጧል። እኔም በማለት ተናጋሪው አንድ አካል መሆኑን ገልጾአል። አብን በማለት በአካል ከእርሱ (ከተናጋሪው) የተለየውን ሌላ አካል ገልጾአል። ሌላ አጽናኝ በማለት ደግሞ ሦስተኛ አካል መኖሩን አስገንዝቦናል።

እንግዲህ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በአካል ሦስት በመለኮት አንድ መሆናቸውን መጽሐፍ ቅዱስ የሚመሰክረው ነው። እግዚአብሔር ሦስትነት የሌለው አንድ አካል ብቻ ቢሆን ኖሮ ጌታ ይህን ባልተናገረ ነበር።

ዮሐ.15፥26፤ «ዳሩ ግን እኔ ከአብ ዘንድ የምልክላችሁ አጽናኝ እርሱም ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ እርሱ ስለ እኔ ይመሰክራል፤»

አሁንም በጌታ አነጋገር የአካል ሦስትነት መኖሩን ነው የምንረዳው። እኔ በማለቱ የራሱን በአካል ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ መለየት ሲያስረዳ ከአብ ዘንድ በማለቱ ደግሞ የአብን በአካል ከእርሱ የተለየ መሆን ገልጾአል። እንዲሁም መንፈስ ቅዱስም እኔ ባይ አካል (Personal) መሆኑን ሲያረጋግጥልን «እርሱም» ብሎታል። እርሱም የሚባለው እኔ ባይ አካል ነው እንጂ ዝርው ኃይል (Impersonal Power) አይደለም። የመንፈስ ቅዱስን የባሕርይ አምላክነት ሲያስረዳም የእውነት መንፈስ ብሎታል። ይህ መንፈስ ቅዱስ እንደ

አብ እንደ ወልድ ፍጹም ገጽ (አካል) ያለው መሆኑን ጌታ ሲያስርዳ «እርሱ ስለ እኔ ይመሰክራል» ብሎአል። ለምስክርነት የሚበቃ እኔ ባይ እንጂ ብትን ኃይል አይደለም።

ዮሐ.16፥7–11፤ እኔ ባልሄድ አጽናኙ ወደ እናንተ አይመጣምና እኔ ብሄድ ግን እርሱን እልክላችኋለሁ። እርሱም...መጥቶ ስለ ኃጢአት ስለ ጽድቅም ስለ ፍርድም ዓለምን ይወቅሳል፤...ወደ አብ ስለምሄድ...»

በተመሳሳይ ሁኔታ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስን በአካል ልዩ መሆን ወይም የአካልን ሦስትነት አስተምሯል። እኔ በማለቱ ስለ ራሱ ማንነት አጽናኙ በማለት የገለጸው መንፈስ ቅዱስን ነው። በመሠረቱ የሚያጽናና እኔ ባይ አካል እንጂ ብትን ኃይል አይደለም። ጌታ ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲናገር እርሱ መጥቶ ዓለምን ይወቅሳል ብሏል። እርሱ ሲል አካላዊነቱን መግለጡ ሲሆን ዓለምን ይወቅሳል በሚለው አነጋገሩ የመንፈስ ቅዱስን አካላዊነት በገሃድ መስክሯል። መውቀስ የሚችል ያለ የሚኖር እኔ ባይ አካል ነውና። ወደ አብ ስለምሄድ በማለቱም በሕልውና ፈጽሞ ወዳልተለየው በአካል ግን ከእርሱ ልዩ ወደ ሆነው ወደ አባቱ እንደሚሄድ ገልጦአል።

እንግዲህ የሥላሴን ትምህርት የማይቀበሉ ክፍሎች ይህን እንዴት ሊያስተባብሉ ይችላሉ? በመሠረቱ ከዚህ የበለጠ ማረጋገጫ ከወዴትስ ይመጣል። ሦስት አካላት ባይኖሩ ኖሮ ጌታ ከላይ ያለውን ባልተናገረ ነበር። አንድ አካል እንደ ሦስት አካላት ሆኖ ሊናገር አይችልም። ስለዚህ ሰባልዮሳውያንም ሆኑ ሌሎቹ አጽራረ ሥላሴ ራሳቸው ግራ ተጋብተው ሌላውን ግራ ማጋባትን ትተው በአንድነት በሦስትነት ወደ ሚመሰገነው አምላክ ቢቀርቡ ይሻላቸዋል እንላለን።

የሐዋ.7፥55፤ «በእስጢፋኖስም መንፈስ ቅዱስ አደረበት ሰማይ ተከፍቶ ተመለከተ የእግዚአብሔርን ክብር አየ ኢየሱስም በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ»

ቅዱስ እስጢፋኖስ የመንፈስ ቅዱስ ጸጋ ሲያድርበት ጌታ ኢየሱስን በአባቱ ቀኝ ተቀምጦ አይቶአል። ራእዩን የገለጠለት መንፈስ ቅዱስ ነው። መንፈስ ቅዱስ ምሥጢር ገላጭ ነውና ሰማይ

ሲከፈት በመንፈስ ቅዱስ ገላጭነት ሰማያዊውን ክብር ሲያይ አብና ወልድን አየ። ባጠቃላይ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በዚህ ላይ ታይተዋል።

አብና ወልድ በአካል ልዩ መሆናቸውን ራሱ እስጢፋኖስ ጌታ ኢየሱስን በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ አየዋለሁ ብሎ ገልጾአል። አካላዊ መንፈስ ቅዱስም በእርሱ አድሮ ምሥጢርን ገልጾለታል።

2ቆሮ.13፥14፤ «የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የእግዚአብሔርም ፍቅር የመንፈስ ቅዱስም አንድነት ከሁላችን ጋር ይሁን።»

በብሉይ ኪዳን የነበረው ቡራኬ ወይም ምርቃት «እግዚአብሔር ይባርክህ፥ ይጠብቅህም፥ እግዚአብሔር ፊቱን ያብራልህ፥ ይራራልህም፤ እግዚአብሔር ፊቱን ወደ አንተ ያንሣ፥ ሰላምንም ይስጥህ» የሚል ነበር። ዘኍ.6፥24–26።

በተመሳሳይ ሁኔታ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም የቆሮንቶስ ሰዎችን ሲባርክ የሥላሴን ስም ጠርቶ ባርኳል። አንዳንድ ሰዎች አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ አይደሉም። እውነተኛ አምላክ አብ ብቻ ነው። ወልድና መንፈስ ቅዱስ ፍጡራን ናቸው የሚሉ አሉ። ለዚህም ምክንያት የሚያደርጉት በየቦታው ሲጻፍ የአብ ስም መቅደሙ የወልድ ስም መከተሉ የመንፈስ ቅዱስ ስም ደግሞ መሠለሱን ነው። ይህ የስም ቅደም ተከተል የስልጣንን ተዋረድ ያመለክታል ይላሉ። በእነርሱ አመለካከት አብ በመጀመሪያ ደረጃ በመጠቀሱ የበላይ ወልድ በሁለተኛ ደረጃ በመጠቀሱ የአብ የበታች መንፈስ ቅዱስ በሦስተኛ ደረጃ በመጠቀሱ ከወልድ የሚያንስ ነው ይላሉ። ይህ ግን ስህተት መሆኑን ጳውሎስ የቆሮንቶስ ምእመናንን በባረከበት ጊዜ ገልጾልናል። ጳውሎስ በመጀመሪያ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ቀጥሎ አብን ከዚያም መንፈስ ቅዱስን ጠርቷል። እንግዲህ እንደ መናፍቃኑ አባባል መጀመሪያ የተጠራው በሁለተኛው ከተጠራው የሚበልጥ ከሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ከአብ ይበልጣል ማለታቸው ነው። ነገር ግን በሥላሴ ዘንድ መበላለጥ የለም። አብ ከወልድ አይበልጥም። ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም ሦስቱም በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ ናቸውና። ስለዚህ አንዱ ቀድሞ መጠራቱና ሌላው መከተሉ በሥላሴ ሥልጣን ላይ የሚያመጣው ለውጥ የለም።

1ዮሐ.5+7፤ «በሰማይ የሚመሰክሩ ሦስት ናቸው። እነርሱም አብ ልጅም (ወልድ) መንፈስ ቅዱስም ናቸው። እነዚህ ሦስቱም አንድ ናቸው።»

ወንጌላዊው ዮሐንስ በመጀመሪያ መልእክቱ ላይ የሥላሴን ትምህርት ግልጽና ለሁሉም ሊረዳ በሚችል ሁኔታ አስቀምጦታል። ዳሩ ግን ይህ ዓረፍተ ነገር ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በሚታተሙት ቅዱሳት መጻሕፍት ተገድፏል። የዚህን ምክንያቱን ለማወቅ ብሻም የሚገልጽልኝ ግን አላገኘሁም። ነገር ግን በቀደመው መጽሐፍ ቅዱስም ሆነ በመጀመሪያው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከላይ የተጠቀሰው ዓረፍተ ነገር ተጽፎ ይገኛል። ይህንንም ለምሥክር ይሆን ዘንድ በተለያየ ቋንቋ ከተጻፉት መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እጠቅሳለሁ። (በግሪክ) ቋንቋ የተጻፈው መጽሐፍ ቅዱስ

Οτι τρειζ ειοιν οι μαρτυρουντεζ εν τω ουραιω, ο Πατηρ, ο Λογοζ και το Αγιον Πνευμα, και ουτοι οι εν ειοι."
I ΙΑΝΝΟΥ Α' κεφ. 5 : 7

በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተጻፈው የኪንግ ጀምስ ቨርሽን (ትርጉም) (K ng James Version)

"For there are three that bear record in heaven, the Father, the Word, and the Holy Ghost: and these three are one." Jn. 5,7

በ1886 ዓ.ም የታተመው የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ

«በሰማይ የሚመሰክሩ ሦስት ናቸው እነርሱም አብ ልጅም መንፈስ ቅዱስም ናቸው። እነዚህ ሦስቱም አንድ ናቸው» ዮሐ.5+7።

ከላይ እንደተጠቀሰው በግሪክኛ በእንግሊዘኛው እንዲሁም በቀድሞው የአማርኛ ትርጉም ሰፍሮ የምናገኘው የሥላሴ አንድነትና ሦስትነት በአሁኑ ዘመን በታተሙት አዲስ ትርጉሞች ላይ አለመጻፉ አጠያያቂ ነው። በቀደሙት ትርጉሞች ላይ መጻፉ በአሁኖቹ ላይ መውጣቱ በአሁኑ ዘመን ተርጓሚዎች ላይ የጥያቄ ምልክት የሚያስከትል ነው። ምናልባት የተረፈ አይሁድ ተንኮል ይሆን? ብቻ

እግዚአብሔር ይወቀው። ሐዋርያው ግን የእግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት በማያወላዳ ሁኔታ ገልጾልናል።

ራእ.14+1:2፤ «አየሁም እነሆም በጉ በጽዮን ተራራ ቆሞ ነበር፤ ከእርሱም ጋር ስሙና የአባቱ ስም የመንፈስ ቅዱስም ስም በግምባራቸው የተጻፈላቸው...»[2]

በጉ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ይህንንም ለማረጋገጥ ቢያስፈልግ ዮሐ.1+36፤ «ኢየሱስም ሲሄድ ተመልክቶ:- እነሆ የእግዚአብሔር በግ አለ» የሚለውን መመልከት ይቻላል። የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አባት አብ ነው። መንፈስ ቅዱስም ከአብ የወጣ ነው። የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ስም በግምባራቸው ተጽፎ ማየቱን የሥላሴ ትምህርት በመጽሐፍ ቅዱስ በተለይ በሐዲስ ኪዳን በግልጽና በተረዳ ሁኔታ መገለጡን የሚያሳይ ነው።

እንግዲህ ከብዙው በጥቂቱ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ሥላሴ የተጻፈውን ገልጸናል። ይህን ሁሉ የመጽሐፍ ቅዱስን ምስክርነት ንቆ እግዚአብሔርን እንደ ሰባልዮስ አንድ ገጽ የሚል በክርስትና እምነት የተወገዘ ነው። ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ምንም እንኳን በጥራዝ ነጠቅነት የተነሱ አጽራረ ሥላሴ አማልክተ ብዙ እያሉ ሊነቅፉአት ቢከጃጅሉም እርሷ ግን እንደ አሕዛብ በብዙ አማልክት አታምንም። «እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው» ዘዳ.6+4፤ የሚለው አምላካዊ ትዕዛዝ መመሪያዋ ነው። ነገር ግን አንዱ መለኮት በአካል ሦስት ነው ብላ ታምናለች። ይህም እምነትዋ በቅዱሳት መጻሕፍት የተደገፈ እንጂ ጠላቶችዋ እንደሚያስወሩት ከአሕዛብ የተወረሰ ከንቱ ባእድ አምልኮ አይደለም።

እንግዲህ ቅዱስ መጽሐፍ እንደመሰከረው እግዚአብሔር የማይደመር ሦስት የማይከፈል አንድ ነው። በመለኮቱ አይከፈልም ሦስቱ አካላትም ተጠቅለው አንድ አይሆኑም።

[2] ሐዲስ ኪዳን በግእዝና በአማርኛ ተመልከት ወይም (81 መጽሐፍ ቅዱስ)

የቅዱሳን አበው ምሥክርነት

ዲዮናስዮስ፤ «ባሕርያቸው አንድ ስለሆነ አንድ ይባላሉ የሥላሴ ገጻት በየአካላቸው ልዩ ሲሆኑ በመለኮት አንድነት ጸንተው ይኖራሉ አንድ ሲሆኑ ሦስቱ አካላት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ስለ መገለጣቸው ሦስት ናቸውና አመስግኑዋቸው»

(ሃይማኖተ አበው ዘዲዮናስዮስ ገጽ 16።)

አግናጥዮስ፤ «አብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ ወልድም በአብ በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደ ሆነ መንፈስ ቅዱስም በአብ በወልድ ህልው እንደሆነ እናምናለን ይህች ሦስትነት ያለመለየት የተካከለች ናት። አንዲት አገዛዝ አንዲት ፈቃድ አንዲት ኃይል አንዲት መንግሥት አንዲት ስግደት አንዲት ምሥጋና አንዲት ክብር አንድ ጽንዕ ለሥላሴ ይገባል፤ አንዲት ምክር አንዲት ሥልጣን አንድ ክብር አንዲት ጽንዕ አንድ አኗኗር አንድ ፈቃድ ለሥሉስ ቅዱስ ነው።

(ሃ.አ ዘአግናጥዮስ ገጽ 18።)

«አብ ወልድን መንፈስ ቅዱስን ወደ መሆን አይለወጥም ወልድም አብን መንፈስ ቅዱስን ወደ መሆን አይለወጥም መንፈስ ቅዱስም አብን ወልድን ወደ መሆን አይለወጥም እሊህ ሦስቱ አካላት በጌትነት በክብር ፍጹማን ናቸው። በአንድ መለኮት አንድነትም አንድ ናቸው።

(ዘአግናጥዮስ ገጽ 18።)

ሠለስቱ ምዕት «አብ ወልድ ነው መንፈስ ቅዱስም ነው ወልድም አብ ነው መንፈስ ቅዱስም ነው መንፈስ ቅዱስም አብ ነው ወልድም ነው ብለው የሥላሴ አካል አንድ ነው ስም ግን ሦስት ነው የሚሉ የነሰባልዮስን የረከሰች ሃይማኖት እናወግዛለን። አንድ አካል ሦስት ስም የሚሉ እነዚህ ከእኛ የተለዩ ከሃይማኖታችን የወጡ ናቸው።

(ሃይማኖተ አበው ዘሠለስቱ ምዕት ገጽ 33፥ ም 19።)

ሐዋርያትን የመሰለ የተመሰገነ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አትናቴዎስ «አብ በአካሉ በገጹ በመልኩ ያለ ነውና ወልድም እንዲሁ በአካሉ በገጹ በመልኩ ያለ ነውና መንፈስ ቅዱስም እንዲሁ በአካሉ

በገጹ በመልኩ ያለ ነውና እንደሰውም አይወሰኑም አምላክነት ያለው አካላት ናቸውና። በአካል ሦስት በባሕርይ አንድ ብሎ ይህን ሃይማኖት የማያምን እንዲህ እኛ እንደወሰንነው አድርጉ ሃይማኖቱን የማይጽፍ ቢኖር ሐዋርያት ያስተማሯት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ታወግዘዋለች»

(ሃይማኖተ አበው ዘአትናቴዎስ ገጽ 81፥ ም.26።)

ባስልዮስ «በባሕርይ አንድ የሚሆን በአካል ሦስት የሚሆን በመለኮት የማይለይ የሚቀርበው የሌለ ብርሃን የማይመረመር ኀይል መጠኑ የማይታወቅ ገናናነት ጌትነቱ የበዛ በብርሃኑ የሚያንፀባርቅ ፍፁም ፍቅርን የተመላ ቸርነቱ የማይነገር የማይመረመር ባሕርይ እርሱን እንደ መውደዳቸው ብዛት መጠን በንጹሐን ምዕመናን አድሮ የሚኖር ክብሩ መጠኑ በቃል ሊነገር የማይቻል አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ነው።

(ሃይማኖተ አበው ዘባስልዮስ ገጽ 93።)

ጎርጎርዮስ «ሳናቋርጥ የሦስቱን ምስጋና አንድነት እንናገራለን ፍጹም አሸናፊ አንድ አምላክ እግዚአብሔር አብ፣ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ሆይ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ ተብለህ የምትመሰገነው ምስጋናህ በሰማይ በምድር ምሉ ነው።

(ሃይማኖተ አበው ዘጎርጎርዮስ ገጽ 112።)

ኤጲፋንዮስ «የባሕርይ አምላክ አብን በተለየ አካሉ አንድ እንደሆነ እናውቀዋለን የባሕርይ አምላክ ወልድን በተለየ አካሉ አንድ እንደሆነ እናውቀዋለን የባሕርይ አምላክ መንፈስ ቅዱስንም በተለየ አካሉ አንድ እንደሆነ እናውቀዋለን እሊህ ሦስቱ አካላት የተፈጠሩ አይደሉም በዚህ ጊዜ ተገኙ በዚህ ጊዜ ያልፋሉ መባል የለባቸውም አይለወጡም አይናወጡም»

(ሃይማኖት አበው ዘኤጲፋንዮስ ገጽ 171።)

ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ «ሥላሴ በመለኮት አንድነት መለየት የለባቸውም፤ አካላት ግን በባሕርይ መለየት ሳይኖር እያንዳንዱ አካል በገጽ በመልክ ፍጹም ነው።...ማንም ማን የጌትነታቸውን ነገር መፈጸም አይችልም። የሦስቱን አካላት ባሕርይ ይለይ ዘንድ ማንም

ማን አይድፈር፣ ሦስቱን አንድ የሚያደርጋቸው ባሕርይ አንድ ነው እንጂ...ከሦስቱ ፍጡር የለም ፍጡራን አይደሉምና ከዕውቀት ከሃይማኖት የተለዩ መናፍቃን ከቅድስት ሥላሴ መለኮት መከፈልን በአካላት መጠቅለልን ሊያመጡ አይድፈሩ ሦስት አማልክት ብለን አንሰግድም አንድ አምላክ ብለን እንሰግዳለን እንጂ»

(ሃይማኖት አበው ዘጎርጎርዮስ ገጽ 193።)

ሱኑትዩ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳስ «በመልክ አንድ በሚሆኑ በሦስቱ ፍጹማን አካላት በሦስቱ ፍጹማን ገጻት እናምናለን አንዱ ከሁለተኛው ሁለተኛውም ከሦስተኛው በጌትነት በክብር በልዕልና በብርሃን የሚያንስ አይደለም በአንድ መለኮት በአንድ ባሕርይ በአንዲት ክብር በአንዲት ምስጋና በአንዲት ስግደት በአንዲት አገዛዝ የተካከሉ አንድ ናቸው እንጂ»

(ሃይማኖት አበው ዘሱኑትዩ ገጽ 486።)

«በአካላት በገጻት ይለያሉ፣ በአንድ መለኮት ባሕርይ ግን አይከፈሉም አንድ መለኮት አንድ ባሕርይ ብንልም ሦስት አካላት ሦስት ገጻት ናቸው ማለትን የሚያፈርስብን አይደለም። ከአካላት አንዱም አንዱ በጊዜው ሁሉ ፍጹማን በሚሆኑ በየአካላቸው ጸንተው ይኖራሉና፣ ሦስት አካላት ማለትም አንድ መለኮትን የሚከፍልብን አይደለም ይህ አንድ አምላክ በሚሆን በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ እናምናለን ማለታችንም የነቢያት የሐዋርያት እምነት የሰማያውያንና የምድራውያን የመላእክትና የሰዎች እምነት ነው ከሁለቱ ወገኖች የተነሣም የሚታወቅ ነው ይኸውም ቃሉ እስትንፋሱ ነው አንድ ሲሆኑ ሶስት ናቸው አንድ አምላክ አንድ ባሕርይ አንድ መለኮት ናቸው እኛ አርቶዶክሳውያን እንደተናገርን»

(ሃይማኖተ አበው ዘሱኑትዩ ገጽ 487።)

ዘካርያስ «በአካል በገጽ ሦስት፣ አንድ ባሕርይ አንዲት ክብር አንዲት መንግሥት በሚሆን አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብሎ በሚጠራ በእግዚአብሔር እናምናለን አብ ወላዲ ነው እንጂ ተወላዲ አይደለም ወልድ ግን ተቀዳሚ ተከታይ ሳይኖረው ቅድመ ዓለም ለብቻው ከአብ ተወለደ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ሠረጸ በቀዳማዊነት በአገዛዝ በሥልጣን በከሀሊነት ፍጥረትን ሁሉ በመፍጠር ከአብ ከወልድ ጋር አንድ ነው በመለኮት አንድ የሚሆኑ ሦስት አካላት ከመወሰን ከቁጥር ሕግ ሁሉ የራቁ ናቸው።

(ሃይማኖተ አበው ዘዘካርያስ ገጽ 470።)

አቡነ ዮሐንስ የአንጾኪያና የሳልቅ ሊቀ ጳጳሳት «በውነተኛ መልክ ፍጹማን የሚሆኑ ሦስቱ አካላት ሦስቱ ገጻት እነዚህ ናቸው እነዚህም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ናቸው...ሁለተኛው ከአንደኛው በኋላ ሦስተኛውም ከሁለተኛው በኋላ ተገኘ አይባልም፣ በሁሉ ዘንድ አንዲት ምስጋናን ይመሰገናሉ፤ ከሥራ በማናቸውም ሥራ አይለያዩም ወልድን የወለደ አብ ነው ወልድም ከቀን ከዘመን አስቀድሞ ከእርሱ ተወለደ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ሠረጸ።

(ሃይማኖት አበው ዘዮሐንስ ገጽ 463።)

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ «ወንድሞቻችን እኛስ እንዲህ እናምናለን ያልተወለደ እግዚአብሔር አብ በተለየ አካሉ አንድ ነው፤ የተወለደ እግዚአብሔር ወልድ ዋሕድ ኢየሱስ ክርስቶስም በተለየ አካሉ አንድ ነው። በወደደው የሚያድር የአብ የወልድ እስትንፋስ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም በተለየ አካሉ አንድ ነው። አብ አልተወለደም ዓለም ሁሉ ሳይፈጠር ወልድን የወለደ ነው እንጂ ወልድም ዓለም ሁሉ ሳይፈጠር ከእግዚአብሔር አብ ተወለደ፤ መንፈስ ቅዱስም ዓለም ሁሉ ሳይፈጠር ከእግዚአብሔር አብ ሠረጸ።

(ሃይማኖት አበው ዘአትናቴዎስ ገጽ 55።)

ሠለስቱ ምዕት «ሕያው ጥበብ ኃይል የሚሆን የአካላዊ ቃል አባቱ በአካላዊነት ያለ ከፍጹም አባት የተገኘ ፍጹም ልጅ ያለው እግዚአብሔር አብ አንድ ነው አብም አንድ ወልድን የወለደ ነው። ከአንድ ከአብ ብቻ የተገኘ እግዚአብሔር ቃል አንድ ነው እግዚአ ብሔር ቃል አብን በመልክ የሚመስለው በባሕርይ የሚተካከለው ነው ያ ቃል ሥራውን ሁሉ የሚገልጽ ጥበብን ኃይልን ፍጡራንንም ሁሉ የፈጠረ ነው። ከእውነተኛ የባሕርይ አባት የተገኘ እውነተኛ የባሕርይ ልጅ ነው። ከማይታይ የተገኘ የማይታይ ከማይለወጥ የተገኘ የማይለወጥ ከማይሞት የተገኘ የማይሞት ከቀዳማዊ የተገኘ ቀዳማዊ ነው። እግዚአብሔር አብ በሁሉ ላይ በሁሉም በምልአት ያለ ነው እግዚአብሔር ወልድም በሁሉ ላይ በሁሉም በምልአት ያለ ነው እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም ከአብ የሠረፀ አንድ አካል ነው ሕይወትንም የሚያድል ነው በሁሉ ላይ በሁሉም በምልአት ያለ ነው። ሥሉስ ቅዱስ ለዘላለሙ በአንድ መለኮት ፍጹም ነው።

(ሃይማኖት አበው ዘሠለስቱ ምዕት ገጽ 31+32።)

ምዕራፍ ሦስት

«ፍጥረት ሁሉ ሳይፈጠር ከአብ በተወለደ በዘመኑ ሁሉ ከርሱ ሀልውና ባልተለየ ዳግመኛ እኛን ለማዳን በኋላ ዘመን ከቅድስት ድንግል ማርያም በሥጋ በተወለደ በእግዚአብሔር አብ ልጅ እናምናለን» አትናቴዎስ ሃይማኖት አበው ገጽ 63።

ቀዳማዊ ቃል

ለፍጥረታት ሁሉ መነሻና መድረሻ አላቸው። ፍጡር መጀመሪያም መጨረሻም አለው። የሁሉ አስገኝ፥ የሁሉ ፈጣሪ እግዚአብሔር ግን ቀዳማዊ ነው። እግዚአብሔር መነሻ ወይም መጀመሪያ የሌለው አልፋ (ቀዳማዊ) ነው። ፍጻሜ የሌለው ዘላለማዊ ነው። «አቤቱ፥ አንተ ግን ትኖራለህ፤ ሁላቸው እንደ ልብስ ያረጃሉ፥ እንደ መጐናጸፊያም ትለውጣቸዋለህ፥ ይለወጡማል አንተ ግን ያው አንተ ነህ፥ ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም» ብሎ መጽሐፍ እንደመሰከረ መዝ.101(102)፥25–27።

በዚህ ጊዜ ተገኙ በዚህ ጊዜ ያልፋሉ መባል ከሌለባቸው ከማይለወጡ፣ ከማይናወጡት በቅድምና አንድ ከሆኑት ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ስለሆነው ስለ አካላዊ ቃል በቅድምና መኖር ወንጌላዊው ዮሐንስ ሲያስረዳ፥ «ያ ቃል ቀዳማዊ ነው» ብሎ ነገሩን ጀመረ። ዮሐ.1፥1።

ተጠመቀ ለማለት ተወለደ ማለት ቀዳሚው ነው፤ ተወለደ ከማለት በፊት ደግሞ ተፀነሰ ማለት ግዴታ ነው። ተፀነሰ ለማለት ደግሞ በቅድምና መኖሩን መግለጽ ያሻል።

ወንጌላዊው ዮሐንስ የሰው ልጆችን ሊያድን አምላካዊ ጉዞ ያደረገውን ጌታ ማንነት ለማስረዳትና ለማስገንዘብ ከሥጋዌ በፊት (ሰው ከመሆኑ በፊት) (Prehuman State) ማንነቱን ማስቀደም አማራጭ የሌለው ሆኖ በማግኘቱ «ቃል ቀዳማዊ ነው ብሎ» የቃልን በቅድምና መኖር አረጋገጠ።

ዳሩ ግን በቅድምና ነበር የተባለው ቃል እንደ ፍጡራን ያለ ቃል አይደለም። ከፍጡራን ቃል የተለየ ከስነ ፍጥረቱ አስቀድሞ የነበረ ነው። በሊቃውንት አነጋገር የፍጡራን ቃላት በሦስት ይከፈላል።

1. አአትሪኮን፡- የሰው ልጆች ቃል

2. በርፎሪኮን፡ – የእንስሳት ቃል

3. አተርጋዎን፡ – የመላእክት ቃል ነው

እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት የፍጡራን ቃላት ዝርዋን (ብትን) ወይም አካል የሌላቸው ናቸው። የሥላሴ ቃል ወልድ ግን አካላዊ ቃል ነው። እኔ ባይ፥ ገባሬ ኩሉ (ሁሉን አድራጊ) ነው። ስለዚህ ሐዋርያውና ወንጌላዊው ዮሐንስ «ያ ቃል ቀዳማዊ ነው» ብሎ የተናገረለት አካላዊ (Personal) ለሆነው ቃል ነው።

መጻሕፍት ይህን አካላዊ ቃል በተለያየ አጠራር ይጠሩታል፤ ወልድ፥ የአብ ክንዱ ወይም ጥበቡ እያሉ ጽፈዋል። ዳሩ ግን ወንጌላዊው ከእነዚህ ሁሉ ስሞች የመረጠው ቃል የሚለውን ነው። ለምን?

ቃል በሚለው ስሙ የጠራበት ምክንያት አለው። ይኸውም ሕልውናቸውንና ቅድምናቸውን ለመናገር ሲሆን ፈጠረበትም ለማለት እንዲመቸው ነው።

ሕልውናቸውን ለመናገር፡- ከልብ ከትንፋሽ ተለይቶ በአፍአ (በውጭ) የሚገኝ ቃል የለም። ማለትም ቃል ከልብና ከእስትንፋስ ተለይቶ አይኖርም። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በሕልውና አንድ ናቸው። «ያ ቃል» ሲል በሕልውና ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ያልተለየው ለማለት ነው።

ቅድምናቸውን ለመናገር፡- ልብና እስትንፋስ ቀድመውት ወደ ኋላ (ኋላ ላይ) የሚገኝ ቃል የለም። ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ በቅድምና አንድ ናቸው። አንዱ ከአንዱ አይቀድምም። አንዱም

ከአንዱ አይከተልም። እንደዚሁም ሁሉ የሥላሴም ቅድምናቸው አንዲት ነች። በቅድምና አንድ ናቸው። በልብ የተመሰለ አብ በቃል ከተመሰለ ከወልድ ቀድሞ የኖረበት ዘመን የለምና። ስለዚህ በቅድምና አንድ ከሆኑት ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ሰው ሆነ ለማለት ይመቸው ዘንድ «ቃል» በሚለው ስሙ ጠርቶታል።

ፈጠረበት ለማለት:- አብ በወልድ ዓለምን ፈጠረ ሲባል እንደ አርዮስ አይደለም። አትናቴዎስ ሐዋርያዊ እንደተናገረው የእግዚአብሔር ቃል እኛን ለመፍጠር የተፈጠረ አይደለም። እኛ በእሱ ተፈጠርን እንጂ። «በሱ ኹሉ ተፈጠረ።» ለእኛ ለድኩማን መፈጠሪያ እንዲኾን ልዑሉና ኃያሉ እንደ አገልግሎት መሣሪያ ተፈጠረ ብሎ ማውራት ከደካማ አስተሳሰብ የተገኘ ነው። ዓለምን እንደፈጠረ ባይካድም ቃል ምን ጊዜም ነበረ። ምንጊዜም ባሕርያዊ ነውና። በእርግጥ ያለ ቃል ምንም አልተፈጠረም። ያለ እጅ ምንም መሥራት እንደማይቻል «እጁ ክንዱ» ይባላልና። አብ በወልድ ዓለምን ፈጠረ ሲባል በእጅ ጥልፍ እንደመጥለፍ ሥዕል እንደመሳል ነው። «እግዚአብሔር ብርሃን ይሁን አለ» ያለውን ቃል ሲተረጉም ቃሉን ሰምቶ ትእዛዙን ሊፈጽም የሚሮጥ ተወራጅ አሽከር ነበር ማለት አይደለም። ይህ በሰዎች ዘንድ በሰዎች ባሕርይ ነው። የእግዚአብሔር ቃል ግን ራሱ ፈጣሪ ነው። የአብም ፈቃዱ እሱው ራሱ ነው።

እንግዲህ ወንጌላዊው ሰው የሆነው የፍጥረታት ባለቤት መሆኑን ለመግለጽ «ቃል» በሚለው ስሙ ጠራው።

አምላክ ወይም ወልድ ብሎ ለምን አልጠራውም?

ቃል በሚለው ምትክ አምላክ ቢለው ኖሮ መናፍቃን የጸጋ አምላክ እንጂ የባሕርይ አምላክ አይደለም ባሉ ነበርና ዘጸ.7፥11። መዝ.31(32)፥6።

ወልድም ቢለው እስራኤል የእግዚአብሔር ልጆች ተብለው እንደተጠሩ ሁሉ ዛሬም ምእመናን በጸጋ እንደሚወለዱት ሁሉ እርሱም የጸጋ ልጅ እንጂ የባሕርይ ልጅ አይደለም እንዳይሉ እንዲሁም ወልድ ብሎት ቢሆን የሁለቱን (የአብና የወልድን) አንድነት ብቻ እንጂ የሦስቱን አንድነት አያስረዳምና።

ቃል ግን የሦስቱን (የአብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ) አንድነት ያስረዳልና «ቃለ አብ ወቃለ መንፈስ ቅዱስ ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ እንዲል» ወልድ የአብና የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው።

የሦስቱን አንድነት በሚያስረዳ እዱ መዝራዕቱ (ክንዱ) በሚለው ለምን አልጠራውም ቢሉ ይህም ቢሆን የአፍአ (የውጭ) አንድነታቸውን ነው እንጂ የውስጥ አንድነታቸውን አያስረዳም።

እሺ ውሳጣዊ አንድነታቸውን በሚያስረዳ ጥበቡ ምክሩ ሕሊናው አይለውም ነበር ቢሉ የምክር የሕሊና መዲናቸው መገለጫቸው ቃል ነውና በመዲናቸው በመገለጫቸው በቃል ተናገረው።

እንዲሁም ቃል ከልብ ተገኝቶ በልብ ሕልው ሆኖ ሲኖር ልገለጽ ባለ ጊዜ ባንደበት እንዲገለጽ እርሱም ከአብ ተገኝቶ (ተወልዶ) በአብ ሕልው ሆኖ ሲኖር ልገለጽ ባለ ጊዜ በሥጋ ተገልጧልና።

አንድም ለምሳሌ ያመቸው ዘንድ ነው። ቃል በልቡና ሲወጣ ሲወርድ ይኖራል። ሰዑየው ቀለም በጥብጦ ብዕር ቀርጾ ብራና ዳምጦ በጻፈ ጊዜ ረቂቁ ቃል ከልቡና በቀለም ገዝፎ እንዲታይ ረቂቅ አካላዊ ቃልም ከአብ አንድነት ሳይለይ በሥጋ ገዝፎ ታይቷልና።

በቅድምና ነበረ ብሎ የመሰከረለት አካላዊ ቃል ወልድ በእግዚአ ብሔር አብ ሕልው መሆኑን ሲገልጥ፥ «ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ» ብሎአል። የፀሐይ ብርሃን በፀሐይ ክበብ ነበልባል በእሳት

የባሕር ርጥበት በባሕር ስፍሐት፣ የነፍስ ቃል በልብ ሕልው ሆና እንዲኖር ሁሉ «ያ ቃል በእግዚአብሔር አብ ሕልው ነው» ብሎ የሥላሴን በሕልውና አንድ መሆን አስገንዝቦአል።

«ያ ቃል እግዚአብሔር ነው» ዮሐ.1፥1።

አርዮስና መሰሎቹ የወንጌላዊውን ምስክርነት «ጀር ዳባ ልበስ» ብለው፣ መንፈስ ቅዱስ ሳስተማረው ትምህርት ጀርባቸውን ሰጥተው ጌታችንና አምላካችን ኢየሱስ ክርስቶስን ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ለይተው ፍጡር ብለውታል። ለክብር ባለቤት ለመድኃኒታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ክብር ምሥጋና ይግባውና! ከጌታ የተማረ በመንፈስ ቅዱስ ጸጋ የተጥለቀለቀ ሐዋርያው ዮሐንስ፣ «በቅድምና ያለ ነው» ብሎ የመሰከረለት ቃል እግዚአብሔር መሆኑን በማያሻማና በማያከራክር ግልጽ በሆነው አገላለጽ ገልጾታል። በዚህም አካላዊ ቃል ከአብ ጋር በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ መሆኑን ገልጾልናል። በተለየ አካሉ ፈጥሮ የሚገዛ ሁሉን ቻይ አምላክ ነው። ይህንንም ቅዱሳት መጻሕፍት ተባብረው የሚመሰክሩት እማናዊ ነገር ነው።

የሰውን ሥጋ የተዋሐደው አካላዊ ቃል፤ አንድ አምላክ አንድ እግዚአብሔር ተብለው ከሚጠሩት ከሦስቱ አካላት አንዱ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በዝርዝር ያስረዳል።

ብርሃነ ዓለም ቅዱስ ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ሰው መሆን ሲገልጥ፣ «በሥጋ የተገለጠ የእግዚአብሔርነት ምሥጢር በእርግጥ ያለምንም ጥርጥር ታላቅ ነው።» 1ጢሞ.3፥16። "And without controversy great is the mystery of godliness: God was manifest in the flesh,..." 1Tim. 3 : 16 (ኪንግ ጀምስ ትርጉም)

ሐዋርያው ለደቀ መዝሙሩ እንዳስተማረ፣ በሥጋ የመጣው ወይም ሥጋን የተዋሐደው ያለምንም ጥርጥርና ውዝግብ እግዚአብሔር መሆኑን እንድናምን ያስገድደናል። እግዚአብሔር ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ተወልዷልና ይህን ሃይማኖት ደግሞ ያለጥርጥር መቀበል እንዳለብን ሐዋርያው አሳስቧል።

በአንድ ወቅት ጌታ ስለራሱ ማንነት ፈሪሳውያንን ሲጠይቃቸው «ስለ ክርስቶስ ምን ይመስላችኋል? የማንስ ልጅ ነው?» ብሎአቸው ነበር። እነርሱም «የዳዊት ልጅ ነው» አሉት። ጌታም መልሶ እንግዲያስ ዳዊት ጌታ ጌታዬን ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስካደርግልህ ድረስ በቀኜ ተቀመጥ አለው ሲል እንዴት በመንፈስ ጌታ ብሎ ይጠራዋል? ዳዊትስ ጌታ ብሎ ከጠራው እንዴት ልጁ ይሆናል? አላቸው ማቴ.22፥41።

በዚህ አነጋገሩ የባሕርይ ጌታ የባሕርይ አምላክ የዳዊት ፈጣሪ የዳዊት ጌታ ባጠቃላይ እግዚአብሔርነቱን ገልጦአል።

ከሐዋርያቱ አንዱ ፊልጶስ መለኮትን ለማየት ከነበረው ጉጉት የተነሣ አጠገቡ ያለውን የጌታን ማንነት ባለመገንዘቡ፣ «ጌታ ሆይ አብን አሳየንና ይበቃናል» ብሎ ጌታን ለመነ። ጌታም፣ «አንተ ፊልጶስ ይህን ያህል ዘመን ከአንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን?» የሚል አስገራሚ መልስ ነበረ የመለሰለት። እንዲህ ሲል አብ ነኝ ማለቱ አልነበረም። ዳሩ ግን በመለኮታዊ ሥልጣን ከአብ ጋር አንድ መሆኑን ሊገልጥለት በመፈለጉ ነው። ስለዚህ «እኔን ያየ አብን አየ» በማለት የባሕርይ አንድነታቸውን አስረድቷል። ዮሐ.14፥8–10።

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ መለኮት፣ አንድ ክብር፣ አንድ ኃይል፣ አንድ ሥልጣን ነው ያላቸው። አንድ ሰው ክርስቶስ ሁሉን ቻይ መለኮት ወይም እግዚአብሔር ከሆነ «እግዚአብሔርን ያየው አንድ ስንኳ የለም» ብሎ ወንጌላዊው ለምን ተናገረ? ዮሐ.1፥18። ምክንያቱም ክርስቶስ ታይቷል ተዳሷል ሊል ይችላል። በመሠረቱ ወንጌላዊው «እግዚአብሔርን በፍጹም መለኮታዊ ክብሩ ያየው ሰው እንደሌለ መግለጡ ነው እንጂ ሥጋን ተዋሕዶ በትህትና ክብሩን ሰውሮ አልታየም አላለም።

መለኮት በዚህች ምድር ሥጋን ተዋሕዶ ሠላሳ ሦስት ዓመት ሙሉ ሲመላለስ በትህትና ክብሩን ሰውሮ ነበር። እንዳውም ባንድ ወቅት ከደቀ መዛሙርቱ ሦስቱን ባለሟሎቹን ጴጥሮስን ያዕቆብንና ወንድሙን ዮሐንስን ይዞ ወደ ረዥም ተራራ ብቻቸውን ባወጣቸው ጊዜ በፊታቸውም ተለወጠ ፊቱም እንደ ፀሐይ በራ ልብሱም እንደ ብርሃን ነጭ ሆነ» ማቴ.17፥2። ከዚህ የምንረዳው ጌታ ብርሃን

መለኮቱን በገለጠ ጊዜ ሦስቱ ሐዋርያት በፊቱ ችለው ሊቆሙ እንዳልቻሉ ነው።

ይህን ከተመለከቱት መካከል አንዱ የሆነው ቅዱስ ጴጥሮስ የጌታን እግዚአብሔርነት ሲገልጥ፥ «የእርሱን ግርማ አይተን እንጂ በብልሃት የተፈጠረውን ተረት ሳንከተል የጌታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ኃይልና መምጣት አስታወቅናችሁ። ከገናናው ክብር፦ በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው የሚል ያ ድምፅ በመጣለት ጊዜ ከእግዚአብሔር አብ ክብርንና ምስጋናን ተቀብሎአልና፤ እኛም በቅዱሱ ተራራ ከእርሱ ጋር ሳለን ይህን ድምፅ ከሰማይ ሲወርድ ሰማን» 2ጴጥ.10፥16–18።

ስለዚህ እግዚአብሔር ሥጋን ተዋሕዶ መጣ፤ ታየ ተዳበሰ ተገረፈ ተሰቀለ ሞተ ሞትን ድል አድርጎ ተነሣ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ በባሕርይ በሥልጣን ከአብ ጋር አንድ መሆኑን ሲያረጋግጥልን፥ «እኔና አብ አንድ ነን» ብሏል ዮሐ.10፥30። ሐዋርያው ዮሐንስም በቀዳማዊ መልእክቱ፥ «እርሱ (ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ) እውነተኛ አምላክና የዘለዓለም ሕይወት ነው» ብሎ የባሕርይ አምላክነቱን በግልጥ መስክሯል። 1ዮሐ.5፥21። በራእዩም ላይ፥ «በረከትና ክብር ምስጋናም ኃይልም ከዘለዓለም እስከዘለዓለም በዙፋኑ ላይ ለተቀመጠው፥ ለበጉም ይሁን ሲል ሰማሁ። አራቱም እንስሶች፦ አሜን አሉ፥ ሊቃናቱም ወድቀው ሰገዱ» ራእይ 5፥12:14።

በጉ በቀራንዮ ኮረብታ ላይ ለፍጥረተ ዓለሙ (ለሰው ልጅ) እንደ ብራና የተወጠረውና የተሰዋው የአብ ልጅ የድንግል ማርያም ልጅ መድኃኒዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ አይደለምን? የባሕርይ አምላክ እግዚአብሔር ካልሆነ ኪሩቤልና ሱራፌል እንዴት ያምልኮት ስግደት ይሰግዱለታል?

የሐዋ.20፥28፤ «እግዚአብሔር በደሙ የዋጃትን ቤተ ክርስቲያን...»

ቤተ ክርስቲያንን በክቡር ደሙ የዋጃት መድኃኒ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ዳሩ ግን ሉቃስ ወንጌላዊው ከላይ በጠቀስነው

ለቴዎፍሎስ በጻፈው በሐዋርያት ሥራ ላይ እግዚአብሔር ደሙን አፍሶ በከበረ ደሙ ቤተክርስቲያንን መዋጀቱን ገልጦአል። ደሙን ያፈሰሰው ማን ነው? አብ ነውን? አይደለም። በተለየ አካሉ ከድንግል ማርያም የተወለደው ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔርነት የባሕርይ ገንዘቡ በመሆኑ እግዚአብሔር ሲል ጠርቶታል። የድንግል ማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ነውና።

ኢሳ.48፥12–13፤ «...እኔ ፊተኛው ነኝ እኔም ኋለኛው ነኝ። እጄም ምድርን መሠረታለች ቀኜም ሰማያትን ዘርግታለች፤ በጠራኋቸው ጊዜ በአንድነት ይቆማሉ።»

ከሁሉ በፊት የሚኖር እግዚአብሔር ነው። ሁሉንም የሚያሳልፍ እርሱ ነው። ፍጡር ቀዳማዊና ደኃራዊ መሆን አይችልም፤ እግዚአብሔር ግን አልፋና ኦሜጋ ነው። ከላይ የተጠቀሰውን የተናገረ ጌታ እግዚአብሔር መሆኑን ልንክደው አይቻለንም። ይህን የተናገረው ጌታ በመቀጠል፥ «ወደ እኔ ቅረቡ ይህንንም ስሙ እኔ ከጥንት ጀምሮ በስውር አልተናገርሁም ከሆነበት ዘመን ጀምሮ በዚያ ነበርሁ፤ አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል።» እግዚአብሔር አምላክ ያልነበረበት ዘመን ባለመኖሩ፥ «ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ» አለ። ያለውና የነበረው ለወደፊትም የሚኖረው ዓለምን የሚያሳልፈው ጌታ ወደዚህ ምድር በሥጋ መገለጡን ሲገልጥ፥ «አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል» ብሎ ከአብ ከባሕርይ አባቱ ከመንፈስ ቅዱስ ከባሕርይ ሕይወቱ ወደዚች ምድር መላኩን ገለጠ። በእጁ ሰማይና ምድርን የመሠረተው የሁሉ ፈጣሪ ተልኮ መምጣቱን አስቀድሞ የነቢዩን አንደበት እንደበት አድርጎ ተናገረ። የተላከው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለመሆኑ በወንጌል በብዙ ቦታ ተገልጦአል። ሉቃ.4፥19። ዮሐ.10፥36። ዮሐ.16፥5።

ሆሴ.13፥4፤ «...እኔ ግን ከግብፅ ምድር ጀምሬ አምላክህ እግዚአብሔር ነኝ ከእኔም በቀር ሌላ አምላክ አታውቅም፥ ከእኔ በቀር ሌላ መድኃኒት የለም።»

እግዚአብሔር አምላክ በሆሴዕ የተናገረው ግልጽ ነው። ከእርሱ በቀር የባሕርይ አምላክ እንደሌለና ከእርሱም በስተቀርም ሌላ

መድኃኒት እንደሌለ፤ በእርግጥም ከእግዚአብሔር በቀር ለአዳም መድኃኒት የሚሆን ባለመኖሩ ነው መድኃኒተ ዓለም ወደ ዓለም የመጣው። እግዚአብሔር የሥጋና የነፍስ መድኃኒት ነው። አዳኝም እርሱ ብቻ ነው። በኃይሉ ማዳን የሚችል ከእርሱ በስተቀር ሌላ ማንም የለም። ቅዱሳን ቢያድኑ በእርሱ ኃይልና ሥልጣን ነው።

ጳውሎስ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፥ «የተባረከውን ተስፋችንን እርሱም የታላቁን የአምላካችንንና የመድኃኒታችንን የኢየሱስ ክርስቶስ ክብር መገለጥ እየጠበቅን» በማለት የጌታን የባሕርይ አምላክነትና መድኃኒትነት ገልጦአል። ቲቶ.2፥12። እንግዲህ ክርስቶስ አምላክና መድኃኒት ከሆነ በሆሴዕ አድሮ የተናገረው እርሱ መሆኑን እንረዳለን፥ «ከእኔ በቀር አምላክና መድኃኒት የለም።» ይህን በዘመን ብሉይ የተናገረው ጌታ በኋለኛው ዘመን መድኃኒትን በማዕከለ ምድር ያደርግ ዘንድ ተገለጠ።

«እርሱ እናንተ አናጢዎች የናቃችሁት ደንጊያ ነውና ያም የማዕዘን ራስ ሆኖአልና። ሌላ ሕይወት የለም ከሰማይ በታችም ሊድንበት ለሰው ልጅ የሚሰጥ ሌላ ስም የለም» የሐዋ.4፥11:12።

ይህ ስም የገናናውና የልዑለ ባሕርይ፥ የክብር ባለቤት የጌታችንና የአምላካችን የኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው። የሰው ልጅ የሚድንበት የመለኮት ስም ነው። አጋንንት የሚፈሩት ታላቅ ስም ነው። «ከስሞች ሁሉ በላይ የሆነ ስም» ፊሊ.2፥9። ይህ ስም የእግዚአብሔር አምላክ ስም ነው። የፍጡር ስም ቢሆን ኖሮ ይህን ያህል ክብርና ኃይል እንዳለው ባልተናገረ ነበር።

ከእኔ በቀር መድኃኒት የለም ያለው ጌታ እኛን ሊያድን መጣ። «ዛሬ በዳዊት ከተማ መድኃኒት እርሱም ክርስቶስ ጌታ የሆነ ተወልዶላችኋል።» ሉቃ.2፥11።

ኢሳ.9፥6፤ «ሕፃን ተወልዶልናል፥ ወንድ ልጅም ተሰጥቶናል፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መከር ኃያል አምላክ፥ የዘላለም አባት፥ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል።»

ይህ ትንቢት የተነገረው ከድንግል ማርያም ለተወለደው ለሕፃን ክርስቶስ ነው። ማቴ.2፥1። ሉቃ.2፥7። እንግዲህ ኃያል አምላክ

የሚባል ፍጡር ነውን? ፍጡር ኃያል አምላክ ከተባለ እግዚአብሔርነትን ተጐናጸፈ ማለት ነው።

እኛስ ኃያል አምላክ እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን እንናገራለን። ነቢያትና ሐዋርያትን መሠረት አድርገን ጌታችንም ኃያል አምላክ መባሉ እግዚአብሔር በመሆኑ ነው፤ አምላካችን የዘላለም አባታችን ነው። ርስት መንግሥተ ሰማይን የሚያወርሰን ከአንዱ ከእግዚአብሔር በቀር የዘላለም አባት ሌላ የለም። ሚልክያስ እንደተናገረ፥ «ለሁላችን አንድ አባት ያለን አይደለምን? አንድ አምላክስ የፈጠረን አይደለምን?» ሚል.2፥10። እርሱም አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ነው።

ራእይ 1፥8፤ «ያለውና የነበረው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ አልፋና ኦሜጋ እኔ ነኝ ይላል።»

ሙሴ «የአባቶቻችሁ አምላክ ወደ እናንተ ላከኝ ባልሁም ጊዜ:- ስሙስ ማነው? ባሉኝ ጊዜ ምን እላቸዋለሁ? አለው። እግዚአብሔርም ሙሴን:- «ያለና የሚኖር» እኔ ነኝ አለው፤ «እግዚአብሔር ለሙሴ «ያለና የሚኖር» እኔ ነኝ ብሎታል። ዘጸ.3፥14።

ያለውና የነበረው እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን እግዚአብሔር አምላክ ራሱ ለሙሴ ገልጾለታል። ዮሐንስም ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፥ «ያለውና የነበረው የሚመጣውም» ብሏል። ያለውና የነበረው ያለው ለፍርድ የሚመጣውን ኢየሱስ ክርስቶስን ነው። እርሱም፥ «ሁሉን የሚገዛ ጌታ አምላክ» መሆኑን ጌታ ራሱ መናገሩን ዮሐንስ ጽፎታል።

ሁሉን የሚገዛ እግዚአብሔር ነው። አልፋና ዖሜጋም እግዚአብሔር ነው። ስለዚህ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር አምላክ መሆኑን አረጋግጦልናል። ሁሉን ቻይ (The Almighty) ነው።

ራእይ 22፥12፤ «እነሆ፥ በቶሎ እመጣለሁ፥ ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን እከፍል ዘንድ ዋጋዬ ከእኔ ጋር አለ። አልፋና ዖሜጋ ፊተኛውና ኋለኛው መጀመሪያውና መጨረሻው እኔ ነኝ።»

ይህን የተናገረው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። አስቀድሞ ኢሳይያስ ይህን በማስመልከት ትንቢት ሲናገር እንዲህ ብሎ ነበር፦ «እነሆ፥ ጌታ እግዚአብሔር እንደ ኃያል ይመጣል ክንዱም ስለ እርሱ ይገዛል፤ እነሆ፥ ዋጋው ከእርሱ ጋር ደመወዙም በፊቱ ነው።» ኢሳ.40፥10።

አስቀድሞ ኢሳይያስ በመንፈስ ቅዱስ ተቃኝቶ ሀብተ ትንቢት ተሰጥቶት የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ዳግም ምፅአትና ፍርድ ሲናገር ክርስቶስን እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል። አልፋና ዖሜጋም እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን ይኸው ኢሳይያስ ሲያስገነዝብ፥ «የእስራኤል ንጉሥ እግዚአብሔር፥ የሚቤዠም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል:- እኔ ፊተኛ ነኝ እኔም ኋለኛ ነኝ፥ ከእኔ ሌላም አምላክ የለም።» ኢሳ.44፥6።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር በመሆኑ አልፋና ዖሜጋ ተብሏል።

የሐዋ.1፥9፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለሐዋርያቱ መመሪያ ከሰጠ በኋላ እነርሱ እያዩት ከፍ ከፍ ማለቱን (ማረጉን) እናነባለን። ሐዋርያቱ እያዩት በክብር ወደ ሰማይ ያረገው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። አብ ወይም መንፈስ ቅዱስ አይደሉም። ከንጽሕት ቅድስት ድንግል ማርያም ሥጋና ነፍስ ነሥቶ በተለየ አካሉ የተወለደው አካላዊ ቃል እንጂ።

ልበ አምላክ ዳዊት የጌታ እርገት ከመሆኑ ሺ ዘመን ቀደም ብሎ መንፈስ ቅዱስ ገልጾለት እንዲህ ሲል ትንቢት ተናግሮ ነበር፥ «እግዚ አብሔር በእልልታ በመለከት ድምፅ አረገ» መዝ.46(47)፥5።

ሐዋርያት እያዩት በይባቤ (በክብር በምስጋና) ያረገው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር መሆኑን ዳዊት አረጋገጠ።

የሐዋ.1፥11፤ «የገሊላ ሰዎች ሆይ ወደ ሰማይ እየተመለከታችሁ ስለምን ቆማችኋል? ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ ያረገው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲያርግ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል»

በፍጻሜ ዘመን በሥጋ ማርያም ግልጥ ሆኖ የሚመጣው መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን መላእክት ያረጋገጡ ሲሆን ነቢየ እግዚአብሔር ዳዊት ደግሞ፥ «ከክብሩ ውበት ከጽዮን እግዚአብሔር ግልጥ ሆኖ ይመጣል» መዝ.49፥2፤ በማለት ለፍርድ የሚመጣውን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል።

ጳውሎስም፥ «ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከቅዱሳኑ ሁሉ ጋር ይመጣል» (ተሰ.3፥12፤) በማለት ጌታ ከእልፍ አእላፋት ወትእልፊት አእላፋት (የብዙ ብዙ) ከሚሆኑ መላእክቱ ጋር እንደሚመጣ ተናግሯል። ዘካርያስ ደግሞ፥ «አምላኬ እግዚአብሔር ከቅዱሳኑ ሁሉ ጋር ይመጣል» ብሎ ተናግሯል። ዘካ.14፥5።

በመላእክት ታጅቦ የሚመጣው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲሆን ዘካርያስ እግዚአብሔር ብሎ መናገሩ የጌታችን እግዚአብሔርነት የተረጋገጠ በመሆኑ ነው።

ያ ቃል ሥጋ ሆነ

«ምን እላለሁ? ምንስ እናገራለሁ? ከዘመን አስቀድሞ የነበረ እርሱ ትንሽ ሕፃን ሆኖዋልና፤ እኔ ፈጽሜ አደንቃለሁ። ከሰማየ ሰማያት በላይ የሚሆን በዘለዓለማዊ ዙፋን የሚኖር እርሱ በበረት ተጣለ፤ ከሥጋዌ አስቀድሞ አይዳሰስ የነበረ አንዱ እርሱ በምድራውያን እጅ ተዳሰሰ፤ ኃጢአትን የሚያስተሰርይ እርሱን በጨርቅ ጠቀለሉት ይህን ወዶአልና።» ሉቃ.2፥10–13። ዕብ.1፥8፤ 7፥26። ማቴ.9፥1–7።

«ክብሩ ተለይቶት የነበረ ሥጋን ክቡር አምላክ ሊያደርገው የጸጋ ገዥነትን አጥቶ የነበረ ሥጋንም የባሕርይ ገዥ ሊያደርገው ወደደ፤ አዳም ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ ያለውንም ሰው በመሆን ሊገልጠው ወደደ።» ዘፍ.3፥22። መዝ.39/40፥7። ዕብ.10፥5–7። ዮሐንስ አፈወርቅ።[1]

---

[1] ሃይማኖተ አበው ዘዮሐንስ አፈወርቅ ገጽ 220።

ፍጥረት ሁሉ በርሱ ሕልውና በርሱ አንድነት የተፈጠረ ወልድ ዋሕድ ኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛ ብርሃን ነውና ጨለማ ለወረሰው ዓለም የጽድቅ ብርሃንን ያበራ ዘንድ ወደ ዓለም መጣ። ወደ ገዛ ወገኖቹ የመጣው አማናዊው ብርሃን እርሱ ነው። «እግዚአብሔር ብርሃን ነው» 1ዮሐ.1፥5።

«ያ ቃል ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ» ዮሐ.1፥14።

ተቀዳሚ ተከታይ የሌለው የአብ የባሕርይ ልጁ አካላዊ ቃል ከእመቤታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነሥቶ መወለዱን ወንጌላዊው ሲያስረዳ፥ «ቃል ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ» አለ።

ቃል ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ ሲል እንዴት ነው?

የተሳሳቱ አመለካከቶች

በአምላክ ሰው ሆኖ መገለጥ ላይ የተለያዩ አመለካከቶች ተሰንዝረዋል። ከእነዚህም ውስጥ የሚከተሉት ይገኙበታል።

ሚጠት:- የቃሉ ትርጉም መመለስ ማለት ሲሆን እንደ ሙሴ በትር ወይም እንደ ግብፅ ውኃ ማለት ነው። በትረ ሙሴ ፊት በትር ነበረች። ኋላ እባብ ሆነች። መልሶ ቢያነሳት ደግሞ በትር ሆነች። ዘጸ.4፥2–5። ማየ ግብጽም ቀድሞ ውኃ ነበር። ኋላ ደም ሆነ። እንደገናም ውኃ ወደ መሆን ተመለሰ። ዘጸ.7፥17–25።

ከላይ በተገለጸው መሠረት የሙሴን በትርና የግብጽን ውኃ ምሳሌ በማድረግ አምላክም መጀመሪያ አምላክ ነበረ። ቀጥሎ ወደዚህ ዓለም ሲመጣ ተለውጦ ሰው ሆነ። የመጣበትን ዓላማ ከፈጸመ በኋላ ተመልሶ አምላክ ሆነ። ይህን አመለካከት በአጭሩ ስንገልጸው በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ሥጋ ሆነ፤ ተመልሶ ቃል ሆነ ይላሉ።

ውላጤ:- የቃሉ ትርጉም መለወጥ ማለት ነው። ቃል ሰው የሆነው በመለወጥ ነው በማለት, የሎጥ ሚስትንና የቃናን ውኃ እንደ ምሳሌነት ይጠቅሳሉ። የሎጥ ሚስት ወደኋላ ዞራችሁ እንዳትመለከቱ የሚለውን ቃል ጥሳ ወደ ኋላዋ ዞራ በእሳት

የምትጋየውን ሰዶምና ገሞራ በመመልከትዋ የጨው ሐውልት ሆና እንደቀረች (ዘፍ.19፥26) ማለትም ሰው የነበረችው ተለውጣ የጨው ሐውልት እንደሆነች እንዲሁም ቃልም ፍጹም ተለውጦ ሰው ሆነ (ሥጋ ሆነ) ይላሉ። በቃና ዘገሊላም ውኃው ወደ ወይን ጠጅ እንደተለወጠ ዮሐ1፥1–11።

ቱሳሔ:- ትርጉሙ ቅልቅል ማለት ነው። እንደ ማርና እንደ ውኃ፥ እንደ ወተትና እንደ ቡና፤ ማርና ውኃ ሲቀላቀሉ ስም ማዕከላዊ፥ መልክዕ ማዕከላዊ፥ ጣዕም ማዕከላዊ ይሆናል።

ስም ማዕከላዊ ማለት የዕለቱ ከሆነ ብርዝ፥ የሰነበተው ከሆነ ደግሞ ጠጅ ይባላል ማለት ነው።

መልክዕ ማዕከላዊ ማለት እንደ ማር ሳይነጣ እንደ ውኃ ሳይጠቁር ሰርጀን ይመስላል።

ጣዕም ማዕከላዊ ማለት እንደ ማር ሳይከብድ እንደ ውኃ ሳይቀል ማዕከላዊ ጣዕም ያለው ሲሆን ነው።

ወተትና ቡናም ሲቀላቀሉ እንደ ወተት ያልነጣ እንደቡና ያልጠቆረ ዳሩ ግን ማዕከላዊ ኅብር ይኖረዋል።

ቃልም ሥጋ ሆነ ሲባል እንደዚህ ነው። ቃልና ሥጋ ተቀላቀሉ ማለት ነው ይላሉ።

ትድምርት:- ትድምርት ሲባል እንዴ ልብስ ወይም እንደ እንጀራ ነው። ልብስ በልብስ ላይ ቢደርቡት ይደረባል። ሲነጥሉትም ይነጠላል።

ቃልም እንደ ልብስ በሥጋ ላይ እንደተደረበ አድርገው የሚመለከቱ ክፍሎች ናቸው።

ኅድረት:- እንደ ዳዊትና ማኅደር፥ ወይም እንደ ሰይፍና ሰገባ ማለት ነው። ማኅደሩ የዳዊቱ ማደሪያ እንደሆነ ሁሉ ሥጋም ለቃል ማኅደሩ ሆነ። ቃልም በሥጋ ውስጥ አደረ እንደ ማለት ነው። ሰይፍም በሰገባ ውስጥ እንደሚያድር እንዲሁም ቃል በሥጋ አደረ እንደ ማለት ነው።

ንስጥሮስና መሰሎቹ ጎድረትን ነበረ የሚያስተምሩት።

ቡዐዴ:- የቃልና የሥጋ ተዋሕዶ ጊዜያዊ ነው። የወዳጅነት ነው የሚሉ ክፍሎች አመለካከት ነው። እንደ መዶሻና ዛቢያ መሆኑ ነው።

አንድ አናጢ ወንበር ሊሰራ ቢፈልግ ዛቢያውንና መዶሻውን ያገጣጥማል (ያዋድዳል።) ከዚያም ሥራውን ይሠራል። በጨረሰ ጊዜ ሁለቱንም ለያይቶ ሊያስቀምጣቸው ይችላል። እንደዚሁም ሁሉ ይላሉ ይህን የተሳሳተ አመለካከት የሚከተሉ ክፍሎች ሲገልጡ ቃልም አዳምን ለማዳን ሲል ከሥጋ ጋር ሕብረትን መሠረተ። ምክንያቱም ሰብአዊ ሥራን ለመሥራት ሥጋን መጐዳኘት ያስፈልጋልና ዳሩ ግን የሚሻውን ከፈጸመ በኋላ ከሥጋ ተለየ ይላሉ።[2]

ዳሩ ግን የቃል ሥጋ ሆነ ምሥጢርና የደኅንነታችን ምሥጢር ከላይ እንደተቀጠሰው አይደለም። እግዚአብሔር ሰውን ያዳነው በተዋሕዶ ነው።

ተዋሕዶ

«ቃል ሥጋ ሆነ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ» የሚለው አነጋገር የሚያረጋግጠው ቃል በተዋሕዶ መገለጡን ነው።

ተዋሕዶ ስንል ምን ማለታችን ነው?

መለኮት ከሥጋ፥ ሥጋ ከመለኮት ጋር መዋሐዳቸውን ማመን ነው። ዘርዘር ባለ ሁኔታ ስንገልጠው መለኮታዊ አካል ከሥጋዊ አካል መለኮታዊ ባሕርይ ከሥጋዊ ባሕርይ ጋር ተዋሕደው አንድ ሆኑ። በተዋሕዶ ሁለትነት ጠፋ። ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ሆነ። ወልደ አብ ወልደማርያም በተዋሕዶ ልደት ከበረ ብሎ ማመን ነው።

ስለዚህ የተዋሕዶ ባለቤት መድኅነ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ነው።

---

[2] መርሐጽድቅ ባሕለ ሃይማኖት፤ መድሎተ አሚን፤ ወንጌል አንድምታ።

አካል ስንል?

አካል ማለት ከራስ ጠጉር እስከ እግር ጥፍር ባጥንት፥ በጅማት፥ በሥጋ፥ በቁርበት የተያያዘ ፍጹም ገጽ፥ ፍጹም መልክዕ ያለው ነፍስ የተዋሐደችው የባሕርይ የስም የግብር ባለቤት ነው። ይህም አካል መባል ለአምላክም ለሰውም ይነገራል።[3]

ለአምላክ ሲነገር አብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። ለወልድም ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። ለመንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ።

ለሰውም መነገሩን በቅዱስ መጽሐፍ ተጽፎ እናነባለን «እነሆ ዘመኖቼን አስረጀሃቸው አካሌም በፊትህ እንደ ኢምንት ነው።»

«እኔ በስውር በተሠራሁ ጊዜ አካሌም በምድር ታች በተሠራ ጊዜ አጥንቶቼም ከአንተ አልተሠወሩም» መዝ.38(39)፥5። መዝ.138፥15።

እንግዲህ የሰው አካሉ ከእግር ጥፍሩ እስከ ራስ ጠጉሩ ያለው ነው።

ከላይ በተገለጠው መሠረት መለኮታዊ አካልና ሰብአዊ አካል የተለያዩ መሆናቸውን ተገንዝበናል።

ባሕርይ

ባሕርይ ማለት የአካል መገኛ ሥር፥ አካል ሥራውን የሚሠራበት መሣሪያ ነው። ስለዚህ አካል ያለ ባሕርይ ብቻውን አይቆምም። ባሕርይም ያለ አካል አይፈጸምም። አካልና ባሕርይ እንደ ሥርና እንደ ዐፅቅ (ግንድ) እንደ ቅንጣትና እንዳገዳ የተያያዙ የማይለያዩ ናቸው።

እንዲህም ስለኾኑ ባሕርይ አካላዊ፥ ፍጹም አካል ቢባል እንጂ አካል አይባልም። አካልም ባሕርያዊ ሕያው ባሕርይ ቢባል እንጂ ባሕርይ አይባልም።

---

[3] መድሎተ አሚን።

From the Library of
ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሃንስ
FESSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

እንግዲህ ባሕርይ ስንል አካል ሥራውን የሚሠራበት የአካል መሣሪያ ነው። በምሳሌ ግልጽ ብናደርገው ውኃን እንውሰድ። ለውኃ አካልም ባሕርይም አለው። አካሉ በብርጭቆ ወይም በእንስራ የሚቀዳው ሲሆን፥ ባሕርዩ ርጥበቱ ነው። ሥራውም የደረቀውን ማራስ የራሰውን ማበስበስ ነው። ውኃ ማናቸውንም የደረቀ ነገር ቢነከሩበት ማራሱ ርጥበት ባሕርዩ ቢኾን ነው። ርጥበት ባይኖረው ሊያርስ አይችልም ነበር ማለት ነው።

ባሕርይ የአካል መገኛ ነው ባልን ጊዜም ውኃን መሬትን፥ ነፋስን፥ እሳትን ባሕርያት ብለን የአዳም ምሉ አካሉ ከነዚህ ከአራቱ ከውኃ፥ ከመሬት፥ ከነፋስ፥ ከእሳት መገኘቱን መናገራችን ነው።

እንዲህም በምንልበት ጊዜ ለአራቱም አካል ባሕርይም እንዳላቸው መዘንጋት የለበትም። የእሳት አካሉ በእንጨት ላይ ወይም ነበልባሉ ቦግ ቦግ ሲል ይታያል። ባሕርዩ ሙቀት፥ ደረቅነት፥ ብሩህነት ነው።

እኒህ ባሕርያት መኖራቸውን ለማወቅ የምንችል እሳቱ በመፋጀቱ በማቃጠሉ ብርሃን በማሳየቱ ነው እንጂ ባሕርያት እንደ አካል ተገልጸው ወይም ከአካል ተለይተው አይተናቸው አይደለም።

ውኃም አካሉ ሲፈስ ይታያል። በዋንጫ፥ በብርጭቆ ይያዛል። ባሕርዩ ግን እርጥብ፥ ብሩህ ወይም ንጹሕ ነው። እነዚህ ባሕርያት መኖራቸው የሚታወቀው ሲፈስ የምናየውን አካሉን የርጥበት የቁረት የጽሩይነት ሥራ ሲያሠሩት በማየታችን ነው እንጂ እንደ አካሉ ገዝፈው ታይተው ተዳሰው ከአካል ተለይተው ሥራ ሠርተው አይደለም።

ነፋስ አካሉ ረቂቅ ነው። ዛፍ ሲያወዛውዝ ባሕር ሲያናውጽ ካልኾነ በቀር ባይን አይታይም። ባሕርዩ ግን ጽሉም ይቡስ (ደረቅነት) ቈሪር ነው። እነዚህ ባሕርያት ነፋስን የጽሉምነት፥ የይቡስነት፥ የቈሪርነት ሥራ ሲያሠሩት አይተን መኖራቸውን ከማወቅ በቀር ከአካሉ ተለይተው ሊታዩ ወይም ሥራ ሊሠሩ አይችሉም።[4]

---

[4] መድሎተ አሚን

ከላይ በተዘረዘረው መሠረት አካልና ባሕርይ አንድ ሲኾኑ ልዩነት እንዳላቸው፥ ልዩነት ሲኖራቸው ደግሞ ተፈልጦ የሌለባቸው አንድ እንደኾኑ፥ አካል ሠሪ ባሕርይ አሠሪ መኾናቸውን ባሕርይም አካላዊ ፍጹመ አካል ቢባል እንጂ አካል አለ መባሉን አካልም ባሕርያዊ ሕያወ ባሕርይ ቢባል እንጂ ባሕርይ አለመባሉን ተረድተናል።

መለኮታዊ አካልና ባሕርይ ከሰብአዊ አካልና ባሕርይ ጋር ሲነፃፀር። መለኮታዊ አካል «አስገኚ የሌለው፥ ረቂቅ፥ የማይጨበጥ፥ የማይዳሰስ፥ እሳታዊ፥ ምሉዕ፥ ሰፋሕ የሆነ (በየትም ቦታ ያለ።)

ሰብአዊ (ሥጋዊ) አካል:- አስገኚ ያለው ግዙፍ የሚታይ የሚጨበጥ የሚዳሰስ ውሱን ነው።

መለኮታዊ ባሕርይ:- ፈጣሪነት፥ ሁሉን ቻይነት፥ ዘለዓለማዊነት፥ የማይለወጥ፥ የማይሻር፥ የማይራብ፥ የማይጠማ፥ የማይ ታመም፥ የማይሞት።

ሰብአዊ (ሥጋዊ) ባሕርይ:- ደካማ፥ ተራቢ፥ ተጠሚ፥ ሞት የሚስማማው።

ኢየሱስ ክርስቶስ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ነው ስንል መለኮታዊ አካል ከሥጋዊ አካል መለኮታዊ ባሕርይ ከሥጋዊ ባሕርይ ተዋሕደው በተዋሕዶ አንድ መሆናቸውን መግለጻችን ነው።

ተዋሕዶ እንዴት?

ወንጌላዊው ዮሐንስ በመጀመሪያ ቃል ነበር ብሎ በከዊን ስሙ ጠርቶታል። ቃል በሚለው የከዊን ስም የጠራበት ምክንያት አለው። በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርታችን ላይ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ማለት የአካል ስም፥ ልብ ቃል እስትንፋስ ማለት የኩዊን ስም መኾኑን ገልጸናል። የአካል ስም ማለት ደግሞ እያንዳንዱ ሰው ከተወለደ በኋላ ሊጠራበት እንደሚወጣለት አብርሃም፥ ይስሐቅ ያዕቆብ እንደ ማለት ያይደለ ሰው እንደማለት ያለ አካል ሲገኝ የሚገኝ ማለት ነው።

ልብ ቃል እስትንፋስ ማለት ግን ተፈልጦ ተከፍሎ በሌለበት ባንዲት ባሕርይ ያለ የከዊን ስም ነው። ይኸውም ቀደም ተብሎ

እንደተገለጸው አንድነት ሳለበት ልዩነት፥ ልዩነት ሳለበት አንድነት ያለበት ነው። ልዩነቱ በከዊን ነው። አንድነቱ ግን በሕልውና መገናዘብ ነው። ይህን ጠንቅቆ ማወቅ የተዋሕዶን ምሥጢር እንድንረዳ ይጠቅማል።

የተነገረው ትንቢት የተቆጠረው ሱባዔ ሲፈጸም አካላዊ ቃል ከድንግል ማርያም ሰው ሆነ። ይኸውም መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ለእመቤታችን ለቅድስት ድንግል ማርያም ባበሠራት ጊዜ፥ «እንደ ቃልህ ይሁንልኝ ይደረግልኝ» ባለች ጊዜ ቃሏን ምክንያት አድርጐ ከአብ ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አንድ የምትኾን በከዊን (ሁኔታ) የምትለይ ባሕርይ ያለችው አካላዊ ቃል ሰብአዊ ባሕርይ ያለው ሰብአዊ አካልን እንበለ ዘርዕ (ያለ ወንድ ዘር) በሕፃናት መጠን ነሥቶ ተዋሕዶ፥ በተዋሕዶ ምንታዌ (ሁለትነት) ጠፋ። የቃል ገንዘብ ለሥጋ የሥጋ ገንዘብ ለቃል ኾነ።

ይህም ተዋሕዶ የአካል ተዋሕዶ ብቻ ሳይኾን የባሕርይም መኾኑን ሲያስረዳ ወንጌላዊው ዮሐንስ አካል ብቻ በሚጠራበት ስም፥ «ወልድ ሥጋ ሆነ» ሳይል አካልን በሕልውና እያገናዘበ ሥላሴን በሕልውና አንድ በሚያሰኝ በባሕርይ ከዊን ስሙ፥ «ቃል ሥጋ ሆነ» ብሎ አረጋግጦልናል።

የቅስብእትንም አካል እንጂ ባሕርይን አልተዋሐደም እንዳይባል፥ «ቃል ሥጋ ሆነ» ካለ በኋላ፥ «በእኛም አደረ» ብሏል። ሥጋ ኾነ ብቻ ብሎ ቢያቆም ኖሮ የእንስሳትም ሥጋ ሥጋ የሚባል በመኾኑ ሰብአዊ ባሕርይ ያለው ሰብአዊ አካልን እንደነሣ (እንደተዋሐደ) ባላስረዳም ነበርና። ሰብአዊ ባሕርይ ያለው ሰብአዊ አካልን እንደተዋሐደ በሚያስረዳ አነጋገር፥ «ቃል ሥጋ ኾነ በእኛም አደረ» ብሎ አረጋገጠ።

በተጨማሪም፥ «ቃል ሥጋ ኾነ» ብሎ ቢያቆም ኖሮ ውላጤን የሚያስተምሩ እነ አውጣኪን መግቢያ ቀዳዳ ባገኙ ነበረ። «በእኛ አደረ» ብቻ ብሎም ቢሆን ኖሮ «ኅድረትን» የሚያስተምሩ እነንስጥሮስ በማድጋ እንደተቀዳ ውኃ በብርሌ እንደ ተቀዳ ጠጅ ቃል በትስብእት (በሰውነት) አድሮ ሔደ ገብቶ ወጣ ብለው ማረጋገጫ

አድርገው ባቀረቡ ነበር። ዳሩ ግን፥ «ቃል ሥጋ ኾነ በእኛም አደረ» በማለት ተዋሕዶን መሠከረ።

በዚህም ቱሳሔ፥ ውላጤ፥ ኅድረት፥ ፍልጠት፥ ቡዐዴ፥ ሚጠት፥ ምንታዌ፥ ሳይኖርበት አካላዊ ቃል ርቀቱን ምልዐቱን ስፋቱን ሳይለቅ በተዐቅቦ ሥጋን ተዋሐደ።

የተዋሕዶ ምሳሌዎች

ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ

ዘጸ.3፥2፤ «የእግዚአብሔርም መልአክ በእሳት ነበልባል በእሾህ ቁጥቋጦ መካከል ታየው፤ እነሆም ቁጥቋጦው በእሳት ሲነድድ ቁጥቋጦውም ሳይቃጠል አየ። ሙሴም፥ ልሂድና ቁጥቋጦው ስለ ምን አልተቃጠለም ይህን ታላቅ ራእይ ልይ አለ።»

ሙሴ ያየውን ታላቅ ራእይ ስንመረምረው ብዙ የሚያስገርም ነገር እናገኝበታለን። በመሠረቱ እሳትና ቅጠል በምንም የማይገናኙ ተቃራኒ የሆኑ ነገሮች በመሆናቸው አንዱ በአንዱ ላይ ተጽእኖ ማድረጉ አይቀሬ ነው። ወይ እሳቱ ቅጠሉን ማቃጠል፥ ወይ ደግሞ ቅጠሉ እሳቱን ማጥፋት አለበት። ሙሴ ያየው ክስተት ግን ከነባራዊው ሁኔታ የተለየ እንግዳ ክስተት ነበር። ቅጠልና እሳት አንድ ሆነው ተዋሕደው እሳቱ ቅጠሉን ሳያቃጥል ቅጠሉ እሳቱን ሳያጠፋ እሳት እሳትነቱን ቅጠል ቅጠልነቱን እንደያዘ፥ ዳሩ ግን በተዋሕዶ አንድ ሆነው ተመለከተ።

ሙሴም ይህን እጹብ ድንቅ የተዋሕዶ ምሥጢር ያይ ዘንድ ወደ ኮሬብ ተራራ ወጣ። ይህ ግሩም ድንቅ ራእይ የሚያመለክተው የመለኮትና የሥጋን ተዋሕዶ ነበር። አካላዊ ቃል ሥጋን በተዋሐደ ጊዜ መለኮት ሥጋን አልመጠጠውም ወይም አላጠፋውም። መለኮትም ተለውጦ ሥጋ ሳይሆን ዳሩ ግን መለኮት መለኮትነቱን ሥጋ ሥጋነቱን ሳይለቅ በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ የመሆን ድንቅ ምሥጢር፤ ዛሬም እኛ እንደ ሙሴ ወደ አማናዊትዋ የኮሬብ ተራራ ወደ ቤተክርስቲያን ልንወጣ ይገባል። ይህን ድንቅ የተዋሕዶ ምሥጢር አይተንና ተረድተን እንድን ዘንድ።

ኢሳ.6፥2፤ «ከሱራፌልም አንዱ እየበረረ ወደ እኔ መጣ፥ በእጁም ከመሠዊያው በጉጠት የወሰደው ፍም ነበረ። አፌንም ዳሰሰበትና፥ እነሆ፥ ይህ ከንፈሮችህን ነክቶአል በደልህም ከአንተ ተወገደ፥ ኃጢአትህም ተሰረየልህ አለኝ።»

ኢሳይያስን ከለምጻምነቱ የፈወሰው፥ ለምጹን፥ በደሉን፥ ኃጢአቱን ያስወገደለት ያ ፍሕም የሥግው ቃል (ሥጋን ተዋሕዶ የተገለጸው) የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ነው። ፍሕም የከሰልና የእሳት ውሕደት ነው። የኢሳይያስ ከንፈር ከለምጹ የነጻበት ያ ፍሕም ልዩ ፍሕም ነው። እሳት የመለኮት ከሰል የሥጋ ምሳሌ ነው። ከሰሉ ተለውጦ እሳት አልሆነም። ዳሩ ግን ከሰሉ ከሰልነቱን እንደያዘ ከእሳቱ ጋር ተዋሕዶ የእሳቱን ባሕርይ ባሕርይው አድርጉአል እንጂ መለኮትም ርቀቱን ምሉዕነቱን ሳይለቅ ከውሱኑ ሥጋ ጋር ተዋሕዶ የሥጋን ገንዘብ ገንዘብ አደረገ። ሥጋም በተዋሕዶ የመለኮትን ገንዘብ ገንዘብ አደረገ።

ያ ፍሕም ባለመታዘዙ ምክንያት ለምጻም የሆነውን ኢሳይያስን ፈውሶ ከኃጢአቱ ከበደሉ እንዳነጻው ሁሉ በተዋሕዶ የተገለጸው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ትዕዛዘ እግዚአብሔርን ጥሶ በኃጢአት በበደል የወደቀውን አዳምን ከወደቀበት አንስቶ ከጉስቁልናው ከርኩሰቱ ቀድሶ ወደ ቀደመ ክብሩ መልሶታል።

የአበው ምሳሌ

የቅዱስ ቄርሎስ የብረትና የእሳት ምሳሌ

የእስክንድሪያ ፓትርያርክ የነበረው ቅ/ቄርሎስ ስለ መለኮትና ሥጋ ተዋሕዶ ለንስጥሮሳውያን መልስ ሲሰጥ የተጠቀመበት ምሳሌ የብረትና የእሳትን ተዋሕዶ ነው።

ብረትና እሳት ከመዋሐዳቸው በፊት

ብረት:- በምንዳስሰው ጊዜ የማቃጠል ባሕርይ አይኖረውም መልኩም ጥቁር ነው (የብረት መልክ) ወርዱና ቁመቱ ይታወቃል።

እሳት:- ረቂቅ ነው። አይጨበጥም አይዳሰስም ይፋጃል (ያቃጥላል) ይህን ያህል ወርድና ቁመት (ብለን ልንለካው) ልንወስነው አንችልም።

ብረቱ ከእሳት ጋራ በተዋሐደ ጊዜ

ብረት ከእሳት ሲገባ (ከእሳት ሲዋሐድ) መጠኑን ቅርጹን ወርዱን ቁመቱን ሳይለቅ የእሳቱን ሀብት ወርሶ የራሱ አድርጐ ሙሉ ሁለንተናው ፍጹም እሳት ይሆናል።

እሳቱም የእሳትነት ባሕርዩን (ጠባዩን) ሳይለቅ በብረቱ መጠን የብረቱን ቅርጽ ይይዛል። ብረቱ ከእሳት ጋር ከተዋሐደ በኋላ ብረት ወይም እሳት አይባልም። «የጋለ ብረት» (Ignited Iron) የሚል ስም ይይዛል። በዚህ ጊዜ አንጥረኛ በመዶሻ ይህን የጋለ ብረት ሲያለዝበው በመጋዝ ሲተረትረው በብረትና በእሳት መካከል ምንም ልዩነት አይታይም። እሳቱ የብረቱን ሁለንተና ተዋሕዷል። ብረቱም የእሳቱን ባሕርይ ባሕርይው አድርጓል። ብረቱን ወደ እሳት ከመጨመራችን በፊት በምንዳስሰው ጊዜ አያቃጥልም ነበር። አሁን ግን ማቃጠሉ እሳቱን መዋሐዱን ያስገነዝበናል። እንዲሁም ደግሞ እሳቱን ከብረቱ ጋር ከመዋሐዱ በፊት ልንጨብጠው አንችልም። ረቂቅ ነው የማይጨበጥ አካል ነውና። ዳሩ ግን የሚጨበጠውን አካል ብረትን በመዋሐዱ የብረቱን አካል አካል በማድረጉ ተጨብጧል፤ ተዳሷል።

እንደዚሁ ሁሉ የማይዳሰሰው መለኮት የሚዳሰሰውን ግዙፉን ሥጋ ተዋሕዶ የሥጋን ገንዘብ ገንዘብ በማድረጉ ተጨበጠ፤ ተዳሰሰ። ሥጋም መለኮትን በመዋሐዱ የመለኮትን ገንዘብ (ባሕርይ) ባሕርይው አደረገ። በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ማለት እንደዚህ ነው።

የሥጋና የነፍስ ተዋሕዶ

ሰው የሥጋና የነፍስ ውሕደት ነው።

ነፍስ:- በአካልዋ ረቂቅ ናት። ከነፋስ ይልቅ የረቀቀች መሆንዋ ይነገራል። ይህች ነፍስ በባሕርይዋ ዘላለማዊት ናት። አትፈርስም፤ አትሞትም፤ አትበሰብስም። እግዚአብሔር ሲፈጥራት እንዳትሞት እንዳትፈርስ አድርጐ ነው።

ሥጋ:- የሚታየውን፥ የሚዳሰሰውን፥ ፈራሽና በሰባሽ የሆነውን እስከ ጊዜ መጽአት በመቃብር የሚቆየውን አካላችንን ማለት ነው።

እንግዲህ ሰው ከእነዚህ ከሁለቱ ተዋሕዶ የተፈጠረ ፍጡር ነው። ዳሩ ግን አንድ ሰው እነዚህ ሁለቱ ነገሮች በሕይወቱ ቢኖሩበትም ሁለት ሰው አይባልም። አንድ ሰው እንጂ በሕይወተ ሥጋው እያለ በሁለቱ መካከል ልዩነት አይኖርም። ይኼ የሥጋ ይኼ የነፍስ ሥራ ተብሎ የሚለይና የሚከፈል ሥራ ሊሠራ አይችልም። የሚሠራው ሁሉ በአንድ ሰው ነው።

መለኮት በነፍስ ሲመሰል ሥጋ ያው ሥጋ ነው። ስለዚህ የመለኮትና የሥጋ ተዋሕዶ እንደ ሰው ነፍስና ሥጋ ተዋሕዶ ማለት ነው። አንድ ሰው ሲበላ ሲተኛ ሥጋዬ በላ ተኛ አይልም። እኔ ተኛሁ በላሁ እንጂ። ምክንያቱም ነፍስ የተለየው ሥጋ ሊበላ ሊጠጣ አይችልምና። ስለዚህ የበላው ሰውየው ነው። እንደዚሁም ሁሉ ሥጋ በላ መለኮት አልበላም ተብሎ ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አይነገርም። «ሥግው ቃል» በላ ይባላል እንጂ።

ሥጋ በተዋሕዶተ መለኮት የባሕርይ አምላክ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይመሰክራል።

ዳን.7፥13፤ «በሌሊት ራእይ አየሁ፤ እነሆም፥ የሰው ልጅ የሚመስል ከሰማይ ደመናት ጋር መጣ፤ በዘመናት ወደ ሸመገለውም ደረሰ፤ ወደ ፊቱም አቀረቡት። ወገኖችና አሕዛብ በልዩ ልዩ ቋንቋም የሚናገሩ ሁሉ ይገዙለት ዘንድ ግዛትና ክብር መንግሥትም ተሰጠው፤ ግዛቱም የማያልፍ የዘለዓለም ግዛት ነው፥ መንግሥቱም የማይጠፋ ነው።» ሥልጣን ያለው መለኮታዊ ሥልጣን ነው። ግዛቱም የማያልፍ የዘላለም ግዛት መሆኑ ተነግሯል። ይህ የተነገረው ለመለኮት ብቻ ነው እንዳንል የሰው ልጅ ብሎ ገልጾልናል። ጌታ ራሱን የሰው ልጅ ብሎ ይጠራ እንደነበር በወንጌል ተጽፏል። ማቴ.16፥13። ማቴ.24፥30።

እንግዲህ ትስብእት (ሰውነት) በተዋሕዶ አምላክ አልሆነም ከተባለ ሕዝብና ነገድ ያመልኩታል ተብሎ ባልተጻፈ ነበር። ግዛትና ክብር መንግሥትም ተሰጠው ሲል ለሥጋ መሆኑን እንገነዘባለን።

መለኮትስ ሰጭ ነው እንጂ የሚሰጠው አይሻም። በተመሳሳይ ሁኔታ ጌታ ለሐዋርያቱ፥ «ሥልጣን ሁሉ በሰማይና በምድር ተሰጠኝ» ማቴ.28፥18 ሲል ይህንን ሲያመለክት ነው። የሰማይና የምድር ሥልጣን ለመለኮት ሳይሆን ለሥጋ እንደተሰጠ የታወቀ ነው። እንግዲህ የሰማይና የምድር ሥልጣን ለሥጋ ከተሰጠው በእውነት አምላክ ነው። ከመለኮቱም ጋር ትክክል ነው።

መዝ.2፥7፤ «እግዚአብሔር አለኝ፥ አንተ ልጄ ነህ፥ ዛሬ ወለድሁህ» እግዚአብሔር አብ አስቀድሞ አንድያ ልጁ ከድንግል ማርያም በሥጋ እንደሚወለድ ስለሚያውቅ አንድያ ልጁ የሚዋሐደውን ሥጋ በአካል በባሕርይ በፈቃድ አንድ እንደሆነ ሲያስረዳ ዛሬ ወለድኩህ አለ። በዮርዳኖስ ጌታ ኢየሱስ በዮሐንስ እጅ በሚጠመቅበት ጊዜ መለኮቱ ልጄ ነው ሥጋው ግን አይደለም አላለም። መለኮቱን ከሥጋው ጋር አዋሕዶ፥ «የምወደው ልጄ ይህ ነው» አለ እንጂ። ማቴ.3፥17።

ኢሳ.9፥6፤ «ሕፃን ተወልዶልናልና፥ ወንድ ልጅም ተሰጥቶናልና፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል፤ ስሙም ድንቅ መካር፥ ኃያል አምላክ፥ የዘላለም አባት፥ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል»

ሕፃኑን ጌታ የዘለዓለም አባት ብርቱ አምላክ የሰላም አለቃ ማለቱን ልብ ልንል ይገባል። ሥጋ በተዋሕዶ ከቃል ጋር አንድ ሆኗልና፥ ለመለኮት የሚነገረው ለሥጋ፥ ለሥጋ የሚነገረው ለመለኮት ሊነገር ቻለ። መለኮትና ትስብእት በባሕርይ ተዋሕዶ አንድ ከሆኑ በኋላ እንኳን በግብር በሐሳብ መለየት አይገባም።[5]

መዝ.46(47)፥5፤ «እግዚአብሔር በመለከት ድምፅ አረገ...»

ሐዋርያት እያዩት ያረገው ከድንግል ማርያም የተወለደውን ጌታ ኢየሱስን ነው። መለኮትን ብቻ ማየት እንደማይቻል ሐዋርያው ተናግሯል። ዮሐ.1፥18። ዳሩ ግን መለኮት ሥጋን ተዋሕዶ ታየ። እንግዲህ መለኮትን የተዋሐደ ሥጋ ወደ ሰማይ ሲያርግ ሐዋርያት አይተዋል። ዳዊትም የሥጋን የባሕርይ አምላክነት ሲገልጥ እግዚአብሔር አረገ አለ።

[5] ምሥጢረ ሥላሴ

ዮሐ.9፥35፤ «...አንተ በእግዚአብሔር ልጅ ታምናለህን? አለው። እርሱም መልሶ፥ ጌታ ሆይ፥ በእርሱ አምን ዘንድ ማን ነው? አለ። ኢየሱስም፥ አይተኸዋልም ከአንተ ጋርም የሚናገረው እርሱ ነው አለው።»

እስቲ ይህን የጌታና የፈወሰውን ሰው ምልልስ በአንክሮ እናጢነው። ጌታ፥ «በእግዚአብሔር ልጅ ታምናለህን?» ነው ያለው። ቃል የእግዚአብሔር ልጅ፥ ሥጋ የማርያም ልጅ ብለው ንስጥሮስና መሰሎቹ እንደሚናገሩት አለመሆኑን ጌታ ሊያስረዳን ነው። ሰውየውም መልሶ፥ «በእርሱ አምን ዘንድ ማን ነው?» የሚል ጥያቄ ጠየቀ። መልሱ፥ «አይተኸዋልም ከአንተ ጋርም የሚናገረው እርሱ ነው» የሚል ነበር። ይህ ነው መጽሐፍ ቅዱስ የሚመሰክረው እምነት። አካላዊ ቃል ረቂቅ ነው። ሥጋዊ ዓይን ሊያየው አይችልም። ሥጋን ተዋሕዶ ግን ታየ። እንግዲህ በተዋሕዶ የተገለጸው እርሱ ወልደ አብ ወልደ ማርያም ነው።

ራእ.1፥17፤ «...አትፍራ፤ ፊተኛውና መጨረሻው ሕያውም እኔ ነኝ፥ ሞቼም ነበርሁ እነሆም፥ ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ ሕያው ነኝ፥ የሞትና የሲኦልም መክፈቻ አለኝ።

ኢየሱስ ክርስቶስን ሁለት አድርገው የሚያምኑ ይህን እንዴት ይመለከቱታል። ፊተኛውና መጨረሻው ማን ነው? ቃል ነው ካሉ። ሞቼም ነበርሁ ያለው ቃል ነው ማለት ነው። መለኮት በባሕርይው ሟች አለመሆኑን መጻሕፍት ይመሰክራሉ። እኛ ግን ፊተኛውና መጨረሻው እኔ ነኝ ያለው ሥግው ቃል እንደሆነ እንመሰክራለን። እኛን ለማዳን ሲል በሥጋ ሞቷል። ዘላለማዊው እርሱ ሞተ፤ ሞትንም ድል አድርጐ ተነሣ።

ዮሐ.6፥51፤ «ከሰማይ የወረደ ሕያው እንጀራ እኔ ነኝ» ከሰማይ የወረደ እንጀራ ያለው ከእመቤታችን የነሣውን ሥጋ አይደለምን? ወይስ ከሰማይ ሥጋውን ይዞት ወረደ ሊባል ነው? ከሰማይ የወረደው ቃል ብቻውን ነው። ግን ከሥጋ ጋር በተዋሕዶ አንድ ባሕርይ በመሆን ይህን ሊናገር ቻለ።[6]

---

[6] ምሥጢረ ሥላሴ

በክርስቶስ ሁለት ባሕርያት አሉ። የሥጋ ባሕርይ ለመለኮቱ ባሕርይ ይገዛል። ሥጋ የሥጋን ሥራ ይሠራል መለኮትም የመለኮትነትን ሥራ ይሠራል የሚለው እምነት የሁለት ባሕርይ ባዮች እምነት ነው። በእነርሱ እምነት ሰብአ ሰገል እጅ መንሻ ይዘው የሰገዱለት፤ ውኃውን ወይን ጠጅ ያደረገ፤ የሞቱትን ያስነሣ፤ ባሕርን የገሠጸ፤ ነፋሳትን ያዘዘ፤ በትንሽ እንጀራና ዓሣ ብዙ ሰዎችን ያጠገበ፤ በሽተኞችን ያዳነ፤ ፀሐይን ያጨለመ፤ ምድርን ያንዋወጣት። ይህን ሁሉ የብቻው የመለኮት ሥራ ነው ይላሉ። ሥጋን ከዚህ ሁሉ ውጭ ያደርጉታል።

በጨርቅ የተጠቀለለ፣ ወደ ምድረ ግብጽ የሸሸ፣ ከሣምራዊቷ ውኃ የለመነ፣ የደከመ፣ ለረኀቡ የበለስን ፍሬ የፈለገ፣ ላቡ እንደ ደም የተንጠፈጠፈ፣ የሞት ጽዋ ያልፍለት ዘንድ በፍርሃት የለመነ፤ የሰገደ፣ የጸለየ፤ ተይዞ የታሰረ፣ የተገረፈ፣ የተመታ፤ የተሰቀለ፤ የተቸነከረ፣ የሾህ አክሊል የተቀዳጀ፣ ጐኑን የተወጋ፤ የታመመ፤ የሞተ፤ የተቀበረ ይህ ሁሉ ለብቻው የሥጋ ነው ይላሉ፤ መለኮትን ከዚህ ሁሉ ውጭ ያደርጉታል።

ከዚህ እምነታቸው የተነሣ መለኮት ከትስብእት ያንሳል ይላሉ። ለዚህም ማስረጃ ይሆነናል ብለው የሚያቀርቡት ጥቅስ ራሱ ጌታ በመለኮቱ ከአብ ጋር ትክክል መሆኑን ሲናገር፥ «እኔና አብ አንድ ነን» አለ። ዮሐ.10፥30። ዳሩ ግን በሰውነቱ እንዲያንስ ግን «አብ ይበልጠኛል» አለ። በሥጋም ለአብ ሰገደ ይላሉ። ዮሐ.14፥28።

መንፈስ ቅዱስ ለአባቶቻችን ያመለከተውን የዚህን መልስ እንደሚከተለው እናቀርባለን።

ክርስቶስ በመለኮትና በሰውነት በኩል በተዋሕዶ መንገድ ሁሉ አንድ ነው። ተአምራትን ያደረገው መለኮት ነው ድካም የተሰማው ሥጋ ነው አንልም። «አብ ይበልጠኛል» ማለቱም ወልድ በተለየ አካሉ ሥጋን ተዋሕዶ በትሕትና ራሱን ዝቅ አድርጐ ስለ ሰዎች ልጆች ሲል በሥጋ ታመመ መከራን ተቀበለ ብሎ አብ በተለየ አካሉ እንዳልታመመና መከራን እንዳልተቀበለ እንዳልሞተ ለማስረዳት ነው።

መለኮት ከሥጋ የተለየና የወጣ እንዳይሆን ሥጋ ብቻውን ታመመ አንልም። እንደ ጴጥሮስ አነጋገር ሞተ በሥጋ ወሐይወ በመንፈስ

በሥጋ ሞተ በመንፈስ ግን ሕያው ሆነ እንላለን እንጂ። 1ጴጥ.3፥18።

ከታመመው በቀር ሕያው የሆነው ማነው? በሥላሴ ላይ አራተኛ አካል እንዳንጨምር አንዱ የሚታመም ሁለተኛው ግን የማይታመም ነው አንልም።

ስለዚህ ክርስቶስ በትህትናው አብ ይበልጠኛል አለ እንጂ በሥጋው ያንሳል በመለኮቱ እኩል ነው ለማለት አይደለም። አንድ ልጁ ሥጋን ተዋሕዶ ታመመ፥ ሞተ እንጂ። አብ ስላልታመመና ስላልሞተ አብ ይበልጠዋል ለማለት አናፍርም ሥጋ ከመለኮት ለብቻው ወዲያና ወዲህ ተለይቶ ሥጋን ብቻውን የፈረደበት አይደለም። ነገር ግን ሥጋ ከነፍስ ጋር እሳት ከብረት ጋር ዓይን ከብርሃን ጋር እንደሚዋሐድ መለኮት ከሥጋ ጋር ተዋሕዶ ነው እንጂ። ስለዚህ ደፍረን እግዚአብሔርን በሥጋ ሞተ እንላለን። አይሁድንም አምላክን የሰቀሉ እንላቸዋለን እንጂ ሥጋን የሰቀሉ አንላቸውም። ማርያምንም አምላክን የወለደች እንላታለን እንጂ ሥጋን ብቻ የወለደች አንላትም። የተሰቀለው ከእሷ የተወለደው ነውና የተሰቀለው እሱም ታሟልና የታመመው እሱም ሞቷልና የሞተው እሱም ተነሥቷልና እሱ ዳግመኛ ይመጣልና ከእሱ ጋርም ሌላ የለም። የታመመው እሱ ነው የተነሣውም እሱ ነው። አብ ይበልጠኛል የማለት ትርጓሜው አባቴ አይታመምም፤ አይሞትም፤ እኔ ግን እታመማለሁ እሞታለሁ ማለት ነው። ክርስቶስ በትሕትና ከአብ ብቻ ያነሰ አልነበረም። ከመላእክትም ጭምር እንጂ! መጽሐፍ «ከመላእክት ጥቂት ዝቅ አደረግኸው» እንዳለ ይህን ይዘን የመላእክትን ጌታ ከመላእክት ያንሳል ልንል እንደፍራለን? ዳሩ ግን የአነጋገሩ ትርጓሜ ሌላ ነው። ይኸውም ክርስቶስ ስለመታመሙና ስለሞቱ ነው። መላእክት አይታመሙም፥ አይሞቱምና። ጌታ ግን ሰውን ከማፍቀሩ የተነሣ ስለ ሰው ልጆች ፍቅር ሲል በትህትና በገዛ ፈቃዱ ከፈጠራቸው ከመላእክቱ አንሶ መጣ። (ዕብ.2፥9)

ከመላእክት ጥቂት አሳንስከው ስለተባለ ክርስቶስ ከመላእክት እንዳላነሰ እንዲሁም አብ ይበልጣል ስላለ በመለኮቱም ሆነ በሥጋው ከአብ አያንስም። ክርስቶስስ በትህትናው ከሐዋርያትም አንሷል። እግራቸውን እንደ አገልጋይ አጥቧልና። አጣቢ ከታጣቢው ያንሳል።

በትሕትና አንጻር ካልተመለከትነው ግን ተማሪዎች ከጌታቸው ይበልጣሉን? (ዮሐ.13፥5።) ዳግመኛም ጌታ በትሕትና ራሱን ዝቅ አድርጐ በዮሐንስ እጅ ተጠምቋል። አሁንም በሰው ሰውኛው አመለካከት አጥማቂ ከተጠማቂው ይበልጣል። ዳሩ ግን አጥማቂው ዮሐንስ ለአጠመቀው ክርስቶስ የመሰከረውን ማስተዋል ይገባል። «ከእኔ በኋላ የሚመጣው ከእኔ ይልቅ ይበረታል።» ማቴ.3፥11።

እንግዲህ ጌታም፥ «ከእኔ አብ ይበልጣል» ማለቱ በትህትና ስለሚቀበለው መከራ መሆኑን ልንረዳ ይገባል። አይደለም በሥጋው ማንሱን የሚገልጥ ነው የሚሉ ከሆነ ግን ክርስቶስን ሁለት ከፍለው አንዱ የተሰቀለ ሌላው ያልተሰቀለ አንዱ የታመመው አንዱ ያልታመመው ወደ ማለት ያመራል። እንዲህ ብለው የሚያምኑ ከሆነ ደግሞ እንጨት ላይ የተሰቀለ ሥጋ ነው። መለኮት ሊሰቀል አይችልም ካሉ እኛም ፀሐይን ያጨለመ ማነው? የማንን ራቁት ለመሸፈን ነው ብርሃንዋን የሠወረችው? ጨረቃስ ደም የሆነ? ፈጣሪያቸውን ደም ተበክሎ ባዩት ጊዜ አይደለምን? ከዋክብትስ ከመንገዳቸው የወደቁ ለማነው? እንላቸዋለን።

ሥጋ ብቻውን ተሰቅሎ ቢሆንስ ፍጡራን ባልደነገጡም ነበር። እንደ ሁለቱ ወንበዴዎች በቆጠሩት ነበር። መላእክትም በመስቀሉ ሥር እንደ ቅጠል ባልረገፉም ነበር። እኛ ግን እንዲህ አናምንም። የሁሉ ፈጣሪ መለኮት የፈጠረውን ሥጋ ተዋሕዶ ለቅጽበተ ዓይን ሳይለይ ዓርብ ቀን በመስቀል ላይ ተሰቀለ እንላለን እንጂ።

አዳም የስህተትን ፍሬ በበላ ጊዜ እንደተራቆተ ጸጋውን እንደተገፈፈ ክርስቶስም ለእርሱ ሊክስ ነውና አመጣጡ ከመለኮቱ ሳይሆን ከልብስ ተራቆተ። በእርሱ መራቆት አዳም የተራቆተውን ጸጋ ተጎናጸፈ።

ስለዚህ ወታደሮች የፈጣሪያቸውን ልብስ በገፈፉት ጊዜ ፀሐይም የሚያበራ ብሩሕ ልብስዋን ገፈፈች። መለኮት በሥጋ እንደተሰቀለ ሥጋም በመለኮት ፀሐይን እንዳጨለመ እናምናለን! እንታመናለን። መለኮት በሥጋ እንደሞተ ሥጋም በመለኮት እንደተነሣ እናምናለን። መለኮት በሥጋ እንደተያዘ ሥጋ በመለኮት በተዘጋ ደጅ እንደገባ እናምናለን።

መለኮት በሥጋ እንደተያዘ መከራን እንደተቀበለ ከእጠገቡ ያልተለየ ዮሐንስ ሲመሰክር፣ «እጆቻችን የዳሰሱት በዓይኖቻችን ያየነው በጆሮቻችን የሰማነው ይህ የመጀመሪያው ነው» ብሎ ተናግሯል። (1ዮሐ.1፥1።) የመጀመሪያ የተባለው ከመለኮቱ በቀር ማነው? የመጀመሪያውን በዓይኑ እንዳየ በእጅ እንደዳሰሰው ተናግሯል። ዮሐንስ አፈወርቅ መለኮት በባሕርዩ ሞትን የሚሽር ሲሆን በሥጋ እንደሞተ ሲያስረዳ እንዲህ አለ፣ «አዳምን የፈጠሩ እጆቹ በመስቀል ችንካር ተቸነከሩ። በገነት የተመላለሱ እግሮች በመስቀል ችንካር ተቸነከሩ። በአዳም ፊት የሕይወት ትንፋሽን እፍ ያለ አፍ መራር ሐሞት ጠጣ። በመጨረሻውም የማይሞተው ሞተ» አለ። የማይሞተው ማነው? ሥጋን ከተዋሐደ ከመለኮት በቀር።

ብርሃነ ዓለም ጳውሎስም መለኮት በሥጋ እንደተሰቀለ ሲናገር፣ «አውቀውስ ቢሆን የምስጋናን ጌታ (የክብርን ባለቤት) ባልሰቀሉትም ነበር» ብሏል። 1ቆሮ.2፥8። የምስጋና ጌታ ማነው? (የክብር ባለቤትስ ማነው?) አዳምን ከፈጠረው በቀር።

ዳግመኛም እግዚአብሔር፣ «ከስም ሁሉ የሚበልጥ ስምን ሰጠው። ለኢየሱስ ስም ጉልበት ሁሉ እንዲንበረከክ አንደበት ሁሉ እንዲያመሰግን» ይላል ፊል.2፥9። ለኢየሱስ ጉልበት ሁሉ ከሰገደ አንደበት ሁሉ ካመሰገነ ሥጋ የባሕርይ አምላክ መሆኑን እንርዳለን። ኢትዮጵያዊው ሊቅ ቅዱስ ጊዮርጊስ ሐዲስ መጽሐፈ ምሥጢር በሚባለው መልሱ እንደተናገረ:-

«የሮም ሰዎች ሆይ እግዚአብሔር ፍጡር ሥጋን ከፈጣሪ መለኮት ጋር አስተካክለው፡ ሲሏችሁ በመደሰት ፋንታ ታዝናላችሁን? በመደሰት ፋንታ ትተክዛላችሁን? በእውነትስ ሥጋችሁ ከፍጡራን ሁሉ በላይ ስለነገሠ ልትደሰቱ ይገባችሁ ነበር። ከመላእክት አልተዋሐደም። የአብርሃምን ዘር ከፍ ከፍ አደረገ እንጂ ዕብ.1፥16።

እግዚአብሔር ሰውነቱን ከመለኮቱ ጋር በክብር አንድ ባያደርገው ኖሮ መለኮቱን ከተዋረደው ሰውነት ባላዋሐደውም ነበር። እምነታችን እንዲህ ነው። ሰውነት ፈጽሞ የመለኮትን ክብር ወረሰ። መለኮትም ፈጽሞ የሰውነትን ውርደት ወረሰ። ተዋሕደውም አንድ ሆኑ። ሰውነት ከመለኮት ጋር እንደተካከለ ክርስቶስ በወንጌሉ አብስ በማንም

አይፈርድም። ፍርዱን ሁሉ ለልጁ ሰጠው እንጂ» ብሏል ዮሐ.5፥22። የፍጥረትን ሁሉ ፍርድ የተቀበለ ልጁ ማነው? ከሥጋው በቀር መለኮትም አይደለም። መለኮትስ ፍርድን አይቀበልም። ሥልጣንም ከመለኮት አይወስድም። ከመለኮቱ ጋር የሥጋውን ትክክልነት ያስረዳ ዘንድ ነው እንጂ፤ መለኮትን ማንም አይሾመውም። አብ በማንም አይፈርድም። ፍርዱን ሁሉ ለልጁ ሰጠው አለ። ሥጋ የአብ ፍርድን ሁሉ ከተቀበለ እነሆ ከአብ ጋር ተካከለ። አብ ግን አይፈርድም ስለተባለ አብ ከሥልጣኑ ተሻረን? አይደለም።

ይህን ምሥጢር በአንክሮ እናጢን። አብ ይበልጠኛል የሚልበት ጊዜ አለ። አብ አይፈርድም የሚልበትም ጊዜ አለ። የማይፈርደው ከሚፈርደው እንደምን ይበልጣል?

የቅዱሳት መጻሕፍትን ቃል በመንፈስ ቅዱስ እንመርምር፤ ያስተምሩናል። አብ ይበልጠኛል ስላለ ሥጋን ዝቅ እናድርገው? አብ በማንም አይፈርድም ስላለም አብን ከሥልጣኑ እንሻረው? ሥጋ ከመለኮት ጋር የተካከለ መሆኑን ባለቤቱ ሲገልጥ፣ «አባት ሆይ ዓለም ሳይፈጠር በነበረው ምስጋናህ አመስግነኝ» አለ። ዮሐ.17፥5። አብም የልጁን ቃል ተቀበለ አከበርኩህ ዳግመኛም አከብርሃለሁ አለ።

እስቲ ይህን ቃል በእርጋታ እንመርምረው። መለኮት መለኮትን ያከብረዋልን? እንዲህ ከሆነ ከአከባሪ ተከባሪ ይበልጣል። አይደለም አብ ይበልጣል እንዳንል አብ ልጁን ሲያከብረው እነሆ እናገኛለን። ያከበረው መለኮትን ብቻ አይደለም። ከሥጋው ጋር ነው እንጂ።

ወልድ ይበልጣል እንዳንልም እነሆ ወልድን ለአባቱ ሲሰግድ እናገኘዋለን። በሥጋ ብቻ የሰገደ አይደለም። በመለኮት ትክክል ሲሆን ከመለኮቱ ጋር ለአብ ሰገደ እንጂ እነሱም ትክክል ናቸው። አንዱ ከሁለተኛው አይበልጥም። ሁለት አምላኮች አንዱ የሚበልጥ አንዱ የሚያንስ እንዳንል። ክርስቶስ በሥጋውና በመለኮቱ ለአብ ሰገደ። አብም ሰውነቱን ከመለኮቱ ሳይለይ ልጁን አከበረ። (አመሰገነ) ቅድመ ዓለም ባለው ክብር።[7]

---

[7] መዝገበ ሃይማኖት።

የክብር ባለቤት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ «አብን እንደሚያከብሩት ወልድንም ያከብሩት ዘንድ ወልድን የማያከብር የላከውንም አያከብረውም» ብሏል። ዮሐ.5፥22። ወልድን ከሥጋው ለይተን ልናከብረው አይገባም። ከሥጋው ጋር እንጂ።

ሐዋርያው ፊልጶስ ጌታን አብን አሳየንና ይበቃናል ባለው ጊዜ አጠያየቁ መለኮትን አሳየን ማለቱ መሆኑ የታወቀ ነው። የክብር ባለቤት የድንግል ማርያም ልጅ ጌታ ኢየሱስ፥ «ይህን ያህል ዘመን ካንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን እኔን ያየ አብን አየ» ብሎ መልሶለታል። ዮሐ.14፥8–10።

ለሙሴ ያልታየውን የመለኮት ፊት ፊልጶስና ሐዋርያት እንዴት አዩት? «የኔን ፊት አይቶ የሚድን የለም» ብሎ የነበረው ዛሬ እንዴት ታየ? ዘጸ.33፥19።

እንግዲህ ፊልጶስም ሆነ ሌሎቹም ሐዋርያት ከመለኮት ፊት ጋር የተዋሐደ የሰውነቱን ፊት ባዩ ጊዜ የአብን ፊት እንዳዩ በዚህ ያስረዳል። አባትና ልጁ በመልክ አንድ ናቸውና አብን በመልክ ይመስለዋል በባህርይም ይተካከለዋል ብሎ መጽሐፍ እንደ መሰከረ ቈላ.1፥5።

ቅዱሳት መጻሕፍት የሥጋና የመለኮትን ተዋሕዶ ዘርዝረው ያስረዱናል። ጌታም አንድ አካል አንድ ባሕርይ መሆኑንም ይመሰክራሉ። አሁንም እንጠቅሳለን።

የሐ.20፥28፤ «እግዚአብሔር በደሙ የዋጀትን ቤተ ክርስቲያንን እንድትጠብቁ»[8]

መጻሕፍት እግዚአብሔር መንፈሳዊ አካል እንዳለው ይመሰ ክራሉ። ዮሐ.5፥24። መንፈስ ደግሞ ሥጋና ደም የለውም። ደም የሥጋዊ አካል ገንዘብ ነው። ዳሩ ግን ጳውሎስ፥ «እግዚአብሔር በደሙ የዋጃትን» ብሎ እግዚአብሔር ደም እንዳለውና በደሙ ቤተ ክርስቲያንን እንደመሠረተ መግለጹ መለኮትና ሰውነት በማይለ ተዋሕዶ ተዋሕደው አንድ ባሕርይ አንድ አካል በመሆናቸው ነው።

[8] የአማርኛና የግእዙን ሐዲስ ኪዳን ተመልከት።

ኢየሱስ በደሙ የዋጃት ብሎ ቢሆን ኖሮ ምናልባት ሁለት ባሕርይ ባዮች መግቢያ ቀዳዳ ባገኙ ነበር። የሰውነት ስም ነውና ብለው አሁን ግን ለይቶ እግዚአብሔር ብሎ ነው የጠራው። እንግዲህ ምን ይበሉ?

ማር.14፥61፤ «የቡሩክ ልጅ ክርስቶስ አንተ ነህን? አለው። ኢየሱስም፥ እኔ ነኝ፤ የሰው ልጅም በኃይል ቀኝ ሲቀመጥ በሰማይም ደመና ሲመጣ ታያላችሁ አለ።»

እስቲ ይህንን ግሩም ድንቅ የተዋሕዶ ምሥጢር በአንክሮ እናጢነው። ቀያፋ በጉባኤ መሃከል፥ «የቡሩክ ልጅ ክርስቶስ አንተ ነህን?» ብሎ የጠየቀው የተያዘውን ኢየሱስን አይደለምን? መከፈል በሌለበት ጌታ ላይ መከፈልን ፈጥረው ሁለት ባሕርይ ነው ካሉ ኢየሱስ፥ «እኔ ነኝ» ያለው በየትኛው ባሕርይ ይሆን? መለኮቱ የአብ ልጅ ነው ሥጋው የማርያም ልጅ ነው ብለው የሚያምኑ ከሆነ፤ በመለኮት ባሕርይ ነው እንዳይሉ መለኮት ግዙፍ አይደለ ረቂቅ ነው። ማንም ሊይዘውና ሊያስረው አይችልም። ደግሞም ተይዞ ያልተጠየቀው እንዴት እኔ ነኝ ብሎ ይመሰክራል? ተይዞ የተጠየቀው የሥጋ ባሕርይ ብቻ ነው ቢሉ፥ «የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጁ እኔ ነኝ» ብሎ እንዴት በሐሰት ይናገራል? እኛስ እንላለን አምላካችን አንድ ባሕርይ በመሆኑ በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ በመሆኑ ተይዞ የቀረበው ሥግው ቃል (ሥጋን የተዋሐደ ቃል) ነው እንላለን። የተጠየቀም እርሱ መልስ የሰጠም እርሱ ነው። የቀናች የተረዳች ተዋሕዶ ሃይማኖት ይህች ናት። ዲዮስቆሮስ የመሰከረላት መከራም የተቀበለላት።

ማር.15፥37፤ «የመቶ አለቃ እንደዚህ ጮሆ ነፍሱን እንደሰጠ ባየ ጊዜ ይህ ሰው በእውነት የእግዚአብሔር ልጅ ነበር አለ።»

ተገርፎ በመስቀል ላይ እንደብራና የተወጠረው የሥጋ ባሕርይ ነው የሚሉ ከሆነ መቶ አለቃው የእግዚአብሔር መንፈስ አናግሮት፥ «...የእግዚአብሔር ልጅ ነበር።» እንዴት ሊል ቻለ?

አሁንም ዓይነ ልቡናችንን ወደ ተዋሕዶ እናቅና የዚህ ምሥጢር የገለጥልን ዘንድ። በመስቀሉ ላይ የተቸነከረው የድንግል ልጅ መድኅኔዓለም ክርስቶስ የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ ነው።

በተዋህዶ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ሆኑዋልና።

ራእ.2፥8፤ «ሞቶ የነበረው ሕያውም የሆነው ፊተኛውና መጨረሻው እንዲህ ይላል...»

ቅድመ ዓለም የነበረ ድኅረ ዓለም የሚኖር እግዚአብሔር አምላክ ብቻ ነው እንጂ ለሰው አይቻለውም። እግዚአብሔር ደግሞ እንዳይሞት እናውቃለን። የክብር ባለቤት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ሙቼ ነበርኩ እነሆም ሕያው ነኝ አለ። በሰውነት ባሕርይ ሙቼ ነበርኩ አላለም። መለኮት በሥጋው ሞተ እንጂ እንግዲህ በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ካልሆነ በቀር ቅድመ ዓለም የነበረና ሞቶ የተነሣ መሆኑን ባልገለጸ ነበር። ቅድመ ዓለም የነበረው፥ «ሙቼም ነበር» ያለው እርሱ ነው። ዓለምንም አሳልፎ የሚኖር እርሱ ነው።' የሥጋ ባሕርይ የሞተ፥ የመለኮት ባሕርይ ያልሞተ ተብሎ የሚከፈል አይደለም። ሙስና መቃብርን ያጠፋው መለኮት በሥጋው ወደ መቃብር ወረደ እንጂ መለኮት የተለየው ሥጋ አይደለም።

ሮሜ.5፥10፤ «ወሶበ እንዘ ፀሩ ንሕነ ለእግዚአብሔር ተሠሀለነ በሞተ ወልዱ» «ጠላቶቹ ሳለን እግዚአብሔር አብ በልጁ ሞት ታረቀን»

የሞተው የሥጋ ባሕርይ ብለው የእግዚአብሔር ልጅን ከድንግል ማርያም ልጅ የተለየ አድርገው የሚያምኑ እነርሱ ይህንን የሐዋርያውን አባባል እንዴት ይመለከቱታል? በመስቀል ላይ የተሰቀለው ጌታ ኢየሱስ የድንግል ልጅ፥ የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ ነው ብሎ መሰከረ። የማርያም ልጅ ሌላ የአብ ልጅ ሌላ ቢሆን ኖሮ ወይም የተሰቀለው ሥጋዊ ባሕርይ ቢሆን ኖሮ፥ «በልጁ ሞት...» ብሎ ሐዋርያው ባልተናገረ ነበረ። የማይጨበጠው የማይዳሰሰው አካላዊ ቃል ሥጋን ባልተዋሐደ አካል አልተሰቀለም። ሥጋን ተዋሕዶ በመስቀል ላይ ተሰቀለ እንጂ። በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ያዳነን መለኮትነት የሌለው ሟች ፈራሽ ሥጋ አይደለም።

ዮሐ.15፥24፤ «አሁን ግን እኔንም አባቴንም አይተውማል ጠልተውማል» ያለው ማን ነው? ሥጋን የተዋሐደ ቃል አይደለም? ያለበለዚያ መለየት በሌለበት በአንዱ ላይ መለየትን ፈጥረው ይኸ

ሥጋ ይኸ መለኮት የሚሉ ከሆነ አይሁድ ያዩት ማንን ነው? የሚታይ ሥጋ በመሆኑ መልሳቸው «ሥጋን» ይሆናል። ረቂቅ መለኮት አይታይምና። አላዩም! ባለቤቱ ግን እንኳን እኔን አባቴን አይተው ጠሉ አለ። አይሁድ አብን መች አዩና ነው አይተው ጠሉ ያለው? በመለኮት አንድ የሆነውን ልጁን ማየታቸውን ሲያረጋግጥ ነው። የእግዚአብሔር ልጅ ሥጋን ተዋሕዶ ነው የታየው። ስለዚህ ሥጋ ከቃል ጋር በባሕርይ ተዋሕዶ አንድ ስለሆነ እኔን ያየ አብን ፈጽሞ አየ እኔን የጠላ አብን ፈጽሞ ጠላ አለ። እንዲህ ብለን ካላመንን ጌታን ሐሰተኛ ማድረጋችንና ማሳበላችን በመሆኑ ይፈረድብናል። አይሁድ ያዩት ሥጋን ነው እንጂ ቀዳማዊ ቃልን አይደለም በተዋሕዶ መስመር ካልሄድን። ስለዚህ ባላዩት አይተዋል ተብለው መኮነን የለባቸውም። ጌታም ሳያዩት አይተው ጠሉኝ እንዴት አለ? በተዋሕዶ አንድ ባሕርይ በመሆኑ ይህን ተናገረ።

ዮሐ.3፥14፤ «ሙሴም በምድረ በዳ እባብን እንደሰቀለ እንዲሁ በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ የሰው ልጅ ይሰቀል ዘንድ ይገባዋል።»

በመስቀል ላይ የተሰቀለውን ኢየሱስን የሥጋ ባሕርይ ነው የሚሉት ከሆነ ከእግዚአብሔር አብ ከባሕርይ ልጁ ጋር በባሕርይ በፈቃድ አንድ ካልሆነ እንዴት በርሱ የሚያምን ሁሉ አይጠፋም የዘለዓለም ሕይወት ይኖረዋል ሊል ቻለ? የሰው ደም ከኃጢአት ያነጻልን? የዘላለምንስ ሕይወት ይሰጣል? በፍጹም። ልዑል እግዚአብሔር እንዲህ ብሏል፥ «በሰው የሚታመን ሰው ርጉም ነው» ኤር.17፥15።

ራእ.5፥12፤ «የታረደው በግ ኃይልና ባለጠግነት ጥበብም ብርታትም ክብርም ምስጋናም በረከትም ሊቀበል ይገባዋል።»

የታረደው በግ የተባለው ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ የተወለደው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱም አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው። ቅድመ ዓለም ካለውና ከነበረው ከእግዚአብሔር ቃል ጋር በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው። ቅድመ ዓለም ካለውና ከነበረው ከእግዚአብሔር ቃል ጋር በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ካልሆነ በቅር ይህ ሁሉ ክብርና ልዕልና እንዴት ተሰጠው? ትስብእት በተዋሕዶ ከቃል ጋር አንድ

ባሕርይ ካልሆነ እንዴት ይህ ሁሉ ልዕልና (ለመለኮት የሚቀርብ) ምስጋና ቀረበለት?

ልዮን በክርስቶስ ውስጥ ሁለት ፈቃዳት ሁለት ባሕርያት አሉ። እነዚህም ያልተዋሐዱ ናቸው ባለ ጊዜ መንፈሳዊው አርበኛ ዲዮስቆሮስ ተነሣ። የምድራዊ ንጉሥ ግርማም አላስፈራውም፤ የጉባኤውም ብዛት አላስደነገጠውም። ለፈጣሪው መሰከረ። ያዳነውን ጌታ የክብር ባለቤት መሆኑን መሰከረ። ሁለት ባሕርይ ለሚሉትም ጥያቄን አቀረበላቸው።

በአንድ በክርስቶስ ውስጥ ሁለት መንገድ አለ ማለት ምንድን ነው? እስቲ ንገሩኝ? ኢየሱስ በቃና ዘገሊላ ወደ ሠርግ ቤት በተጠራ ጊዜ እንደ ሰውነቱ ወይስ እንደ አምላክነቱ ነው የተጠራው? አላቸው። እነርሱም አምላክ ወደ ሠርግ ቤት አይሄድም የተጠራው እንደ ሰውነቱ ነው አሉት። እሱም ውኃውን ወደ ወይን ጠጅ የለወጠ እንድ አምላክነቱ ነው? ወይስ እንደሰውነቱ አላቸው። እነርሱም እንደ አምላክነቱ ነው አሉት።

ዲዮስቆሮስም የተጠራውም ወይን ያደረገውም አንድ እርሱ ነው። ሌላም ከእርሱ ጋር እንደሌለ አወቁ። ተጠሪው እሱ ነው፤ ወይን አድራጊውም እሱ ነው። ወደ ሁለት ፈቃድ ወይም ወደ ሁለት መንገድ (ሁለት ባሕርይ) ልትከፍሉት አትችሉም። እንግዲህ ወደ ሠርግ ቤት የተጠራው ውኃውንም ወይን ያደረገ እሱ ነው ካላችሁ መልካም ነው። ነገር ግን ትንሽ ቆይታችሁ የተጠራ ሥጋ ነው ውኃውን ወይን ያደረገ መለኮት ነው እንዳትሉ። እንደዚህ የምትሉ ከሆነ ይህ ቃል ንስጥሮስ የእግዚአብሔር ልጅ ተአምራት ያደርጋል የማርያም ልጅ ሕማምን ይቀበላል ያለውን ቃል ይመስላል አላቸው።

ሥጋ የሥጋን ሥራ ይሠራል መለኮት የመለኮትን ሥራ ይሠራል የምትሉ ከሆነ ግን በቃና ዘገሊላ የተደረገውን ማስረጃ አድርገን እንመርምር። መለኮት የሚገባውን ከሠራ የትስብእትን ካልሠራ ትስብእትም (ሰውነትም) የሚገባውን ከሠራ የመለኮትን ካልሠራ እንደናንተ እምነት ተዋሕዶ ወዴት አለ? እነሆ ለየብቻቸው ሄዱ ወደ ሁለትም ተከፈሉ።

ለየራሳቸውስ ከተለያዩ እነሆ ጠፉ። ጌታችን እርስ በርሱዋ የተለያየች መንግሥት አትጸናም። ማቴ.12፥25። እያለ አስትምሮን ወደ ሁለት ሥራ ልንከፍለው ይገባልን?

ወደቀደመው ነገራችን እንመለስና እስኪ ንገሩን? መለኮት ወደ ሠርግ ቤት መግባት ሳይገባው ወደ ሠርግ ለምን ተጠራ? ሰውስ መጠራቱ የተለመደ ነው። ተገቢ ነው፥ መለኮት አልሄደም አልተጠራም የምትሉ ከሆነ ግን ውኃውን ማን ወይን አደረገ? ሰውነት ብቻውን ወይን ማድረግ አይቻለውም። መለኮት ሰውነት በተጠራ ጊዜ ሄደ የምትሉ ከሆነ እነሆ መለኮት የሰውነትን ሥራ ሲሠራ አገኘነው።

ስለዚህ መለኮት ከሥጋ ጋር በመዋሐዱ ወደ ሠርግ ቤት ሄደ። ውኃውንም ወደ ወይን ለወጠ። ስለዚህ በአንድ ክርስቶስ ያልተዋሐዱ ለየብቻቸው ያሉ ባሕርያት የሉትም።[9]

የሰውነት ባሕርይ ለመለኮት ባሕርይ እንደተገዛ ይናገራል ለሚሉትም ቅዱሳት መጻሕፍት ኹሉ፥ መለኮት ሰውነትን ተዋሕዶ በሥጋ የአምላክነትንም የሰውነትንም ሥራ ኹሉ እንደ ሠራ ይነግሩናል እንጂ ከተዋሕዶ በኋላ ባንድ ክርስቶስ ሁለትነት ኖሮበት ሰውነቱ ተገዛ የሚል ንባብ በፍጹም አናገኝም።

ይህንንም ከቅዱስ ወንጌል የምንረዳው እውነት ነው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር በመርከብ ኾኖ በባሕር ላይ ሲጓዝ ማዕበል ተነሥቶ መርከቡን ሊያሰጥመው ደረሰ። እርሱ ግን በመርከቡ ኋላ ተኝቶ ነበር። ደቀ መዛሙርቱ አቤቱ ተነሥተህ አድነን ልናልቅ ነው ብለው ቀሰቀሱት።

ጌታም ለደቀ መዛሙርቱ፥ «እናንተ እምነት የጐደላችሁ ምን ያስፈራችኋል?» አለና ተነሥቶ ነፋሳቱንና የባሕሩን ማዕበል ጸጥ እንዲሉ ገሠጻቸው። ማዕበሉም ጸጥ አለ። ማቴ.8፥23–27።

---

[9] መዝገበ ሃይማኖት።

መተኛትም መቀስቀስም የሰውነት ሥራ፥ ነፋሳትንና ማዕበላትን
ገሥጾ ጸጥ ማድረግ የአምላክነት ሥራዎች መኾናቸው፥ ሠሪያቸው
ግን አንድ ክርስቶስ መኾኑ የማይካድ ነገር ነው።

ኬልቄደናውያን እንደሚሉት የመለኮትን ሥራ መለኮት
የሰውነትን ሥራ ሰውነት ተከፋፍለው የሚሠሩት ኾኖ ቢኾን
ነፋሳትንና ማዕበላትን መገሠጽ በተለይ የመለኮት ሥራ ስለኾነ
ሰውነትን ባልቀሰቀሱትም ነበር። እንግዲህ የተኛውና የተቀሰቀሰው
ማዕበላትንም ጸጥ ያደረጋቸው ያው አንዱ ክርስቶስ ከኾነ አንድ
እርሱን ሁለት አድርጎ ገዢና ተገዢ ተማላጅና አማላጅ ማለት
እንደምን ይቻላል። አይቻልም።[10]

አንድ አካል አንድ ባሕርይ መኾኑንም ሲያስረዳ ቅዱስ ጴጥሮስ
ባጭር ቁመት በጠባብ ደረት ተወስኖ ገዝፎ የሚያየውን አካል፥
«አንተ የሕያው የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ ክርስቶስ ነህ
ብሏል» በዚህም እምነቱ ብፅዕናን አግኝቶበታል፤ ተመስግኖበታል።
ማቴ.16፥17–20።

በዮሐንስ ወንጌል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በምራቁ ጭቃ
አድርጎ ዕውር ሆኖ የተወለደውን ዓይኑን ቀብቶ እንዳዳነው
ተጽፏል። ዮሐ.9፥6።

ምራቅ የሰውነት ገንዘብ ነው። ለመለኮት ምራቅ አለውን? ወደ
መሬት እንትፍ ብሎ በመራቅ ዓይንን ከፈጠረ ሰውነት መለኮትን
ተዋሕዶ የመለኮትን ባሕርይ ባሕርይ አድርጓል ማለት ነው። በዚህ
ተዋሕዶ መካከል ይኽ ምራቅ ተፉ ይኽ አዳነ ሊባል አይችልም።

ክርስቶስ በፈቃድ ከባሕርይ አባቱ ጋር አንድ ነው። «የላከኝን
ፈቃድ ላደርግ ነው እንጂ የራሴን ፈቃድ ላደርግ አይደለም።»
ለክርስቶስ የአብን ፈቃድ የሚቃወም ሌላ ፈቃድ እንደሌለው በግልጽ
አስረድቶናል። ዮሐ.3፥13።

---

10 መድሎተ አሚን።

የጌታ ሰው መሆን በብሉይ ኪዳን ተጽፏል

የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ልደት እንደ እንግዳ ደራሽ እንደ ውኃ ፈሳሽ በድንገት የሆነ አይደለም። አስቀድሞ ትንቢት አናግሮ ሱባዔ አስቆጥሮ ነው የመጣው። ነቢያት የጌታን ሰው መሆን በትንቢት መስታወትነት ተመልክተው በተለያየ ምሳሌያዊ አገላለጽ ተናግረዋል።

የተነገረው ትንቢት የተመሰለው ምሳሌ አያሌ በመሆኑ ከብዙው በጥቂቱ ከምሉ በከፊሉ ለመጥቀስ እንወዳለን።

ዘፍ.3፥5፣ «በአንተና በሴቲቱ መካከል በዘርህና በዘርዋም መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ። እርሱ (የሴቲቱ ዘር) ራስህን ይቀጠቅጣል፥ አንተም ሰኰናውን ትቀጠቅጣለህ።»

አዳምና ሔዋን በምክረ ከይሲ (እባብ) ተታለው ዕፀ በለስን በበሉ ጊዜ እግዚአብሔር አምላክ ከላይ የተገለጸውን ተናገረ። ሴቲቱ የተባለችው ለጊዜው ሔዋን ስትሆን በፍጻሜው ግን ንግሥተ ሰማይ ወምድር የሆነችውን ቅድስት ድንግል ማርያምን ያመለክታል። የሴቲቱ ዘር የተባለው የድንግል ማርያም ልጅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

የሴቲቱ (የድንግል ማርያም) ልጅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ዘንዶ[11] (እባብ) የተባለውን የዲያብሎስ ራስ በመስቀሉ ላይ ተሰቅሎ ቀጥቅጦታል። የሰው ልጆችንም ከዲያብሎስ ባርነት አርነት አውጥቷል። ገላ.4፥4። ቆላ.2፥14።

ዘፍ.3፥22፣ «እግዚአብሔር አምላክም አለ እነሆ አዳም መልካምንና ክፉን ለማወቅ ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ!»

አዳም ዕፀ በለስን በበላ ጊዜ ትዕዛዘ እግዚአብሔርን በመጣሱ ዘላለማዊ ሞት ተፈረደበት። ከዚህ የዘላለም ሞት የሚያድነው ከእግዚአብሔር በስተቀር ማንም ባለመኖሩ አዳም ከሕገ

---

[11] ራእ.20፥2። ራእ.12፥3–16።

እግዚአብሔር በወጣ ጊዜ ከሦስቱ አካል አንዱ አካል እግዚአብሔር ወልድ የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ፍጹም ሰው እንደሚሆን በሥላሴ ዘንድ የተወሰነ (የታወቀ) በመሆኑ «አዳም ከእኛ እንደ አንዱ ሆኗ» ብሎ አካላዊ ቃል ሥጋን እንደሚዋሐድ ትንቢት ተነገረ። የዘመኑ ፍጻሜ ማለትም በእግዚአብሔር ዘንድ የተቀጠረው ቀነ ቀጠሮ ሲደርስ በተናገረው ቃል መሠረት በተፈጥሮዋ አዳማዊት ከሆነችው ከድንግል ማርያም እግዚአብሔር ቃል ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ፍጹም ሰው ሆነ። «ዳግማዊ አዳም» ተባለ።

ዘፍ.22፥13፤ «አብርሃምም ዓይኑን አነሣ፥ በኋላውም እነሆ አንድ በግ በዱር ውስጥ ቀንዶቹ በዕፀ ሳቤቅ ተይዞ አየ፤ አብርሃምም ሄደ በጉንም ወሰደው፥ በልጁም ፋንታ መሥዋዕት አድርጐ ሠዋው።»

እግዚአብሔር አብርሃምን ሊፈትነው ልጁ የስሐቅን በሞሪያም ምድር በአንድ ተራራ ላይ እንዲሠዋው አዘዘው። አብርሃምም ለፈጣሪው ያለውን ታማኝነት ይገልጽ ዘንድ በስተርጅና የወለደውን ልጁ ይስሐቅን የመሥዋዕቱን እንጨት አሸክሞ ወደ ተባለው ስፍራ ተጓዘ። በተራራውም ላይ እንጨት ረብርቦ ልጁን ይስሐቅን በመሠውያው በእንጨቱ ላይ አጋድሞ ሊሠዋው ሲል እግዚአብሔር የአብርሃምን ጽናት አይቶ በልጁ ምትክ የሚሠዋውን በግ በዱር ውስጥ አሳየው። ይህ በግ በይስሐቅ ምትክ በመሠውያው እንጨት ላይ ተሠዋ። ቀንዱ በዕፀ ሳቤቅ (በሐረግ) ተይዞ በዱር የተገኘው በግ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ነው።

በጉ በይስሐቅ ምትክ እንደተሠዋ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስም (በአዳም ምትክ) ስለ አዳም ተገብቶ (ተወክሎ) መሥዋዕት ሆኖአል። በጉ የተሠዋው በሞሪያም ምድር በተራራ ላይ ነው። ጌታም የተሰቀለው በቀራንዮ ኮረብታ ላይ ነው። ዕፀ ሳቤቅ የድንግል ማርያም ምሳሌ ሲሆን በጉ ቀንዱ በዕፀ ሳቤቅ ተይዞ በዱር እንደ ተገኘ ሁሉ አማናዊው በግ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ለሰው ልጆች ሁሉ ቤዛ ይሆን ዘንድ በከብቶች ግርግም ተገኝቷል። ኋላም በቀራኒዮ ኮረብታ ላይ ተሰቅሏል። ልበ አምላክ ዳዊት፥ «እነሆ በኤፍራታ ሰማነው በዱር

ውስጥም አገኘነው» ብሎ ትንቢት እንደተናገረ። መዝ.131(132)፥6–11።

ኤፍራታ ቤተ ልሔም ነች። ጌታም በነቢያት አድሮ እወርዳለሁ እወለዳለሁ ሲል ሰማነው። የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ አገኘነው ማለቱ ነው። አንድም በኤፍራታ (በቤተ ልሔም) ቱወልዶ በግዕዘ ሕፃናት ሲያለቅስ ሰማነው፥ በኃል ተጥሎ በጨርቅ ተጠቅሎ አገኘነው ሲል ነው።

«ወደ ማደሪያዎቹ እንገባለን» ተዘግታ ወደነበረችው ገነት በጌታ መሥዋዕትነት እንገባለን፤ የመንግሥተ ሰማያት ወራሾችም እነሆናለን ብሏል።

ዘፍ.29፥1–12፤ «ያዕቆብም ተነሥቶ ወደ ምሥራቅ ሰዎች አገር ሄደ። በሜዳውም እነሆ ጉድጓድን አየ፥ በዚያም ሦስት የበጎች መንጎች በላዩ ተመስገው ነበር፤ ...ያዕቆብም የእናቱን ወንድም የላባን ልጅ ራሔልንና የአጎቱን የላባን በጎች ባየ ጊዜ፥ ቀረበ ከጉድጓዱም አፍ ድንጋዩን ገለበጠ፥ የአጐቱን የላባን በጎችንም አጠጣ።»

ብሉይ ኪዳን የሐዲስ ኪዳን ምሳሌ መሆኑ የታወቀ ነው። በዘመነ ብሉይ ይፈጸም የነበረው ለወደፊት ሊፈጸም ላለው ምሳሌ ነው። በዚህ መሠረት ያዕቆብ የጌታ፥ እረኞች የነቢያትና የካህናት፥ በጐች የምእመናን፥ ድንጋዩ የመርገመ ሥጋ የመርገመ ነፍስ፥ውኃው የዘላለም ሕይወት (ጽድቅ) ምሳሌ ነው።

ያዕቆብ በጉድጓዱ አፍ ላይ ተመስገው ለነበሩት በጐች ራሔል እስክትመጣ ድረስ ድንጋዩን አንስቶ እንዳላጠጣ ራሔል በመጣች ጊዜ ግን ለስድሳ ሰው የማይቻለውን ትልቅ ድንጋይ ለብቻው አንስቶ በጐቹ እንዲጠጡ እንዳደረገ ሁሉ፥ ጌታም ለብዙ ዘመን የሕይወትን ውኃ ተጠምተው የመርገመ ሥጋ የመርገመ ነፍስን ድንጋይ የሚያነሣላቸውን ለሚሹት ሰዎች መርገመ ሥጋ መርገመ ነፍስን ያጠፋው መጀመሪያ ድንግል ማርያምን አዘጋጅቶ ነው። በቅድሚያ እርስዋ ተወለደች። ከእርስዋ እርሱ ተወለደ። ራሔል ለነዚያ ውኃ ተጠምተው ለነበሩት በጐች ውኃ መጠጣት ምክንያት እንደሆነች ሁሉ ድንግል ማርያምም ለፍጥረተ ዓለሙ መዳን ምክንያት ሆናለች።

በጉድጓዱ ዙሪያ በጎቻቸውን ይዘው የመጡ ብዙ እረኞች ነበሩ። አቅማቸው ውስን በመሆኑ የሌሎችን እረኞች መምጣት ነበር የሚጠባበቁት። ምክንያቱም ድንጋዩ ትልቅ ከመሆኑ የተነሣ ብዙ ሆነው ነውና የሚያነሡት።

እንዲሁም ሁሉ የቀደሙት የብሉይ ኪዳን ካህናትና ነቢያት ይጠብቁአቸው ከነበሩት ሰዎች መርገመ ሥጋ መርገመ ነፍስን እርቀው የሕይወት ውኃን ሊያጠጡአቸውና ሊያረኩአቸው አልተቻላቸውም። እንኳን ለሌላው ሊያጠጡ ስለራሳቸውም ሲናገሩ፥ «ጽድቃችን እንደ መርገም ጨርቅ ሆነ ነው» ያሉት። ኢሳ. 64፥6።

ዳሩ ግን የተወሰነው ጊዜ ሲደርስ የድንግል ማርያም ልጅ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ በፈጸመው የመሥዋዕትነት ተልእኮ የመርገመ ሥጋና የመርገመ ነፍስ ምሳሌ የሆነውን ድንጋይ ከሕይወታችን ፈንቅሎ ጣለው። ዘላለማዊ ማየ ሕይወትንም አጠጣን። ነፍሳችን በጽድቅ ውኃ ረካች! ለእርሱ ከዘላለም እስከ ዘላለም ክብር ምስጋና ይግባውና።

ዘጸ. 12፥1–51። እግዚአብሔር አምላክ ወገኖቹ እስራኤልን ከግብፅ የባርነት ሕይወት ነፃ ሊያወጣቸው በወደደ ጊዜ ሙሴንና አሮንን ወደ ፈርዖን ዘንድ ይልካቸው ነበር። ሙሴና አሮንም በፈርኦን ፊት ብዙ ተአምራትን በማድረግ እግዚአብሔር አምላካችን ሕዝቤን ልቀቅ ይልሃል ይሉት ነበር። የፈርዖን ልብ ግን እንደ አድማስ አለት ደንድኖ ነበርና፥ «እግዚአብሔር የሚባል አምላክ አላውቅም እስራኤልንም አልለቅም» ብሎ በትዕቢቱ ጸና። እግዚአብሔርም በግብፃውያን ላይ በኵረ ሞትን እንደሚያመጣ ለነሙሴ ተናገረ። ይኸውም የመጀመሪያ ልጆችን በሞት መቀሰፍ ነው። ሙሴም በኵረ ሞት እስራኤልን እንዳያገኛቸው ሊያደርጉት የሚገባቸውን ከአምላኩ ከእግዚአብሔር ጠየቀ።

እግዚአብሔር አምላክም ነውር የሌለበት ማለትም ጠጉሩ ያላረረ፥ ቀንዱ ያልከረከረ፥ ጥፍሩ ያልዘረዘረ ንጹሕ የአንድ ዓመት ጠቦት እንዲያዘጋጁ ለእስራኤል ሁሉ ተናገረ አለው። እያንዳንዱ ቤተሰብ አንድ ጠቦት እንዲያዘጋጅ ታዘዘ።

በአሥረኛው ቀን በጉን ይገዛሉ። እስከ አሥራ አራተኛው ቀን ያስሩትና ባሥራ አራተኛው ቀን እንዲሠውት ይታዘዛሉ። የበጉን ደም ደግሞ መቃንና ጉበኑ ላይ እንዲረጩ እንዲሁም የበጉን ሥጋ ጥሬውን ወይም ቅቅሉን ሳይሆን ጥብሱን ብቻ እንዲበሉ ታዘው ነበር። ይህ ሁሉ ሊመጣ ላለው ምሳሌ ነው።

ነውር የሌለበት የአንድ ዓመት ጠቦት ምክንያተ ኃጢአት ለሌለበት ለንጹሐ ባሕርይ አምላክ ለኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ነው። በጉን በአሥረኛው ቀን ገዝተው እስከ አሥራ አራተኛው ቀን አሥረው እንዲሠዉት እንደታዘዙ ሁሉ የጌታም ምክረ ሞቱ በአሥር ተጀምሮ በአሥራ አራተኛው ቀን ተፈጽሟል።

የበጉን ደም መቃኑና ጉበኑ ላይ እንዲረጩ የታዘዙት ከሚመጣው መቅሰፍት ይድኑ ዘንድ ነው። ምክንያቱም መልአከ ሞት የበጉ ደም በተረጨው ቤት ውስጥ እንዳይገባ ታዟልና። ዛሬም በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ሥጋውን ቆርሶ ደሙን አፍሶ በሰጠው በጌታችንና በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክነት አምኖ ሥጋውንና ደሙን የተቀበለ ሁሉ የዘላለም ሞት አይሞትም፤ ሞተ ነፍስ አያገኘውም። ዮሐ.3፥16። ሠራዊተ አጋንንትም አይቀርቡትም።

«የበጉን ሥጋ ጥሬውንና ቅቅሉን አትብሉ» የተባሉት በጉ የጌታችን ምሳሌ በመሆን በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ያዳነን ጌታን ፍጡር የሚሉ አይሁድና ተረፈ አይሁድ እንደሚነሱ ይታወቃልና፥ ጌታን ፍጡር አትበሉ የምትበሉት ሥጋ የምትጠጡት ደም የፍጡር ነው አትበሉ ለማለት ሲሆን፥ «ጥብሱን ግን ብሉ» ሲል በእሳት የተመሰለ መለኮት የተዋሐደውን የመለኮትን ሥጋ ነው የምንበላው ብለን የመለኮትን ሥጋና ደም እንደምንበላ እንደምንጠጣ ሲያመለክተን ነው።

«አታሳድሩ ካንዱ ወደ አንዱ አትውሰዱት» መባሉ ምሳሌነቱ የጌታ ሥጋው በመስቀል ላይ ሳለማደሩ ዕለቱኑ ወደ መቃብር መውረዱን የሚያመለክት ሲሆን እንዲሁም የመቃብሩ ስፍራ ከተሰቀለበት አቅራቢያ እንደሚሆን የሚያመለክት ነው። መካነ መስቀሉና መካነ መቃብሩ ቅርብ ለቅርብ ናቸው። እንዲሁም ካሣ ሳይፈጸም ሳለማደሩ ምሳሌ ነው። ዛሬም በቤተክርስቲያናችን

መሥዋዕት ካንዱ ሠርቶ ወደ አንዱ ወስዶ መሠዋት የተከለከለ የሆነው በዚህ መሠረት ነው።

«የበላችሁትን በልታችሁ የተረፋችሁን ከእሳት ጨምሩት።» እስራኤልም የተረፋቸውን የበጉን ሥጋ በእሳት ውስጥ ጨምረውታል። ቤተክርስቲያናችንም ዛሬ ይህንን ይዛ ነው ሥርዓትን የደነገገችው።

የበጉን ጥብስ ሲበሉ ጫማቸውን ተጫምተው፥ ወገባቸውን ታጥቀው ኩፌታቸውን ደፍተው፥ በትራቸውን ይዘው እየተቻኮሉ እንዲበሉ ታዘው ነበር።

ይህም ዛሬ ላለነው ክርስቲያኖች ምሳሌ ይሆነን ዘንድ ነው። የአማናዊውን በግ የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን ሥጋውንና ደሙን ስንቀበል ምግባረ ወንጌል ሠርተን (ወንጌልን ተጫምተን)፥ የንጽሕናን ዝናር በወገባችን ታጥቀን፥ አክሊለ ሦክን (ጌታ የሾህ አክሊል መድፋቱን እያሰብን)፥ ነገረ መስቀሉን እያዘከርን (መስቀልን ተመርኩዘን)፥ ሞት እንዳለብን በማሰብ ሳይቀድመን እኛ ፈጥነን ንስሐ በመግባት መሆን እንዳለበት ያመለክታል።

«የበጉን አጥንት እንዳይሰብሩ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶአቸው ነበር።» የአማናዊው በግ የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌው በመሆኑ በጌታ ግራና ቀኝ የተሰቀሉትን ወንበዴዎች ጭናቸውን ሲሰብሩ የጌታን ግን አልነኩም ነበር። ይህም የሆነው፥ «ከእርሱ አጥንት አይሰበርም የሚል የመጽሐፉ ቃል እንዲፈጸም ነው።» ዮሐ.19፥36።

እንግዲህ እንደ አርዮስ ጌታን ፍጡር በመለኮቱ የሚሉ ሁሉ የማይሰበረውን የጌታን አጥንት ለመስበር እንደጣሩ ይቆጠርባቸዋል። የጌታን የባሕርይ አምላክነት ቢክዱ የሚጎዱት እነርሱ እንጂ ጌታ አይደለም። «የመውጊያውን ብረት ብትቃወም ላንተ ይብስብሃል» ተብሎ ለጳውሎስ እንደተነገረው። ዮሐ.9፥5።

ዘጸ.17፥6፤ «እነሆ እኔ በዚያ በኮሬብ በዓለት ላይ በፊትህ እቆማለሁ፤ ዓለቱንም ትመታለህ፥ ሕዝቡም ይጠጣ ዘንድ ከእርሱ ውኃ ይወጣል አለው።»

እስራኤልን ከጥማቸው ያረካ የነበረው ያ ዓለት ተምሳሌትነቱ ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ነበር። ይህንንም ብርሃነ ዓለም ቅዱስ ጳውሎስ ሲተረጉም፥ «ይከተላቸው ከነበረው ከመንፈሳዊ ዓለት ጠጥተዋልና፥ ያም ዓለት ክርስቶስ ነበር» ብሏል። 1ቆሮ.10፥4።

እስራኤል ዘሥጋ የክርስቶስ ምሳሌ ከነበረው ዓለት ውኃ ጠጥተው ከጥማቸው እንደረኩ መላ የአዳም ዘርም የሕይወትንና የጽድቅን ውኃ ለዘመናት ያህል ተጠምቶ፥ «ድኅነት ድኅነት ሕይወት» እያለ ሲጮኽ ሳለ ልዑለ ባሕርይ አምላክ ከጽድቅና ከሕይወት ውኃ ጥማችን ያረካን ዘንድ ወደ እኛ መጣ። ለጊዜው ጠጥተነው ኋላ የምንጠማውን ዓይነት ውኃ ሳይሆን ዘላለም የማያስጠማ የሕይወትን ውኃ ሰጠን። «እኔ ከምሰጠው ውኃ የሚጠጣ ሁሉ ግን ለዘላለም አይጠማም፥ እኔ የምስጠው ውኃ በእርሱ ውስጥ ለዘላለም ሕይወት የሚፈልቅ የውኃ ምንጭ ይሆናል እንጂ...» ዮሐ.4፥14።

የሃይማኖታችን መሠረት (ድንጋይ) ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ስለዚህ በእርሱ የሚያምን ከቶ አያፍርም አይራብምም አይጠማምም 1ጴጥ.2፥6። ዮሐ.6፥35።

ዘዳግ.18፥18፤ «ከወንድሞቻቸው መካከል እንደ አንተ ያለ ነቢይ አስነሣላቸዋለሁ፤ ቃሌንም በአፉ አደርጋለሁ፥ ያዘዝሁትንም ቃል ሁሉ ይነግራቸዋል፤ በስሜም የሚናገረውን ቃሌን የማይሰማውን ሰው እኔ እበቀልለታለሁ።»

ነብይነት የባሕርይ ገንዘቡ የሆነ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አስቀድሞ ወደዚች ምድር እንደሚመጣ ከላይ በተገለጸው ትንቢታዊ ቃል ተነግሯል። በዚህ ቦታ የተነገረው ትንቢት ለጊዜው እስራኤልን እየመራ ተስፋይቱ ምድር ከነዓን ላስገባቸው ለኢያሱ ወልደ ነዌ የተነገረ ሲሆን ፍጻሜው ግን ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሙሴ ጌታን የሚመስልበት ወይም የጌታ ምሳሌ ነበር ስንል እንዴት ነው? ከሁሉ በፊት ምሳሌ ከሚመስልላት ነገር እንደሚያንስ የታወቀ ነው። ስለዚህ ሙሴም የጌታ ምሳሌ ነው ሲባል ከጌታ ጋር የተካከለ ነው እኩል ነው ማለት አለመሆኑን ግንዛቤ ውስጥ ከከተትን የጌታንና የሙሴን መመሳሰል መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት አድርገን እንገልጻለን።

1ኛ. ሙሴ ጐልማሳ በሆነ ጊዜ ግብፃዊውን ገድሎ በአሸዋ ውስጥ ቀብሮ ዕብራዊውን እንዳዳነ ጌታም የአዳም ባላጋራ የሆነውን የሰይጣን (ዲያብሎስን) ሥራ (ሥልጣን በመስቀል ላይ ሽሮ) ገድሎ (አዳምን ነፃ አውጥቶታል) ሕይወትን ሰጥቶታል።

2ኛ. ሙሴ 430 ዓመት ያህል በባርነት ቀንበር ተይዘው በግብፃውያን ሲገዙ የነበሩትን እስራኤላውያን በእርሱ መሪነት በእግዚአብሔር ተአምራት ከግብፃውያን የአገዛዝ ቀንበር ነጻ እንዳወጣቸው ሁሉ ጌታም 5500 ዘመን በሲኦል በዲያብሎስ የባርነት ቀንበር ሲገዙ የነበሩትን ነፍሳት ነፃ አውጥቷል። ዘጸ.14፥31። 1ጴጥ.3፥18።

3ኛ.ሙሴ ወገኖቹን ወደ ተስፋይቱ ምድር ሲመራ ከፊታቸው የገጠማቸውን የኤርትራ ባሕር ለሁለት ከፍሎ እንዳሻገራቸው (ዘጸ.14፥21) ጌታም የኃጢአት ባሕርን ለሁለት ከፍሎ በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ተጋርዶ የነበረውን የበደል (የጠብ) ግድግዳ አፍርሶ ነፍሳትን ከሲኦል ወደ ገነት አግብቷል።

4ኛ. ሙሴ በሲና ተራራ ላይ የቃል ኪዳን ጽላት ለመቀበል አርባ መዓልት አርባ ሌሊት ጾሟል። በጾሙም ጊዜ ምግብ አልበላም፤ ውሃም አልጠጣም። ዘዳግ.9፥9። ጌታም በገዳመ ቆሮንቶስ አርባ መዓልት አርባ ሌሊት ጾሟል። በነዚያ ቀናት እንጀራ አልበላም፤ ውኃም አልጠጣም። ሉቃ.4፥3።

5ኛ. ሙሴ ከእርሱ በፊት የነበሩት አበው ይመሩበት የነበረውን ሕገ ልቡና ከእግዚአብሔር በተቀበለው በሕገ ኦሪት ለውጦታል። ያንንም ሕግ እንዲጠብቁ ትዕዛዝ በማስተላለፍ የማይጠብቁ ቢኖሩ ዕዳ፥ ፍዳ እንደሚመጣባቸው አስተምሯል፤ አስጠንቅቋል። ጌታም በኦሪት ተሰውራ የነበረችውን ሕገ ወንጌልን አስተማረ፤ እንዲፈጽሟትም አዘዘ። በሕገ ወንጌልም የማይመሩ ዕዳ፥ ፍዳ እንደሚጠብቃቸው አስጠንቅቋል። ዘጸ.20፥1–26። ማቴ.5፥7።

6ኛ. ሙሴን ወገኖቹ ሊታዘዙት ፈቃደኞች እንዳልነበሩ ሁሉ (የሐዋ.7፥39።) እንዲሁም ለጌታ የገዛ ወገኖቹ ሊታዘዙለት ሊቀበሉት ፈቃደኞች አልነበሩም። ዮሐ.1፥12።

7ኛ.ሙሴ፥ «የጸጋ አምላክ» እንደሆነ (ዘጸ.7፥11) ጌታ ደግሞ፥ «የባሕርይ አምላክ» ነው። 1ዮሐ.5፥20።

8ኛ. ሙሴ ስለወገኖቹ ራሱን አሳልፎ እስከመስጠት ፈቃደኛ እንደነበረ ሁሉ (ዘጸ.32፥32) ጌታም በእርሱ የሚያምኑ ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖራቸው ራሱን ለመስቀል ሞት አሳልፎ ሰጥቷል። ዮሐ.3፥15። ፊል.2፥8።

9ኛ. እስራኤላውያን ማራ ወደ ተባለችው ስፍራ በደረሱ ጊዜ ውኃ ጥም አቃጠላቸው። ጠጥተው ከጥማቸው እንዳይረኩ የማራ ውኃ መራራ ነበርና ሊጠጡት አልቻሉም። ምን እንጠጣለን ብለው ወደ ሙሴ አቤት አሉ። ሙሴም ወደ እግዚአብሔር አመልክቶ እግዚአብሔር በነገረው መሠረት በውኃው ላይ እንጨት ጣለበት። መራራ የነበረው ውኃ እንጨቱ ባረፈበት ጊዜ ጣፋጭ ሆነ። እስራ ኤልም ውኃውን ጠጥተው ረኩ፤ ተደሰቱም። ዘጸ.15፥22–26።

ጌታም 5,500 ዘመን በመርገመ ሥጋ በመርገመ ነፍስ (በኃጢአት) ተይዘው (ኃጢአት በምረት ይመሰላል) የጽድቅን ውኃ ተጠምተው የዘላለምን ሕይወት ውኃ የሚያጠጣቸውን ሲሹ በእን ጨት መስቀል ላይ ተሰቅሎ ደሙን አፍሶ የዘላለም የሕይወትን ውኃ ለተጠሙ ወገኖቹ አጠጥቷል። (ዮሐ.4፥14። ዮሐ.6፥53–59።)

10ኛ. ሙሴ መናን ከደመና አዘነመ (አወረደ)። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አምስት እንጀራ አበርክቶ ሴቶችና ሕፃናት ሳይቆጠሩ አምስት ሺህ ርኁባን ወንዶችን አጥግቦ አሥራ ሁለት ቅርጫት ሙሉ እንዲተርፍ አደረገ። ዘጸ.16፥4። ማቴ.14፥17–21።

11ኛ. ሙሴ እስራኤላዊ ነው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ከነገደ ይሁዳ የተወለደ እስራኤላዊ ነው።

ዘኁል.24፥17፤ «አየዋለሁ፥ አሁን ግን አይደለም፤ እመለከተዋለሁ፥ በቅርብ ግን አይደለም፤ ከያዕቆብ ኮከብ ይወጣል፥ ከእስራኤል ኃጢአትን ያርቃል።»

ይህን ትንቢት የተናገረው የቢዖር ልጅ በለዓም ነው። በለዓም በእርሱ ዘመን ሳይሆን ለወደፊት የ ሚሆነውን የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን

ልደት አስቀድሞ ተናገረ። ከያዕቆብ ዘር የወጣው ኮከብ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱም እውነተኛው ኮከብ (ብርሃን) ነው። ዮሐ.8፥12።

2ነገሥ.2፥20፤ «እርሱም፥ አዲስ ማሰሮ አምጡልኝ፥ ጨውም ጨምሩበት አለ ያንንም አመጡለት። ውኃው ወዳለበቱም ምንጭ ወጥቶ ጨው ጣለበትና፥ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፥ ይህን ውኃ ፈውሼዋለሁ ከዚህም በኋላ ሞትና ጭንጋፍ አይሆንበትም አለ። ኤልሳዕም እንደተናገረው ነገር ውኃው እስከ ዛሬ ድረስ ተፈውሶአል።»

አዲሱ ማሰሮ ንጽሐ ነፍስ፥ ንጽሐ ሥጋ፥ ንጽሐ ልቡና አንድ አድርጋ የያዘችው የንጽሕት ቅድስት ድንግል ማርያም ምሳሌ ሲሆን በውስጡ የተጨመረው ጨው ደግሞ በድንግል ማኅፀን የተወሰነው የጌታ ምሳሌ ነው። ከማሰሮው ውስጥ ያወጡትን ጨው በውኃው ላይ በጣሉት ጊዜ ውኃው ተፈወሰ፤ ሞትና ጭንጋፍ ቀረ፤ ከዚያ በፊት ግን ውኃውን የሚጠጣ ሁሉ ይሞት ነበር። ሴቶችንም ያስወርዳቸው ነበረ። ፈውሱም ፍጹም እንደሆነ ተገልጾአል።

በጨው የተመሰለው ጌታችንም ኃጢአትን (መርገምን) ከእኛ ሕይወት አስወግዶ በምትኩ ሕይወትን አድሎናል። በእርሱ አምነው በቃሉ መሠረት ለሚኖሩ ሞተ ነፍስ አያገኛቸውም።

2 ነገሥ. 6፥6፤ «ኤልሳዕም እንጨትም ቆርጦ በዚያ ጣለው፥ ብረቱም ተንሳፈፈ።» የነቢያት ልጆች ኤልሳዕን ቤት ጠብቦናል በማለት መምህራቸው ኤልሳዕን በማስከተል ለቤቱ ምሰሶ የሚሆን እንጨት ቆርጠው ለመምጣት ምሳራቸውን ይዘው ወደ ዮርዳኖስ አመሩ። እየቆረጡ ሳለ የአንዱ ምሳር (መጥረቢያ) ከዛቢያው ላይ ወልቆ ብረቱ ውኃ ውስጥ ገባ። በዚህ ጊዜ፥ «ጌታዬ ሆይ ወየው ወየው የተዋስሁት ነበረ» ብሎ ጮኸ። ኤልሳዕም የወደቀበትን ቦታ ጠይቆት (ቅርፊት) ቆርጦ ወደ ውኃው ውስጥ ጣለ። ቅርፊቱም ውኃው ውስጥ ሰጥሞ ብረቱን ይዞ ወጣ።

መስጠም የማይችለው ቅርፊት/እንጨት ሰጥሞ መንሳፈፍ የማይችለውን ብረት እንዲንሳፈፍ ማድረጉን ማስተዋሉ ይገባል።

ይኸንንም በምሳሌነቱ ስናጤነው መሞት የማይገባው መለኮት በሥጋ ሞቶ ሞት የሚገባውን አዳምን የማዳኑ ምሳሌ ነው።

መዝ.2፥6፤ «እኔስ በመመስገኛው ተራራ በጽዮን ንጉሥ ሆኜ ተሾምኩባቸው...እግዚአብሔርም አለኝ፥ አንተ ልጄ ነህ፥ እኔ ዛሬ ወለድሁህ»

ይህ አነጋገር ሥጋ የባሕርይ አምላክ የሆነው በማኅፀነ ማርያም መሆኑን የሚያረጋግጥ ነው። አባቶችም፥ «የሥጋ እርገት በማኅፀን የቃል እርገት በአርባ ቀን» የሚሉት ይህን ይዘው ነው። አማናዊት ጽዮን ድንግል ማርያም ናት። የመመስገኛው ተራራ የተባለችም እርሷው ናት። ጌታ ማኅፀንዋን ዓለም አድርጎ ዘጠኝ ወር ከአምስት ቀን ተመስግኖበታል።

«አንተ ልጄ ነህ» የሚለው አባባል ዓለም ከመፈጠሩ በፊት ከአብ ያለእናት መወለዱን የሚያስገነዝብ ሲሆን፥ «ዛሬ ወለድኩህ» ሲል ደግሞ ዓለም ከተፈጠረ በኋላ 5,500 ዘመን ሲፈጸም ከድንግል ማርያም ያለአባት መወለዱን ያረጋግጣል። ስለዚህ የአብ ልጅ የድንግል ማርያም ልጅ ነው። «ወልደ አብ ወልደማርያም በተዋሕዶ ልደት ከበረ» እንዳለ መጽሐፍ።

መዝ.21(22)፥11–18። በዚህ አነጋገር ዳዊት ለወደፊት በጌታ ላይ የሚፈጸመውን ድርጊት ቁልጭ አድርጎ በራሱ አስመስሎ ተናግሮታል። ቃሉን አንድ በአንድ እንመርምረው።

«ብዙ በሬዎች ከበቡኝ» በበሬዎቹ የተመሰሉት አይሁድ ናቸው። ምክንያቱም ላም (በሬ) ሳሩን አጭዶ ውኃውን ገድቦ የሚመግበውን ጌታውን ወግቶ እንዲገድለው አይሁድም ኅብስት አበርክቶ የሚመግባቸው፥ ድውይ የሚፈውስላቸው፥ ሙት የሚያስነሳላቸው ፈጣሪያቸውን ጠልተው ተመቅኝተው ሰቅለው ገድለውታልና። «የሰቡትም ፍሪዳዎች ያዙኝ» የሰቡት ፍሪዳዎች የተባሉት በምቀኝነት መንፈስ የሰቀሉት አይሁድ ናቸው። «ደናቁርት የሚሆኑ አይሁድ ያዙኝ» ሲል ነው። ሰው የሚደነቁር ልቡ ሲሰባ ነውና ስብህን (መስባትን) የድንቁርና ምልክት አድርጎት ነው። ሐዋርያው ያዕቆብ፥ «በምድር ላይ ተቀማጥላችኋል በሴሰኝነትም ኖራችኋል

ለእርድ ቀን እንደሚያወፍር ልባችሁን አወፍራችኋል (አሰብ ታችኋል)» እንዳለው። ያዕ.5፥5።

«የሰቡትም ፍሪዳዎች ያዙኝ» ሲል በዕለተ ሐሙስ አይሁድ ጌታን ከበው እንደ ያዙት ይገልጻል። ማቴ.26፥47–56።

«እንደ ነጣቂና እንደሚጮኽ አንበሳ በላዩ አፋቸውን ከፈቱ።» ጲላጦስ ጌታን ሊፈታው ፈልጎ፥ «በርባንን ወይስ ክርስቶስ የተባለውን ኢየሱስን ማንኛውን ልፍታላችሁ?» ማቴ.27፥17። ባላቸው ጊዜ አይሁድ በቅንዓት መንፈስ በጌታ ላይ ተነሳስተዋልና፥ «በርባንን ፍታው ኢየሱስን ግን ስቀለው አስወግደው...» በማለት ድምጻቸውን እንደ ባሕር ሞገድ ከፍ አድርገው እያሰሙ እንዲሰቀል ፈርደውበታል።

ንጹሑ እንዲሰቀል፥ ወንበዴው እንዲፈታ የአይሁድ ፍትሕ እንዲህ ሆነ። «በጉሮሮዬም ምላሴ ተጣጋ።» ዝናማትን የሚያዘንም ባሕርን የፈጠረ ጌታ እፍኝ ውኃ አጥቶ በመስቀል ላይ እንደ ብራና ተወጥሮ ሳለ፥ «ተጠማሁ» አለ። ጉሮሮው በውኃ ጥም ደረቀ። ዮሐ.19፥28።

«ወደ ሞትም አሸዋ አወረድኸኝ።» ጌታ ሞታችንን በሞቱ ያጠፋልን ዘንድ ሦስት መዓልት ሦስት ሌሊት በከርሠ መቃብር ማደሩን ያመለክታል።

«ብዙ ውሾች ከበውኛልና» ውሻ ያላቸው ማኅበረ አይሁድን ነው።

«የክፉተኞችም ጉባኤም ያዘኝ እጆቼንና እግሮቼን ቸነከሩኝ።» ስምንቱ ማኅበረ አይሁድ ረቡዕ ዕለት ጉባኤ አድርገው፥ «በአንድ ሰው ምክንያት ይህ ሁሉ ሕዝብ ለምን ይታመሳል ስለ ሕዝቡ እሱ ይሙት» ብለው ምክረ ሞቱን ፈጸሙ፤ ይሙት በቃ ፈረዱበት። አርብ ዕለት እጆቼንና እግሮቼን ቸነከሩት።

«ልብሶቼን ለራሳቸው ተከፋፈሉ በቀሚሴም ላይ ዕጣ ተጣጣሉ።» ወንጌላዊው ይህን በማስመልከት እንዲህ ሲል ጽፏል፥ «ከሰቀሉትም በኋላ ልብሱን ዕጣ ጥለው ተካፈሉ» ማቴ.27፥35።

ኢሳ.7፥14፤ «ስለዚህ ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል፤ እነሆ፥ ድንግል ትፀንሳለች፥ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፥ ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች።»

ኢሳ.11፥1፤ «ከእሴይ ሥር በትር ትወጣለች አበባም ከእርስዋ ይወጣል።» ይህ ቃል እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በትውልድ ከእሴይ ከዳዊት መሆንዋንና ከእርስዋም በአበባ የተመሰለ የፍቅር ጌታ፥ ኢየሱስ ክርስቶስ መወለዱን ያመለክታል።

ሕዝ.47፥1–12፤ በዚህ ቦታ የተገለጸው መቅደስ መጀመሪያ የደብረ ሲና ኋላም የእመቤታችን የቅድስት ድንግል ማርያም ምሳሌ ነው። ከመቅደሱ የወጣው ውኃ የሥጋው ቃል (የኢየሱስ ክርስቶስ) ምሳሌ ነው። ራእ.22፥1። እንዲሁም ከጌታ የሚገኘውን ፀጋና ሀብት ያመለክታል። ወደ ምሥራቅ መፍሰሱ ጌታ በምሥራቅ መወለዱንና ትምህርቱንም በምሥራቅ መጀመሩን ያሳያል፤ ምድረ ፍልስጤም በመካከለኛው ምሥራቅ ውስጥ ነው ያላቸው።

ገመድ በእጁ ይዞ የሚለካው መልአክ ነው። አራት ጊዜ የውኃውን (የወንዙን) ርዝመትና ጥልቀት መለካቱ ምሳሌውና ምሥጢሩ እንደሚከተለው ይገለጣል።

ውኃው ከመቅደሱ ወጣ። ጌታ ከሥዋሬ ወደ መገለጽ በወጣ ጊዜ ብሉይ ኪዳን በጌታ እጅ ተጻፈ። በቃሉ ተነገረ። በደብረ ሲና በእጁ የተጻፉትን ሕግጋት የያዘውን ጽላት መስጠቱን ነው። በደብረ ሲና ለሙሴ የተገለጠ እምላክ በኋላም ከአማናዊት ቤተ መቅደስ ከድንግል ማርያም በሥጋ ተወልዶ ታየ፤ ተገለጠ።

ዘርዘር ባለ ሁኔታ የሕዝቅኤልን የውኃ ውስጥ ጉዞ ምሥጢር ስናጤነው።

1. «አንድ ሺህ ክንድ ለካ...ውኃም እስከ ቁርጭምጭሚት ደረሰ» ለሚለው ጌታ በዘመነ መሳፍንት በመሳፍንት አድሮ አሥርቱ ቃላትን አስተማረ። አንድ ሺህ ክንድ የአሥሩ ቃላት ምሳሌ ነው። እያንዳንዱ ሕግ ፍጹምና ሙሉ ክብር የሚያሰጥ በመሆኑ አንዱ ስለ መቶ ተቆጥሮ ነው። ጌታ በመሰለው ምሳሌ አንጻር፥ «ዘሪ ሊዘራ

ወጣ። ...ሌላውም በመልካም መሬት ላይ ወደቀ፤ በበቀለም ጊዜ መቶ እጥፍ አፈራ። ሉቃ.8፥8።

እያንዳንዱ ሕግ እንደ መቶ ተቆጠረ። መቶን በአሥር ስናበዛው አንድ ሺ ይሆናል። የውኃው ጥልቀት ቁርጭምጭሚት ደረሰ ሲል የትምህርታቸውን ድክመት መናገር ነው። ገና ጥንተ ስብከት ነውና።

2. በዘመን ነገሥት፥ በነገሥታት አድሮ አሥርቱ ቃላትን አስተማረ። የውኃው ጥልቀት ጉልበት መድረሱ የትምህርታቸውን ብርታት መናገር ነው። በዘመን ነገሥት ቤተ መቅደስ ተሠርቷል። ነቢያት፥ ካህናት በዝተዋል።

3. በካህናት አድሮ አሥርቱ ቃላትን አስተማረ። የውኃው ጥልቀት ወገብ መድረሱ የትምህርታቸውን ብዛት፥ ጥንካሬ፥ የጉባኤያቸውን ስፋት መናገር ነው። ሰባ ሊቃውንት ወደ ግብፅ ወርደው አሪት ነቢያትን ከዕብራይስጥ ወደ ፅርዕ ቋንቋ መልሰዋልና (ተርጉመዋል) እስከ ወገብ መድረሱ ምሳሌነቱ በትምህርት ልጅ መውለዳቸውን ያሳያል።

4. ራሱ ጌታ በነቢያት፥ በካህናት አድሮ ሳይሆን በሥጋ ተገልጦ ሰው ሆኖ ሥጋ ለብሶ ነቢያት ያስተማሩትን ያንኑ ሕግ (አሥርቱ ቃላትን) አስተማረ። ይህንን የሚጠቁመን የወንዙ የጉን ርዝመት በአራተኛው ያው አንድ ሺ ነው የተለካው። ምክንያቱም ጌታ አዲስና ልዩ የሆነ ትምህርት አላመጣም። ራሱ እንደተናገረው፥ «እኔ ሕግንና ነቢያትን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ ልፈጽም እንጂ ለመሻር አልመጣሁም» ማቴ.5፥17።

ዳሩ ግን በሦስቱ ዘመናት ፍጹምነትን ያላገኘው ሕግ በጌታ ፍጹምነትን አገኘ። በሥጋ ተገልጦ ባስተማረ ጊዜ ትምህርቱ ጉድለት የሌለበት ምሉዕ፥ ፍጹም ሆነ። ጸጋ እግዚአብሔር በምልዓት ተሰጠ።

ከመቅደሱ የወጣው ውኃ ወደ ሙት ባሕር ተጉዞ ሙት ባሕር ገብቶ የሙት ባሕርን እንደፈወሰው የረከሰውን እንደቀደሰው ሕዝቅኤል ጽፏል።

ያ ሙት ባሕር (የጨው ባሕር) በውስጡ ብዙ ሙታንን ይዟል። ይህም የዓለም ምሳሌ ነው። ዓለም በፍዳ የተያዙ ዘላለማዊ ሞት

የተፈረደባቸውን የአዳም ልጆችን በውስጥዋ አቅፋ ደግፋ ይዛለችና። ዳሩ ግን ከአማናዊት ቤተ መቅደስ ከድንግል ማርያም የተወለደ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ወደ ረከሰው ዓለም መጣ። በደሙም ቀደሰው፤ በውስጡ ያሉትን ሙታንንም ሕያዋን አደረጋቸው። «በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አብ አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወዶአልና።» ዮሐ.3፥16።

ሕዝቅኤል፥ «ወንዙም በሚመጣበት ያለው ሁሉ በሕይወት ይኖራል» እንዳለው ሁሉ ያን የሕይወት ውኃ የሚልስ የሚቀምስ ሁሉ ከሞት ይድናል። እርሱም ማየ ሕይወት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። «እውነት እውነት እላችኋለሁ በእኔ የሚያምን የዘላለም ሕይወት አለው።» ዮሐ.6፥48። የሕይወት ውኃ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሁሉን ቻይ የባሕርይ አምላክነቱን የሚያምኑትን ሁሉ ከሞተ ነፍስ ያድናቸዋል።

በመዋዕለ ትምህርቱም, በየመንገዱ ዳር ተቀምጠው፥ «የዳዊት ልጅ ሆይ ማረን» እያሉ የለመኑትን ሁሉ፥ «ልትድን ትወዳለህን? ልትድኚ ትወጃለሽን?» እያለ ፈቃዳቸውን በመጠየቅ ከደዌ ሥጋ ፈውሷቸዋል። ዛሬም እርሱ በሚመላለስበት መንገድ ላይ (ሃይማኖት) ቆመው፥ «የባሕርይ አምላክ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ ማረን» የሚሉትን ሁሉ ከሞተ ነፍስ ያድናቸዋል። ወንዙ (ውኃው) በሚመጣበት ያለው ሁሉ በሕይወት ይኖራል ተብሏልና።

አጥማጆችም ይበዛሉ እንደተባለው ምእመናንን በወንጌል መረብነት ከዓለም ኃጢአት አጥምደው ወደ አማናዊትዋ ሐመር ቤተ ክርስቲያን የሚያስገቡ ሐዋርያት በዝተዋልና። «መረብ ይዘረጋል» እንደተባለው የወንጌል ትምህርት በመላው ዓለም ከጽንፍ እስከ ጽንፍ ተዘርግቷል። ማቴ.13፥47።

ረግረጉና ዕቋሪው ውኃ ግን ከምረት አይፈውስም፤ መራራ እንደሆነ ይኖራል እንጂ። እንደተባለው ሁሉ ዛሬም ወንጌልን ዲቃላ ሕግ በማለት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስንም ፍጡር፥ ወልደ ዮሴፍ የሚሉ አይሁድና ተረፈ አይሁድ (የአይሁድ ግብር አበሮች) ከደዌ ነፍስ አይፈወሱም፤ ከብለየት አይታደሱም። ርጉማን ተብለው ለገሃነም ይሰጣሉ እንጂ። ማቴ.8፥12። 1ዮሐ.2፥23።

ዳን.2፥34:35፤ «እጅም ሳይነካው ድንጋይ ከተራራው ተፈንቅሎ ከብረትና ከሸክላ የሆነውን የምስሉን እግሮች ሲመታና ሲፈጭ...ምስሉንም የመታ ድንጋይ ታላቅ ተራራ ሆነ ምድርንም ፈጽሞ ሞላ።»

ይህን ሕልም ያለመው የባቢሎን ንጉሥ የነበረው ናቡከደነፆር ነው። እርሱም ሕልሙ ተዘንግቶት ሲጨነቅ ሳለ የልዑል የእግዚአብሔር ባሪያ ዳንኤል እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ሕልሙና ፍቺው ተገልጾለት ለንጉሡ እንዲህ ሲል ገለጸ፥ «አንተ፥ ንጉሥ ሆይ፥ ታላቅ ምስል አየህ፤ ይህም ምስል ታላቅና ብልጭልጭታው የበዛ ነበረ፥ በፊትህም ቆሞ ነበር፤ መልኩም ግሩም ነበረ። የዚህም ምስል ራስ ጥሩ ወርቅ፥ ደረቱና ክንዶቹም ብር፥ ሆዱና ወገቡም ናስ፥ ጭኖቹም ብረት፥ እግሮቹም እኩሉ ብረት እኩሉም ሸክላ ነበረ። እጅም ሳይነካው ድንጋይ ከተራራው ተፈንቅሎ ከብረትና ከሸክላ የሆነውን የምስሉን እግሮች ሲመታና ሲፈጭ አየህ። የዚያን ጊዜም ብረቱና ሸክላው፥ ናሱና ብሩ ወርቁም በአንድነት ተፈጩ፥ በመከርም ጊዜ በአውድማ ላይ እንዳለ እብቅ ሆነ፤ ነፋስም ወሰደው፥ ቦታውም አልታወቀም፤ ምስሉንም የመታ ድንጋይ ታላቅ ተራራ ሆነ ምድርንም ፈጽሞ ሞላ።»

ሕልሙ ይህ ነው፤ አሁንም ፍቺውን በንጉሡ ፊት እንናገራለን በማለት የሕልሙን ፍቺ ተናገረ። «እራሱ የወርቅ የተባልህ አንተ ነህ። ወርቅ ከማዕድናት ሁሉ የበላይ እንደሆነ አንተም ንጉሠ ነገሥት ነህና። አንተን ሲያይ ማየትህ አንተን ነኝ ሲል ነው። አንገቱ ደረቱ የብር የተባለ ዳርዮስ የሜዶን መንግሥት ነው። የብር ደረጃው ከወርቅ በታች እንደሆነ ሁሉ ካንተ ቀጥሎ ንጉሠ ነገሥት የሚሆን እርሱ ነው። ወገቡ የብረት የተባለ ቂሮስ የፋርስ መንግሥት ነው። የብረት ደረጃው ከብር በታች እንደ መሆኑ ከዳርዮስ ቀጥሎ ንጉሠ ነገሥት የሚሆን እርሱ ነውና። ጭንና ጭኑ የብረት የተባለ እስክንድር የተባለው የግሪክ ንጉሥ ነው። ብረት ሰባቱን ማዕድናት አንድ ያደርጋል። እሱም አራቱን ማዕዘን አንድ አድርጎ ይገዛልና። እግርና እግሩ የብረትና የሸክላ ቅልቅል የተባለ በሮም መንግሥት ውስጥ የሚነግሡ እኩሉ ደካሞች እኩሉ ኃያላን መሆናቸውን የሚያስገነዝብ ሲሆን እጅ ሳይፈንቅለው ከረጅም ተራራ ደንጊያ ወርዶ አድቆት ተመልሶ ተራራ ሲያህል ማየትህ ልዑል እግዚአብሔር ሰው ሆኖ ባጭር ቁመት

በጠባብ ደረት ተወስኖ በኋላ ዘመን የሚሠራውን ሥራ ገልጦልሃል። ነፋስ የሥልጣኔ እግዚአብሔር ምሳሌ ነው።

ሚል.4፥2፤ «ነገር ግን ስሜን ለምትፈሩ ለእናንተ የጽድቅ ፀሐይ ትወጣላችኋለች፥ ፈውስም በክንፎችዋ ውስጥ ይሆናል፤ እናንተም ትወጣላችሁ፥ እንደ ሰባም እምቦሳ ትፈነጫላችሁ።»

ፀሐየ ጽድቅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ፈውስም በክንፎቹ ውስጥ ይሆናል መባሉ በቸርነቱ በረድኤቱ እንደሚጎበኘን ሲያመለክት ነው። እኛም በእርሱ ቤዛነት በተገኘው ዘላለማዊ ሕይወት እንደ ሰባ እምቦሳ ከደስታ ብዛት የተነሣ ፈንድቀናል፤ ነፍሳችንም ረክታለች።

በክርስቶስ ሰው መሆን ላይ ኑፋቄን ያስተማሩ ክፍሎች

ግኖስቲኮች:- ግኖስቲኮች ማለት አዋቂዎች (የእውቀት ሰዎች) ማለት ነው። ስያሜውን የወሰዱት «ግኖሲስ» እውቀት ከሚለው የጽርዕ ቋንቋ ነው። ትምህርታቸውም፥ «ግኖስቲዝም» ይባላል። አእምሮታዊ፥ እውቀታዊ እንደማለት ነው። መዳን በማወቅ ነው ይላሉ።[12]

በምሥጢረ ሥጋዌ ላይ የተሳሳተ እምነት አላቸው። «በመሠረቱ ሥጋ ወይም ግዙፍ ነገር የኃጢአትና የርኩሰት ምንጭ ስለሆነ ከረቂቁ ከንጹሑና ከቅዱስ ጋር ተቃራኒ ነው» ብለው ስለሚያስተምሩ መለኮታዊ ቃል እማናዊ ሥጋን ተዋሐደ ብለው አያምኑም ነበር። «ቃል ሥጋን የለበሰ መስሎ ታየ፤ ኢየሱስም በሕቱም ድንግልና ተፀንሶ በሕቱም ድንግልና አልተወለደም፥ የዮሴፍ ልጅ ነው፤ የማስተማር ሥራውን ለመጀመር በዮርዳኖስ በተጠመቀ ጊዜ ክርስቶስ አደረበት። የማስተማር ጊዜውን ጨርሶ ወደ መስቀል በሚወጣበት ጊዜ ክርስቶስ ተለይቶት ሄደ። ኢየሱስ ብቻውን መከራ ተቀበለ» ይላሉ። በዚህ የማሳሳት ትምህርታቸው ከመጀመሪያው ምእተ አጋማሽ ጀምሮ እስከ ሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ድረስ ቤተክርስቲያንን ሲያዋክቧት ኖረዋል። ዛሬም ቢሆን በተለያየ መልክ

[12] የቤተ ክርስቲያን ታሪክ።

መልካቸውን እየለዋወጡ አሉ፤ ከቤተ ክርስቲያን ጨርሰው አልጠፉም።[13]

ጳውሎስ ሳምሳጢ:- ይህ ሰው የተወለደው በታናሽ እስያ በሶርያ አካባቢ ነው። የነበረበትም ዘመን ሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ሲሆን ሳምሳጢ የተባለውም በሀገረ ስብከቱ ነው። (ሳምሳታ ኤጺስ ቆጶስነት የተሾመበት አገር ናት) ጳውሎስ ሳምሳጢ በምሥጢረ ሥጋዌ ብዙ የተሳሳተ ሰው ነበር። «ከማርያም የተወለደው ዕሩቅ ብዕሲ ነው፤ ስሙም ኢየሱስ ይባላል። ዕሩቅ ብእሲ ኢየሱስ በዮርዳኖስ በተጠመቀ ጊዜ በአብ ሕልውና ውስጥ የነበረው ዝርው ቃል (አካል የሌለው ቃል) መጥቶ አደረበት። ከዚያ በኋላ ራሱ ባደረገው ተጋድሎና በሠራው ትሩፋት በጸጋ የእግዚአብሔር ልጅ ለመባል በቃ» ይላል።

በመስቀል ላይ ስለታየው አምላካዊ መግቦት ሲናገር፥ «ዝርው ቃል የሚለው ወልደ እግዚአብሔር እስከ መከራ መስቀል ድረስ ዕሩቅ ብዕሲ (አምላክነት የሌለው ሰው) ከሚለው ከማርያም ልጅ ከኢየሱስ ጋር አብሮት (አድሮበት) ኖረ። ዳሩ ግን የማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል ላይ በተሰቀለ ጊዜ ዝርው ቃል የእግዚአብሔር ልጅ ተለይቶት ሄደ» ይላል።[14]

አርጌንስ:- የተወለደው በ185 ዓ.ም በእስክንድርያ ነው። የመጀመሪያ ትምህርቱን የተማረው በእስክንድርያ ትምህርት ቤት ነው። በትምህርት ኰትኩቶ ያሳደገው ቀሌምንጦስ ዘእስክንድርያ ነው።

በምሥጢረ ሥጋዌ በአንቀጸ ተዋሕዶ ቃል ሥጋን በመዋሐዱ ምንም ዓይነት ውላጤ እንደሌለበት ያስተምራል። ክርስቶስ የተናገራቸው ሁሉ የራሱ «የሥግው ቃል» እንደ ሆኑም ይመሰክራል። ነገር ግን ክርስቶስ ስለ ራሱ በተናገራቸው ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ሁለት ባሕርያትን የሚመለከቱ ሁለት ስሜቶች አሉ ብሎ ያምን ነበር። ይህ አስተሳሰቡ በአንቀጸ ተዋሕዶ ምንታዌን (ሁለትነትን) ለሚያስተምሩ ምንጭ ሆኖአል።

[13] St Athanasius and Incarnation, የቤተክርስቲያን ታሪክ።

[14] የቤተክርስቲያን ታሪክ።

ክርስቶስ የሰውን ዘር ለማዳን ለመዋጀት መምጣቱን ያምናል። ይሁን እንጂ «ማዳን» የሚለው ቃል በአርጌንስ አተረጓጐም በታወቀ፥ በተወሰነ ዘመን በመዋዕለ ጲላጦስ ጰንጤናዊ በጎልጎታ የተደረገው ብቻ ሳይሆን ከዘመነ ሥጋዌም በፊት እግዚአብሔርን ማወቅ ለሰው ዘሮች መገለጥ የክርስቶስ ሥራዎች ነበሩ ይል ነበር።

በአርጌንስ ግምት የክርስቶስ ሥጋዌ ወይም የማዳን ተልእኮው ኃጥአንን ለማዳን፥ ለጻድቃን ግን አምላካዊ ምሥጢርን ለማስተማር ነው። የኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋዌ የወደቀውን የሰው ዘር ለማዳን ከነበረው ተፈላጊነት ይልቅ ራሱን ለማዳን ለሚጣጣረው ሰው መሪና አስተማሪ እንዲሆን የነበረው ተፈላጊነት ያመዝን እንደነበር ያምን ነበር።

ስለ ክርስቶስ የመጨረሻ ሁኔታም ከትንሣኤና ከዕርገት በኋላ የሥግው ቃል አካል ወደ መለኮትነት ተለወጠ ብሎ ያምን ነበር።[15]

አርዮስ:- በሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን አጋማሽ ላይ በ257 ዓ.ም ገደማ በአፍሪቃ ሰሜን ክፍል በምትገኝ በሊብያ ተወለደ።

አርዮስ:- እግዚአብሔር ወልድን በባሕርይው ፍጡር ነው ብሎ ያስተማረ መናፍቅ ነው። ፍጡር እንደ መሆኑ መለወጥ የባሕርዩ ነው። ማዘን፥ መተከዝ፥ መደሰት፥ መበሳጨት፥ ሰው መሆንም ራሱ በአርዮስ ግምት የባሕርዩን ተወራጅነት ያመለክታል። ቃል ሰው ለመሆን የመጣው የመታዘዝ ግብር ቢኖርበት ነው ይላል። ባጭሩ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ፍጡር ነው ብሎ በገሃድ ያስተማረ ከሀዲ ነው።[16]

ይህ ሰው በ325 ዓ.ም በኒቂያ ጉባኤ ተወግዟል።

አቡሊናርዮስ:- በታናሽ እስያ በሎዶቅያ ተወልዶ ያደገ ሰው ነው። አቡሊናርዮስ ፻ፕላቶንን ፍልስፍና መሠረት በማድረግ ሰውን ለማወቅ ለማሰብ የምታስችለው ነባቢት ልባዊት ሕያዊት ነፍስ ከመለኮት ተከፍላ የመጣች ናት ብሎ ያምን ስለነበረ በምሥጢረ

[15] የቤተ ክርስቲያን ታሪክ።

[16] The Nature of Christ

ሥጋዌ አምላክ ሰው በሆነ ጊዜ የተዋሐደው ሥጋን እንጂ ነፍስን አይደለም። ስለ ነፍስ በነፍስ ፈንታ መለኮት ለሥጋ ነፍስ ሆነው ሁለቱ ማለት ነፍስና መለኮት መዋሐድ አይችሉምና ብሏል። ለዚህም አስረጅ አድርጎ ለማቅረብ የሚሞክረው «ቃል ሥጋ ሆነ» የሚለውን ነው። ዮሐ.1፥14። ሐዋርያው ቃል ሥጋ ሆነ ሲል ነፍስንም ሥጋንም ተዋሐደ ማለቱ እንደሆነ የተረዳው አይመስልም።

አቡሊናርዮስ በተጨማሪም ሥጋ በቅድምና ነበረ። ባሕርዩን አግዘፎ ታየ ብሎም ያስተምር ነበር። የአቡሊናርዮስ አስተሳሰብ መጀመሪያ በ326 ዓ.ም በእስክንድርያ ሲኖዶስ የተወገዘ ሲሆን ሁለተኛ በአንጾኪያ ሲኖዶስ በ379 ዓ.ም ተወግዟል።

ንስጥሮስ:- የቁስጥንጥንያ ሊቀ ጳጳስ (ፓትርያርክ) ነበር። በ428 ዓ.ም እ.አ.አ. በ431 ዓ.ም በኤፌሶን ጉባኤ እርሱም ትምህርቱም ተወግዟል። እንደ ንስጥሮስ እምነት ድንግል ማርያም «የአምላክ እናት» አይደለችም። «ድንግል ማርያምን ወላዲተ አምላክ ልንላት አይገባንም። ምክንያቱም ከእርስዋ የተወለደው ሰው እንጂ አምላክ አይደለም» ይል ነበር። ይህን የንስጥሮስ ሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ ለምእመናን ማስተማር የጀመረው አቡነ ቀሲሱ እናስታቲዎስ ነው። ከዚያም ንስጥሮስም በድብቅ ይዞት የነበረውን ክህደቱን ይፋ አደረገው።

የንስጥሮስ ትምህርት በአጭሩ ሲገለጥ፥ «አምላክ በጸጋ ወይም ውኃ በቦይ እንደሚያልፍ ቃል በማኅፀነ ማርያም አለፈ። ኢየሱስ የማርያም ልጅ ሲሆን ክርስቶስ ደግሞ የእግዚአብሔር ልጅ ነው። የእግዚአብሔር ልጅ በማርያም ልጅ አድሮ በሥጋ ተ ነውሮ ታየ» ይል ነበር። ይህንንም በምሳሌ ብንመለከተው እንደ ሰይፍና ሰገባ። እንደ ዳዊትና ማኅደር ማለት ነው።

ዳዊቱ በማኅደሩ ውስጥ እንደሚያድር ቃልም በሥጋ ውስጥ አደረ ይል ነበር።[17]

አውጣኪ:- በቁስጥንጥንያ ያንድ ገዳም አበምኔት የነበረ ግሪካዊ መነኩሴ ነው። በምሥጢረ ሥጋዊ ትምህርቱ ላይ የክርስቶስን

[17] The Nature of Christ

አንድነት በውላጤ የሆነ አድርጎ ያስተምር ነበር። ሥጋና መለኮት በተዋሐዱ ጊዜ መለኮት ሥጋን ውጦታል መጦታል እያለ ያስተምር ነበር። ይህ ትምህርቱ በጉባኤ አድያም ተወግዟል።[18]

የኬልቄደን ጉባኤ

በጉባኤ ኤፌሶን ተወግዞ የነበረው 'የንስጥሮስ ትምህርት በኬልቄዶን ጉባኤ ላይ መልኩን ለውጦ ቀረበ። ንስጥሮስ ኢየሱስ ክርስቶስ ሁለት አካል ሁለት ባሕርይ ነው በማለቱ ነበር እነቅዱስ ቄርሎስ ያወገዙት። በ451 ዓ.ም በኬልቄዶን የተሰበሰበው ጉባኤ ደግሞ ክርስቶስ አንድ አካል ሁለት ባሕርይ በሚል እምነት የጉባኤው ታዳሚዎች እንዲያምኑና ይህን ተቀብለው እንዲያጸድቁ በሮማው ሊቀ ጳጳስ ታዘዙ– ዲዮስቆሮስና መሰሎቹ በክርስቶስ ሁለትነት የለም ሁለትነት በተዋሕዶ ጠፍቷል፤ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው ብለው ጉባኤውን እንደማይቀበሉ ገለጹ። ከዚያም ጉባኤው ለሁለት ተከፈለ።

የኬልቄዶንን ጉባኤ የተቀበሉ ኬልቄደናውያን ተባሉ። ሁለት ባሕርይ ባዮች ናቸውና። እነዚህም የሮም ካቶሊክና ተከታዮችዋ የግሪክ ኦርቶዶክስና ተከታዮችዋ የፕሮቴስታን እምነት ተከታዮች ሁሉ፥ «ሁለት ባሕርይ» ባዮች ናቸው።[19]

እግዚአብሔር የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ተገለጸ ብሎ መናገርና ማመን በባሕርይው፥ በቅዱስነቱ፥ በኃያልነቱ ላይ የሚያመጣው ለውጥ አለን?

እግዚአብሔር ሰው በመሆኑ ከባሕርይው አልተለወጠም

እግዚአብሔር ሰው ሆነ ማለትን በእጅጉ የሚነቅፉ ክፍሎች ምክንያታቸው ምን እንደሆነ ሲጠየቁ የሚሰጡት መሠረታዊ ያልሆነ ምክንያት፥ «እግዚአብሔርን ሰው ሆነ ብሎ ማመን ባሕርይውን ዝቅ እንደማድረግና እንደማጉደፍም ይቆጠራል» የሚል ነው። ለዚህ

[18] The Nature of Christ

[19] The Nature of Christ

አመለካከታቸው ድጋፍ አድርገው ከሚያቀርቡአቸው ምክንያቶች፥ «ምሉዕና ዘላለማዊ አምላክ መንፈስ ሆኖ ሳለ ከሚሞት ውሱን ከሆነ አካል ጋር ተዋሕዶ አንድ ሆነ ማለት እንዴት ይቻላል? ይኼ እግዚአብሔርን እንደ መስደብ ነው» ይላሉ።

እነርሱ ይህን ቢሉ እኛ ግን ምሉዕና ዘላለማዊው አምላክ የፈጠረውን ሥጋ ተዋሕዶ ለመገለጥ የሚሳነው ነገር ባለመኖሩ (ዘፍ.18፥19፤ ሉቃ.1፥37፤) ለሰው አእምሮ የማይቻል የሚመስለውን እርሱ በፈቃዱ አደረገ። የሚታየውንና የማይታየውን ግዙፉንና ረቂቁን የፈጠረ እርሱ አይደለምን? እንግዲህ በፍጥረቱ ላይ የፈለገውን ለማድረግ ምን ያግደዋል? የፈጠረውን ሥጋ ተዋሕዶ በአጭር ቁመት በጠባብ ደረት ተወስኖ መገለጥ ለእግዚአብሔር ይሳነዋል?

በእርግጥ እግዚአብሔር በሰማይና በምድር የመላ፥ የሌለበት ቦታ የሌለ፥ ምሉዕ ስፉሕ አምላክ ነው። ሰው ደግሞ ውሱን ነው። ግን ምሉዕ አምላክ ከውስኑ ሥጋ ጋር ተዋሕዶ መገለጡ (መታየቱ) ምሉዕነቱን፥ ስፉህነቱን አላስቀረውም። ተለውጦም ሰው የሆነ አይደለም። ዳሩ ግን ምሉዕነቱን ሳይለቅ ሰው ሆነ እንጂ። ይህን ለማድረግ ደግሞ የሚሳነው ነገር የለም።

በሰማይና በምድር የመላው ጌታ እግዚአብሔር ከእግዚአብሔርነቱ ሳይዛነፍና ሳይለወጥ በተዋሕዶተ ሥጋ ሰው ሆነ። ቀደም ብለን ለዚህ አስረጂ የሚሆኑ ምሳሌዎችን የመሰልን ቢሆንም ለእጽንኦተ ነገር ሌላም እናክል።

ዙሪያችንን ከቦ የሚገኘው ከባቢ አየር (Atmosphere) ዜናን በሚያሰራጩ ሞገዶች (Transmission Waves) የተሞላ ነው። እነዚህን ሞገዶች (Waves) በአየር ላይ እያሉ በሥጋዊ አይናችን አናያቸውም፤ በጆሮአችንም አንሰማቸውም። ነገር ግን በቴሌቪዥንና በሬዲዮን እናየዋለን፤ እንሰማዋለን። ይህ ማለት ግን ማለትም በከባቢው አየር የሞላውን የሬዲዮና የቴሌቪዥን ሞገድ በቴሌቪዥንና በሬዲዮ አየነው ሰማነው ማለት በእኛ ብቻ ተወስነ ከከባቢው አየር ጠፋ (ለቀቀ) ማለት አይደለም።

ምሳሌው ከምሥጢረ ሥጋዊ ጋር ያለው ግንኙነት

ሞገድ በዓይናችን አናየውም፥ በጆሮአችን አንሰማውም። እንግዲህ ከእኛ የተፈጥሮአችን ድክመትና (ውሱንነት) የተነሣ ባለማየታችንና ባለመስማታችን የተነሣ የለም ልንል አንችልም። መኖሩን በተለያየ ሁኔታ አረጋግጠናል።

- የማይጨበጠው የማይታየው ሞገድ ተጨባጭ ሆኖ በተንቀሳቃሽ ምስል በቴሌቪዥን እንዲሁም በመቅረጸ ድምፅ በሬዲዮ ይደርሰናል። በተመሳሳይ ሁኔታ (ልዩነት መኖሩን ግንዛቤ ውስጥ በመክተት) ገናናው አምላካችን የማይታይ የማይጨበጥ መንፈሳዊ አካል ሆኖ ሳለ ዳሩ ግን እኛን ለማዳን ፍቅሩን ለመግለጽ የሚጨበጥና የሚዳሰሰውን የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ታየ፤ በሥጋ ተገለጠ።

- ሞገዱ በቴሌቪዥን መታየቱ በሬዲዮ መደመጡ በከባቢው አየር ያለውን ሕልውና አጣ ወይም ተወገደ ማለት እንዳልሆነ በቴሌቪዥን ሲታይ በሬዲዮ ሲደመጥ በከባቢው አየር ሞልቶ እንዳለ እንደሆነ ሁሉ፥ እንደዚሁም እግዚአብሔር ወልድም የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ በተገለጠ ጊዜ በሰማይ የለም ማለት አይደለም። በመንበረ ክብሩ ከአብ ከባሕርይ አባቱ ከመንፈስ ቅዱስ ከባሕርይ ሕይወቱ በሕልውና ነበር። ዮሐ.3፥13።

ሰው የሆነው ምሉ መለኮት ነውን?

በመለኮት ተከፍሎ አለመኖሩን በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርታችን ላይ ገልጸናል። እንግዲያው በመለኮት ተከፍሎ ከሌለ፤ ምሉዕ መለኮት ሰው ሆነ ከተባለ አብና መንፈስ ቅዱስ ሰው ሆነዋል ማለት ነው?

ሰው ሆኖ የተገለጸው አካላዊ ቃል በተለየ ሁኔታው ነው እንጂ አብና መንፈስ ቅዱስ ሥጋን አልተዋሐዱም። እንዲህ ከሆነ መለኮት በተከፍሎ ነዋ ሰው የሆነው? ወይም አብና መንፈስ ቅዱስ ከመለኮት ውጭ ናቸው ማለት ነው?

መለኮት በተከፍሎ ሳይሆን ምሉዕ መለኮት ነው ሥጋን የተዋሐደው። አብና መንፈስ ቅዱስም ከመለኮትነት ውጭ አይደሉም። ዳሩ

ግን በተለየ አካላቸው ወይም በተለየ ሁኔታቸው ሥጋን አለተዋሐዱም። ይህንን በሚከተሉት ምሳሌዎች ግልጽ ማድረግ ይቻላል።

የሰው ነፍስ

የነፍስ አካልዋ አንድ ነው። እያንዳንዱ ሰው ከሥጋው ጋር ተዋሕዳ የምታንቀሳቅሰው ረቂቅ የማይጨበጥ የማይዳሰስ አካል ያላት አ/ዲት ነፍስ አለችው። አካልዋ አንድ የሆነው ነፍስ፣ በከዊን (በሁኔታ) ግን ሦስትነት አላት። እነዚህም ልብ፣ ቃል፣ እስትንፋስ፣ በመባል ይታወቃሉ። በአነጋገር፣ በሥራቸው ሦስቱም የተለያዩ ናቸው። ልብ ማሰቢያ ነው። ቃል መናገሪያ ነው። እስትንፋስ ደግሞ ሕይወት ነው።

የነፍስ የቃልነትዋ ከዊን (ሁኔታ)፣ ከልብነትዋ ከዊንና ከእስትንፋስነትዋ ከዊን በተለየ ሁኔታው በአፋችን ውስጥ ካለው ከሥጋ ምላስ ጋር ተዋሕዶ ንባብን፣ ድምፅን ይሰጣል። በዚህ ጊዜ ልብና እስትንፋስ ምንም እንኳን በአንዲት ነፍስ ያሉ ቢሆንም ዳሩ ግን ከሥጋ ምላስ ጋር ባለመዋሐዳቸውና ድምፅን ባለመስጠታቸው ከነፍስ አንድነት የተለዩ ናቸው እንደማይባል ሁሉ እንደዚሁ በልብነት ሁኔታና በእስትንፋስነት ሁኔታ ያሉ አብና መንፈስ ቅዱስ ሥጋን አለመዋሐዳቸው በቃልነት ሁኔታ ያለው ወልድ ግን ሥጋን መዋሐዱና መገለጡ አብና መንፈስ ቅዱስን ከመለኮትነት ውጭ አያደርጋቸውም።

ፀሐይ

የፀሐይ አካልዋ አንድ ነው። ዳሩ ግን አካልዋ አንድ ቢሆንም ሦስት ሁኔታዎች ግን አሏት። እነዚህም የፀሐይ ክበብ፣ የፀሐይ ብርሃን፣ የፀሐይ ሙቀት በመባል ይታወቃሉ። ፀሐይ በክብነትዋና በሙቀትዋ ሁኔታ ሳይሆን በብርሃንነትዋ ሁኔታ ብቻ ከዓይናችን ብሌን ጋር ተዋሕዳ ዓይንን ከጽንፍ እስከ ጽንፍ እንዲያይ ታደርገዋለች። እዚህ ላይ የምናስተውለው ዓቢይ ቁም ነገር ቢኖር ከዓይናችን ብሌን ጋር የተዋሐደው የፀሐይዋ ክበብ ወይም ሙቀት አለመሆኑን ነው። ዳሩ ግን ከክበብና ከሙቀት ያልተለየው ብርሃን ከሁለቱ በተለየ ሁኔታው (በብርሃንነቱ ሁኔታ) ከዓይናችን ብሌን ጋር ተዋሕዷል። እንግዲህ ክበብና ሙቀት ከዓይን ብሌን ጋር ስላልተዋሐዱ ከፀሐይነት

ውጭ ናቸው ይባላል? ወይም ደግሞ ፀሐይ ከሦስት ተከፈለች እንደማይባል ሁሉ መለኮትም በብርሃንነቱ ሁኔታ (ብርሃን የወልድ ምሳሌ ነው) የሰውን ሥጋ ተዋሐደ ስንልና በፀሐይ ክበብና ሙቀት የተመሰሉት አብና መንፈስ ቅዱስ የሰውን ሥጋ አልተዋሐዱም ስንል መለኮት ከሦስት ተከፈለ ወይም አብ መንፈስ ቅዱስ ከመለኮትነት ውጭ ናቸው አያሰኝም።

እሳት

እሳት በአካሉ አንድ ሲሆን ሦስት ሁኔታ አለው። ይኸውም ፍሕም፣ ብርሃን፣ ሙቀት መሆኑ ነው። እሳት በፍሕምነቱና በሙቀቱ ሳይሆን በብርሃንነቱ ሁኔታ ብቻ ከዓይን ብሌን ጋር ሲዋሐድ፣ ፍሕምና ሙቀት ከዓይን ብሌን ጋር ባለመዋሐዳቸው ከእሳትነት ውጭ ናቸው እንዳይባሉ ወይም እሳት ከሦስት ተከፈለ እንዳይባል፣ አንድ የሆነ መለኮትም በቃልነቱ ሁኔታ ሰው ሆነ ብንል በልብነትና በእስትንፋስነት ሁኔታ ያሉ አብ፣ መንፈስ ቅዱስ ከመለኮትነት ውጭ ናቸው አያሰኝም ወይም መለኮት ከሦስት ተከፈለ አያሰኝብንም።

ከላይ በተገለጹት ምሳሌዎች አካልን ለመለኮታዊ ባሕርይ መመሰላችንን አንዘንጋ። ሥላሴ በአካል ሦስት ናቸው እንጂ አንድ አይባሉም። በመለኮት ግን አንድ ናቸው።

ባሕር (ቀላይ)

ባሕር አካሉ አንድ ሲሆን ሦስት ከዊን አለው። ይኸውም ስፍሐት፣ ርጥበት፣ ማዕበል ነው። አንድ ሰው ወደ ባሕር ውስጥ ሲገባ ባሕር በስፍሐትና በማዕበል ሁኔታ ሳይሆን በርጥበት ሁኔታ ብቻ ከአካሉ ላይ ይገኛል። ማለትም ከሰውነቱ ጋር የሚዋሐደው ርጥበት እንጂ የባሕሩ ስፋትና ማዕበል አይደሉም። በዚህ የተነሣ የባሕሩ ስፋትና ሞገድ በሰውየው ሰውነት ላይ ባለመገኘታቸው ወይም ባለመዋሐዳቸው ከባሕር ውጭ ናቸው ሊባል እንደማይቻል ሁሉ እንደዚሁ ሁሉ አብና መንፈስ ቅዱስም ሥጋን ባለመዋሐዳቸው ከአንድ መለኮት ውጭ ናቸው አይባሉም። ወይም ባሕሩ ከሦስት እንዳልተከፈለ ሁሉ መለኮትም ከሦስት ተከፈለ አይባልም።[20]

---

[20] St Athanasius and Incarnation – ኩነተ ሃይማኖት፤ መድሎተ አሚን።

ቅዱሱ ሰው በመሆኑ አልረከሰም

እግዚአብሔር በቅድስናው ወደር የማይገኝለት ቅዱስ መሆኑ የታመነ ነው። ዳሩ ግን ቅዱሱን ጌታ ከረከሰውና ከጎሰቆለው ከአዳም ሥጋ አዋሕዶ ሰው ሆነ ብሎ ማመንና ለሌላውም ማስተማር የአምላክን ሉዐላዊነትና ቅዱስነት የሚጻረር ነው የሚለውን አመለካከት አጥብቀን እንቃወማለን።

ተቃውሟችንም መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት ያደረገ እንጂ በጭፍን አመለካከት ተጋርደን የምናቀርብ አይደለንም።

ሐዋርያትን የመሰለው ታላቁ የቤተክርስቲያናችን አባት ቅዱስ አትናቴዎስ የቅዱስ እግዚአብሔር ሥጋን መዋሐድ፤ እንኳን የእግዚአብሔርን ቅድስና ሊያረክሰው የረከሰውን የአዳምን ሕይወት እንደቀደሰው ሲያመለክት፥ «እንደ ፀሐይ ብሩሕ ጽሩይ የሆነ በስነ ፍጥረት መካከል አይገኝም። የፀሐይ ብርሃን በሁሉም ሥፍራ ይኖራል። በቆሻሻ ነገር ላይም ያርፋል። ዳሩ ግን ንጹሕነቱን (ብሩህነቱን) ያረፈበት ቆሻሻ አያጎድፈውም። እንደውም ቆሻሻውን በማድረቅ መጥፎ ሽታውን በትነት ያጠፋዋል። ቦታውንም ያጠራዋል። እንደዚሁም በብርሃን የተመሰለ ጌታ ወደ እኛ በኃጢአት ወደረከስነው መጣ። ቅዱሱ ጌታ በርኩሳኑ መካከል ተገኘ። ንጹሑ ጌታ በቆሻሻዎቹ መካከል ተገኘ። ገናናው ጌታ የደካሞቹን ባሕርይ ባሕርይው አደረገ። በእሱ ቅድስና የእኛ ርክስትና ጉስቁልና ተወገደ። ሥጋችንን ተዋሕዶ በመካከላችን በመገኘቱ ከኃጢአት እድፋችን ነፃን እንደገና ተፈጠርን እንጂ የእኛ ኃጢአተኝነት የእኛ መርከስ እርሱን አላረከሰውም።»

ኃያሉ ስለ እኛ ደካማ ሥጋን መዋሐዱ ኃያልነቱን አልሻረውም

እግዚአብሔር አምላካችን ኃያል አምላክ ሲሆን ሰው ሆነ፡ የደካማው የሰው ልጅን ባሕርይ ባሕርይው አደረገ። እንደ ሰው ተራበ፥ ተጠማ፥ ደከመ። ይህ ሁሉ ግን በፈቃዱ የሆነ እንጂ በባሕርይው ድክመት ኖሮበት አይደለም። ሰው ሆኖ የተገለጠው ጌታ ሁሉን የሚችል ከሃሌ ኩሉ '(ominipotent) ነው። ስለዚህ ሁሉን ቢያደርግ የባሕርይ ችሎታው ነው። የደካማውን የሰውን ሥጋ

ተዋህዶ በድካሙ ሰውን ነፃ ቢያወጣው በኃይሉ ሰውን ቢያድነው ሁሉም የእርሱ ነው።

ለእግዚአብሔር አምላካችን ባሕርይ የማይስማማው ብቸኛ ነገር ኃጢአት ነው። ከኃጢአት በስተቀር ሁሉን ለማድረግ ይቻለዋል።

እግዚአብሔር ወልድ ሰው የሆነበት ዓላማ

1. እርሱንቱን በተጨባጭ ሁኔታ እንድናውቀውና እንድናምነው በመፈለጉ ነው። እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ ሰው ደግሞ ሥጋ ነው። እግዚአብሔር የሚኖረው በሰማይ ነው፤ ሰው ደግሞ የሚኖረው በምድር ነው። እንግዲህ የሰው ልጅ የአምላኩን ፊት ለማየት ቢሻም ይኸ ምኞቱ ከላይ በተገለጸው ሁኔታ ሊሳካና እውን ሊሆን አልቻለም። ስለዚህ የአምላኩን ፊት ማየትን ያልቻለው የሰው ልጅ አምላኩ ሰው ሆኖ በመካከሉ በተገኘ ጊዜ አየው በሚገባም አወቀው።
2. በአዳም ላይ የተፈረደበትን ሞት ለማስቀረት ነው። «የኃጢአት ደመወዝ ሞት ነው።» ሮሜ.6፥23።

በኃጢአት ወድቃ ዘላለማዊ ሞት የተፈረደባትን የአዳም ሕይወት ከዚህ ፍርድ ነፃ ሊያደርግ የሚችል ከመለኮት በስተቀር ማን ይኖራል? የሞተውን የፈረሰውን የበሰበሰውን የሰውን ሰውነት ከተቀበረበት የሚያነሳ ከመለኮት በቀር ማን ይኖራል? ስለዚህ አካላዊ ቃል ሰው ሆነ።

3. ስለ አዳም ፍጹም ካሣ ለመክስና አዳምና ልጆቹን ከእዳ ነጻ ለማድረግ ነው።
4. «እሾህን በሾህ» እንደሚባለው ሰይጣንን በሥጋ ተሰውሮ ድል ሊያደርገው ነው።
5. አምላክነቱ አባትነቱ ለሁሉም መሆኑን ያስረዳ ዘንድ ነው።

ከላይ የተጠቀሱትን ዘርዝር አድርገን እንመልከታቸው።

እግዚአብሔር ሰው ሆኖ በመምጣቱ አውቅ ነው

እግዚአብሔር ከሰው አስተሳሰብ እጅግ የራቀና የመጠቀ የሰው አእምሮም ስለ እርሱ ተመራምሮ የሚደርስበት አይደለም። እግዚአብሔርን በመለኮታዊው ባሕርይ ለማየት አይቻልም። ሙሴ፣ «እባክህ ክብርህን አሳየኝ» ብሎ ይለምነው በነበረ ጊዜ ልዑለ ባሕርይ አምላክ የመለሰለት መልስ፣ «ሰው አይቶኝ አይድንምና ፊቴን ማየት አይቻልህም» የሚል ነበር። ዘጸ.33፥20።

ስለዚህ እግዚአብሔር ለወዳጁ ለሙሴ እንደተናገረው ሁሉ እርሱን አይቶ መኖር የሚችል አይኖርም። ከገናና ክብሩ የተነሣ። በአንጻሩ ደግሞ የሰውን ተፈጥሮ ስንቃኝ ከእግዚአብሔር ባሕርይና ክብር ጋር ስናነጻጽረው የሰማይና የምድር ያህል መራራቅ እንዳለው እንገነዘባለን።

እንግዲህ ደካማውና ኀስቋላው የሰው ልጅ ገናናውን አምላክ በምን ዓይነት ሁኔታ ሊቀርበውና ሊያውቀው ይችላል? ሰው ወደ እግዚአብሔር መንበር የሚነጠቅበትና የአምላኩን ፊት የሚያይበት ምንም ዓይነት ኃይልና ችሎታ የለውም።

ከአዳም ስሕተት በኋላ ብዙዎች ወደ እግዚአብሔር ቀርበው ፊቱን ለማየት ይሹ ነበር። ግን ደፍረው የአምላካቸውን ፊት አላዩም፤ አልቻሉምም። «ሰው ፊቴን አይቶ አይድንምና» የሚለው አምላካዊ ቃል እግዚአብሔርን ማየት የማይቻል መሆኑን አረጋግጦላቸዋልና።

ለእግዚአብሔር ካላቸው ቅርበት የተነሣ አንዳንድ ቅዱሳን አበው የአምላካቸውን ፊት ለማየት ብዙ ጊዜ ይጓጉ ነበር። ነገር ግን የተመኙትን የአምላካቸውን መልክ በምሳሌ ከማየት ሌላ በገናና ክብሩ እንዳለ ሊያዩት አልተቻላቸውም። እነርሱም እንደ ሙሴ ደፍረው፣ «ፍጹም ማንነትህን በግልጽ አሳየን» ለማለት አልደፈሩም። የደፈረው ሙሴ እንኳን የጀርባውን ጨረፍታ በማየቱ የደረሰበትን በማወቁ ሁለተኛ ይኼን ጥያቄ ሳይጠይቅ ቀርጦ ነበር።

እግዚአብሔር በተለያየ ሁኔታ በሚገለጽበት ጊዜ እንኳን አንዳንድ ቅዱሳን ለሙሴ እግዚአብሔር አምላክ የተናገረው ትዝ እያላቸው ይደነግጡ፣ ይሸበሩ ነበር። ለምሳሌ የሶምሶን አባት ማኑሄ

ለሚስቱ፣ «እግዚአብሔርን አይተናልና ሞት እንሞታለን» ማለቱ ይህንን ያስገነዝበናል። መሳ.13፥20።

ከዚህ የተነሣ እግዚአብሔር አምላክ በጥንት ዘመን በነቢያቱ አንደበት ቃሉን ያሰማ፣ በተለያዩ ምሳሌዎች እርሱነቱን ይገልጽ፣ መንፈሱንም በታቦቱ ላይ በማድረግ ለሚያምኑት ሕዝቦች ይገለጥ ያነጋግራቸው ነበር። ግን ይህ ሁሉ ቢሆንም በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለውን ፍጹም አንድነት አላመጣም።

መፍትሔው ታዲያ ምን ሆነ?

ገናናው አምላክ ራሱን ዝቅ አድርጐ የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ሊያውቁት በሚሹት ፍጥረቶቹ መካከል መገኘት አማራጭ የሌለው መፍትሔ በመሆኑ አካላዊ ቃል ሥጋን ተዋሐደ። ሰው ፊቱን አይቶ መኖር የማይችለው ጌታ ራሱን ዝቅ አድርጐ የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ታየ። ባለፉት ዘመናት የነቢያቱን፣ የካህናቱን አንደበት እንደበት አድርጐ ይናገር የነበረው ጌታ ዛሬ ግን ራሱ ከመንበሩ ወርዶ ቃል በቃል ተናገረን። የአምላኩን ቃል የሰው ልጅ በጆሮው ሰማ። ፊቱንም በዓይኖቹ አየ። አካሉንም ዳሰሰው፤ ከመዳሰስም አልፎ ተዋሐደው፤ እርሱም ሥጋውን ቆርሶ ሰጠን፤ ደሙንም አፍሶ እንካችሁ ጠጡ አለን። ሥጋውን ከሥጋችን ደሙን ከደማችን አዋሐደው።

ታላቁ የቤተክርስቲያን መምህር ቅ.አትናቴዎስ ይህን እጹብ ድንቅ የአምላክ ሥራ በአንክሮ በማስተዋል በአድናቆት እንዲህ ሲል ገልጾታል፣ «እርሱ አምላካችን የእኛን ሥጋ ተዋሕዶ በመካከላችን በመገኘቱ ጥሩ የትህትና መምህር ሆነን። እርሱ ንጹሐ ባሕርይ አምላክ ሆኖ ሳለ እርሱ በተበደለ፣ በደለኞቹ እኛ ወደ እርሱ እንድንመጣ አልፈለገም። መምህረ ትህትና ነውና እርሱ ራሱ ወደ እኛ መጣ። እንደ እኛም እየበላ እየጠጣ የመጣበትን ዓላማ አስተማረን (ነገረን)

ዳሩ ግን በእርሱ ፋንታ እኛ ወደ እርሱ እንድንሄድና ይቅርታን እንጠይቅ ዘንድ ብንገደድ ኖሮ ከእኛ የተፈጥሮ ድክመት የተነሣ እንዴት እንችል ነበር? ስለዚህ ጌታችን ኃጥአን፣ ኀስቋላ፣ ደካማ ወደሆነው ወደ እኛ መጣ። ሥጋችንንም ተዋሐደ። በመካከላችንም ተገኝቶ በሚረዳን በሚገባን ቋንቋ ተናገረን። ፍቅሩንም አሳየን።

የሰው ዘር ሁሉ የዚህ አመጽ ተካፋይ በመሆን በእዳ ተይዟል። ስለዚህ ካሹ መጀመሪያና መጨረሻ የሌለው መሆን ይኖርበታል።

መ. ኃጢአት የሌለበት ንጹሐ ባሕርይ መሆን አለበት። ያለበለዚያ እርሱም ኃጢአተኛ ከሆነ ስለ ኃጢአተኞች እዳ ከፍሎ ሊያድን አይችልም። እንዲያውም ለራሱም የሚክስለት ያስፈልገዋል።

ሠ. ፈጣሪ መሆን አለበት። ወደ ወህኒ የተጋዙትን ነፍሳት ነጻ ማውጣት ብቻ ሳይሆን የረከሰው የሰውን ተፈጥሮ ይቀድስ ዘንድ ይገባዋልና።

ከላይ የተዘረዘሩትን መስፈርቶች ሊያሟላ የሚችል ከፍጡር ወገን ሊገኝ ስለማይችል ራሱ ፈጣሪ የእጁን ፍጥረት አዳምን ለማዳን ራሱ ስለአዳም ካሣ ከፍሎ በሐዲስ ተፈጥሮ ከእንደገና ሊፈጥረው አምላካዊ ጉዞ ወደ ሰዎች ልጆች አደረገ።

ቀዳማዊ ቃልም ከድንግል የምትናገር የምታውቅ ነፍስ ያላቸው ሥጋን ነሣ።[21] በዚህ መንገድ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የእኛን ስቃይና መከራ ያስወግድ ዘንድ ወደ ወገኖቹ መጣ። ቅዱስ አትናቴዎስ እንደተናገረው፥ «የእኛ የሆነውን ወስዶ (ከኃጢአት በስተቀር) የእርሱ የሆነውን ሰጠን።» ከዚህ ውጭ ሌላ መፍትሔ ሊኖር አይችልም። ብቸኛውና ፍጹም የደኅንነት መንገድ ይኸው ብቻ ነው።

በምሥጢረ ሥጋዌ ከእግዚአብሔር ጋር አንድ ሆነናል።

በጥፋታችን ከፈጣሪያችንና ከአምላካችን አንድነት ተለየን። ዳሩ ግን ርኅሩኅ አምላካችን ስለ እኛ ተገብቶ (ተወክሎ) በበደልነው በደል ሁሉ እርሱ ክሶ ታረቀን። ከአብና ከመንፈስ ቅዱስም ጋር አስታረቀን። በእርሱ መሥዋዕትነት (የማስታረቅ አገልግሎት) በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ተጋርዶ የነበረው የጠብ ግድግዳ ፈረሰ። ሰውን ከአምላክ ለይቶት የነበረው የኃጢአት መጋረጃ ለሁለት

[21] ሃይማኖተ አበው ገጽ 240።

ተከፈለ። ማቴ.27፥51። እግዚአብሔርና ሰው አንድ ሆኑ። የጠፋው ልጅ ተገኘ፤ ወደ አባቱ እቅፍ ገባ።

ነብየ እግዚአብሔር ኢሳይያስ አስቀድሞ እንደተናገረው፥ «ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች።» ኢሳ.7፥14። የተባለው ይፈጸም ዘንድ ድንግል አማኑኤል ብላ ስሙን ሰየመችው። ትርጓሜውም እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው ማለት ነው ማቴ.1፥23።

እግዚአብሔር ከሥጋችን ሥጋ ከነፍሳችን ነፍስ ነሥቶ ሰው ሆነ፤ ተዋሐደን፤ ተዋሐድነው። ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አንድ አደረገን። «አንተ፥ አባት ሆይ፥ በእኔ እንዳለህ እኔም በአንተ፥ እነርሱ ደግሞ በእኛ አንድ ይሆኑ ዘንድ እለምናለሁ። እኛም አንድ እንደ ሆንን አንድ ይሆኑ ዘንድ፤» ዮሐ.17፥22።

በምሥጢረ ሥጋዌ ሰይጣን ድል ሆኖአል።

አዳምና ሔዋንን በእባብ ሥጋ ተሰውሮ ወደ ገነት በመግባት ያሳሳታቸው ጥንተ ጠላት ዲያብሎስ በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ድል ሆኖአል። ሰይጣን በሥጋ ከይሲ ተሰውሮ አዳምን እንዳሳሳተ ሁሉ ጌታም የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ደካማ መስሎ ሰይጣንን ወደ መስቀሉ በማቅረብ ከመስቀሉ እግር ሥር ጥሎ ቀጥቅጦታል።

እግዚአብሔር ሥጋዌውን ከሰይጣን ሰውሮ ነው ያደረገው። ሰው ሆኖ በምድር የተገለጠው አምላክ ወልደ አምላክ ለመሆኑ ሰይጣን እርግጠኛ አልነበረም። ብዙ ጊዜ ግራ ይጋባ ነበር። ጌታም ሰይጣንን ያዘናጋ ዘንድ አንድ ጊዜ ታላላቅ ተአምራትን ሲያደርግ በሌላ ጊዜ ደግሞ ደካማ ሆኖ ሲራብ፣ ሲጠማ፣ ሲያንቀላፋ፣ አላዋቂ መስሎ ሲታይ ሰይጣን የጌታን ማንነት ለማወቅ ግራ ተጋብቶ ነበር።

በዕለተ ዓርብ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ሳለ ሰይጣንን ፍጹም አዘናግቶ ወደ መስቀሉ ሊያቀርብና ድል ሊያደርገው ስለፈለገ፣ «አምላኬ አምላኬ ስለምን ተውኸኝ» የሚለውን ጩኸት አሰማው። ማቴ.27፥46። በዚህ ጊዜ በጥርጥር ማዕበል ይዋዥቅ የነበረው ዲያብሎስ ይህን በሰማ ጊዜ፣ «ፍጡር ነው» ብሎ አረጋግጦ እንደሌላው ሰው ነፍሱን በሲኦል ሥጋውን በመቃብር ሊቆራኝ ወደ ጌታ ቀረበ። ጌታም ከመስቀሉ አጠገብ ሲደርስ ሰውሮበት የነበረውን መለኮታዊ ክብሩን ገለጸለት። እልፍ አእላፋት መላእክት ከመስቀሉ እግር ሥር ተነጥፈው ጌታን ሲያመሰግኑ አይቶ ፈራ፤ ደነገጠ። ወደ ኋላው ሊመለስ ሲል በነፋስ አውታር (ገመድ) በእሳት ዛንጅር አሠረው።

በዚህ ጊዜ መለፍለፍ ጀመረ። ሰው ሆኖ ሥጋ ለብሶ ድል የነሣኝ ምእመናንን ይነጥቀኝ ዘንድ ሥልጣን የተሰጠው ይህ ማነው? ከእኔ ሕግ ልዩ የሆነ ነፍሳትን ከእኔ እጅ እየማረከ የሚወስድ ይህ ማነው? እንደ ኃጢአተኛ በመስቀል ተሰቅሎ ያለኃጢአት ሞቶ የወደድኩትን እንዳላደርግ የከለከለኝ ልቀርበው የማይቻለኝ ይህ ማነው? የተሰጡኝን ነፍሳት ሁሉ ወደ ክብር ወደ ልዕልና ይወስዳል እንጂ በእግሬ እርግጥ በእጄ ጭብጥ አድርጌ ይዣቸው በነበረ በነፍሳት ላይ እንዳልሠለጥን ያደረገኝ ይህ ማነው?

ለካስ እኔ ሳላውቀው ነው እንጂ እሱስ ሰማያዊ ኖሯልና እያለ ቀባጠረ፤ ወይኔ ከእንግዲህ ወዲህ በርሱ ካመኑ ሰዎች በማንም ላይ ክፉ ማድረግ አይቻለኝም። ማንንም ለመጉዳት ሥልጣን የለኝም ብሎ ፈጽሞ ድል መሆኑን መሰከረ።[22]

ቅዱስ ጳውሎስም «ሞት ሆይ መውጊያህ የት አለ?» ብሏል 1ቆሮ.15፥55።

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም የሰይጣንን በመስቀል ላይ ድል መሆን ሲናገር፣ «ከባላጋራችን ተንኰል የተነሳ ሰው በመሆኑ የዕዳችንን ደብዳቤ አጠፋልን፤ ከመካከላችንም አራቀው፤ በመስቀሉም ቸነከረው።» ብሏል። ቆላ.2፥14።

ጌታም ለሐዋርያቱ ከመሰቀሉ በፊት አስቀድሞ እንዲህ ብሎአቸው ነበር፣ «ከእንግዲህ ወዲህ ከእናንተ ጋር ብዙ አልናገርም፣ የዚህ ዓለም ገዥ (ሰይጣን) ይመጣልና፤ በእኔ ላይም ምንም አያገኝም፤» ዮሐ.14፥30።

በምሥጢረ ሥጋዌ ክፋትና ሥቃይ ተወግደዋል

ፈጣሪያችን ሥጋችንን ተዋሕዶ ሰው በመሆኑ በኃጢአት ከመውደቃችን የተነሣ በሁለት ነገሮች እንሠቃይ ነበር። አንደኛው፣ በኃጢአት የጐሰቆለው ተፈጥሮአችን ነው፤ ሁለተኛው፣ በእኛ ላይ የታወጀው የሞት ፍርድ ነው።

እነዚህ ሁለቱ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ተወግደውልናል። እርሱ በእኛ ፈንታ ስለ እኛ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ሞተ–በእኛ ላይ የተፈረደውን ጽኑ ፍርድ ያስቀር ዘንድ። አካሉንም ከአካላችን አዋሕዶ በአዲስ ተፈጥሮ ፈጠረን፤ ከቀደመው በደላችን አነፃን። ስለዚህ በጥምቀት ከክርስቶስ ጋር አብረን እንቀበራለን፤ ደግሞ ትንሣኤውን በኩር አድርገን በተሐድሶ እንነሣለን።

እርሱ አምላካችን ወደ እኛ መጣ። በአርአያው የፈጠረንን እኛን ከረከሰንበት ከጉስቁልና ሕይወት ነፃ ሊያወጣን የቀደመውን

[22] ትምህርተ ኅቡአት።

ተፈጥሮአችንን ሳያጠፉ ያንኑ አድሶ እንደገና ፈጠረን (ወለደን)። «አሮጌውን ሰው ከሥራው ጋር ተውት በአእምሮም ፍጹም የሆነውን አዲሱን ሰው ልበሱት ፈጣሪውን የሚመስለውን» ቆላ.3፥9–10።

ሰው ዳግመኛ ከእግዚአብሔር እንደተወለደና በአዲስ ተፈጥሮ እንደተፈጠረ የሚያምን ብቸኛ ሃይማኖት ክርስትና ነው። በተዋሕዶ ተገልጦ ይህን ያደረገ ደግሞ ብቸኛውና ሁሉን ቻይ አምላክ ነው፤ ስሙም እግዚአብሔር ነው።

ከጌታችን መወለድ በፊት የነበሩ ወገኖች በስቃይና በመከራ ውስጥ ማለፋቸው የታወቀ ነው። ይህ መከራና ስቃይ የኃጢአት ውጤትና ቅጣት ነበር። ስቃዩ በአዳም መውደቅ ወደ ሰዎች ሁሉ የተዛመተ ነው። ዛሬ ግን በክርስቲያኖች ላይ የሚደርሰው መከራ የኃጢአት ቅጣት ሳይሆን ክርስቶስን የመምሰላችን ምልክት ነው። «ሊከተለኝ የሚወድ ማንም ቢኖር መስቀሉን ተሸክሞ ይከተለኝ።» ማር. 8፥34። «በዓለም ሳላችሁ መከራ አለባችሁ ነገር ግን አይዞአችሁ እኔ ዓለምን አሸንፌዋለሁና»

የክርስቶስ በመሆናችን የመከራው ተካፋይ ልንሆን ይገባል። «በአንድም ነገር እንኳ በተቃዋሚዎች አትደንግጡ፤ ይህም ለእነርሱ የጥፋት፥ ለእናንተ ግን የመዳን ምልክት ነው፥ ይህም ከእግዚአብሔር ነው፤ ይህ ስለ ክርስቶስ ተሰጥቶአችኋልና፤ ስለ እርሱ መከራ ደግሞ ልትቀበሉ እንጂ በእርሱ ልታምኑ ብቻ አይደለም፤ በእኔ ያያችሁት አሁንም በእኔ እንዳለ የምትሰሙት፥ ያው መጋደል ደርሶባችኋልና።» ፊልጵ.1፥28–30።

«የተጠራችሁለት ለዚህ ነውና፤ ክርስቶስ ደግሞ ፍለጋውን እንድትከተሉ ምሳሌ ትቶላችሁ ስለ እናንተ መከራን ተቀብሎአልና። እርሱም ኃጢአት አላደረገም፥ ተንኰልም በአፉ አልተገኘበትም፤ ሲሰድቡት መልሶ አልተሳደበም መከራንም ሲቀበል አልዛተም፥ ነገር ግን በጽድቅ ለሚፈርደው ራሱን አሳልፎ ሰጠ፤ በኃጢአት ሞተን ለጽድቅ እንድንኖር፥ እርሱ ራሱ በሥጋው ኃጢአታችንን በእንጨት (መስቀል) ላይ ተሸከመ፣ በመገረፉ ቁስል ተፈወሳችሁ። እንደ በጎች ትቅበዘበዙ ነበርና፥ አሁን ግን ወደ ነፍሳችሁ እረኛና ጠባቂ ተመልሳችኋል።» 1ጴጥ.2፥22–25።

«እነርሱም ስለ ስሙ ይናቁ ዘንድ የተገባቸው ሆነው ስለ ተቆጠሩ ከሸንጎው ፊት ደስ እያላቸው ወጡ፤» የሐዋ.5፥41።

በኃጢአት ሳይሆን በሃይማኖታችን ምክንያት የሚገጥመን መከራ ሁሉ በውስጥ ደስታን፥ ንጽሕናን፥ ብቁነትን፥ ዓለምን ማሸነፋችንን፥ ሰይጣንን ድል ማድረጋችንን የሚያሳይ ነው።

ቅዱስ ጳውሎስ ይህን አስመልክቶ ሲናገር፥ «አሁን በመከራዬ ስለ እናንተ ደስ ይለኛል፥ ስለ አካሉም ማለት ስለ ቤተ ክርስቲያን በሥጋዬ በክርስቶስ መከራ የጐደለውን እፈጽማለሁ» ብሏል። ቆላ.1፥24።

ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስ አባል ነች፤ ክርስቶስ የቤተ ክርስቲያን ራስ ነው፤ ተከታዮቹ ደግሞ የአካሉ ክፍሎች ናቸው። ራስ የሚቀበለውን መከራ ሌላውም አካል ይቀበላል። ስለዚህ በክርስትና ሕይወት የሚገጥመን መከራ የኃጢአት ውጤት አለመሆኑን መረዳት ይኖርብናል። የክርስቶስ የአካሉ ክፍሎች መሆናችንን የሚያስረዳና የሚያረጋግጥልን በመሆኑ መከራውን በደስታ መቀበል ይገባናል።

ሰው ሆኖ በመገለጡ የሁሉም አባት መሆኑን ገለጠ

የሚታየውና የማይታየው ፍጡራን ሁሉ የተፈጠሩት በእርሱ ነው። እርሱ ጌታችን የሁሉ አስገኚ፥ የሁሉ ፈጣሪ ነው። አምላክነቱ ለአይሁዶች ብቻ አለመሆኑን ያስረዳ ዘንድ ወደዚህ ዓለም መጣ። የእስክንድርያው ቄሌምንጦስ እንደገለጸው፥ «እግዚአብሔር አባትነቱና አዳኝነቱ ለአይሁድ ብቻ አይደለም፥ ለሰው ዘር ሁሉ እንጂ። ስለዚህ የሰው ዘርን ሁሉ ወደ እርሱ ሊመልስና ሊያድን መጣ። መሥዋዕትነቱም ለአንድ ቦታ ለተወሰነ ጊዜ ሳይሆን ለሁሉምና ለሁልጊዜ ነው።»[23]

በማዕከለ ምድር ላይ የተሰቀለው ጌታ የዓለም መድኃኒት መድኃኒዓለም ነው። የተሰቀለው ለአንድ ግለሰብ አይደለም። ወይም ለተወሰኑ ሕዝቦች አይደለም። ለመላው የሰው ዘር ነው። ለዚህም ነው

---

[23] Man and Redemption

መድኃኒዓለም የሚባለው። እንዲህ ሲባል ግን የሚያምነው የማያምነው ሁሉ ይድናል ማለት አይደለም። እርሱ ምርጫ ሳያደርግ ለሁሉ ተሰቅሏል። ነገር ግን አዳኝነቱን የሚክዱ ድኅነትን አይኖራቸውም። ለሚያምኑት ግን ሕይወትን ይሰጣቸዋል። ዮሐ.3፥16–18።

ሥጋው በመቃብር አልቀረም

የክርስቶስ ሥጋ በሦስተኛው ቀን በመቃብር አለመገኘቱ ለአይሁድና ለተረፈ አይሁድ እስከዛሬ ድረስ የማይፈታ እንቆቅልሽ ቢሆንባቸውም ለእኛ ትንሣኤውን ለምናምን ክርስቶሳውያን ግን የሕይወታችን ብርሃን ነው ጳውሎስ እንደተናገረው «የተኛህ ንቃ ከሙታንም ተለይተህ ተነሥ ክርስቶስ ያበራልሃል» ኤፌ.5፥14። ጌታችን ሞትን ድል አድርጐ በመነሣቱ እኛም በደሙ የተዋጀን ልጆቹ ሞተን እንደማንቀር ትንሣኤ እንዳለን አበሠረን። «ሞት! እንግዲህ ሥልጣንህ ወዴት አለ መቃብርስ አሸናፊነትህ ወዴት አለ?» 1ቆሮ.15፥56።

የክርስቶስን ማንነት ባግባቡ ያልተረዱ ቢጽ ሐሳውያን የስህተት መምህራን አንድ የሆነውን ክርስቶስን ሁለት በማድረግ ሥጋው በመቃብር ሲቀር፤ መለኮት ግን ተነሣ በማለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነ ከንቱ የፍልስፍና ነገር ይናገራሉ። ዳሩ ግን መለኮት ከሥጋ፥ ሥጋ ከመለኮት ከተዋሐዱ በኋላ ሥጋው ሞቶ በመቃብር ቀረ። መለኮቱ ግን ከሥጋው ተለይቶ ተነሣ የሚሉ ሁሉ ቁጥራቸው ክርስቶስን ከካዱት ከነአርዮስ ከነንስጥሮስ ነው። ክርስቲያን ተብለውም ሊጠሩ አይችሉም።

እኛስ በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ አጋዥነት በቅዱሳን አበው ጸሐፊነት የተጻፉትን ቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት በማድረግ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆኑን እንናገራለን እንዲህ ስንልም የአምላክነትንም የሰውነትንም ሥራ ባንድ ፈቃድ ባንድ ሥልጣን ስለሠራ ነው እንጂ በየራሳቸው የቆሙ ያልተዋሐዱ በኹለትነት የሚቆጠሩ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው ብለን አይደለም።

እንግዲህ ጌታ በዕለተ ዓርብ ቅድስት ነፍሱን ከቅዱስ ሥጋው በገዛ ሥልጣኑ በለየ ጊዜ። መለኮት ከሥጋም ከነፍስም አልተለየም። በአካለ ነፍስ ወደ ሲኦል ወርዶ በሲኦል ተግዘው ለነበሩ ነፍሳት ነፃነትን ሰብኮላቸዋል። በአካለ ሥጋ ወደ መቃብር ወርዷል። በዚህም ሙስና መቃብርን (በመቃብር ፈርሶ በስብሶ መቅረትን) አጥፍቶልናል።

ስለዚህ በሦስተኛው ቀን መለኮትን የተዋሐደ ሥጋ ሌላ አስነሺ ሳይፈልግ ሞትን ድል አድርጐ ተነስቷል። ቅዱስ ጴጥሮስ ይህን ሲገልጽ፥ «በሥጋ ሞተ በመንፈስ ግን ሕያው ነው» ብሏል 1ጴጥ.3፥19። በመለኮቱ ሕያው የሆነ ጌታ ሞትን ድል አድርጐ ተነሣ።

ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትን ድል አድርጐ መነሣቱ በመጽሐፍ ቅዱስ በስፋት ተገልጹአል። ለማስረጃነት የሚከተሉት ተጠቅሰዋል።

ማቴ.28፥5፤ «እናንተስ አትፍሩ የተሰቀለውን ኢየሱስን እንደምትሹ አውቃለሁና ከዚህ ግን የለም እሱ እንደተናገረው ተነሥቶአል ነገር ግን ኑና ተቀብሮበት የነበረውን ቦታውን እዩ።»

በዕለተ ዓርብ በመስቀል ላይ የተሰቀለው ኢየሱስ ክርስቶስ ከተቀበረበት ሞትን ድል አድርጐ መነሣቱን መልአኩ የክርስቶስ ሥጋው ያረፈበትን መቃብሩን ሊያዩ ለመጡት ሴቶች አረጋግጦላቸዋል። ስለዚህ ሥጋው በመቃብር ቀርቷል የሚሉ ሁሉ ተሳስተዋል።

ማር.16፥6፤ «...አትደንግጡ የተሰቀለውን የናዝሬቱን ኢየሱስን ትፈልጋላችሁ ተነሥቶአል በዚህ የለም እነሆ እርሱን ያኖሩበት ስፍራ»

ስለ እኛ ብሎ የተሰቀለው የአብ ልጅ የድንግል ማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ በሞቱ ሞታችንን አጥፍቶ በትንሣኤው ትንሣኤ እንዲኖረን ማድረጉን ወንጌላውያኑ አስትምረዋል። «የተሰቀለው፥ የሞተው እርሱ ተነሥቶአል» ከሚል ምስክርነት ሌላ ምን ይምጣ።

ሉቃ.24፥3፤ «የጌታ ኢየሱስን ሥጋ አላገኙም...ሕያውን ከሙታን መካከል ስለምን ትፈልጋላችሁ? ተነሥቶአል እንጂ በዚህ የለም»

ሥጋው በመቃብር ቀርቷል አልተነሣም የሚሉ መናፍቃን ይህን ትምህርታቸውን ከወዴት አገኙት? ወንጌላዊው ሉቃስ የጌታ ኢየሱስን ሥጋ ሽቱ ሊቀቡ የሄዱት ሰዎች ሥጋውን እንዳላገኙትና መላእክተም «ሕያውን ከሙታን መካከል ስለምን ትፈልጋላችሁ» በማለት የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋው ሕያው እንጂ ምውት አለመሆኑን አረጋግጠውላቸዋል። ሽቱ ሊቀቡት የፈለጉት የጌታ ሥጋም እንደተነሣ መላእክቱ መስክረዋል።

ሉቃስና ቀለዮጳ ወደ ኤማሁስ መንደር በሚጓዙበት ጊዜ እንግዳ ሰው መስሎ አብሩአቸው ለሚሄደው ጌታ በአዲስ መቃብር ተቀብሮ ስለነበረው ስለ እርሱ ሲነግሩት፥ «ከእኛ ውስጥ ማልደው ከመቃብሩ ዘንድ የነበሩት አንዳንድ ሴቶች አስገረሙን ሥጋውንም ባጡ ጊዜ ሕያው ነው የሚሉ የመላእክትን ራእይ ደግሞ አየን ሲሉ መጥተው ነበር» ሉቃ.24፥23። በማለት ሥጋው በመቃብር እንዳልቀረ ሞትን ድል አድርጐ እንደተነሣ ገልጸዋል።

ሐዋርያቱ በዝግ ቤት ውስጥ ተሰብስበው ሳሉ ጌታ በመካከላቸው ተገኝቶ፥ «አትፍሩ እኔ ራሴ እንደሆንሁ እጆቼንና እግሮቼን እዩ በእኔ እንደምታዩት መንፈስ ሥጋና አጥንት የለውምና እኔን ዳስሳችሁ እዩ አላቸው ይህንንም ብሎ እጆቹንና እግሮቹን አሳያቸው» ሉቃ.24፥36–43። በሥጋው አልተነሣም ሥጋ የሌለው መንፈስ ግን ተነስቷል የሚሉ ክፍሎች ይህን የጌታን አነጋገር እንዴት ያስተውሉታል? ራሱ ባለቤቱ እኔ ራሴ አብሬአችሁ የነበርኩ በዕለተ ዓርብ እጆቼና እግሮቼ የተቸነከሩት ራሴ መሆኔን የተቸነከሩት እጆቼን እዩ በእኔ እንደምታዩት መንፈስ ሥጋና አጥንት የለውም ብሏቸዋል። መንፈስ ሆኖ ሳለ ሥጋ ያለው መስሎ ታያቸው እንጂ ሥጋና አጥንት የለውም እንደይሉ፥ «እኔን ዳስሳችሁ እዩ አረጋግጡ» በማለት አስዳብሷቸዋል። ደግሞ ጌታ መንፈስ አይደለሁም ለመንፈስ እንደ እኔ ሥጋና አጥንት የለውም ብሎ ባልተናገረም ነበር። ስለዚህ የጌታ ሥጋ እንዳልተነሣ በመንፈስ ግን እንደታያቸው አድርገው

የሚያስተምሩ መናፍቃን የመጽሐፍ ቅዱስን ማስረጃነት ያልተቀበሉ መሆናቸው ተረጋግጡአል።

በጥብርያዶስ ባሕር አጠገብ የሚበላ እንዳላቸው ጠይቆ በፊታቸው ካጠመዱት አሣ መብላቱ በዕለተ ሐሙስ በአልአዛር ቤት «በአባቴ መንግሥት ከእናንተ ጋር ከዚህ ከወይን ፍሬ አዲሱን እስከምጠጣበት እስከዚያ ቀን ድረስ ከዛሬ ጀምሮ አልጠጣም» ማቴ.26፥29 ብሎ የተናገረው እርሱ ራሱ መሆኑን ያረጋግጥላቸው ዘንድ ነው። በተናገረው መሠረት ሞቶ ከተነሣ በኋላ በፊታቸው በላ፤ ሉቃ.24፥42።

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ትንሣኤ በተረዳ ነገር የተረዱት ሐዋርያት ስለ እርሱ ሞትና ትንሣኤ እስከ ሞት ደርሰው መስክረዋል። «ስለ ሕይወት ቃል ከመጀመሪያው የነበረውንና የሰማነውን በዓይኖቻችንም ያየነውን የተመለከትነውንም እጆቻችንም የዳሰሱትን እናወራለን ሕይወትም ተገልጦ አይተንግል እንመሰክርማለን» 1ዮሐ.1፥1–2።

ያረገው ማን ነው?

«ወደ ሰማይ የወጣ የለም፤ ከሰማይ ከወረደው ከሰው ልጅ በቀር እርሱ በሰማይ የሚኖር ነው» ዮሐ.3፥13።

የወጣውም፤ የወረደውም አንድ አካል አንድ ባሕርይ የሆነው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ጌታ፥ «ሳያዩ የሚያምኑ ብጹዓን ናቸው» ብሎ ሳያዩት ለሚያምኑት ተስፋ ከሰጠ በኋላ ከትንሣኤው በኋላ በአርባ ቀን ውስጥ በተለያየ ቦታ ለሐዋርያት ታያቸው እጁንም በመጫን ባረካቸው ሥልጣነ ክህነትን ሰጣቸው ጳጳስነትም ሾማቸው መምህራን አደረጋቸው በምስጋናም ፈጽሞ ወደ አልተለየው ወደ ባሕርይ አባቱ ዓረገ። በሥጋና በነፍስ፤ በአጥንትና በደም፤ በሥርና በጅማት፤ በፀጉርና በጽሕም እንዳለ በጥንት አነዋወሩ ተቀመጠ ሥልጣናትም ኃይላትም መናብርትም ሊቃናትም መኳንንትም አጋእዝትም መላእክትም ሠራዊትም ሁሉ አንድ ሆነው ሕይወት ያላቸው ሕያዋን ሁሉ በሰውርም በግልጥም ያሉት የሆነውም የሚሆነውም የልብ

ምክርና ሐሳብ ሁሉ በሰማይና በምድር ያለ መንፈስ ሁሉ ተገዛለት 1ጴጥ.3፥22።

አምላክ የሰውን አካል የሰውን ባሕርይ ገንዘብ አድርጐ ሰው ሲሆን በሰው አካል በሰው ባሕርይ በአጭር ቁመት በጠባብ ደረት ሲገለጥ ሰውም የአምላክን ገንዘብ ገንዘብ አድርጐ በየማን አብ በዘበነ ኪሩብ የመላእክትን ምሥጋና ለመቀበል በቃ። አረገ የሚለውን ቃል ተከትለን ስንሄድ ከምድር ከፍ ማለት ጀምሮ እስከ ሰማየ ሰማያት መምጠቅ ድረስ እርገት ይባላል።

ኤልያስ በእሳት ሠረገላ፣ ሄኖክ በኃይለ ነፋሳት ወደ ገነት ማረጋቸው በመጽሐፍ ቅዱስ ተገልጹአል። ነገር ግን የጌታ እርገት እንደነ ሄኖክና ኤልያስ ባጠቃላይ እንደ ፍጡራን ያለ እርገት አይደለም። ፍጡራን ለሚያደርጉት ሁሉ የፈጣሪ እርዳታ ያስፈልጋቸዋል። የጌታ እርገት ግን በራሱ ፈቃድ በራሱ ሥልጣን የተፈጸመ ነው። ሞትን ድል አድርጐ ሲነሣ ማንም እንዳልረዳው ሁሉ ሲያርግም ምክንያት ሳይሻ ሰማየ ሰማያት መጥቆ ሲያርግ የረዳው ማንም የለም።

የጌታ እርገት እንዴት እንደነበረ በቅዱስ ወንጌል ላይ በሰፊት ባይጻፍም ዳሩ ግን ዜና ሐዋርያት በተሰኘው መጽሐፍ ላይ ቅዱስ ጴጥሮስ እንደሚከተለው ገልጾታል በዚህ ጌታ ባረገበት ቀን እኔ ጌታዬን ተከትዬ ወደ ደብረዘይት ወጥቼ ነበር። ጌታም ተመልሼ ሌሎቹን ደቀ መዛሙርት እንድጠራ አዘዙኝ እኔም ተመልሼ ዮሐንስን እንድርያስን ያዕቆብን አግኝቼ የቀሩትን ወንድሞች እንዲሰበሰቡ ነግሬ ተመለስኩ። ሁላችንም ተሰብስበን በተገኘንበት የብርሃን ደመና ከበበን በዚህ ጊዜ ላብ ላብ አለን ተጨነቅን ደነገጥን። ብርሃኑ በላያችን በሰፈረ ጊዜ ሰውነታችን ድንጋጤ ተሰምቶት ነበረ። ወዲያው ሰማይ ተከፈተ የብርሃን መሰላል ከፊታችን ቆሞ አየን። ያ የብርሃን መሰላል እስከ ሰባቱ ሰማያት ድረስ (እስከ መንበረ መንግሥት) ድረስ የተዘረጋ ነበር።

እልፍ አእላፋት ወትእልፊት አእላፋት ለቁጥር የሚታክቱ መላእክት መጥተው ሰፍራውን ሞሉት ኪሩቤል ሱራፌል በእሳት ሠረገላ፣ በእሳት ፈረስ ቦታውን ያዙት። አራቱ እንስሳ ኪሩቤል መንበረ መንግሥት እንደተሸከሙ፣ ሠረገላ እንደያዙ ወደፊቱ መጡ፤ ሊቃነ መላእክት ሠልፋን ያስተባብሩ ነበር። የዚያን ጊዜ

የነበረው መዝሙር፣ እልልታው ምሥጋናው ይሄ ነው ተብሎ በሰው አንደበት ሊነገር የማይቻል ነው።

በልዩ ልዩ ሰልፍ የቆሙ መላእክት፥ «ከዛሬ እስከ ዘለዓለሙ ድረስ ምሥጋና የሚገባው የባሕርይ አምላክ ነው እያሉ ይዘምሩ ነበር። በሌላው ሰልፍ ያሉት ደግሞ፥ «በእግዚአብሔር ስም የሚመጣ የተባረከ ነው» ይሉ ነበር። በሌላው ዘርፍ ያሉት ደግሞ፥ «ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅድስ ምሥጋና ይገባል» ይሉ ነበር።

«ከምሥጋናቸው፣ ከዝማሬያቸው ጣዕም የተነሣ ሰውነታችን ይንቀጠቀጥ ነበር፤ መሸከምም አቅቶን ነበር። ጌታዬም ጴጥሮስ ብሎ ጠራኝ ቀና ብዬ ስመለከት የብርሃን ደመና ሰፍራውን ከቦት ነበር። ጠል (ዝናም) ይንጠባጠብ ነበር ይህንንም ስመለከት ከአዳም እስከዚያ ቀን የነበሩ ነፍሳት ሁሉ በዚያ ጠል ምክንያት ታድሰው ብርሃን ለብሰው ብርሃን ተጎናጽፈው ወደ ዘላለም ርስታቸው ሲሄዱ አየሁ» ይላል።

ነቢየ እግዚአብሔር ዳዊት ይህን በማስመልከት፥ «በኪሩቤልም ላይ ተቀምጦ በረረ፥ በነፋስም ክንፍ በረረ» «ምርኮህን ማርከህ ወደ ሰማይ አርግህ ፀጋህንም ለሰው ልጆች ሰጠህ» ብሏል። መዝ.17(18)፥10። መዝ.67(68)፥12።

ጌታችን በሠረገላ ኪሩቤል ሆኖ እልፍ አእላፋት መላእክት በፊት በኋላ በቀኝ በግራው ሆነው እየዘመሩለት እያመሰገኑት ሰማየ ሰማያት መጥቆ ሲወጣ ሐዋርያው ቅ.ጴጥሮስ እንደሚናገረው አንድ መሬትን የሚያናውጥ ድምፅ ተሰማ «መኳንንት በሩን ከፈቱ የክብር ባለቤት ይግባ» የሚል ድምፅ። ይህ አዋጅ ከሰማየ ሰማያት ይታወጅ ነበር።

«የክብር ባለቤት ማነው?» የሚል ድምፅ ከሌላ በኩል ይሰማ ነበር። «በሥጋ ተዋግቶ ሞትን ድል ነስቶ አሸንፎ የመጣው ኃያሉ አምላክ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው» የሚል መልስ ይሰጣቸው ነበር። መዝ.23(24)፥7–10። ሁሉም ባንድነት ሆነው «የክብር ባለቤት ይግባ፤ የምሕረት አምላክ ይግባ» ብለው በሩን ከፈቱ መላእክት እየዘመሩለት በእልልታ በምስጋና ወደ ሰማይ በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ ማረጉን ቅዱስ ጴጥሮስ ገልጾታል። አስቀድሞም በዳዊት ተነግሯል። መዝ.46(47)፥5–6።

እንግዲህ ደመናትን ነፋሳትን ተረግጦ ወደ ሰማያት መጥቶ ወጣ እንጂ ከዓይናቸው ተሰውሮ አልሄደም። ያ የሚያውቁት አካል፤ አየነው ዳሰስነው ብለው የመሰከሩለት መምህራቸውን አባታችን እያሉ ሲደገፉት ሲታቀፉት የነበረው፤ አባታቸው፣ አምላካቸው፤ መምህራቸው ዓይናቸው እያየ ወደ ሰማይ አረገ።

ስለዚህ ያረገው እርሱ በከብቶች ግርግም የተወለደው፤ በዮርዳኖስ ወንዝ በእደ ዮሐንስ የተጠመቀው፣ ሦስት ዓመት ከሦስት ወር በኢየሩሳሌም እየተዘዋወረ ያስተማረው፣ በዕለተ ዐርብ የተሰቀለው፤ የሞተው፣ የተቀበረው፣ በሦስተኛው ቀን ሞትን ድል አድርጎ የተነሣው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ዳግም ይመጣል

«እናንተ የገሊላ ሰዎች ወደ ሰማይ እያያችሁ ምነው ቆማችኋል ከእናንተ ወደ ሰማይ ያረገው ይህ ኢየሱስ ነው። እንዲሁም ወደ ሰማይ ሲያርግ እንዳያችሁት ዳግመኛ ይመጣል» ሐዋ.1፥11።

በዕለተ እርገቱ ጌታ ከደቀ መዛሙርቱ ተለይቶ ከፍ ከፍ እያለ ወደ ሰማየ ሰማያት ሲወጣ ሐዋርያት በተመስጦ ዓይናቸውን ወደ ሰማይ ሰቅለው ይመለከቱ ነበር። ብሩህ ደመና መጥቶ ተቀበለው ከአይናቸውም እየራቀ ዐረገ። በሰማይም በባሕርይ ክብሩ ዙፋን በአባቱ ቀኝ ተቀመጠ። ነጫጭ ልብስ የለበሱ ሁለት መላእክት ተገልጠው መምህራቸውና ጌታቸው ከእነርሱ ተለይቶ በመሄዱ ሆዳቸውን ባር ባር ላላቸው ደቀመዛሙርቱ «ሰማይ ሰማይ እያያችሁ ከዚህ ለምን ትቆማላችሁ ይህ ከዓይናችሁ እየራቀ ያረገው ኢየሱስ ዳግም በግልጥ ይመጣል ብለው ዳግም ምጽአቱን ነገሩዋቸው። ወንጌላዊው ዮሐንስ «እነሆ ከደመና ጋር ይመጣል ዐይንም ሁሉ የወጉትም ያዩታል» በማለት ጌታ ዳግመኛ መስቀሉም በፊቱ፤ ቀስሎቹም ከእርሱ ጋር ሳሉ የተቸነከሩ እጆቹንና እግሮቹን የተወጋ ጎኑን እያሳየ ደሙን እያንጠፈጠፈ በሕያዋንና በሙታን ይፈርድ ዘንድ ይመጣል። እርሱን ያመኑ ከእርሱ ጋር ይነግሣሉ። ያላመኑትና የካዱት ግን ወደ ዘላለም ጉስቁልና ይሄዳሉ።

አመጣጡም በሥጋ ማርያም በከበበ ትስብእት መሆኑን ልበ አምላክ የተባለ ዳዊት ሲገልጥ፥ «ከክብሩ ውበት ከጽዮን

እግዚአብሔር ግልጥ ሆኖ ይመጣል» ሲል ተናግሯል መዝ.49፥21። እንግዲህ በእልፍ አእላፋት መላእክት ታጅቦ እሳት በፊቱ እየነደደ ይመጣል። በዙሪያው ጥቅል አውሎ ነፋስ አለ። ጻድቃን የሚድኑበት ኃጥአን የሚጠፉበት።

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ፥ «ጌታችንም ኢየሱስ ክርስቶስ ከቅዱሳኑ ሁሉ ጋር» እንደሚመጣ ተናግሯል። ተሰሎ.3፥13። መጪው የድንግል ማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ እኛ ብሎ በመስቀል ላይ የተሰቀለው የሞተው ሞትን ድል አድርጎ የተነሣው መሆኑን ዮሐንስ በራእዩ ላይ ገልጾታል። «የወጉትም ሁሉ ያዩታል» በማለት ራእይ.1፥7። አይሁድ ለመስቀል ሞት ያበቁት የአብ ልጅ የድንግል ማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ በፍጹም ክብሩ ይመጣል እንጂ ሥጋን ያልተዋሐደ ሌላ ክርስቶስ የሚመጣ አይደለም።

የክርስቶስ ተቃዋሚዎች የሚያቀርቡዋቸው ጥያቄዎችና መልሶቻቸው

ማቴ.27፥46፤ «አምላኪ አምላኪ ለምን ተውኸኝ» ይህን ማለቱ የአብ ፍጡር መሆኑን ለመግለጽ አይደለም ስለተለያየ ምክንያት እንጂ።

1ኛ. በማቴ.11፥19፤ «ከእኔ ተማሩ እኔ የዋህ በልቤም ትሑት ነኝና ለነፍሳችሁም ዕረፍት ታገኛላችሁ» ባለው ቃሉ መሠረት መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እሱን በፍጹም እምነት የሚከተሉ ሰዎች ሁሉ በጭንቀታቸው ወቅት ወደ እሱ ሁሉን ወደሚችለው አምላክ መጮኽ ወይም መጸለይ እንደሚገባቸው ለማስተማር ሲሆን፥

2ኛ. በማቴ.12፥29፤ «ከኃይለኛ ሰው ቤት ገብቶ ገንዘቡን የሚዘርፍ ሰው አስቀድሞ እጁን ይዞ ካሠረው በኋላ ከቤት ገብቶ ገንዘቡን ይዘርፋል። አስቀድሞ እጁን ካልያዘውና ካላሠረው ከቤቱ ሊገባና ሊዘርፍ አይችልም ብሎ ጌታ በምሳሌ መስሎ በተናገረው መሠረት በእባብ ሥጋ ተሰውሮ ወደገነት በመግባት አዳምንና ሔዋንን አስቶ ከእግዚአብሔር ልጅነት የለየውን ዲያብሎስን ጌታ አሥሮ ሲኦልን ሊበረብር ባለ ጊዜ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ሳለ ዲያብሎስን

ወደ እግረ መስቀል ለማቅረብና በመለኮታዊ ሥልጣኑ አሥሮ ምርኮኞቹን ለማስመለስ ሲል፥ «አምላኬ አምላኬ ለምን ተውኸኝ» የሚል ቃል አሰማው። ዲያብሎስም ይህን ሲናገር በሰማ ጊዜ ዕሩቅ ብእሲ (ፍጡር) መስሎት በሌሎች እንደለመደው ነፍሱን ከሥጋው ለይቶ ሥጋውን በመቃብር ነፍሱን በሲኦል ሊቆራኝ ቀረበ። በዚህ ጊዜ ጌታ ምሥጢረ መለኮቱን ብልጭ ቢያደርግለት መላእክት በመስቀል ዙሪያ ወድቀው፥ «ኃይልና ክብር ላንተ ይገባሀል» እያሉ ሲያመሰግኑት ዓይቶ ፈራ ደነገጠ። ከዚያም ሾልኮ አመልጣለሁ ብሎ ቢቃጣ በነፋስ አውታር በእሳት ዛንጀር አሥረው ዲያብሎስም እንዲህ ሲል ቀባጠረ፥ «ሰው ሆኖ ሥጋ ለብሶ ድል የነሣኝ ምእመናንን የነጠቀኝ ይህ ማነው?» «እንደ ኃጢአተኛ በመስቀል ተሰቅሎ ያለኃጢአት ሞቶ የወደድኩትን እንዳላደርግ የከለከለኝ፥ ልቀርበው የማይቻለኝ ይህ ማነው? የተሰጠኝን ነፍሳት ሁሉ ወደ ክብር ወደልዕልና ይወስዳል እንጂ በእግሬ እርግጥ፥ በእጄ ጭብጥ አድርጌ ይዣቸው በነበረ በነፍሳት ላይ እንዳልሰለጥን ያደረገኝ ይህ ማነው? ለካስ እኔ ሳላውቀው ነው እንጂ እሱስ ሰማያዊ ኖሯልና። ወይኔ ጠፋሁ ከእንግዲህ በእሱ ካመኑ ሰዎች በማንም ላይ ክፉ ማድረግ አይቻለኝም ማንንም ለመጉዳት ሥልጣን የለኝም» ብሎ ፈጽሞ ድል መሆኑን መሰከረ። ከዚህ በኋላ ጌታ፥ «ነቢያት የተናገሩት ነገር እኔም ሰው የሆንኩባት ምሥጢር እንዲህ ዲያብሎስን ለማሠርና ነፍሳትን ነጻ ለማውጣት ነውና» ሲል እነሆ ሁሉ ተፈጸመ ብሎ ክብርት ነፍሱን ከክብርት ሥጋው በገዛ ሥልጣኑ ለየ ዮሐ.19፥30።

እንግዲህ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ዲያብሎስ አዳምንና ሔዋንን ያሳታቸው በእባብ ሥጋ ተሰውሮ እባብን መስሎ ስለነበር እግዚአብሔርም የሰይጣንን ጥበብ በጥበቡ ሲሽር በሰው ሥጋ ተሰውሮ ማለትም የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ደካማ መስሎ ሰይጣንን በማቅረብና በኃይሉ አሥሮ ነፍሳትን ከታሠሩበት ወህኒ ነፃ አውጥቶአል።

3ኛ. በመዝሙር 21(22)፥1፤ «አምላኬ አምላኬ ለምን ተውኸኝ?» በማለት ዳዊት ይህን ጸሎት መጸለዩን እናገኛለን። እንግዲህ ይህ ጩኸት (ጸሎት) የዳዊት ብቻ አልነበረም። የአዳምና የልጆቹም ጭምር እንጂ። አዳምና ልጆቹ በሲኦል ሆነው ይህን ጸሎት ይጸልዩ ነበር። አዳም፥ «አምላኬ አምላኬ ለምን ተውኸኝ?

ከአምስት ቀን ተኩል በኋላ መጥቼ አድንሀለሁ ብለኸኝ አልነበረምን» በማለት አምላኩን ይማጸነው እንደነበር የሚገልጥ ሲሆን ጌታም በአዳምና በልጆቹ ተገብቶ (ተወክሎ) ተናግሮታል። የበደለ ይካስ የቀማ ይመልስ እንዲሉ ጌታም የአዳምን ባሕርይ ባሕርዩ አድርጐ ፍጹም ሰው ሆኖ ለአዳምና ለልጆቹ በእውነት መካሡን ለመግለጽ፥ «አምላኬ አምላኬ ስለምን ተውከኝ» አለ።

አምላኬ አምላኬ ማለቱ ለነፍስ ለሥጋ ለጻድቃን ለኃጥአን ለሕዝብ ለአሕዛብ እንደካሠ ለማጠየቅ (ለማስረዳት) ነው።

ማርቆስ 10፥28፤ «ኢየሱስም ስለ ምን ቸር ትለኛለህ? ከአንዱ ከእግዚአብሔር በቀር ቸር ማንም የለም»

ይህን ጥቅስ በመጥቀስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ከእግዚአብሔርነቱ በማስወጣት እሱ ክርስቶስ ከእግዚአብሔር የተለየ ነው የሚሉ ከሃድያን አሉ። ዳሩ ግን የዚህ አባባል ምሥጢሩ እንደሚከተለው ተገልጿል።

በመሠረቱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ ባሕርይ አንድ መለኮት ከሆኑት ከሦስቱ አካላት አንዱ መሆኑንና እግዚአብሔር ተብሎ የሚጠራም መሆኑን ባለፉት ምዕራፎች ላይ ተገልጿል። ለግንዛቤ ያህል ዮሐ.1፥1–14 ተመልከት። ቃል እግዚአብሔር መሆኑንና ይኸው አካላዊ ቃልም ሥጋን ተዋሕዶ በሰዎች መካከል መገኘቱን። ጌታ ራሱ ሲናገር «ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው» ዮሐ.16፥15 በማለት ለአብ የሚነገር ሁሉ ለእሱም እንደሚነገር አብ ቸር እንደሆነ ሁሉ እሱም ቸር መሆኑን ገልጿል። እንዲሁም ግልጽና ጥርት ባለ አነጋገር ቸር አባት መሆኑን ሲገልጽ፥ «ቸር ጠባቂ እኔ ነኝ» ብሏል ዮሐ.10፥11።

እንግዲህ ከእግዚአብሔር በቀር ቸር ከሌለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር በባሕርይ በመለኮት አንድ ካልሆነ እንዴት ብሎ፥ «ቸር ጠባቂ እኔ ነኝ» ሊል ቻለ? እንግዲህ ክርስቶስ እግዚአብሔር በመሆኑ ለዚያ ሳይሠራ በአፈጮሌነት ብቻ ምስጋናን ከጌታ ዘንድ ለማግኘት ለመጣው ሰው ከአንዱ ከእግዚአብሔር በቀር ቸር የለም በማለት የእሱን ቸር መሆን ሲገልጽ ሰው ግን ቸር ሊባል እንደማይገባው ከእግዚአብሔር በቀር

ሰው ቸር ሊባል አይገባውም ብሎ መለሰለት። በዚህም በልቡ አስቦ የመጣውን እንዳወቀበት ገልጾለታል ሰውየው ቸር ብለው ቸር ይለኛል በማለት ነበርና አመጣጡ። ጌታ ደግሞ የሰው ልቡና ያሰበውን ጠልቆ የሚያውቅ አምላክ መሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ የሠፈረ ነው። ለዚህም ማስረጃ፣ «ፊልጶስ ሳይጠራህ ከበለስ በታች ሆነህ አየሁህ» ዮሐ.1፥49። እንዲሁም የሰማርያይቱ ሴት ባል የለኝም ባለች ጊዜ አምስት ባሎች የነበሩአት መሆኑን ገልጾላታል ዮሐ.4፥18።

በሉቃስ ወንጌል 11፥27፤ «አንዲት ሴት ድምፅዋን ከፍ አድርጋ የተሸከመችህ ማኅፀንና የጠባሃቸው ጡቶች ብፁዓን ናቸው» ባለችው ጊዜ እርሱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲመልስላት፣ «ብፁዓንስ የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው የሚጠብቁ ናቸው» የሚል መልስ ነበር የመለሰላት። እንግዲህ በዚህ መልሱ እናቱን ብፅዕት አይደለችም ሊል ፈልጐ ነው ሊባል ይችላል? ይህንን እንዳንል፣ «ያመነች ብፅዕት ናት» ተብሎ በሉቃስ 1፥45 ላይ ተጠቅሷል። ዳሩ ግን የጌታ መልሱ ያቺ ሴት በተንኮል መጥታለችና በተንኮል መምጣትዋን ዐውቆባት ማለትም ብፁዕ ብለው ብፅዕት ይለኛል የሚል አስተሳሰብ አድሮባት ነበርና ጌታም አንቺ ብፅዕት አይደለሽም ብፁዓን ሊባሉ የሚችሉ ወንጌልን ሰምተው የሚጠብቁ ናቸው። እመቤታችን ደግሞ የፀሐየ ጽድቅ የእውነተኛው ወንጌል የኢየሱስ ክርስቶስ እናት እንደመሆንዋ መጠን በጸጋው የተመላች መሆንዋ የታወቀ ነው።

ስለዚህ አመላለሱ እመቤታችንን የነቀፈ የሚመስላቸው ቢኖሩም እርሱ ግን ሊናገር የፈለገው ያቺን ሴት ነው። በማርቆስ 10፥28 ላይ ያለው አባባልም ከዚሁ ጋር አንድ ነው።

ማቴ.26፥39፤ «አባት ሆይ የሚቻል ከሆነ ይህ የመከራ ጽዋ ከእኔ ይለፍ ነገር ግን እንደፈቃድህ እንጂ እንደ እኔ ፈቃድ አይሁን»

ጌታችን ወዶ ፈቅዶ ሥጋ መልበሱን (መዋሐዱን) እንዲሁም መከራ መቀበሉን መሞቱን ከደው ለማስካድ የጌታ ጠላቶች ይህን በመጥቀስ ጌታ በግዴታ እንደሞተ አድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ። ነገር ግን ጌታችን በስቅለቱ ዋዜማ በጌቴሴማኒ ያትክልት ቦታ ያደረጋቸው ድርጊቶች በጭንቀት ጊዜ ክርስቶሳውያን (ክርስቲያኖች) ምን ማድረግ እንዳለብን ትምህርት ሊሰጠን ፈልጐ

ነው እንጂ ጌታ ላለመሞት ቢፈልግ ኖሮ ማንም ባላገደው ወይም ባላስገደደውም ነበር። ዳሩ ግን ጌታችን በእውነት ፍጹም ሰው ሆኖአልና፣ «ከኃጢአት በቀር በነገሩ ሁሉ የተፈተነ መሆኑን» ቅዱስ መጽሐፍ እንዳስረዳው ሰው ሆኖ በመካከላችን በመገኘት እኛ ልንፈተንባቸው የምንችልባቸውን ሁሉ እርሱ ራሱ በገቢር በማሳየት በምን ዓይነት ሁኔታ ፈተናውን እንደምንወጣም በተግባር በመፈተን አሳይቶናል። ማቴ.4፥1–11።

ጌታ ግን መከራ ለመቀበልም ሆነ ላለመቀበል ሥልጣኑ የእርሱ ለመሆኑ፣ «ያለኔ ፈቃድ ነፍሴን ከሥጋዬ የሚለያት የለም እኔ ወድጄ እለያታለሁ እንጂ ደግሞም እስነሣት ዘንድ ስልጣን አለኝ» ዮሐ.10፥17–18 ብሏል።

አይሁድ የእግዚአብሔር ልጅ እግዚአብሔር ለመሆኑ ማስረጃ ምልክት እንዲያሳያቸው በጠየቁት ጊዜ ጌታ በሥልጣኑ ሞትን ድል አድርጐ በሦስተኛው ቀን እንደሚነሣ ገልጾላቸዋል። ዮሐ.3፥18–21።

እንግዲህ ክርስቲያኖች መምህራችን ኢየሱስ ክርስቶስን አብነት በማድረግ መከራ በሚደርስብን ጊዜ ወይም ለሞተ ሥጋ ቀርበን ሳለ፣ «አባታችን ሆይ የሚቻል ከሆነ ይህ የመከራ ጽዋ ከእኛ ይለፍ ነገር ግን እንደፈቃድህ እንጂ እንደ እኛ ፈቃድ አይሁን» በማለት ሁሉ ነገር የጌታ ፈቃድ እንደሆነ እንድንገነዘብ ለትምህርት ያደረገው ነው እንጂ ደካማ ሆኖ ፈርቶ ላለመሞት ሽቶ የጸለየው ጸሎት አይደለም። በእውነት ፍርሀት የሚስማማውን የሰው ልጆችን ሥጋ እንደተዋሐደ ለማስገንዘብ ነው እንጂ።

ማቴ.24፥36፤ «ስለዚያች ቀንና ስለዚያች ሰዓት ግን ከአባት ብቻ በቀር የሰማይ መላእክትም ቢሆኑ ልጅም ቢሆን የሚያውቅ የለም»

ልጅም ቢሆን የሚለው ክርስቶስን የሚያመለክት ነውና ክርስቶስ ሁሉን የሚያውቅ ሁሉን ቻይ አምላክ አይደለም ብለው በድፍረት የሚናገሩ አጽራረ ክርስቶስ (የክርስቶስ ተቃዋሚዎች) አሉ።

ዳሩ ግን የዚህ አባባል ትንታኔ በመጽሐፍ ቅዱስ አስረጂነት እንዲህ ይገለጻል።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የሚመጣበትን ቀን እንደሚያውቃት በተለያየ ቦታ ላይ ለደቀ መዛሙርቱ የምጽአቱን ቀን መዳረሻ ማለትም በዋዜማው የሚሆኑትን ክስተቶች መግለጹ የሚመጣበትን ቀን በማወቁ ነው። ማቴ.24፥29-35።

ታዲያ ስለምን ልጅም ቢሆን አያውቅም አለ ለሚለው:-

1ኛ. የሥላሴን ምሥጢር ጠንቅቆ ማወቅን ይጠይቃል። ዳሩ ግን ይኸ ክህደት የመነጨው የሥላሴን ምሥጢር ካልተረዱና ሊረዱ ከማይሹ አጽራረ ሥላሴ ስለሆነ ለእነርሱ የሥላሴን ነገር መናገር የማይገባቸው ቢሆንም በሐሰተኛ የኑፋቄ መርዛቸው የቅድስት ሥላሴን ልጆች እንዳይጎዱ እናሳውቃለን።

ሦስቱ አካላት ማለትም አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስን አንድ አምላክ የምንላቸው አብን ልብ ወለድን ቃል መንፈስ ቅዱስን እስትንፋስ ብለን ነው፤ በአብ ልብነት ያስባሉ፥ ያውቃሉ። በወልድ ቃልነት ይናገራሉ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ሕያዋን ሆነው ይኖራሉ።

ልብ፥ ቃልና እስትንፋስ ያለው አንድ ሰው በልቡ አስቦት አውቆት ለመናገር ጊዜው ባለመድረሱ ሰዓት እየጠበቀለት ሰውሮ የያዘውን ነገር በቃሉ ሳይናገረው ቢቆይ ቢጠየቅም ዛሬ አልናገረውም ቢል አያውቀውም እንደማይባል ወልድም ያች ዕለት ያች ሰዓት የምትገለጽበት ጊዜው እስኪደርስ በልቤ በአብ ሰውሬ አቆያታለሁ እንጂ ዛሬ በቃልነቴ አውጥቼ አልናገራትም ማለቱ ነው እንጂ የማያውቃት ሆኖ አይደለም።

በማወቅ በባሕርይ በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ መሆናቸውን ጌታ ራሱ ሲገልጽ፥ «እኔና አብ አንድ ነን» ብሏል። ዮሐ.10፥30። እንዲሁም አብ የሚያውቀውን ሁሉ ወልድም የሚያውቀው መሆኑን ሲያስረዳ «የአብ የሆነው ሁሉ የእኔ ነው» ብሏል። ዮሐ.16፥15።

2ኛ. መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የሚመጣበትን ቀን ቢያውቃትም ለሰዎች ልጆች ቀኒቱን ሊገልጻት አልፈለገም። ለምን ቢባል የፍርድ ቀን ሩቅ መሆኑን ካወቁ ነቅተው ተዘጋጅተው በመጠበቅ ፈንታ ችላ ሊሉ ስለሚችሉ ጊዜው ቅርብ መሆኑን ካወቁ

ደግሞ በጣም ከመፍራታቸው የተነሣ የጌታን ዳግመኛ መምጫ ጊዜ ብቻ በማሰብ የዚህን ዓለም ኃላፊነታቸውን እንዳይዘነጉ ታስቦ ነው። ለምሳሌ በሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን በፍርግያ የተወለደው ሞንታንየስ ጊዜ ወስኖ ጌታ ይመጣል ብሎ በመናገሩ በዘመኑ ሰዎች ሥራቸውን ትተው ቀኑንም ሌሊቱንም እንጋጠው ሰማይ ሰማዩን በማየት ይውሉ እንደነበር እንዲሁም በ1844 እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር ዊሊየም ሚለር የተባለው ሰው ክርስቶስ ይመጣል ብሎ ብዙዎችን እንዳዘናጋ፥ በ1914 ዓ.ም ቻርልስ ሩስል የተባለው የዓለም ፍጻሜ ይሆናል ብሎ ተናግሮ ሰውን ሁሉ እንዳስጨነቀ።

ጌታ ግን ዕለትዋን በመግለጽ ሰዎች ማኅበራዊ ኑሮአቸውንና በዚህች ምድር ላይ ሊፈጽሙት የሚገባውን ቀና ተግባር እንዳይዘነጉ ሲል ቀኒቱን ለመናገር አልፈለገም እንጂ ያውቃታል።

3ኛ. በዮሐንስ 1፥14፤ «ቃል ሥጋ ሆነ» ይላል። እንግዲህ ከዚህ የምንረዳው ነገር ቢኖር አካላዊ ቃል የፈጠረውን ሥጋ እንደተዋሐደ ነው። ይኸውም ከድንግል ማርያም የተነሣው ሥጋና ነፍስ ነው። እንግዲህ ክርስቶስ ስንል ብቻ የሥጋ ስም ሳይሆን የተዋሕዶ ስሙ ነው። መለኮት ከሥጋ ጋር በተዋሐደ ጊዜ የወጣለት ስም ነው። ጌታም፥ «ቅድመ ተዋሕዶ ዓላዋቂ የነበረን ሥጋ በእውነት እንደ ተዋሐደ ለማስረዳት ሲል» ነው። ይህን ማለት ግን የክርስቶስ ሥጋ ዓላዋቂ ነው ማለት አይደለም። ሥጋ ከመለኮት ጋር በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ከመሆኑ በፊት ስላለው መናገራችን ነው።

4ኛ. «ወልድም ቢሆን ብቻውን ያለ አብ አያውቃትም» ሲል ከአብ ተለይቶ እንደማያውቃት ከልቡ ከአብ የተሰወረች አለመሆንዋን ቀኒቱ በአብም ዘንድ የምትታወቅ መሆንዋን ለመግለጽ ነው። እንዲህ ሲባል መንፈስ ቅዱስስ አያውቃትም? የሚል ጥያቄ ሊያስከትል ይችላል። የጌታ መምጫ ቀን «መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ጥልቅ (ረቂቅ) ምሥጢሩን ያውቃልና» 1ቆሮ.2፥10፤ በማለት በእግዚአብሔር ሕልውና ካለ ከመንፈስ ቅዱስ በቀር የእግዚአብሔር ምሥጢሩን የሚያውቅ የለም ብሎ ከእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ የተሰወረ ነገር እንደሌለ ብርሃነ ዓለም ጳውሎስ ገልጾታል።

እንግዲህ የጌታ መምጫ ቀን በሥላሴ ዘንድ ብቻ መታወቅዋን መግለጹንና ከዚህ ውጭ ግን ከሰማይ መላእክትም ሆነ ከምድራውያን ወገኖች የተሰወረች መሆንዋን ገልጸልናል።

ዮሐንስ 14፥28፤ «ከእኔ አብ ይበልጣል»

በዚህ ምዕራፍ ላይ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከአብ እንዳነሰ መናገሩን ይገልጻል። ይህን አባባል ጠለቅ ብለን ስናጤነው እንደ አርዮሳውያን አባባል ወልድ በመለኮቱ ከአብ ያንሳል የሚለውን አርዮሳዊ ትምህርት የሚደግፍ ሆኖ አናገኘውም።

ወልድ በተለየ አካሉ ሥጋን በመዋሐዱ መከራ የሚቀበልና ስለሰዎች ልጆች ድኅነት ሲልም በፈቃዱ እንደሚሞት ሲገልጽ ነው። ሰውን ከወደቀበት የጉስቁልና ሕይወት ለማንሣትና ወደ ቀደመ ክብሩ ለመመለስ ልዑለ ባሕርይ አምላክ ራሱን አዋርዶ ሥጋን ተዋሕዶ መከራን ተቀበለ። ይህንንም ሲያደርግ በጳውሎስ መልእክት እንደተገለጸው «ይኸውም የእግዚአብሔር መልኩ ነው፥ ቀምቶ እግዚአብሔር የሆነ አይደለም፥ ራሱን ዝቅ አድርጐ የአዳምን ባሕርይ ባሕርይ አደረገ እንጂ ሰውንም መሰለ» ፊልጵ.2፥6–7።

እንግዲህ ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ወልድ የሰው ፍቅር ስቦትና አስገድዶት ራሱን ዝቅ አድርጐ በሠራው የትህትና ሥራ እንኳን በባሕርይ አንድ ከሆነው ከአብ ቀርቶ ከፈጠራቸው ከመላእክትም አንሶ እንደነበር መጽሐፍ ቅዱስ ይገልጽልናል። «ከመላእክት ይልቅ በጥቂት ያሳነሰው ስለሰው ሁሉ ሞትን ይቀምስ ዘንድ ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አንሶ የነበረውን ኢየሱስን...» ዕብ.2፥7–9።

እንግዲህ ከታች የተጠቀሰውን ጥቅስ ይዘው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ከመላእክትም ያንሳል ብለው ሊናገሩ ይችላሉ?

ጳውሎስ ጌታችን ስለ እኛ ሲል ራሱን ዝቅ አድርጐና አዋርዶ መላእክትን እንኳን እንዳይሞቱ አድርጐ የፈጠረ እርሱ ስለሰው ልጅ ፍቅር ሲል ግን ሞተ ብሎ እግዚአብሔር ወልድ በለበሰው ሥጋ በሰዎች ዘንድ እንደተዋረደና እንደ ሞተ ግልጽ አድርጐታል።

ጌታም ከእኔ አብ ይበልጣል ማለቱ ራሱን ዝቅ አድርጐ ሥጋን ተዋሕዶ በምድር ላይ መንገላታትን፥ ሞትን በገዛ ፈቃዱ ሊቀበል መምጣቱን ሊገልጽ ሲሆን በትህትና የሚታይበት ጊዜም አጭር መሆኑን፥ ሞትን ድል አድርጐ ከተነሣ በኋላ በልዕልና በክብሩ እንደሚኖር ሲገልጽ «ወደ አብ በመሄዴ ደስ ይበላችሁ» ብሏቸዋል። በትህትና ከአብና ከመንፈስ ቅድስ አንሶ የታየው ጌታ ተልእኮውን ከፈጸመ በኋላ ወደ ቀደመ ክብሩ ይመለሳልና (በልዕልና) ይታያልና የሐዋ.ሥራ 7፥55። «ኢየሱስን በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ አየዋለሁ» ማለት በቀደመ ክብሩ በልዕልናው ሆኖ አየዋለሁ ማለቱ ነው።

ዮሐንስ ወንጌል 17፥3፤ «የዘለዓለም ሕይወትም ይህቺ ናት። ብቻህን በእውነት የባሕርይ አምላክ አንዱን አንተን የላከውንም ልጅህን ኢየሱስ ክርስቶስን እንዲያውቁ መሆን ናት።»

ይህን በመጥቀስ ክርስቶስ እውነተኛ (የባሕርይ) አምላክ አይደለም የሚሉ አሉ። ጌታችን ግን የባሕርይ አምላክ አብ ብቻ ነው እኔ የባሕርይ አምላክ አይደለሁም የሚል ቃል አልተናገረም። ተቃዋሚዎች ግን ያለ አስመስለው ለማቅረብ ብዙ ይጥራሉ። የጌታን አባባል በጽሞና ስናጤነው ግን የራሱንም የባሕርይ አምላክነት መግለጹን እንገነዘባለን። «የላክኸው ኢየሱስ ክርስቶስን ያውቁ ዘንድ» የሚለውን በአንክሮ እናጢነው። የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ምንነት ያውቁ ዘንድ? ነቢይ መሆኑን? ወይስ ፍጡር መሆኑን? ይህ ሊያስደንቅ አይችልም። አይሁድ ሊገነዘቡና ሊረዱ ያልቻሉት የክርስቶስን እግዚአብሔርነት–ከአብ ጋር የተካከለ መሆኑን ነበር። «ኢየሱስ ግን አባቴ እስከዛሬ ይሠራል እኔም ደግሞ እሠራለሁ ብሎ መለሰላቸው እንግዲህ ሰንበትን ስለሻረ ብቻ አይደለም ነገር ግን ደግሞ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካከሉ! እግዚአብሔር አባቴ ነው ስላለ አይሁድ ሊገድሉት አብዝተው ይፈልጉት ነበር»። ዮሐ.5፥17–18።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከአብ ጋር የተካከለ መሆኑን ብዙ ጊዜ ቢገልጥላቸውም አይሁድ ልባቸውን እንደ አድማስ አለት አደንድነው ሊቀበሉት ስላልቻሉ ደንዳናው ልቡናቸው ተሰብሮ የባሕርይ አምላክነቱን እንዲረዱ ሲል ጸለየላቸው። እንግዲህ የአብን

የባሕርይ አምላክነት እንደተረዱ ሁሉ የጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስንም የባሕርይ አምላክነት እንዲያውቁ ማለቱን ልብ ልንለው ይገባል። ጌታችን እውነተኛ አምላክ መሆኑ በ1ዮሐ.5፥20፤ ላይ ተገልጿል።

ዮሐ.20፥17፤ «ጌታ ኢየሱስም አትንኪኝ ገና ወደ አባቴ አላረግሁምና ነገር ግን ወደ አባቴ ወደ አባታችሁ ወደ አምላኬ ወደ አምላካችሁ ዐርጋለሁ አለ በያቸው አላት።»

በዚህ ጥቅስ ውስጥ አትንኪኝ ገና ወደ አባቴ አላረግሁም፥ አባቴ አምላኬ የሚሉት አባባሎች ማብራሪያ የሚያሻቸው ስለሆነ እዚህ ላይ እናትታለን።

1ኛ. ስለምን ወደ አባቴ አላረግሁምና አትንኪኝ አላት?

አትንኪኝ ማለቱ ይህቺን ሴት ተጸይፏት አይደለም ስለሌላ ምክንያት እንጂ። ለዚህ አባባል የተለያዩ ምክንያቶች ይጠቀሳሉ። አንደኛው ይህቺ ሴት ለጌታ ያላት ፍቅር ወሰን የሌለው ቢሆንም ሦስት መዓልት ሦስት ሌሊት በከርሰ መቃብር አድሬ እነሣለሁ ብሎ የተናገረውን ከልቡናዋ ሰሌዳ ላይ እንደልጻፈችው እንረዳለን። ስለሆነም ፍቅርዋ ትንሣኤውን ከማመን ጋር የተዋሐደ አልነበረም ማቴ.12፥40። ዮሐ.2፥19–22።

ስለዚህ ጌታ ስለ እምነትዋ ማነስ እነሣለሁ ያለውን ቃሉን ስላላመነች ሊገሥጻት ፈልጎ ወደ አባቴ አልወጣሁምና ማለትም ገና አላመንሽብኝምና አትንኪኝ ብሏታል። ሁለተኛው ምክንያት ጌታ ስምዋን ጠርቶ ማንነቱን በገለጸላት ጊዜ የመሰናበቻው ጊዜ ማለትም ምድርን ለቆ በልዕልና በህልውና ወዳልተለየው አባቱ የሚያርግበት ጊዜ የደረሰ መስሏት በእግሩ ላይ ወድቃ ልትስመው ነበር አቀራረብዋ። ጌታ ግን የማርግበት ጊዜ ገና ነውና አትንኪኝ አላት ሦስተኛው ምክንያት ሴቶች ሥጋ ወደሙን መንካት (መፈተት) እንደማይችሉ ባጭሩ ካህን መሆን እንደማይችሉ ሥርዓት መመሥረቱ መሆኑን ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ያስረዳሉ። ለዚሁም ማረጋገጫ የሚያደርጉት ቶማስን ና ዳብሰኝ ብሎ መለኮት የተዋሐደ ሥጋውን እንዲዳስሰው ሲፈቅድለት ማርያም መግደላዊትን ግን እንደትነካው ከልክሏታል። ዮሐ.20፥26–29።

«ወደ አባቴና ወደ አባታችሁ ወደ አምላኬና ወደ አምላካችሁ» የሚለውን አባባል ዮሐንስ አፈወርቅ በሃይማኖተ አበው ላይ እንዲህ ሲል አብራርቶታል። «ነገር ግን እርሱ በዚህ ክርስቶስ በእውነት ሰው እንደሆነ አስረዳ ዳግመኛም በተነሣ ጊዜ ከዚህ ከአዳም ባሕርይ ሰው መኾኑን አስርዳ ፈጽሞ ከእርሱ ወደ አልተለየው ወደ አብም ከማረጉ አስቀድሞ ለደቀ መዛሙርቱ አምላኬ አምላካችሁ አለ። ይህን በሰሙ ጊዜ ይህን የተናገረ ሥጋ ብቻ እንዳይመስላቸው ሰው የኾነ እርሱ እግዚአብሔር ቃል አስቀድሞ አባቴ ብሎ ከዚህ በኋላ አምላኬ አለ እንጂ፤ እኔ ሰው የኾንኩ አምላክ ነኝና እኔም አንድ ነኝና ይህንንም ያንንም እኔ እላለሁ ይላል፤ የሰውን ባሕርይ ገንዘብ አድርጌአለሁና ኃጢአት የሌለበት እርሱ እኔ ነፍስና ሥጋን በእውነት ተዋሕጄ አለሁና ከእኔ ጋር አንድ አካል አንድ ባሕርይ ላደረግሁት ለሥጋ ሥርዓት እንደሚገባ እንዲህ አባቴን አምላኬ ብዬ ጠራሁት ይላል» (ሃይ.አበ ገጽ 248)።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የባሕርይ ልጅ ለመሆኑ በመዝ.2፥7። እንዲሁም በማቴ.3፥17። ላይ ተገልጿል። የአብ ልጅ ነው ሲባል ግን በሥነ ፍጥረት ሕግ ከልጅ አባት እንደሚቀድም ሁሉ አብም ከወልድ ቀድሞ ነበር ማለት አይደለም። አብ ከወልድ ቀድሞ የነበረበት ጊዜ የለም። ወልድም ከአብ የተለየበት ጊዜ የለም፤ በቅድምና አንድ ናቸው ወልድ ያልነበረበት ጊዜ የለም። «ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እርሱ ከአብ ጋር ነበረ» ኢሳ.48፥16።

አባታችሁ ሲል ግን ለእኛ የጸጋ አባታችን እንደሆነ ለማስረዳት ነው። 1ዮሐ.3፥1። 1ዮሐ.5፥1። ኢሳ.64፥8።

አምላኬ ሲል መለኮት የፈጠረውን ሥጋ መዋሐዱን ለማስገንዘብ የተዋሐደውንም ሥጋ በመቃብር ጥሎት እንደልተነሣ መለኮትን የተዋሐደ ሥጋ ሞትን ድል አድርጐ እንደ ተነሣ ለማስረዳት ሲሆን ወደ አምላካችሁ ሲል ደግሞ በጥንተ ተፈጥሮ በሐዲስ ተፈጥሮ ይፈጥረናልና ነው። (እውነተኛ ፈጣሪያችን መሆኑን ሲገልጽ ነው።)

እዚህ ላይ ልብ ልንለው የሚገባን ነገር ቢኖር ጌታ «አባታችንና አምላካችን» አለማለቱን ነው። በዚህ ፈንታ «አባቴና አባታችሁ አምላኬና አምላካችሁ» ነው ያለው። ስለዚህ እርሱ አምላኬ ሲል በትህትና ራሱን ዝቅ አድርጎ የሰው ልጆችን ከዲያብሎስ ባርነት ነፃ

ለማውጣት የፈጠረውን ሥጋ ተዋሕዶ የወደቀውን የአዳምን ባሕርይ ባሕርይው አድርጎ መምጣቱን ሲገልጽ መሆኑን በመገንዘብ ጌታን የአብ ፍጡር ከማለት ትልቅ ስህተት መጠበቅ ይገባል። ብርሃነ ዓለም ቅ/ጳውሎስ የአካላዊ ቃልን (የኢየሱስ ክርስቶስን) በትህትና መገለጽ ሲገልጽ «ሁላችሁ ይህን አስቡ ለእኛም ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ አደረገልን። ይኸውም የእግዚአብሔር መልኩ ነው ቀምቶ እግዚአብሔር የሆነ አይደለም ራሱን ዝቅ አድርጐ የአዳምን ባሕርይ ገንዘብ አደረገ እንጂ ሰውንም መሰለ» ፊል.2፥5–7።

1ቆሮ.15፥24–28፤ «እግዚአብሔር አብ መንግሥቱን እጅ ባደረገ ጊዜ ያን ጊዜ ፍጻሜ ይሆናል ገዥም ሁሉ ንጉሥም ሁሉ ኃይልም ሁሉ በተሻረ ጊዜ ጠላቶቹ ከእግሩ በታች እስቲወድቁ ድረስ ይነግሥ ዘንድ አለውና ከዚህ በኋላ የመጨረሻው ጠላት ይሻራል። ይኸውም ሞት ነው ሁሉን ከእግሩ በታች አስገዝቶለታልና። ሁሉ ይገዛለት ባለ ጊዜ ግን ሁሉን ከሚያስገዛላት በቀር እንደሆነ የታወቀ ነው። ሁሉም በተገዛለት ጊዜ ያን ዕለት ወልድም ሁሉን ላስገዛለት ይገዛል። እግዚአብሔር በሁሉ ቦታ በሁሉ ይሆን ዘንድ።»

«ወልድም ሁሉን ላስገዛላት ይገዛል» የሚለውን ነቅሰው በማውጣት ወልድ የአብ ተገዢ ይሆናል የሚሉ መናፍቃን አሉ። ዳሩ ግን አባባሉ እነርሱ እንደሚሉት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን የአብ ተገዥ አድርጐ የሚያቀርብ ሳይሆን ከላይ ጀምሮ ጳውሎስ እየገለጸ የመጣው ሁሉ ስለማለፉ ሲሆን በተለይ በሰዎች ላይ ነግሦ የነበረው ሞት የመጨረሻው (የኋላ) ጠላት ተብሎ ተገልጾአል። ምክንያቱም ከአዳምና ሔዋን መሳሳት በኋላ የመጣ ነውና። እንዲሁም ከወደኋላ የመጣ ጠላት ጽኑዕ እንደኾነ ሁሉ ሞትንም ጽኑዕ ጠላት ሲል ነው። ይህ ሞት እንግዲህ በሰዎች ልጆች ላይ ሠልጥኖባቸው ሁሉም የእርሱ ተገዢ ሆነው ኖረዋል። እርሱም ሁሉንም ገዝቷልና። ነገር ግን ሁሉን ካስገዛለት (ሥልጣን ከሰጠው) ከወልድ ሞት እንዲያንስ ይታወቃል። ሞት በሁሉ ላይ እንዲሠለጥን ያደረገው ወልድ ነውና። ይህስ ቁም ነገር አይደለም ብሎ ካስገዛለት ከሰው ሁሉ ሞት እንዲያንስ ይታወቃል። እንዴት ቢባል በዕለተ ምፅአት የሞት ኃይል ይሻራልና ሁሉም ሞትን ድል አድርገው ይነሣሉ።

ሁሉ በተገዛለት ጊዜ ያን ጊዜ ወልድም ሁሉን እንዲገዛ ሥልጣን ሰጥቶት ለነበረው ለሞት ተገዝቷል። በዕለተ ዓርብ ጌታ ስለ ሰዎች ልጆች ብሎ እንደሞተ ሲገልጽ ነው። ነገር ግን ክርስቶስ በገዛ ፈቃዱ ሞተ እንጂ እንደሌሎች ሰዎች በግድ የሞተ አይደለም። ራሱ ወዶ ፈቅዶ ሦስት መዓልት ሦስት ሌሊት በከርሠ መቃብር አደረ እንጂ። ይህም ወዶ ፈቅዶ ያደረገው መሆኑን ጳውሎስ ሲገልጽ «ሁሉን ላስገዛለት ተገዥ ይሆናል» አለ። ሁሉን እንዲገዛ ሥልጣን ለሰጠው ለሞት ወዶ ፈቅዶ ራሱን ሰጠ ማለት ነው።

የሐዋ.2፥32፤ «እርሱን ኢየሱስን እግዚአብሔር አስነሣው» ይህን በመጥቀስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በገዛ ኃይሉና ሥልጣኑ ሞቶ እንዳልተነሣ የሚናገሩና እርሱ የመነሣት ኃይል እንደ ሌለው ሌላ እንጂ ኃይል እንዳስነሣው አድርገው የሚናገሩ አሉ። ዳሩ ግን ቅዱስ ሉቃስም ሆነ ሌሎች ሐዋርያት ሲጽፉ ኢየሱስን እግዚአብሔር አስነሣው ብለው መናገራቸው መለኮት የተዋሐደውን ሥጋ ከሙታን ለይቶ እንዳስነሳው ለመግለጽ ነው። ክርስቶስ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ መሆኑን እናምናለን። ስለሆነም እግዚአብሔር የሚለው ስም የአብ ብቻ መጠሪያ ሳይሆን የወልድም የመንፈስ ቅዱስም መጠሪያ ነው ዮሐ.1፥1። የሐዋ.20፥28። ሰው የሆነው እግዚአብሔር መሆኑንና ቤተ ክርስቲያንን በደሙ የዋጃት እግዚአብሔር ራሱ እንደሆነ ይመሰክራሉ።

እንግዲህ እግዚአብሔር ብሎ መለኮትን ለመግለጽ ተጠቀመበት እንጂ አብ በቻውን ያለ ወልድና ያለ መንፈስ ቅዱስ አስነሺ ወልድ በባሕርይ ሥልጣን ከአብ የተለየ ወይም አብ ብቻ ብርቱ ወልድ ግን ለመነሣት ሥልጣን የሌለው ደካማ ነው ለማለት አይደለም።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በገዛ ፈቃዱ ለመሞቱ በገዛ ሥልጣኑ ለመነሣቱ በዮሐ.10፥17–18 ላይ ተገልጾአል። «ስለዚህም አብ ይወደኛል እኔ ሰውነቴን ለበጎቼ ቤዛ አድርጌ አሳልፌ እሰጣለሁና እንደገና እስነሣት ዘንድ እኔ ራሴ በፈቃዴ አሳልፌ እሰጣታለሁ እንጂ ከእኔ የሚወስዳት የለም ነፍሴን ከሥጋዬ ልለያት አዋሕጄም ላስነሣት ሥልጣን አለኝና ይህን ትእዛዝ ከአባቴ ተቀበልኩ።»

እንዲሁም ጌታ በሥልጣኑ ከሙታን ተለይቶ እንደሚነሣ ሲገልጽ «ጌታ ኢየሱስም ይህን ቤተ መቅደስ አፍርሱት በሦስተኛውም ቀን አነሣዋለሁ ብሎ መለሰላቸው። አይሁድም ይህ ቤተ መቅደስ በአርባ ስድስት ዓመት ተሠራ አንተስ በሦስት ቀናት ውስጥ ታነሣዋለህን? አሉት። እርሱ ግን ቤት ስለተባለ ስለ ሥጋው ነገራቸው ከሙታን በተነሣ ጊዜም ደቀ መዛሙርቱ ስለዚህ እንደነገራቸው አሰቡ» ዮሐ.2፥19–22።

እንግዲህ በሦስት ቀናት ውስጥ የሚያስነሣኝ አለ ሳይሆን ያለው ራሱ በሥልጣኑ እንደሚነሣ መግለጹን አስተውሉ።

1ጢሞ.2፥5፤ «አንድ እግዚአብሔር አለና በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለው መካከለኛው ደግሞ አንድ አለ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው።»

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን አማላጅ ነው ብለው የሚያምኑ ክፍሎች ብዙውን ጊዜ ይህን ጥቅስ እንደመረጃ አድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ። ኢየሱስ ክርስቶስ አማላጅ ወይስ ተማላጅ? ለማኝ ወይስ ተለማኝ፤ አስደራጊ ወይስ አድራጊ? አስማሪ ወይስ መሐሪ የሚሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ ስለ ምሥጢረ ሥላሴ ማወቅና መረዳት ያስፈልጋል በሥላሴ ትምህርት ላይ አብ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ እንደማይበልጥ በሥላሴ ዘንድ የሥልጣን ተዋረድ እንደሌለና በሥልጣን፤ በአንዛዝ፤ በመለኮት፤ በባሕርይ አንድ መሆናቸው በምዕራፍ ሁለት ላይ በስፋት ተዘርዝሯል።

እንግዲህ በሥላሴ አምናለሁ የሚል ከላይ የተገለጸውን መቀበሉ ሃይማኖታዊ ግዴታው ነው አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመለኮታዊ ሥልጣን የማይበላለጡ መሆናቸው በቅዱሳት መጻሕፍት የተገለጸ ነው። «እኔና አብ አንድ ነን» ዮሐ.10፥30።

ይህ እንዲህ ከሆነ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለው መካከለኛው ደግሞ አንድ አለ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው ብሎ ጳውሎስ ያስተማረው ምንን ሲያመለክት ነው? የክርስቶስን አማላጅነት አይደለምን፤ ለሚሉ የሚቀጥለውን መልስ ቅዱሳት መጻሕፍትን መሠረት አድርገን እንመልሳለን።

በምሥጢረ ሥጋዌ ትምህርታችን ላይ ክርስቶስ ሰው የሆነበት ምክንያት በዝርዝር የተገለጸ በመሆኑ እዚህ መድገሙ አስፈላጊ አይደለም። ዳሩ ግን ባጭሩ ልንገነዘበው የሚገባ ነገር ቢኖር ጌታ በመዋዕለ ሥጋዌው ያደረጋቸው የትሕትና ሥራዎች ምልጃን ጨምሮ ለካሣ፤ ለቤዛ ዓለም ያደረገው መሆኑን ነው። እነዚህም የቤዛነት ሥራዎች በምድር ላይ በነበረበት ጊዜ የፈጸማቸው ናቸው። አሁን ግን በትሕትና በምድር ላይ የተመላለሰበት ጊዜ አልፎ በልዕልና በቀደመ ክብሩ ስላለ በምድር ላይ በሥጋ ይመላለስ በነበረበት ጊዜ ያደረገውን ይዞ አሁንም ያማልዳል ማለት ስሕተት ነው። ስለ አዳምና ስለ ልጆቹ ጸሎትና ምልጃ አቅርቦ ነበር ይባላል እንጂ አሁን በልዕልና እያለ ያማልዳል አይባልም።

ዳሩ ግን ሕያው አምላክ የፈጸመው የቤዛነት ሥራ (የማስታረቅ አገልግሎት) መቼም መች ቢሆን ዘመን አይሽረውም፤ አይለውጠውም። የዛሬ ሁለት ሺህ ዓመት ገደማ የፈጸመው የማስታረቅ አገልግሎት ዛሬም ለእኛ ይሠራል። ለወደፊትም እንደዚያው። ይህ የቤዛነት ሥራ ዛሬም ሕያው መሆኑን ቅዱስ ጳውሎስ ሲያስረዳ «ዘወትር በእርሱ በኩል ወደ እግዚአብሔር (አብ) የሚቀርቡትን ሊያድናቸው ይቻለዋል። ለዘለዓለም ሕያው ነውና ያስታርቃቸዋል» ብሏል ዕብ.7፥25።

ያስታርቃቸዋል ሲል በዕለተ ዓርብ በፈጸመው መሥዋዕትነት የማስታረቅ አገልግሎት እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ የሚነሱትን ምእመናን እንደሚያድንበት ሲገልጽ ነው እንጂ በምድር ላይ በነበረበት ጊዜ «አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው ብሎ እንደጸለየው ዛሬም ከአብ መንበር ሥር ተንበርክኮ «አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው» ይላል ለማለት አይደለም።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተለየ አካሉ የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ መሥዋዕት በመሆኑ በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለውን የጠብ ግድግዳ አፍርሶታል። በዚህ መስዋዕትነቱም ከፅንስ ጀምሮ እስከ ስቅለቱ ድረስ በፈጸመው ካሣ አዳምን ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ እና ከራሱ ጋር አስታርቋል።

ይህን በዕለተ ዓርብ የፈጸመውን የማስታረቅ አገልግሎት ለመግለጽ ፈልጎ እንጂ ክርስቶስ ለማኝ አብ ተለማኝ ነው ለማለት አይደለም።

ምናልባት አንድ ሰው «በሰውና በእግዚአብሔር መካከል አንድ አለ» አለ እንጂ መች «ነበር » አለ? «ያስታርቃቸዋል» አለ እንጂ «መች አስታርቋል» ብሎ በኃላፊ ግሥ ዓረፍተ ነገሩን አሠረውና ነው እናንተ የዕለተ ዓርብን ለመናገር እንጂ የአሁኑን ለመናገር አይደለም የምትሉት። ስለዚህ ዛሬም ቢሆን እንደቀድሞው ያማልዳል ሊል ይደፍር ይሆናል።

የመጽሐፍ ቅዱስን የአጻጻፍ ዘይቤ ጠንቅቆ ካለማወቅ ብዙ ሰዎች በመጽሐፍ ቅዱስ አጻጻፍ ስልት ተሰናክለው ሲወድቁ ይታያሉ። የወደፊት ጊዜን በኃላፊ ግሥ መግለጽ የመጽሐፍ ቅዱስ አጻጻፍ ጠባይ ነው።

ለምሳሌ ያህል የሚከተሉትን አነጋገሮች እንመልከት ዘፍ.3፥22፤ «እግዚአብሔር አምላክም አለ፥ እነሆ አዳም መልካምንና ክፉን ለማወቅ ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ» ይህ አነጋገር ለወደፊት ከ5500 ዘመን በኋላ)' ከሦስቱ ግሩማን አካላት አንዱ እግዚአብሔር ወልድ የአዳምን ሥጋ (የእመቤታችንን) እንደሚዋሐድ የሚገልጽ ሲሆን ዳሩ ግን «ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ በማለት አዳም በሳተበት ወቅት እንደሆነ አድርጐ ነው የገለጸው። ከሰዋሰው ሕግ አንጻር ግን «ከእኛ እንደ አንዱ ሊሆን ነው (ይሆናል) ብሎ ለወደፊት የሚሆን ድርጊት መሆኑን መግለጽ ነበረበት።

መዝ.21(22)፥12–30፤ በዚህ ምዕራፍ ያለው ቃል ሁሉ ለወደፊት በጌታችንና በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ የሚፈጸመውን ድርጊት የሚገልጽ ሲሆን ዳሩ ግን አጻጻፉ በዚያን ወቅት እንደ ተፈጸመ ሆኖ የቀረበ ነው። «እጆቼንና እግሮቼን ይቸነክሩኛል» ማለት ሲገባው «ቸነከሩኝ» ብሏል። «በቀሚሴም ላይ ዕጣ ይጣጣላሉ።» ማለት ሲገባው «ተጣጣሉ» በማለት ከሺህ ዘመን በኋላ የሚፈጸምን ድርጊት እንደተፈጸመ አድርጎ አቅርብዋል።

ኢሳ.53፥1፤2፤ ያለውን ብናይ «በእውነት ደዌያችንን ይቀበላል።» ማለት ሲገባው ምክንያቱም ኢሳይያስ ጌታ ከመወለዱ በፊት የነበረ ነብይ ነውና። ትንቢቱን በኃላፊ ግሥ ደዌያችንን

ተቀበለ» በሚለው ተናግሮታል «እርሱ ግን ስለ መተላለፋችን ይቆስላል» ማለት ሲገባው ቆሰለ (ኃላፊ ግሥ) ...ስለ ዓመፀኞችም ይማልዳል ማለት ሲገባው «ማለደ» በሚለው ኃላፊ ግሥ ተናግሯል።

ስለዚህ ከላይ በማስረጃነት እንዳየነው መጽሐፍ ቅዱስ የሰዋሰውን ሕግ አይጠብቅም (አይጠነቀቅም) በመሆኑም «በሰውና በእግዚአብሔር መካከል አንድ አለ» «ያስታርቃቸዋል» ወይም «የሚማልደው» የሚሉት አባባሎች በዕለተ ዓርብ የተፈጸመውን የቤዛነት ሥራ የሚያመለክቱ መሆናቸውን ልንገነዘብ ይገባል። ስለሆነ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ባሕርይ አባቱ ተማላጅ እንጂ አማላጅ፤ ተለማኝ እንጂ ለማኝ፤ አድራጊ እንጂ አስደራጊ አይደለም።

በምድር ላይ በሥጋ ተገልጦ በትሕትና በተመላለሰበት ጊዜ መማለዱ ስለ አዳምና ስለ ልጆቹ ተወክሎ እንጂ በባሕርይው ደካማ ሆኖ ወይም አማላጅ ሆኖ አለመሆኑም ሊጤን ይገባዋል። ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንትና ዛሬ እስከ ዘላለም ያው ነው። (የባሕርይ አምላክ ነው) ልዩ ልዩ ዓይነት በሆነ በእንግዳ ትምህርት አትወሰዱ» ዕብ.13፥8።

ሮሜ.8፥34፤ «የሚፈርድ ማነው ክርስቶስ ኢየሱስ ሞተ ከሙታንም ተለይቶ ተነሣ በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጧል ስለ እኛም ይፈርዳል»[24]

በቅርብ ጊዜ በታተሙት የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞች ላይ ግን «ስለ እኛ የሚማልደው» ተብሎ ተተርጉሟል። ተርጓሚዎች ከምን አንፃር እንደተረጎሙት ግልጽ ባይሆንም መሠረታዊ አባባሉ ግን የጌታን ፈራጅነት ለመግለጽ የተነገረ መሆኑን ከቀደሙት የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞች ማረጋገጥ ይቻላል።

1ቆሮ.11፥3፤ «የወንድ ሁሉ ራስ ክርስቶስ የሴትም ራስ ወንድ የክርስቶስም ራስ እግዚአብሔር» ይህን በመጥቀስ ክርስቶስ የአብ ፍጡር ነው የሚሉ አሉ። አባባሉን በአንክሮ ስናጤነው ግን መናፍቃኑ እንደሚሉት ሆኖ አናገኘውም። እንደ መናፍቃኑ ትርጉም ከሔድን

---

[24] አዲስ ኪዳን (በአማርኛ) በዩናይትድ ስቴት ኦፍ አሜሪካ በናሽናል ባይብል ፕሬስ ፊላደልፊያ 1938 ዓ.ም፤ ሐዲስ ኪዳን (በግዕዝና በአማርኛ) በሊቃውንት ጉባኤ ታርሞ የተዘጋጀ።

የሴትም ራስ ወንድ ይላል ስለዚህ ሴትን የፈጠራት ወንድ ነው ማለት ነው? የወንድም የሴትም ፈጣሪ እግዚአብሔር ነው። ዳሩ ግን ሐዋርያው ሊያስገነዝብ የፈለገው የሴት መገኛዋ ወንድ መሆኑን ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ እንደተገለጸው «እግዚአብሔር አዳምን ከፈጠረ በኋላ ለአዳም እንደ እርሱ ያለ ረዳት አልተገኘለትም ነበርና እግዚአብሔር አምላክ በአዳም ከባድ እንቅልፍ ጣለበት አንቀላፋም። ከጐኑም አንዲት አጥንት ወስዶ ስፍራውን በሥጋ ዘጋው። እግዚአብሔርም ከአዳም የወሰዳትን አጥንት ሴት አድርጎ ሠራት።» ዘፍ.2፥21–25።

እንግዲህ ከላይ በተገለጸው መሠረት የሴት መገኛዋ ባልዋ (አዳም) እንደሆነ ቅዱስ ጳውሎስ ሲገልጽ «የሴት ራስ ወንድ» አለ።

«የክርስቶስ ራስ እግዚአብሔር» በማለት የክርስቶስ (የወልድ) መገኛው እግዚአብሔር አብ መሆኑን ማስገንዘቡ ነው። 318 ሊቃውንት መጽሐፍ ቅዱስን አብነት አድርገው እንዳስረዱት «ወልድም ከአምላክ የተገኘ አምላክ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከባሕርይ የተገኘ (አዳኝ ሕይወት) ከመድኃኒት የተገኘ መድኃኒት ከገዥ የተገኘ ገዥ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አንድ ሕላዌ እንደሆነ እናምናለን» ብለዋል።[25]

ስለዚህ «የክርስቶስም ራስ እግዚአብሔር» የሚለው አባባል የክርስቶስ የባሕርይ አባቱ እግዚአብሔር አብ እንደኾነ የሚገልጽ እንጂ አብ ፈጣሪ ወልድ ፍጡር፤ አብ የበላይ ወልድ የበታች ለማለት ፈልጎ አይደለም። አብ የወልድ አባት እንጂ ፈጣሪ አይደለም የእኛ ወላጆች ወለዱን እንጂ አልፈጠሩንም። እንደዚሁም ወልድም አብን አኽሎ አብን መስሎ ከአብ ተወልዷል ያለመቀዳደም።

ራእ.3፥14፤ «በእግዚአብሔር ፍጥረት መጀመሪያ የነበረው» የዚህ አነጋገር ትርጓሜ ፍጥረታት ከመፈጠራቸው በፊት ያለው የነበረው ለማለት ነው የቀድሞው ትርጓሜ እንዲህ ጽፎታል «እርሱ እግዚአብሔር ከፈጠረው ሁሉ አስቀድሞ የነበረው»

[25] መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 13።

እንግዲህ ከፍጥረት ቀድሞ የነበረ ነው ማለትና መጀመሪያ ተፈጠረ ማለት የሰማይና የምድር ያህል በአነጋገርም ሆነ በሐሳብ የተራራቁ ናቸው። ፈጣሪ ኢየሱስ ክርስቶስ ከፈጠረው ፍጥረት ቀድሞ መኖሩ የተረጋገጠ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔርነቱ ከፈጠረው ፍጥረት ሁሉ አስቀድሞ የነበረው እርሱ እግዚአብሔር ወልድ (ኢየሱስ ክርስቶስ) እንዲህ አለ ብለህ ጻፍለት አለ እንጂ የእግዚአብሔር የመጀመሪያ ፍጥረቱ አላለም።

ኤፌ.4፥29፤ «እንደ እግዚአብሔር ምሳሌ የተፈጠረውን አዲሱን ሰው ልበሱ»

በእግዚአብሔር ምሳሌ (አርአያ) የተፈጠረው ቀዳማዊ አዳም እንጂ ሁለተኛው አዳም የተባለው ኢየሱስ ክርስቶስ አይደለም። እግዚአብሔር ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር በማለት አዳምን ፈጠረ። ዘፍ.1፥26። ይህ በንጽሕና በቅድስና በአርአያ ሥላሴ የተፈጠረው አዳም ትዕዛዘ እግዚአብሔርን በመጣሱ ተዋረደ ጎሰቆለ። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ለወደቀው አዳም ከሶ የቀደመ ክብሩን ንጽሕናውን ቅድስናውን መለሰለት። በጥንተ ተፈጥሮ የፈጠረን አምላክ በሐዲስ ተፈጥሮ ፈጠረን በኃጢአት ያረጀው የአዳም ባሕርይ በክርስቶስ መስዋዕትነት ታደሰ። ይህን ሊያስረዳና ዳግመኛ ወደ ኃጢአት እንዳንመለስ ሲመክረን እግዚአብሔር ያደሰውን አዲሱን ሰውነት ልበሱት በእውነት በቅንነት በንጽሕናም አለ።

ወስብሐት ለእግዚአብሔር

ለጽሑፉ ረዳት የሆኑ መጻሕፍት (References)

1. ሐዲስ ኪዳን (በግዕዝና በአማርኛ) በሊቃውንት ጉባኤ ታርሞ የተዘጋጀ ትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1975 ዓ.ም
2. መጽሐፍ ቅዱስ (በአማርኛ በእንግሊዝኛ ቋንቋዎች)
3. ሃይማኖት አበው ተስፋ ገብረ ሥላሴ፣ አዲስ አበባ 1982 ዓ.ም
4. ወንጌል ቅዱስ ንባቡና ትርጓሜው ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ በ1966 ዓ.ም
5. አባ ጎርጎርዮስ (ሊቀ ጳጳስ) የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በዓለም መድረክ አዲስ አበባ በ1978 ዓ.ም
6. አድማሱ ጀንበሬ (መልአከ ብርሃን) ሠርሐ ሃይማኖት ትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1949 ዓ.ም
7. መሐሪ ትርፌ (ሊቀ ሊቃውንት) የቅዱስ ጳውሎስ መጽሐፍ ንባቡ ከነትርጓሜው በትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ
8. ምሥጢረ ሥላሴ ብርሃንና ሰላም ቀ.ኃ.ሥ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1960 ዓ.ም
9. ሞገስ ዕቁበ ጊዮርጊስ (ሊቀመዘምራን) መርሐ ጽድቅ ባህለ ሃይማኖት ኮከበ ጽባሕ ዘማኅበረ ሐዋርያት ፍ.ሃ ማተሚያ ቤት አሥመራ 1969 ዓ.ም
10. መሐሪ ትርፌ (ሊቀ ሊቃውንት) መጻሕፍተ ሐዲሳት ሦስቱ ንባቡ ከነትርጓሜው በአርቲስቲክ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1951 ዓ.ም
11. መዝሙረ ዳዊት ንባቡ ከነትርጓሜው አዲስ አበባ 1973 ዓ.ም
12. አድማሱ ጀንበሬ (መልአከ ብርሃን) መድሎተ አሚን ትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1954 ዓ.ም
13. መዝገበ ሃይማኖት በመንበረ ጸባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል የድርሰት ክፍል የተዘጋጀ አዲስ አበባ 1959
14. ውዳሴ ማርያምና ቅዳሴ ማርያም ንባቡና ትርጓሜው አዲስ አበባ 1983
15. ትምህርተ ኅቡአት (በአማርኛ) ተስፋ ገብረ ሥላሴ ማ/ቤት አዲስ አበባ 1983 ዓ.ም
16. ኪዳነ ወልድ ክፍሌ (አለቃ) መጽሐፈ ሕዝቅኤል ከትርጓሜው ጋራ 1916 ዓ.ም

17. ኅሩይ ወልደ ሥላሴ ዜና ሐዋርያት በጎሀ ጽባሕ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1923 ዓ.ም
18. H.G. BISHOP MOUSSA, St. Athanasius and Incarnation Coptic Orthodox Patriarchate.
19. H.H. POPE SHENOUDAIII, Comparative Theology.
20. H.H. POPE SHENOUDAIII, Nature of Christ.
21. Fr. TADROS Y. MAIATY, Man and Redemption Ottawa, Ontario, Canada.